

Jeremia

Jeremia 1

1. De woorden van Anders: *de geschiedenissen*. Jeremia, Hebr. *Jirmejahu*. den zoon van Hilkia, Hebr. *Chilkijahu*. uit de priesteren, Hij wordt geen hogepriester genoemd, gelijk de andere *Hilkia* was, die het wetboek vond, 2 Kon. 22:8, en te Jeruzalem woonde. die te Anathoth waren, Zie 1 Kon. 2:26; 1 Kron. 6:60, en onder Jer. 32:8. in het land van Benjamin;
2. Tot welken het woord des HEEREN geschiedde, in de dagen van Josia, zoon van Amon, koning van Juda, in het dertiende jaar zijner regering. Hebr. eigenlijk *zijns regerens*.
3. Ook geschiedde het *tot hem* in de dagen van Jojakim, zoon van Josia, Zie 1 Kron. 3:15,16. koning van Juda, totdat voleind werd het elfde jaar van Zedekia, Hieruit wordt afgeleid dat Jeremia over de veertig jaren in Juda heeft geprofeteerd; daarna nog enige tijd in Egypte. Zie Jer. 43,44. zoon van Josia, Zie 1 Kron. 3:15,16. koning van Juda; totdat Jeruzalem gevankelijk werd weggevoerd Dat is, de inwoners van Jeruzalem. in de vijfde maand.
4. Het woord des HEEREN dan geschiedde tot mij, zeggende:
5. Eer Ik u in *moeders* buik formeerde, Van de invoeging van dit woord, zie Richt. 13:5, en Job 3:10. heb Ik u gekend, Zie Exod. 33:12. en eer gij uit de baarmoeder voortkwaamt, Verg. Gal. 1:15. heb Ik u geheiligd; Dat is, tot dit heilig ambt afgezonderd en verordineerd; verg Rom. 1:1; Gal. 1:15, en Exod. 29:44. Ik

heb u den volken tot een profeet gesteld. Hebr. eigenlijk, *gegeven*.

6. Toen zeide ik: Ach, Heere HEERE! zie, ik kan niet spreken, Of, *weet niet te spreken*. want ik ben jong. Of, *een kind, jongen, jongeling*, en dienvolgens hiertoe gans onbekwaam en zonder aanzien. Van het Hebr. woord, zie Gen. 22:5. Het wordt also gebruikt van *kinderen* en *jongen*, gesteld tegen *ouden*; Jes. 3:5, en Jes. 7:16, en Jes. 13:18, en Jes. 20:4.
7. Maar de HEERE zeide tot mij: Zeg niet: Ik ben jong; want overal, waarhenen Ik u zenden zal, zult gij gaan, en alles, wat Ik u gebieden zal, zult gij spreken.
8. Vrees niet voor hun aangezicht, Van degenen tot wie Ik u zend. want Ik ben met u, Verg. Gen. 21:22. om u te redden, spreekt de HEERE.
9. En de HEERE stak Zijn hand uit, en roerde mijn mond aan; Verg. Jes. 6:7. Dit was den profeet een goddelijk teken om hem in zijn beroep te bevestigen en te versterken; verg Ezech. 2:8. en de HEERE zeide tot mij: Zie, Ik geef Mijn woorden in uw mond. Zie Deut. 18:18, also onder Jer. 5:14.
10. Zie, Ik stel u te dezen dage over de volken en over de koninkrijken, om uit te rukken, De zin is: Om hun in mijnen naam aan te dienen en levendig voor ogen te stellen dat Ik zulks zal doen; en Ik zal uwe woorden, die gij tot hen also zult spreken, zekerlijk volbrengen en bekrachtigen, tot straf der hardnekkigen en troost der boetvaardigen; verg. Jer. 5:14, en Jer. 18:7,8, enz.; Ezech. 24:5,9,10, enz.; Joh. 20:23; 2 Cor. 10:4,5. Verg. wijders Ezech. 3:18, en Ezech. 43:3. # Eze 43.3 en af te breken, en te verderven, en te verstoren; ook om te bouwen en te planten.
11. Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende: Wat ziet gij, Jeremia? En ik zeide: Ik zie een amandelroede. Of, *stok, garde*.

12. En de HEERE zeide tot mij: Gij hebt wel gezien; Hebr. *welgedaan*, of *goedgemaakt te zien*, of *met zien*, *ziende*; verg. Deut. 5:28; ps. 33:3. want Ik zal wakker zijn over Mijn woord, Gelijk de amandelboom vroeg, wakker en haast bloeit en vruchten voortbrengt, also zal Ik vlijtig, naarstig en wakker zijn om mijn woord over de Joden haast te volbrengen. In het Hebr. wordt een woord gebruikt, dat wij in onze taal also niet kunnen navolgen, alsof men zeide: *Ik zal amandelboomsgewijze wakker zijn*, of gelijk de amandelboom daarvan den naam heeft dat hij wakker is om vrucht te dragen, also zal Ik enz.; verg. dit gezicht met Amos 8:2. om dat te doen.

13. En des HEEREN woord geschiedde ten tweeden male tot mij, zeggende: Wat ziet gij? En ik zeide: Ik zie een ziedenden pot, Hebr. *opgeblazen*, *aangeblazen*. Versat door dezen pot de stad Jeruzalem en het Joodse land *gelijk Ezech. 11:3,7, en Ezech. 24:4, enz.*, waarin God de Joden als wil zieden en koken in zijnen toorn, door het vuur der Babyloniërs, wier land noordwaarts van Kanaän aflag. **welks** voorste deel tegen het noorden is. Hebr. *aangezicht*, *van*, of *tegen het aangezicht van het noorden*, of *van tegen het noorden*. Verstaande dat deze ziedende pot en brand beduidde het kwaad, dat uit Chaldea van Syrië afkomen zou.

14. En de HEERE zeide tot mij: Van het noorden zal zich dit kwaad opdoen Der straf. over alle inwoners des lands.

15. Want zie, Ik roep alle geslachten Dat is, Ik zal door mijn goddelijke regering beschikken dat zij komen, als op een uitdrukkelijk bevel; verg. Jer. 25:9, en Jer. 25:29. der koninkrijken van het noorden, Hebr. *naar het noorden*, *noordwaarts*. spreekt de HEERE; en zij zullen komen, en zetten een iegelijk zijn troon Zie Jer. 52:4,5. *voor de deur der poorten van Jeruzalem*, en tegen al haar muren rondom, en tegen alle steden van Juda.

16. En Ik zal Mijn oordelen tegen hen uitspreken Hebr. *met hen*; dat is mijne vonnissen hun voordragen van de straffen, die zij met hunne boosheid verdiend hebben; verg. Jer. 4:12, en Jer. 39:5, en Jer. 48:21, en Jer. 49:12, en Jer. 52:9. over al hun boosheid; Of, *om, vanwege*. dat zij Mij verlaten hebben, en anderen goden gerookt, en zich gebogen hebben voor de werken hunner handen. Versta, de afgodische beelden.

17. Gij dan, gord uw lendenen, Dat is, maak u gereed om uw ambt en beroep wakker, vaardig en vrijmoedig uit te voeren. Verg. Exod. 12:11. en maakt u op, en spreek tot hen alles, wat Ik u gebieden zal; wees niet verslagen voor hun aangezicht, opdat Ik u voor hun aangezicht niet versla. Dat is, *vermorzele*, *in stukken breke*, of *sla*; dat is, dode. Het is hetzelfde Hebr. woord, dat in de voorgaande woorden gebruikt is in de betekenis van *ontzet*, *verslagen*, *verschrikt te zijn*. Zie gelijke aardigheid in het verscheiden gebruik van een woord onder Jer. 12:14.

18. Want zie, Ik stel u heden tot een vaste stad, Hebr. *stad der vesting*, idem *pilaar van het ijzer*, *muren van het koper*; dat is, tot een onoverwinnelijk fort, hetwelk in het volgende Jer. 1:19 verklaard wordt. Verg. ook Jer. 15:19,20,21. en tot een ijzeren pilaar, en tot koperen muren tegen het ganse land; tegen de koningen van Juda, tegen haar vorsten, tegen haar priesteren, en tegen het volk van het land.

19. En zij zullen tegen u strijden, maar tegen u niet vermogen; want Ik ben met u, spreekt de HEERE, om u uit te helpen.

Jeremia 2

1. En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:

2. Ga en roep voor de oren van Jeruzalem Dat is, van de inwoners van Jeruzalem, gelijk Jer. 1:3, enz., zeggende:

Zo zegt de HEERE: Ik gedenk Hebr. *Ik gedenk u*, enz.; zie Ps. 79:8. der weldadigheid uwer jeugd Dat is, *der weldadigheid*, of *goedertierenheid*, die Ik u bewezen heb in *uwe jeugd*: alzo, der *liefde van uwe ondertrouw*; dat is, die Ik u bewezen heb als Ik u trouwde, dat is, als Ik u eerst tot mijn volk aannam in Egypte, en daarna mijn verbond met u maakte aan Horeb; verg. Ezech. 16:8,22, en zie, aangaande de manier van spreken, Ps. 59:11, en Ps. 106:4; Jes. 26:11; idem onder Jer. 51:35; Joel 3:19; Obad. 1:10; Jona 2:8, met de aantekening aldaar, enz. # Ob 1.10 Jon 2.8, der liefde uwer ondertrouw, toen gij Mij nawandeldet in de woestijn, in onbezaaid Verg. onder Jer. 2:6. land.

3. Israel was den HEERE een heiligheid

Van Hem tot Zijn volk geheiligd en van alle andere volken afgezonderd; gelijk de eerstelingen der vruchten Hem geheiligd waren. Zie Exod. 19:4,5,6., de eerstelingen Zijner inkomste; allen, die hem opaten Dat is, zochten op te eten, dat is, te verderven, die Hem leed deden; verg. Neh. 6:9; Ps. 14:4, en Ps. 79:7., werden voor schuldig En als zodanigen gestraft; gelijk de volgende woorden verklaren. gehouden; kwaad Te weten, der straf; dat is ellende verderf; gelijk gebleken is aan de Egyptenaars, Amelekieten, de koningen Sihon en Og, Midianieten en Kanaänieten. kwam hun over, spreekt de HEERE.

4. Hoort des HEEREN woord, gij huis van Jakob, en alle geslachten van het huis Israels!

5. Zo zegt de HEERE: Wat voor onrecht hebben uw vaders aan Mij gevonden, dat zij verre van Mij geweken zijn, en hebben de ijdelheid Dat is, de afgoden, die niets dan ijdelheid zijn, en afgodedienaars in hunne gedachten verijdelen en in hunne hoop bedriegen; verg. 2 Kon. 17:15; Ps. 62:11, en onder Jer. 2:8,11. nagewandeld, en zij zijn ijdel geworden?

6. En zeiden niet: Te weten, bij zichzelf, dat is, dachten niet, alzo Jer. 2:8. Waar is de HEERE, Die ons opvoerde uit Egypteland, Die ons leidde in de woestijn, in een land van wildernissen Hebr. *der wildernis en des kuils*, of *der groeve*; dat is woest en kuilachtig, dat is onslecht, oneffen, ongebaand; sommigen verstaan door den *kuil* het graf; dat is, zulk een land, waarin, vermits gebrek van alles Jer. 2:2, voor de doortrekkenden niet dan de dood en het graf te verwachten was, tenware God het wonderlijk voorzien had. en kuilen, in een land van dorheid en schaduw des doods, Zie Ps. 23:4. in een land, waar niemand doorging, en waar geen mens woonde?

7. En Ik bracht Dit zijn weder Gods woorden. u in een vruchtbaar Hebr. *Karmel*. Zie 2 Kon. 19:23; alzo onder Jer. 4:26, en Jer. 48:32, enz., versta Kanaän. land, om de vrucht van hetzelfde en het goede er van te eten; maar toen gij daarin kwaamt, verontreinigdet gij Mijn land, en steltet Mijn erfenis Zie Ps. 86:10. tot een gruwel. Bedrijvende daarin allerlei gruwelijke afgoderij, gelijk volgt.

8. De priesters zeiden niet: Waar is de HEERE? en die de wet Als priesters, Levieten, schriftgeleerden, die de wet Gods, of de Heilige Schrift, het volk zouden leren en verklaren; zie Mal. 2:6,7; Ezra 7:6; Neh. 8:1,3,7,8, enz. handelden, kenden Anders: *vielen van mij af*. Zie 1 Kon. 8:50, en 1 Kon. 12:19. Mij niet; en de herders overtraden tegen Mij; en de profeten profeteerden door Baal, Dat is, in Baäls naam. Zie Richt. 2:11. en wandelden *naar dingen, die geen nut doen*. Dat is, de afgoden en menselijke inzettingen, alzo Jer. 2:11, die boven Jer. 2:5 *ijdelheid* genoemd worden, en onder *eigen gehouwen bakken, die geen water houden*, Jer. 2:13.

9. Daarom zal Ik nog met ulieden twisten, spreekt de HEERE; ja, met uw kindskinderen zal Ik twisten.

10. Want, gaat over in de eilanden der Chitteers, Zie Gen. 10:4, en Num. 24:24. en ziet toe, en zendt *naar* Kedar, Zie Gen. 25:13, onder Jer. 49:28; Ps. 120:5,6; Hoogl. 1:5. Men houdt het voor landstreken in *woest* en *steenachtige* Arabië; verg Ezech. 27:21. en merkt er wel op; Hebr. *zeer*. en ziet, of diesgelijks geschied zij?

11. Heeft ook een volk de goden veranderd, hoewel dezelve geen goden zijn? Nochtans heeft Mijn volk zijn Eer Dat is, den waren God en godsdienst, in afgoden en afgoderij; zie Ps. 106:20, met de aantekening. veranderd in *hetgeen* geen nut doet.

12. Ontzet u hierover, gij hemelen, Zie Deut. 4:26. en zijt verschrikt, Eigenlijk: *Laat de haren oprijzen, of zijt bewogen.* wordt zeer woest, Door intrekking of verlies van het hemelse licht. spreekt de HEERE.

13. Want Mijn volk heeft twee boosheden begaan; Mij, den Springader Den auteur en oorsprong der ware gelukzaligheid, aller zalige en bestendige hulp, van den heilzamen troost en van het eeuwige leven; vergelijk Joh. 4:14, enz. des levenden Zie Gen. 26:19, en dergelijk Ps. 36:10. waters, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken Of, *cisternen*; vergelijk boven Jer. 2:8. uit te houwen, gebroken bakken Of, *cisternen*; vergelijk boven Jer. 2:8., die geen water houden.

14. Is dan Israel een knecht, Dat hij aldus van vijanden gehandeld wordt, alsof hij een knecht en slaaf ware. of is hij een ingeborene Dat is, slaaf, knecht, die ook een *zoon des huizes* genoemd wordt. Zie Gen. 15:3, en Gen. 17:13. des huizes? Waarom is hij *dan* God spreekt van de nakende straffen alsof zij bereids zijn volk waren overkomen, vanwege de ongetwijfelde zekerheid van dien. Alzo in het volgende, en elders dikwijls. Deut. 4:15. ten roof geworden?

15. De jonge leeuwen hebben over hem gebruld, zij hebben hun stem verheven; en zij hebben zijn land gezet in verwoesting; zijn steden zijn verbrand, dat er niemand in woont.

16. Ook hebben u de kinderen van Nof Dat is, de Egyptenaars. Zie van deze beide steden Jes. 19:13, en Jes. 30:3,4; idem onder, Jer. 43:7. en Tachpanhes Zie onder Jer. 43:7,8. Idem, Ezech. 30:18, met de aantekening. De woorden zijn in het Hebreeuws wat anders geschreven. den **schedel** In plaats dat gij meent van hen geholpen te worden, zullen zij u bederven, inzonderheid in de zuidelijke grenzen gelegen naar Egpypte. Anders: *verbroken, verpletterd.* afgeweid.

17. Doet gij dit niet zelven, *doordien* gij den HEERE, uw God, verlaat, ten tijde als Hij u op den weg leidt? Als Hij u den rechten weg of in zijnen weg leidt door de leringen en vermaningen zijner dienstknechten.

18. En nu, wat hebt gij Hebreeuws, *wat is u, of wat hebt gij*; te weten te doen? vergelijk Richt. 11:12; 2 Sam. 16:10. De zin is: Wat loopt en reist gij dus naar Egypte, of Assyrië, om hulp, alsof Ik u niet helpen kon? vergelijk onder Jer. 2:36. te doen met den weg van Egypte, om de wateren van Sihor Zie Jes. 13:3; Jes. 23:3. te drinken? En wat hebt gij Hebreeuws, *wat is u, of wat hebt gij*; te weten te doen? vergelijk Richt. 11:12; 2 Sam. 16:10. De zin is: Wat loopt en reist gij dus naar Egypte, of Assyrië, om hulp, alsof Ik u niet helpen kon? vergelijk onder Jer. 2:36. te doen met den weg van Assur, om de wateren der rivier Eufraat. te drinken?

19. Uw boosheid zal u kastijden, Dat is, gij zult om uwe boosheid gestraft worden. Of, *laat uwe boosheid u tuchtigen*, enz.; dat is, de vruchten uwer boosheid u onderwijzen en overtuigen dat gij misdaan hebt. en uw afkeringen zullen u straffen; weet dan en ziet, dat het kwaad en bitter is, dat gij den HEERE, uw God,

verlaat, en Mijn vreze niet bij u is, spreekt de Heere, de HEERE der heirscharen. Zie 1 Kon. 18:15.

20. Als Ik Of, omdat Ik, enz. van ouds Of, in voortijden; also wordt het Hebreeuwse woord *olam* dat anders eeuwigheid, idem, een langen toekomstigen tijd, ook den tijd van des mensen leven betekent ook dikwijls genomen voor langverleden tijden, zaken vanouds, enz. zie Gen. 6:4; Deut. 32:7; Jes. 57:11, en onder Jer. 6:16, en Jer. 18:15, en Jer. 28:8; Ezech. 26:20, enz. uw juk verbroken, Versta, de dienstbaarheid en slavernij in Egypte. en uw banden verscheurd Of, afgetrokken, afgerukt. had, zo zeidet gij: Ik zal niet dienen; Te weten de afgoden. Anders: ik zal niet overtreden; vergelijk de beloften, die zij God gedaan hebben Exod. 19:8, en Exod. 24:3; Jos. 24:16, enz.; maar wil de Heere zeggen gij hebt geen woord gehouden; want enz. maar op allen hogen heuvel en onder allen groenen boom loopt Vergelijk deze betekenis van het Hebreeuwse woord met Jes. 51:14, en Jes. 63:1, en onder Jer. 48:12. Anders: ligt gij, of strekt gij u neder, wentelt gij u. gij om, hoererende. Vergelijk onder Jer. 2:23. Dat is, afgoderij bedrijvende. Zie Lev. 17:7, en Deut. 12:2,3, of gij hoert.

21. Ik had u toch geplant, een edelen wijnstok, een geheel getrouw zaad; Hebreeuws, zaad der waarheid, of getrouwheid; dat is een rechten goeden stok, een oprechte plant, die goed zaad, dat is goede vruchten, die het zaad in zich dragen, voortbrengt. Vergelijk Jes. 1:21, en Jes. 5:2. Anders: welks ganse zaad waarheid zou zijn; in enen zin. hoe zijt gij Mij dan veranderd in verbasterde Hebreeuws eigenlijk, afwijkende, dat is, ontaarde bastaardranken. ranken van een vreemden Of, uitlandsen. wijnstok?

22. Want, al wiest Dat is, al uw huichelachtige uitvluchten, verontschuldigingen, vijgebladeren, waarmede gij uwe boosheid zoekt te bedekken, kunnen u niet helpen. gij u met salpeter, Hebreeuws, nether; dat is, niter,

salpeter, bergzout. en naamt u veel zeep, zo is toch uw ongerechtigheid voor Mijn aangezicht getekend, Of, gemerkt, dat zij voor mij niet verduisterd kan worden, gelijk het fijne goud zijn merk heeft. Het Hebreeuwse woord wordt alleenlijk hier also gevonden, komende van een ander, dat *fijn goud* betekent en bij de Hebreëen ook genomen wordt voor een merk, teken, of vlek, waarbij men iets kan kennen; sommigen zetten het over, glinstert, of blinkt, als goud, idem, gevlekt. spreekt de Heere HEERE.

23. Hoe zegt gij: Ik ben niet verontreinigd, ik heb de Baals niet nagewandeld? Zie uw weg Dat is, uw afgodisch wezen en doen. in het dal, Dit kan men in het algemeen verstaan van de dalen, Jes. 57:5,6, of in het bijzonder van het dal Hinnoms, dicht bij Jeruzalem gelegen, waar zij hun gruwelijke afgoderij met den Moloch bedreven. Zie 2 Kon. 23:10, en onder Jer. 19:2, enz. ken, wat gij gedaan hebt, gij lichte, snelle kemelin, Men meent dat het Hebreeuwse woord *bichra* betekent een zekere soort van kleine of jonge kemelinnen, die zeer snel waren in het lopen als de postpaarden, en also anderen voorliepen, gelijk de eerstgeborenen waarvan bechor gebruikt wordt den anderen kinderen voorkwamen. Vergelijk Jes. 60:6. Daarom werd zulk ene kemelin met een Grieks woord *dromas*, dat is loopster genoemd; het woord *dromedaris* wordt in onze taal ook gebruikt. Hierbij vergelijkt God Israël, vanwege hun hittige loopsheid in alle afgoderij. die haar weg Dat is, uw afgodisch wezen en doen. en verdraait! Het Hebreeuwse woord wordt alleenlijk hier gevonden, komende van een ander, dat een schoenriem betekent. God wil zeggen dat Israël heen en weder, om en wederom liep in afgoderij, gelijk een schoenriem heen en weder gesnoerd, geslingerd ingewikkeld of verdraaid wordt.

24. Zij is een woudezelin, gewend Hebreeuws, geleerd; dat is gewend, geoefend, ervaren, gelijk onder Jer. 13:21,23, en Jer. 31:18; Hos. 10:11. De zin is, dat zij zo weinig in hare hittigheid te dwingen of te temmen is als een wilde woudezel. Zie Job

39:8. in de woestijn, naar den lust harer ziel schept Of, *slokt den wind in*. Vergelijk onder Jer. 14:6. Dat is, verkwikt en verlustig zij zich bij alle gelegenheid, *die zij zelve zoekt en najaagt* in haar geestelijke hoererij, zijnde zo beschaamd hittig dat niemand haar weren of afslaan kan. Anders: *schept zij den wind naar hare gelegenheid, wie zou haar afkeren?* zij den wind, wie zou haar ontmoeting afkeren? Allen, De afgodendienaars, die met haar willen boeleren, behoeven geen grote moeite te doen, zij is licht te vinden. Vergelijk Ezech. 16:33,34, en Ezech. 23:40. die haar zoeken, zullen niet moede worden, in haar maand *De nieuwe maan*, of maanstonen, want zij heeft alle eerbaarheid uitgetrokken. Zie Lev. 20:18. Sommigen verstaan dit van de afgoderij, die zij op alle *nieuwe maanden* bedreven. zullen zij haar vinden.

25. Bedwing Dit zijn Gods woorden, die Israël van haar onbeschaamde hittigheid afroept. uw voet van ontschoeiing, en uw keel van dorst; maar gij zegt: Het is buiten hoop; Het is vergeefs, het is verloren arbeid, ik wil dat niet doen. neen, want ik heb de vreemden lief, Te weten afgoden. en die zal ik nawandelen!

26. Gelijk een dief Hebreeuws, *naar de schaamte van een dief*. Vergelijk onder Jer. 48:27. beschaamd wordt, wanneer hij gevonden wordt, Dat is, op de daad betrapt en gegrepen wordt. *also zijn die van het huis Of, zullen beschaamd worden*. Anders: *hebben zij het huis Israëls beschaamd*; dat is, zullen zij beschamen, enz., men zal hen beschamen; dat is, zij zullen zekerlijk beschaamd worden. Israels beschaamd; zij, hun koningen, hun vorsten, en hun priesters, en hun profeten;

27. Die tot een hout zeggen: Gij zijt mijn vader; en tot een steen: Gij hebt mij gegenereerd; Of, *gebaard*. want zij keren Mij den nek toe, Zij zijn

afkerig van mij en onwillig, wederstrevig geweest. Zie onder Jer. 7:24, en Jer. 32:33 en vergelijk Exod. 32:9. en niet het aangezicht; maar ten tijde huns kwaads Der straf, als de gedreigde ellenden hun overkomen. Alzo in Jer. 2:28. zeggen zij: Sta op en verlos ons.

28. Waar zijn dan uw goden, die gij u gemaakt hebt? Laat ze opstaan, Vergelijk Deut. 32:38; Richt. 10:14. of zij u ten tijde uws kwaads zullen verlossen; want *naar* Dat is, gij hebt zo menige bijzondere afgoden als gij steden hebt. Laat dan eens zien of zij al tezamen u kunnen helpen. het getal uwer steden zijn uw goden, o Juda!

29. Waarom twist gij tegen Mij? Gij hebt allen tegen Mij overtreden, Zie boven Jer. 2:8. spreekt de HEERE.

30. Tevergeefs heb Ik uw kinderen geslagen; Zie Jes. 1:5. zij hebben de tucht Zie Spreuk. 1:2. niet aangenomen; ulieder zwaard Zover is het vandaar, dat gij mijne bestraffingen zoudt hebben aangenomen, dat gij daarentegen de profeten, die u van afgoderij afmaanden, als woedende wilde beesten vernield hebt, gelijk geschied is ten tijde van Asa, Joas en Manasse. Zie ook Matth. 23:29, enz.; Luk. 11:47, enz., en Luk. 13:34. heeft uw profeten verteerd, als een verdorven leeuw.

31. O geslacht, aanmerkt *toch* Hebreeuws, *ziet*. gijlieden des HEEREN woord! Ben Ik Heb ik Israël zo kwalijk geleid en behandeld, of zijn zij zo kwalijk bij mij gevaren, gelijk mensen, die in ene wildernis en duistere ongebaande wegen van honger, kommer, verdriet en verbijstering versmachten en verkwijnen? Immers *wil de Heere zeggen* is het tegendeel waarachtig. Zulk vragen loochent sterkelijk. Israel een woestijn geweest, of een land der uiterste Hebreeuws, *donkerheid*, of *duisternissen* des HEEREN. Het woord JAH naar het meeste gevoelen tot vergroting of verzwaring der zaak daar bijgevoegd zijnde.

Vergelijk Gen. 13:10. Anders: *een land dat de inwoners nederwerpt, of doet vallen*; dat is door gebrek versmachten, omkomen, den zin opeen uitkomende. **donkerheid?**

Waarom zegt dan Mijn volk: Wij zijn heren, Of, wij heersen; dat is, onze zaken staan wel, wij hebben ons rijk door vreemde hulp en verbonden vastgemaakt, wij hebben U niet meer van doen, behoeven U niet meer te zoeken. **wij zullen niet meer tot U komen?**

32. **Vergeet ook een jonkvrouw haar versiersel, of een bruid haar bindselen?** Waarmede zij haar sieraad aanbindt. Sommigen houden het voor sieraad van het hoofd, òf den hals, òf de keel. **Nochtans heeft Mijn volk Mij vergeten,** Die Ik hare eer en enig sieraad ben. Zie 2 Sam. 1:19, en boven Jer. 2:11. **dagen zonder getal.** Een zeer langen tijd.

33. **Wat maakt gij uw weg goed, daar gij boelering** Hebreeuws eigenlijk, *liefde, min*. De zin schijnt te wezen: Wat wilt gij uw afgodisch wezen en doen nog verbloemen, daar gij toch anders niet doet dan gelegenheid overal te zoeken om gemeenschap met andere afgodendienaars te mogen krijgen, en met hen afgoderij te bedrijven? Sommigen verstaan dit van hun gestadig lopen en reizen om gunst bij heidense afgodische volken te verkrijgen en verbond met hen te maken, waarvan Jer. 2:36. Beide deden zij, en het ene hing aan het andere. **zoekt? Waarom** Of, *waardoor, zodat gij ook, ja gij hebt ook*, enz.; dat is, gij zijt een zo snode hoer, dat gij de allerergste uitlandse of heidense tebovengaat, omda gij die nog met uw doen erger maakt dan zij vanzelf zijn. **gij ook de booste hoeren uw wegen geleerd hebt.**

34. **Ja, het bloed van de zielen** Dat is, personen; vergelijk Spreuk. 28:17, met de aantekening. **der onschuldige nooddruftigen is in uw zomen** Te weten uwer klederen. **gevonden; Ik heb dat niet** Te weten *bloed*. Het Hebreeuwse woord, dat *bloed* betekent, staat wel in het voorgaande in het enkelvoud, maar is

gevoegd bij een woord, dat in het getal van velen staat, alsof men zeide: *Het bloed zijn gevonden*; dat is *de bloeden*, gelijk de Schriftuur dikwijls het woord *bloeden* alzo gebruikt; of men kan het verstaan van *veel* onschuldig bloed, waarmede zij besmet waren. Zie Jer. 2:30. Dit was zo openbaar, dat men het met geen scherp onderzoek behoefde uit te vinden, en het bloed, als verborgen in de aarde, op te graven, maar het was voor ogen, klevende nog *om zo te spreken* aan al de zomen harer klederen. Sommigen nemen het aldus: *Gij omdat het Hebreeuwse woord in den eersten persoon van het mannelijk geslacht en in den tweeden van het vrouwelijk kan genomen worden* hebt ze *te weten de onschuldige armen niet gevonden in het doorgraven dat gij hen als schuldige nachtdieven zoudt hebben gedood*, Exod. 22:2,3, *maar gij hebt hen gedood om al die dingen*; te weten al uw voorverhaalde afgoderij, die zij bestraffen. Zie Jer. 2:30. **met opgraven gevonden, maar aan alle die.** Te weten zomen uwer klederen.

35. **Nog zegt gij: Zeker, ik ben onschuldig; Zijn toorn** Namelijk, des Heeren, alsof zij zeiden: Wij zijn des genoeg verzekerd, dat de Heere op ons niet vertoornd is. Anders: *zijn toorn wende zich slechts van mij af*; dat is, ik zal genoeg bewijzen dat ik onschuldig ben, als Hij maar minnelijk met mij wilde handelen, en zo gestreng en hard niet zijn; gelijk de huichelaars, zichzelf ontschuldigende, God altoos beschuldigen. **is immers van mij afgekeerd. Ziet, Ik zal met u rechten,** Of, *mij met U in recht begeven*; gelijk elders. Zie Ezech. 17:20, en Ezech. 20:35; Joël. 3:2, enz. **omdat gij zegt: Ik heb niet gezondigd.**

36. **Wat reist gij veel uit, Hebreeuws, zeer. veranderende** Nu tot dezen, dan tot genen reizende om hulp. **uw weg? Gij zult ook van Egypte** Dat is, de Egyptenaars, alzo Assur Zie 2 Kron. 28:20,21. De Heere wil zeggen, gelijk gij met den een bedrogen zijt uitgekomen, alzo zal het u ook gaan met den ander., dat is, de Assyriërs. **beschaamd** Vergelijk Jes. 30:3,4,5; onder Jer. 37:7; Hos. 5:13, enz. **worden, gelijk**

als gij van Assur Zie 2 Kron. 28:20,21. De Heere wil zeggen, gelijk gij met den een bedrogen zijt uitgekomen, alzo zal het u ook gaan met den ander. **beschaamd** Vergelijk Jes. 30:3,4,5; onder Jer. 37:7; Hos. 5:13, enz. zijt.

37. Gij zult ook van hier uitgaan Omdat gij van hier alzo om hulp uitreist, zo zult gij, enz. Of, *van dezen*, te weten den Egyptenaars; anders: *om diens wil*. met uw handen Dat is, met rouw, schaamte en schande; zie 2 Sam. 13:19, met de aantekening. op uw hoofd; want de HEERE heeft al uw vertrouwen Hebreeuws, *uwe vertrouwens*. In het getal van velen, dat is al uw ijdel en toeverlaat, dien gij buiten God zoekt. **verworpen**, zodat gij daarmee niet zult gedijen.

Jeremia 3

1. Men zegt: Hebreeuws, *om te zeggen*, of *zeggende*; dat is, men zegt gemeenlijk, om zo te zeggen, bij manier van spreken, genomen dat, enz. Zo een man zijn huisvrouw verlaat, en zij gaat van hem, en wordt eens anderen mans, zal hij ook tot haar Dat is, zal de eerste man haar ook weder mogen nemen? **nog wederkeren?** Zou datzelve Waarin zulke gruwel mocht gebeuren; zie hiervan Deut. 24:4 **land niet grotelijks** Hebreeuws, *ontheiligd zijnde ontheiligd zijn*. **ontheiligd worden?** Gij nu hebt *met veel boeleerders* Hebreeuws, *gezellen, vrienden*. **gehoereerd**, keer nochtans De Heere wil zeggen dat Hij evenwel zijn volk in genade zal op- en aannemen, zo zij zich van al deze gruwelen en verbondbrekingen oprecht zullen bekeren. **weder tot Mij, spreekt de HEERE.**

2. Hef uw ogen op naar de hoge plaatsen, en zie toe, waar zijt gij niet beslapen? Dat is, daar zijn gene hoogten, of gij hebt er afgoderij op bedreven. **Gij hebt voor hen gezeten** Om de boeleerders te wachten, als een gemene onbeschaamde hoer; vergelijk Gen. 38:14; Ezech. 16:24,25.

aan de wegen, als een Arabier Gelijk de straatschenders en rovers wachten op de voorbijgangers in woeste plaatsen. **in de woestijn**; alzo hebt gij het land ontheiligd met uw hoererijen en met uw boosheid.

3. Daarom zijn de regendruppelen Of, *regenvlagen, regenbuien*. **ingehouden**, Te weten van mij, volgens mijne dreigementen; Lev. 26:19; Deut. 28:23,24. **en er is geen spade** Zie Deut. 11:14. **regen geweest.** Maar gij hebt een hoerenvoorhoofd, Hebreeuws, *ener vrouw ener hoer*; gelijk dikwijls. **gij weigert** Dat is, gij wilt u niet schamen, dat gij immers behoort te doen als gij mijne landplagen gevoelt. **schaamrood te worden.**

4. Zult gij niet van nu af tot Mij roepen: Hebreeuws, *roept gij niet tot mij*, of, *noemt gij mij niet*, enz. alsof God zeide: Zult gij dan nu nog tot mij niet wederkeren? Bekeer u nog van nu af. **Mijn Vader!** Gij zijt de **leidsman** Die mij van eerst aan met onderwijs, raad en daad hebt geleid en gestierd, als een goed man zijne vrouw; vergelijk Spreuk. 2:17. **mijner jeugd!**

5. Zal Hij in eeuwigheid *den toorn* behouden? Vergelijk onder Jer. 3:12; Ps. 103:9; idem Lev. 19:18; Nah. 1:2; in welke plaatsen het woord *toorn*, tot klaarheid van den zin, verstaan wordt. Dit kan men nog nemen als de woorden van het volk, die God hun voorschrijft om hem daarmee boetvaardiglijk te bejegenen; of als Gods, of des profeten woorden, verklarende dat God zijn toorn zal afwenden zo zij zich bekeren. **Zal Hij dien gestadig bewaren?** Zie, Dit zijn Gods woorden tot Israël. **gij spreekt en doet die boosheden**, Die boven verhaald zijn. **en neemt de overhand.** Dat is, gij dringt met uwe boosheid hardnekkiglijk door. Alsof God zeide: Maar het is te vergeefs, dat Ik u tot bekering roep, gij vraagt er toch niet naar, gij gaat niet dan te moedwilliger in uwe boosheid.

6. Voorts zeide de HEERE tot mij, in de dagen van den koning Josia: Als de tien stammen van Israël naar Assyrië al waren

weggevoerd. Hebt gij gezien, wat de afgekeerde *Hebreeuws eigenlijk, afkerigheid.* Anders: *afkerige*; in het vrouwelijk geslacht, passende op den volgenden tekst, waar Israël bij ene hoer vergeleken wordt. Israel gedaan heeft? Zij ging henen op allen hogen berg, en tot onder allen groenen boom, en hoereerde aldaar.

7. En Ik zeide, nadat zij zulks alles gedaan had: Bekeer u tot Mij; maar zij bekeerde zich niet. Dit zag de trouweloze, Alzo noemt God die van den stam van Juda, vanwege de afgoderij, waarmede zij den geestelijken band en trouw van het huwelijk, dat tussen God en hen was, evenzeer verbroken hadden als de andere tien stammen Israëls, die allen bloedverwanten van Juda waren, als zijnde allen tezamen afkomstig van den patriarch Jakob; daarom worden zij *zusters* genoemd. Vergelijk Ezech. 16:46, en Ezech. 23:2,4, en alzo in het volgende. haar zuster Juda.

8. En Ik zag, als Ik ter oorzaak van alles, waarin de afgekeerde Israel overspel bedreven had, haar verlaten, en haar haar scheidbrief Haar overgevende in de hand der Assyriërs, die de tien stammen, als van Gods aangezicht en uit zijn land, gevankelijk hebben weggevoerd. gegeven had, dat de trouweloze, haar zuster Juda, niet vreesde, Zich niet ontzag, of niet schroomde het boze voorbeeld van Israël na te volgen, niettegenstaande zij al die straffen, die Israël waren overkomen, als voor ogen gezien had. Vergelijk onder Jer. 44:10, en Spreuk. 28:14. maar ging henen, en hoereerde zelve ook.

9. Ja, het geschiedde, vanwege het gerucht *Hebreeuws, stem*; dat men ook zo kan nemen dat het ene *roepende* zonde geweest is, gelijk de Schriftuur elders spreekt; vergelijk Gen. 4:10, met de aantekening. Anders: *lichtvaardigheid.* harer hoererij, dat zij het land Dit duiden sommigen nog op Israël, uit vergelijking van Jer. 3:10. ontheiligde; want zij bedreef

overspel met steen Dat is, stenen of houten afgoden. Alzo Ezech. 20:32; zie aldaar. en met hout.

10. En zelfs in dit alles heeft zich haar trouweloze zuster Juda tot Mij niet bekeerd met haar ganse hart, maar valselijk, *Hebreeuws, in, of met valsheid*; dat is bedriegelijk, huichelachtig. spreekt de HEERE.

11. Dies de HEERE tot mij zeide: De afgekeerde Israel heeft haar ziel Dat is, zichzelf, haar persoon, gelijk dikwijls. Zie Gen. 12:5. De zin is: Israël mag zich des roemen, dat zij het zo slim nog niet gemaakt heeft als Juda. Zie Ezech. 16:51,52, en Ezech. 33:11. gerechtvaardigd, meer dan de trouweloze Juda.

12. Gij henen, en roep deze woorden uit tegen het noorden, Naar Assyrië en Medië toe, waar de tien stammen waren heengevoerd; 2 Kon. 17:6. en zeg: Bekeer u, gij afgekeerde Israel! spreekt de HEERE, zo zal Ik Mijn toorn *Hebreeuws, aangezicht*; dat is mijn toorn, of mijn toornig aangezicht, waardoor Gods strenge straffen verstaan worden. Zie Ps. 21:10, onder Jer. 4:26; Lev. 17:10. Anders: *mijn aangezicht tegen u niet nederslaan, of nederwerpen*; dat is, Ik zal u met geen toornig of stuurs gelaat aanzien, *vergelijk Gen. 4:5,6* maar u gunst en genade bewijzen. op ulieden niet doen vallen; want Ik ben goedertieren, Zie 2 Kron. 6:41. spreekt de HEERE. Ik zal *den toorn Hebreeuws, aangezicht*; dat is mijn toorn, of mijn toornig aangezicht, waardoor Gods strenge straffen verstaan worden. Zie Ps. 21:10, onder Jer. 4:26; Lev. 17:10. Anders: *mijn aangezicht tegen u niet nederslaan, of nederwerpen*; dat is, Ik zal u met geen toornig of stuurs gelaat aanzien, *vergelijk Gen. 4:5,6* maar u gunst en genade bewijzen. niet in eeuwigheid behouden.

13. Alleen ken uw Of, weet, erken. ongerechtigheid, dat gij tegen den HEERE, uw God, hebt overtreden, Zie boven Jer. 2:8. en uw wegen verstrooid

Dat is, zijt als een lichte onbeschaamde hoer hier en daar heen en weer gelopen, om afgoderij met vreemde afgoden te bedrijven, gelijk boven Jer. 3:2,6; zie ook Ezech. 16:24, enz., en Ezech. 23:5,6,7, enz. hebt tot de vreemden, onder allen groenen boom, maar gij zijt Mijner stem niet gehoorzaam geweest, spreekt de HEERE.

14. Bekeert u, gij afkerige kinderen! spreekt de HEERE, want Ik heb u getrouwd, Hebbende het mannelijk recht over of aan u. en Ik zal u aannemen, een uit een stad, Ik zal een overblijfsel in genade behouden en brengen tot de gemeenschap mijner kerk, door Zion afgebeeld; zie 1 Kron. 9:3, en Rom. 11:5; dewijl dit voornamelijk ziet op den tijd des Heeren *Christus* en van het Nieuwe Testament. en twee uit een geslacht, en zal u brengen te Sion.

15. En Ik zal ulieden herders Dat is, leraars, predikaten. Zie breder deze belofte onder Jer. 23, en Ezech. 34; vergelijk 1 Sam. 13:14; Ef. 4:11. geven naar Mijn hart; die zullen u weiden *met* wetenschap en verstand.

16. En het zal geschieden, wanneer gij vermenigvuldigd Door de predikatie van het *Evangelie*, gelijk geschied is bij den tijd des Heeren *Christus* en van zijne apostelen; zie enig begin hiervan Hand. 1:15; 1 Cor. 15:6, en daarna Hand. 2:41, en Hand. 4:4, enz. en vruchtbaar zult geworden zijn in het land, in die dagen, spreekt de HEERE, zullen zij niet meer zeggen: De ark des verbonds Dat is, de ceremoniën van het Oude Testament *waaronder de ark mede het voornaamste stuk was* zullen ophouden, als zijnde schaduwen en voorbeelden op den *Messias, Jezus Christus*, die alsdan gekomen zijnde alles zal volbrengen en maken dat zijne kerk God dient in geest en waarheid in alle plaatsen. Zie Joh. 4:21,23; 1 Tim. 2:8, enz. des HEEREN, ook zal zij in het hart niet opkomen; Dit wordt door de volgende woorden verklaard. Vergelijk Jes. 65:17, en onder Jer. 7:31. en zij

zullen aan haar niet gedenken, Niet zoals tevoren, en ten gebruike van den godsdienst. Vergelijk onder Jer. 16:14. en *haar* niet bezoeken, en zij zal niet weder gemaakt Of, *vermaakt worden*; of *dat, of zulks alles zal er niet meer geschieden, of gedaan worden*. Anders: *zij zal niet meer groot gemaakt*, dat is hoog geacht en geroemd worden, omdat de Zoon Gods in het vlees zal geopenbaard zijn, gelijk het woord *maken* alzo bij sommigen ook genomen wordt; Deut. 32:6; 1 Sam. 12:6, en elders. worden.

17. Te dier tijd zullen zij Jeruzalem noemen, des HEEREN troon; en al de heidenen zullen tot haar vergaderd worden, om des HEEREN Of, *tot den naam des HEEREN*; dat is tot den Heere zelf, die in het vlees en aan zijne kerk, als bij naam, zal zijn geopenbaard. Naams wil, te Jeruzalem; en zij zullen niet meer wandelen naar het goeddunken Of, *inbeelding, beschouwing, gedachte*; anders: *hardigheid*; alzo Deut. 29:19; Ps. 81:13; onder Jer. 7:24, en Jer. 9:14, en Jer. 11:8, en Jer. 18:12, enz. van hun boos hart.

18. In die dagen zal het huis van Juda gaan tot het huis Zie boven Jer. 3:14, die tevoren van elkander gescheiden, oneens en vijanden waren, zullen in goeden vrede, door enen geest des geloofs, als leden van één lichaam onder één hoofd *Jezus Christus*, tezamen hier in Gods kerk en hierna in het hemelse Kanaän, Gods erfenis bezitten; vergelijk Jes. 11:13; Ezech. 37:16, enz.; Hebr. 11:14,15, en Hebr. 12:22, en onder Jer. 50:4. van Israel; en zij zullen te zamen komen uit het land van het noorden, Dat is, van hunne gevangenis; zijnde dit een beeld der geestelijke gevangenis en verlossing uit dezelve door *Christus*. in het land, dat Ik uw vaders ten erve Of, *heb doen erven, erfelijk bezitten*. gegeven heb.

19. Ik zeide wel: Dat is, Ik dacht, als terstond wederom; menselijkerwijze van God, als bij zichzelf aldus denkende en beraadslagende, gesproken, om de onwaardigheid van dit volk *waarvan wijders*

Jer. 3:20, en de grootheid zijner genade uit te drukken; alsof God zeide: Maar hoe zal Ik daartoe komen, dat Ik van zulk boos volk mij ene kerk maak, en hen tot mijne kinderen en erfgenamen van het hemelse en heerlijke Kanaän met de menigte d er heidenen, aanneem? Waarop God als bij zichzelf aldus antwoordt: Ik zal maken door mijnen Geest der bekering en des kindschaps, dat zij zich bekeren, *gelijk volgt* en in geloof tot mij roepen: *Abba*, en van mij niet afwijken; zie *Jer. 32:40*; *Rom. 8:15*. Sommigen nemen dit vers als een vervolg van de voorgaande belofte, en stellen het aldus: *Ook zeide Ik, of want Ik zeide, hoe zal Ik, enz.,* verwonderenderwijze; en in het volgende: *Ook zeide Ik, gij zult tot mij roepen, enz.* Hoe zal Ik u onder de kinderen zetten, en u geven het gewenste Hebreeuws, *land der begeerte, van den wens*; zie *Ps. 106:24*. land, de sierlijke Hebreeuws, *erfenis des sieraads*. Aldus was Kanaän genoemd, zijnde een voorbeeld van het hemelse Kanaän; zie *Ezech. 20:6*; *Dan. 8:9*, en *Dan. 11:16,41,45*. erfenis van de heirscharen der heidenen? Maar Ik zeide: Gij zult tot Mij roepen: *Of, mij noemen*. Mijn Vader! en gij zult van achter Mij niet afkeren.

20. Waarlijk, *gelijk* een vrouw trouwelooslijk scheidt van haar vriend, *Of, metgezel*; dat is, man; vergelijk *Hos. 3:1*. also hebt gijlieden trouwelooslijk tegen Mij gehandeld, gij huis Israels! spreekt de HEERE.

21. Er is een stem Dat is, daar zal gehoord worden. Hier begint ene profetie en beschrijving van de bekering der Israëlieten. gehoord op de hoge plaatsen, een *geween en smekingen* *Of, een geween der smekingen*. der kinderen Israels, omdat zij hun weg verkeerd, *en den HEERE, hun God, vergeten hebben*.

22. Keert weder, Dit is Gods stem. gij afkerige kinderen! Ik zal uw afkeringen genezen. Zie, *hier* Dit is het antwoord der wenende en smekende boetvaardige Israëlieten. zijn wij, wij

komen tot U, want Gij zijt de HEERE, onze God!

23. Waarlijk, tevergeefs *verwacht men het* van de heuvelen *en de menigte der bergen*; waarlijk, in den HEERE, onzen God, is Israels heil!

24. Want de schaamte Dat is, de afgod *Baäl*, dies wij ons wel mogen schamen, want hij is een vuile en schandelijke afgod en heeft ons beschaamd en te schande gemaakt. Alzo onder *Jer. 11:13*; *Hos. 9:10*. heeft den arbeid Dat is, hetgeen zij met arbeid verkregen hadden, gelijk in het volgende verklaard wordt. *onzer vaders opgegeten*, Dat is, verteerd, zo vanwege de kostbaarheid der afgoderij als de rechtvaardige plagen, die hun daarom zijn overkomen. van onze jeugd aan; hun schapen en hun runderen, hun zonen en hun dochteren.

25. Wij liggen in onze schaamte, en onze schande overdekt ons, want wij hebben tegen den HEERE, onzen God, gezondigd, wij en onze vaders, van onze jeugd aan tot op dezen dag; en wij zijn der stem des HEEREN, onzes Gods, niet gehoorzaam geweest.

Jeremia 4

1. Zo gij u Alsof God zeide: Zo gij ten enigen tijde van mening zijt u te bekeren, gelijk gij dikwijls voorgeeft te willen doen, zo doe het nu, en doe het oprechtelijk, zonder huichelarij en vermenging van enige afgoderij, gelijk in het volgende verklaard wordt. *bekeren zult, Israel! spreekt de HEERE, bekeer u tot Mij*; en zo gij u Alsof God zeide: Zo gij ten enigen tijde van mening zijt u te bekeren, gelijk gij dikwijls voorgeeft te willen doen, zo doe het nu, en doe het oprechtelijk, zonder huichelarij en vermenging van enige afgoderij, gelijk in het volgende verklaard wordt. *w verfoeiselen* Uw verfoeilijke en afschuwelijke afgoderijen of dregoden, die bij de verfoeiselen gevoegd worden; *Deut. 29:17*; zie *2 Kron. 15:8*. van

Mijn aangezicht zult wegdoen, zo **zwerft** Op bergen en heuvelen, om afgoderij te bedrijven. Zie boven Jer. 2:20, en Jer. 3:6,13; of, *zo zult gij niet omzwerven*; dat is, in ballingschap gaan, en in het volgende: *en gij zult zweren*. niet om.

2. **Maar zweer:** Bewijzende daarmee dat gij mij kent en eert als uw enigen God, en dat oprecht of, *oordeel*.elijke, zonder valsheid of huichelarij, vergelijk onder Jer. 5:2. **Zo waarachtig als de HEERE leeft!** in **waarheid**, Deze drie dingen begrijpen hetgeen tot den heiligen eed en den godsdienst vereist wordt, ten aanzien van God, den mens zelf en zijnen naaste, zo in het algemeen als in een bijzonder beroep; vergelijk de voorgaande aantekening en Gen. 18:19; 1 Kon. 10:9. **in recht** Of, *oordeel*. **en in gerecht** Of, *oordeel*.igheid; zo zullen **zich de heidenen** Die nu met u en mij spotten, omdat gij u zo schandelijk gedraagt, dat Ik u zelfs door de heidenen moet straffen om de eer van mijnen naam. **in Hem zegenen**, Namelijk den HEERE; ziende uwe godzaligheid, en daarop Gods beloften zegen, over u, zullen zij genodigd worden om zich tot den waren God te bekeren, en bij Hem alleen hunne welvaart te zoeken, Hem alleen die toe te schrijven, en zich in Hem gelukzalig te achten; vergelijk Gen. 22:18; Deut. 29:19; Ps. 10:3, en Ps. 49:19,20. **en zich in Hem beroemen**.

3. **Want zo zegt de HEERE tot de mannen van Juda**, Hebreeuws, *den man*; dat is de mannen, of een iegelijk, of die van Juda; alzo Jer. 4:4; en Jer. 11:9, en Jer. 17:25, en Jer. 18:11, en Jer. 32:32, enz. **en tot Jeruzalem:** Dat is, de inwoners van Jeruzalem, gelijk Jer. 4:4. **Braakt ulieden** Gelijk men een braakland of dresland opnieuw wel doorploegt en zuivert, opdat het daarna bekwaam zij om het goede zaad te ontvangen en goede vruchten te dragen, alzo zuivert gij u grondig van onreinheden, en wordt vernieuwd, als een nieuw schepsel, enz.; vergelijk Gal. 6:15; Ef. 4:22,23,24; Hebr. 6:7. **een braakland, en zaait niet**

onder de doornen. Vergelijk Matth. 13:7,22.

4. **Besnijdt** Zie Deut. 10:16, en Deut. 30:6, en wijders Gen. 17, en onder Jer. 9:26. **u den HEERE** en doet weg de voorhuiden uwer harten, gij mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem! opdat Mijner grimmigheid niet uitvare als een vuur, Vergelijk Deut. 4:24. **en brande**, dat niemand blussen kunne, vanwege de boosheid uwer handelingen.

5. **Verkondigt in Juda**, en laat het horen te Jeruzalem, en zegt het; ja, blaast de bazuin in het land; roept met **volle stem** Hebreeuws, *roept, vervult*. Van zulke samenvoeging van twee woorden, zie Ps. 45:5. De zin is: Roept ten volle uit, overal, dat alle plaatsen met uitroeping vervuld worden. Anders, *roept, vergadert, of legt, maakt een volle vergadering*, opdat het elkeen hore en wete, want het zal een algemene ellende zijn in het ganse land. **en zegt: Verzamelt ulieden**, en laat ons ingaan in de vaste steden! Tegen des vijands aankomst. Hebreeuws *steden der vesting*.

6. **Werpt de banier op naar Sion**, Tot een teken dat zij allen moeten vluchten naar Jeruzalem, als een koninklijke vesting. **vlucht met hopen**, Of, *sterkelijk, sterkt u tot de vlucht*; alzo onder Jer. 6:1, en Jes. 10:31. Anders: *hoopt u tezamen, vergadert u, kuddet u om zo te spreken* gelijk Exod. 9:19. Te weten, *om met alle man te vluchten*. Het Hebreeuwse woord *dat in de voorgemelde plaatsen gevonden wordt* heeft de betekenis van *vluchten, vertrekken, zich elders heen begeven*, en van *vergaderen*. **blijft niet staan!** want Ik breng een kwaad Dat is, groot ongeluk, jammer en ellende, gelijk de laatste woorden van Jer. 4:6 verklaren. **aan van het noorden**, Uit Chaldea, of Babylonië. **en een grote breuk**. Of, *verbreking*; dat is ellende, jammer, verderf, verwoesting, gelijk onder Jer. 4:20, en Jer. 6:1,14, en Jer. 8:11,21, en Jer. 10:19, en Jer.

14:17; vergelijk ook Jer. 17:18, en Jer. 22:20, en Jer. 48:3,4,5, en elders dikwijls in dit boek; also Jes. 1:28, enz. # Isa 1.28

7. De leeuw Nebukadnezar, koning van Babel, zal met zijne heirkraft, als een leeuw uit zijn leger en hol, opbreken. Vergelijk Jes. 5:26,27,28,29. is opgekomen uit zijn haag, en de verderver der heidenen is opgetrokken, hij is uitgegaan uit zijn plaats, om uw land O Zion, of Jeruzalem, uit het voorgaande. te stellen in verwoestingen; uw steden zullen verstoord worden, dat er niemand in wone.
8. Hierom, gordt zakken aan, Zie Gen. 37:34. bedrijft misbaar en huilt; want de hittigheid van des HEEREN toorn is niet van ons afgekeerd.
9. En het zal te dier tijd geschieden, spreekt de HEERE, *dat* het hart des konings en het hart der vorsten vergaan zal; Dat is, alle moed en courage zal hun ontvallen. Zie 2 Kon. 25, enz., en onder Jer. 39, Jer. 52. en de priesters zullen zich ontzetten, en de profeten De valse. Zie de volgende aantekening Jer. 4:10. zich verwonderen.
10. Toen zeide ik: Ach, Heere HEERE! waarlijk, Gij hebt dit volk en Jeruzalem grotelijks Hebreeuws, *bedriegende bedrogen*; te weten door de valse profeten, wien gij toelaat het volk onder voorgeven van uw naam en dienst, alle welvaart valselijk te beloven, daar toch de uiterste ellende voorhanden is. Vergelijk 1 Kon. 22:21,22,23, en de aantekening aldaar. Idem Ezech. 14:9, en onder Jer. 6:14, en Jer. 7:4,10, en Jer. 23:1. bedrogen, zeggende: Gijlieden zult vrede hebben; daar het zwaard tot aan de ziel raakt. Vergelijk onder Jer. 4:18.
11. Te dier tijd zal tot dit volk en tot Jeruzalem gezegd worden: Een dorre wind Of, *schrale*; anders: *gladde*; dat is, die glad en ongehinderd zal doorgaan om alles neder te vellen; versta de Babyloniërs, die van het noorden zouden komen, over het

gebergte Libanon. Zie onder Jer. 5:15. van de hoge plaatsen in de woestijn, van den weg Dat is, naar het Joodse land en Jeruzalem. der dochter Mijns volks; niet om te wannen, noch om te zuiveren. Maar om te verwoesten, wil de Heere zeggen.

12. Er zal Mij een wind komen, die hun te sterk Hebreeuws, *vol*; dat is te sterk, zodat zij hem niet zullen kunnen verdragen en tegenstaan. Hebreeuws, *voller dan zij*. Anders: *een volle wind van die plaatsen*, te weten die in het voorgaande zijn beschreven. zal zijn. Nu zal Ik ook oordelen Dat is, mijne vonnissen over hen, dat is, Ik zal recht over hen houden. Zie boven Jer. 1:16. Een ander gebruik dezer manier van spreken hebt gij onder Jer. 12:1. tegen hen uitspreken.
13. Ziet, hij komt De Babyloniër zal u zo haastig aankomen als wolken enz. op als wolken, en zijn wagenen zijn als een wervelwind, zijn paarden zijn sneller Hebreeuws, *lichter*. dan arenden; wee ons, Woorden der Joden, als gevoelende Gods oordeel; of van den profeet, als beklagende de ellende van het volk. want wij zijn verwoest!
14. Was uw hart van boosheid, o Jeruzalem! opdat gij behouden wordt; hoe lang zult gij de gedachten Dat is: uw ijdele gedachten, waarmede gij u op ijdelheid en valsheid of ongerechtigheid verlaat. uwer ijdelheid in het binnenste van u laten vernachten? Of, *herbergen, verblijven*.
15. Want een stem verkondigt De aankomst der Babyloniërs, die vandaar door Israël naar Juda trekken. van Dan af, Dat is, de uiterste grenzen van Kanaän in het noorden. en doet ellende horen van het gebergte De binnenste grens van Israël, in het noorden van Juda. van Efraim.
16. Vermeldt den volke, ziet, doet het horen tegen Jeruzalem; Of *tot aan*, of *van*. daar komen hoeders Die Jeruzalem zullen bezetten, omringen en wel toezien, dat

er niemand ontkome. Zie 2 Kon. 25:4,5. uit verren lande; Babylonië. en zij verheffen Hebreeuws, *geven*; dat is, maken een geschrei; gelijk boven Jer. 2:15. hun stem tegen de steden van Juda.

17. Als de wachters Die de velden bezetten, opdat het gejaagde wild nergens ontkome. der velden zijn zij rondom tegen haar; Belegerende Jeruzalem aan alle kanten; 2 Kon. 25:2, enz. omdat zij tegen Mij Jeruzalem, uit Jer. 4:14. wederspanning geweest is, spreekt de HEERE.

18. Uw weg Dat is, uw kwaad wezen en doen; zie Gen. 6:12. en uw handelingen hebben u deze dingen Veroorzaken al deze plagen. gedaan; dit is uw boosheid, Dat is, de vrucht en het loon uwer boosheid. dat het zo Anders: *daarom is het zo bitter*, te weten het lijden dat u naakt. Anders: *dat hij de vijand zo bitter is*, en u naar het leven tracht en uwen staat gans zoekt om te keren. Vergelijk Jer. 4:10. bitter is, dat het tot aan uw hart raakt.

19. O mijn Dit zijn de woorden van den profeet, die zich voor den Heere ontstelt, alsof hij deze ellende voor ogen zag. Vergelijk Jes. 15:5, en Jes. 16:11, en Jes. 21:3. ingewand, mijn ingewand! ik heb barenswee, o wanden Of, *in de wanden mijns harten*; dat is in mijn hartklok, hartedeksel, in het binnenste, in mijn hart. mijns harten! mijn hart maakt getier in mij, ik kan niet zwijgen; Of, *stil zijn*. want gij, mijn ziel! hoort het geluid der bazuin *en* het krijgsgeschrei.

20. Breuk op breuk Dat is de ene ellende of verwoesting is niet voorbij, of men hoort terstond de tijding van een andere; vergelijk Ps. 42:8 en zie boven Jer. 4:6. wordt er uitgeroepen; want het ganse land is verstoord; haastelijk zijn mijn tenten Dat is, woonplaatsen van mijn volk. verstoord, mijn gordijnen in een ogenblik! Dat is, zeer haastelijk.

21. Hoe lang zal ik de banier zien, het geluid der bazuin horen?

22. Zekerlijk, Mijn volk is dwaas, Mij kennen zij niet; het zijn zotte kinderen, en zij zijn niet verstandig; wijs zijn Arglistig en wel ervaren in het kwade. Vergelijk 2 Sam. 13:3. zij om kwaad te doen, maar goed te doen Vergelijk Amos 3:10. weten zij niet.

23. Ik zag het land aan, Het Joodse land. en ziet, het was woest Zie Gen. 1:2. Dit is een figuurlijke beschrijving en levendige vertoning van een algemene en verschrikkelijke verwoesting en ruïne van het Joodse land. en ledig; ook naar den hemel, en zijn licht Dat is, de hemel was donker en zwart, vergelijk Jes. 5:30, en Jes. 50:3, onder Jer. 4:28. was er niet.

24. Ik zag de bergen aan, en ziet, zij beefden; en al de heuvelen schudden. Hebreeuws, *maakten zich licht*, of *snel*, dat is bewogen zich snellijk.

25. Ik zag, en ziet, er was geen mens; en alle vogelen des hemels waren weggevlogen. Hebreeuws, *weggezworven*, of *weggevloden*. Zie onder Jer. 9:10, en Jer. 50:3.

26. Ik zag, en ziet, het vruchtbare land Hebreeuws, *Karmel*; zie boven Jer. 2:7. was een woestijn, en al zijn steden Van het vruchtbare land, die daarin of aan gelegen waren waren afgebroken, vanwege den HEERE, Hebreeuws, *vanwege het aangezicht des Heeren*. Hetwelk enigen nemen voor zijn toorn, zijn toornig aangezicht; zie boven Jer. 3:12. vanwege de hittigheid Zijns toorns.

27. Want zo zegt de HEERE: Dit ganse land zal een woestijn zijn (doch Ik zal geen voleinding Of, *vernieling*, *vertering*; vergelijk onder Jesr. 5:10,18; Ezech. 11:13, en Ezech. 20:17; dat is, Ik zal het niet gans uitmaken, maar mijne genade nog onder mijn toorn mengen, en mij een overblijfsel en zaad behouden in Jakob; zie onder Jer. 30:11, en Jer. 46:28. Dit voegt God hier in, onder deze verschrikkelijk dreigementen, tot troost der uitverkorenen en gelovigen; sommigen verstaan dat de zin dezer woorden is: Het zal

hiermede nog niet gedaan zijn, mijn toorn en oordeel zal hiermede nog geen einde hebben, maar wijders voortgaan, en lang duren over dit land, waarop zij dan passen den rouw der aarde en des hemels, waarvan in het volgende. Deze manier van spreken wordt in een anderen zin gebruikt van zondaars, die ten uiterste misdaan en de maat vervuld hebben; zie Gen. 18:21. maken);

28. Hierom zal de aarde treuren, en de hemel daarboven zwart zijn; Als rouwdragende; zie Ps. 35:14. omdat Ik het heb gesproken, Ik heb het voorgenomen en het zal Mij niet rouwen, en Ik zal Mij daarvan niet afkeren.

29. Van het geroep *Hebreeuws, stem.* der ruiters en boogschutters vluchten *Hebreeuws, is al de stad, of de ganse stad vluchtende;* dat is de stadsliden of inwoners der steden *gelijk de volgende woorden uitwijzen* zullen vluchten, en zo in het volgende. **al de steden; zij gaan in de wolken,** Dat is, op de hoogten der bergen, die tot aan de wolken raken, om zich aldaar te verbergen. Anders: *in dikke, of dichte plaatsen;* als bosjes, heggen. en klimmen op de rotsen; al de steden zijn verlaten, zodat niemand in dezelve woont.

30. Wat zult gij dan doen, gij verwoeste? Dochter Zions, gelijk in Jer. 4:31, dat is, gij die verstoord, of verwoest zult worden. **Al kleeddet** Op zijn afgodisch en heidens, om uwen vijanden te behagen en te vermurwen; gelijk de hoeren zich oppronken om de boelen De Babyloniërs, die u zoeken machtig te worden. **te behagen. gij u met scharlaken, al versierdet gij u met gouden sieraad, al schuurdet gij uw ogen met blanketsel, zo zoudt gij u toch tevergeefs oppronken; de boelen De Babyloniërs, die u zoeken machtig te worden. versmaden u, zij zullen uw ziel zoeken.** Dat is, naar het leven staan. Zie 2 Sam. 4:8.

31. Want ik hoor een stem als van een *vrouw*, die in arbeid is, een benauwdheid als van een, die in des eersten kinds nood is, de stem van de dochter Sions; zij hijgt, Anders: *kermt, klaagt,* vanwege den overlast en de benauwdheid. **zij breidt** Als die plegen te doen, die in groten rouw en de uiterste noden zijn. **haar handen uit, zeggende: O, wee mij nu, want mijn ziel is moede vanwege de doodslagers! De Babyloniërs.**

Jeremia 5

1. Gaat om door de wijken van Jeruzalem, en ziet nu toe, en verneemt, en zoekt op haar straten, of gij iemand vindt, of er een is, die recht doet, die waarheid zoekt, Of, *trouw, geloof.* De Heere wil zeggen dat het overal vol huichelarij was. **zo zal Ik haar genadig zijn.** Of, *vergeven;* dat is, Ik zal de ganse stad Jeruzalem verschonen en sparen om des vromen mans wil. Vergelijk Gen. 18:24, enz.

2. En of zij al zeggen: Wanneer zij somtijds bij mijnen naam zweren tot een dekmantel van hun afgodisch zweren, waarvan onder Jer. 5:7. **Zo waarachtig als de HEERE leeft!** zo zweren zij toch valselijk. Of, *voorzeker, alzo.* Anders: *daarom;* te weten, omdat zij geen recht of trouw of waarheid zoeken.

3. O HEERE! **zien** Dat is, het is zonder twijfel waarachtig, dat Gij acht neemt op geloof en waarheid, zonder welke Gij allen uiterlijken schijn als louter huichelwerk haat. **Uw ogen niet naar waarheid? Gij hebt hen geslagen,** Dat is, geplaagd op verscheidene wijzen en tot verscheidene tijden, verterende een groot deel van hen, gelijk volgt, doch zij zijn daardoor niet gebeterd, maar even verstokt gebleven. **maar zij hebben geen pijn gevoeld; Gij hebt hen verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan te nemen; zij hebben hun aangezichten harder gemaakt** Zodat zij

- gans onbeschaamd zijn. Vergelijk boven Jer. 3:3. dan een steenrots, zij hebben geweigerd zich te bekeren.
4. Doch ik zeide: Te weten bij mijzelf, dat is ik dacht. Zekerlijk, deze zijn arm; Een slechte arme hoop, geringe en gemene onverstandige lieden. zij handelen zottelijk, omdat zij den weg des HEEREN, het recht hun Gods niet weten.
5. Ik zal gaan Hebreeuws, *ik zal mij gaan*, naar der Hebreënen manier van spreken. tot de groten, en met hen spreken, want die weten den weg des HEEREN, het recht hun Gods; maar zij hadden te zamen het juk verbroken, Vergelijk Ps. 2:3. *en* de banden verscheurd.
6. Daarom heeft hen Dat is, zal hen, enz. profetischer wijze gesproken van den toekomstigen overval der Babyloniërs. een leeuw uit het woud verslagen, een wolf der wildernissen *Of, der avonden*. zal hen verwoesten; een luipaard waakt tegen hun steden; al wie uit dezelve uitgaat, zal verscheurd Zie van het Hebreeuwse woord Ps. 50:22. worden; want hun overtredingen zijn vermenigvuldigd, hun afkeringen zijn machtig veel geworden.
7. Hoe zou Ik over zulks u vergeven? Jeruzalem. Uw kinderen verlaten Mij, en zweren bij hen, die geen God zijn; als Ik hen verzadigd heb, zo bedrijven zij overspel, en verzamelen bij hopen in het hoerenhuis.
8. *Als* welgevoederde hengsten zijn zij vroeg op; zij hunkeren *Of, neien, briesen* van geilheid, gelijk de moedwillige hengsten; vergelijk onder Jer. 13:27. een iegelijk naar zijns naasten huisvrouw.
9. Zou Ik over die dingen geen bezoeking doen? Door straf; Gen. 21:1. spreekt de HEERE. Of zou Mijn ziel zich niet wreken aan zulk een volk, als dit is?
10. Beklimt Aanspraak aan de vijanden. haar muren, Van Jeruzalem. en verderft ze (doch maakt geen voleinding); doet haar spitsen weg, *Of, uitstekingen, tinnen, kantelen*. Anders: *planten, ranken, grondvesten*. want zij zijn des HEEREN niet. Te weten het volk, of de muren en spitsen horen den Heere niet toe, die Jeruzalem met al haar schone vestingen nu niet meer voor de zijne kent, overmits de boosheid der inwoners.
11. Want het huis van Israel en het huis van Juda hebben gans Hebreeuws, *trouwelooslijk handelen, trouwelooslijk gehandeld*. trouwelooslijk tegen Mij gehandeld, spreekt de HEERE.
12. Zij verloochenen den HEERE, en zeggen: Hij is het niet, Het is de Heere niet, door wiens last de profeten ons alle kwaad dreigen. en ons zal geen kwaad overkomen, wij zullen noch zwaard noch honger zien. Dat is, ondervinden. Zie Job 7:7.
13. Ja, die profeten De ware profeten; dit zijn nog de woord Zij hebben des Heeren woord niet, Hij spreekt zulks niet door hen. Vergelijk 2 Kron. 36:16. en van het volk. zullen tot wind Hunne profetieën zullen niet volbracht worden, daar zal niets van komen, het is maar wind. Vergelijk Job 6:26, en Micha 2:11. worden, want het woord Zij hebben des Heeren woord niet, Hij spreekt zulks niet door hen. Vergelijk 2 Kron. 36:16. is niet bij hen; hun zelve zal zo geschieden. Dat zij ons dreigen zal hunzelve overkomen.
14. Daarom zegt de HEERE, de God der heirscharen, Zie 1 Kon. 18:15. also, omdat gijlieden dit woord spreekt: Ziet, Ik zal Mijn woorden in uw mond Dit spreekt God tot Jeremia. tot vuur maken, Hebreeuws, *geven*. Vergelijk boven Jer. 1:9,10, alwaar God ook zijn eigen werk den profeet toeschrijft, omdat Hij het woord van zijnen dienaar wilde bekrachtigen. Zie aldaar Jer. 5:10. en dit volk *tot* hout, en het zal hen verteren.

15. Ziet, Ik zal over ulieden een volk van verre brengen, Uit Babylonië; zie Deut. 28:49; Jes. 5:26. o huis Israels! spreekt de HEERE; het is een sterk volk, Of, *ruw, hard*. het is een zeer oud volk, Hebreeuws, *een volk van oudheid, eeuwigheid, of der eeuw*; dat is, een machtig volk vanouds, van Nimrods tijd af; zie Gen. 10:8, enz. en boven Jer. 2:20. een volk, welks spraak gij niet zult kennen, en niet horen, Dat is, verstaan; zie Gen. 11:7. wat het spreken zal.
16. Zijn pijlkoker Van dit volk, waarvan in Jer. 5:15. is als een open graf; Dat is, zij zullen met hunne pijlen menigten van u doodschieten en in het graf brengen. zij zijn altemaal helden. De Babyloniërs.
17. En het zal uw oogst Dat vreemde volk. en uw brood opeten, *dat* uw zonen Anders: *zij zullen uwe zonen en uwe dochters opeten*; dat is, verteren; vergelijk onder Jer. 8:16. en uw dochteren zouden eten; het zal uw schapen Uw klein en groot vee. en uw runderen opeten; het zal uw wijnstok Dat is, de vrucht uwer wijnstokken en vijgebomen. en uw vijgeboom opeten; uw vaste steden, op dewelke gij vertrouwt, zal het arm maken, Het Babylonische krijgsvolk. door het zwaard.
18. Nochtans zal Ik ook in die dagen, spreekt de HEERE, geen voleinding Zie boven Jer. 4:27. met ulieden maken.
19. En het zal geschieden, wanneer gij zult zeggen: Waarom heeft ons de HEERE, onze God, al deze dingen gedaan? dat gij tot hen zeggen zult: In mijnen naam, met mijne woorden, gelijk blijkt uit het volgende. Gelijk als gijlieden Mij hebt verlaten, en vreemde goden in uw land gediend, also zult gij de uitlandse dienen, in een land, dat het uwe niet is.
20. Verkondigt dit in het huis van Jakob, en laat het horen in Juda, zeggende:
21. Hoort nu dit, gij dwaas en harteloos volk! Dat is, dat geen verstand heeft; geen ogen noch oren der ziel om Gods woord te betrachten en te gehoorzamen; vergelijk onder Jer. 6:10. die ogen hebben, maar zien niet, die oren hebben, maar horen niet.
22. Zult gijlieden Mij niet vrezen? spreekt de HEERE; zult gij voor Mijn aangezicht niet beven? Die der zee het zand tot een paal gesteld heb, met een eeuwige inzet, dat zij daarover niet zal gaan; ofschoon haar golven zich bewegen, zo zullen zij toch niet vermogen, ofschoon zij bruisen, zo zullen zij toch daarover niet gaan.
23. Maar dit volk heeft een afvallig en wederspanning hart; zij zijn afgevallen en heengegaan;
24. En zij zeggen niet in hun hart: Laat ons nu den HEERE, onzen God, vrezen, Die den regen geeft, zo vroegen regen Zie Deut. 11:14. als spaden regen, op Zijn tijd; Zie Ps. 1:3. *Die* ons de weken, Hierdoor verstaan sommigen elk *zevende* jaar, waarin zij het land moesten laten rusten en onbebouwd laten, in welke jaren God hun een zonderlingen zegen beloofd had. Zie Lev. 25:4, enz. en Lev. 25:20, enz. Anders: *de gezette, of verordineerde weken van den oogst*, zie Lev. 26:5,10. Anders: *de eedzweringen der gezette tijden*. de gezette tijden van den oogst, bewaart.
25. Uw ongerechtigheden wenden die dingen af, Den zegen, in het voorgaande vermeld. en uw zonden weren dat goede van ulieden.
26. Want onder Mijn volk worden goddelozen gevonden; een ieder Hebreeuws, *hij loert*; dat is, elkeen van hen. van hen loert, gelijk zich de vogelvangers schikken; Die zich nederleggen, buigen, krommen en schikken om de vogelen met alle behendigheid te vangen. Anders: *gelijk de vogelvangers*

strikken zetten. zij zetten een verderfelijken strik, Hebreeuws, de verderving, of iets dat verderft; dat is dat de mensen vernielt. zij vangen de mensen.

27. Gelijk een kouw vol is van gevogelte, also zijn hun huizen vol van bedrog; daarom zijn zij groot en rijk geworden. Dat is, vol van goed, dat zij met bedrog gewonnen hebben.

28. Zij zijn vet, Vergelijk Deut. 32:15. zij zijn glad, zelfs de daden Dat is, zij zijn erger in hun doen, dan zelfs de allerboosten plegen te wezen; vergelijk boven Jer. 2:33. Anders: *zij overtreden met boze stukken.* Hebreeuws, *zij gaan teboven, of overtreffen de woorden, dingen, zaken, of handelingen des, of eens bozen; of aldus: Zij gaan door, door boze stukken;* dat is, bedrijven allerlei boosheid stoutelijk. der bozen gaan zij te boven; de rechtzaak richten zij niet, *zelfs* de rechtzaak des wezen, nochtans zijn zij voorspoedig; Varen wel, worden rijk, vet en glad gelijk in het voorgaande gezegd is. ook oordelen zij het recht der nooddruftigen niet.

29. Zou Ik over die dingen geen bezoeking doen? spreekt de HEERE; zou Mijn ziel zich niet wreken aan zulk een volk als dit is?

30. Een schrikkelijke en afschuwelijke zaak Vergelijk onder Jer. 18:13, en Jer. 23:14; Hos. 6:10. geschiedt er in het land.

31. De profeten Te weten de valse profeten. profeteren valselijk, Hebreeuws, *in, of met valsheid, of leugen.* en de priesters heersen door hun handen; Dat is, door behulp en dienst der valse profeten; de een helpt en stijft den ander; of *zij heersen aan hunne zijden.* Anders: *nemen in hunne handen;* te weten geschenken. en Mijn volk heeft het gaarne Hebreeuws, *heeft het zo lief, bemint het zo.* also; maar wat zult gij ten einde Hebreeuws, *in het achterste, laatste, of uiterste van dien, of van haar,* te weten van Jeruzalem, of van het land; dat is, hoe zult gij ten laatste hier over varen, als Ik zulks, of

Jeruzalem, of het land zal tehuis zoeken? vergelijk Deut. 32:20. Anders: *wat zoudt gij ten laatste wel doen?* welke grove gruwelen zoudt gij ten laatste niet bedrijven? van dien maken?

Jeremia 6

1. Vlucht met hopen, Zie boven Jer. 4:6, en versta door de *kinderen Benjamins* de inwoners van Jeruzalem, gelijk het volgende uitwijst. Zie Richt. 1:21, met de aantekening. *gij kinderen van Benjamin!* uit het midden van Jeruzalem, en blaast de bazuin te Thekoa, Zie 2 Sam. 14:2. en heft een vuurteken Gelijk men de inwoners in tijd van gevaar voor des vijands aankomst met al zulke tekenen placht te waarschuwen. Anders, *rookteken.* Hebreeuws, *verheffing.* Vergelijk Richt. 20:38,40. op te Beth-Cherem; want er kijkt een kwaad Dat is, vertoont zich, breekt aan. uit van het noorden, Zie boven Jer. 1:13. en een grote breuk. Gelijk boven Jer. 4:6.
2. Ik heb *wel* de dochter Sions Dat is, Jeruzalem en voorts de inwoners. bij een schone Of, *gemakkelijke tehuisblijfster*, die tehuisblijft in weelde, om hare voeten te sparen. Vergelijk Deut. 28:56. en wellustige *vrouw* vergeleken. Of *Ik had haar gelijk gemaakt*, enz.
3. *Maar* er zullen herders De vorsten der Babyloniërs. Vergelijk onder Jer. 49:19. tot haar komen met hun kudden; Heirkrachten. Vergelijk onder Jer. 49:20. zij zullen tenten rondom tegen haar opslaan; Hebreeuws, *vastmaken, hechten.* Versta hierdoor de belegering van Jeruzalem. zij zullen een iegelijk zijn ruimte afweiden. Hebreeuws, *hand;* dat is, ruimte, plaats, gelijk elders. Zie Job 1:14.
4. Heiligt Dat is, rust u, bereidt u tot den krijg, stelt den oorlog aan, roept hem uit, dat men tegen Jeruzalem optrekke, als volgt. Vergelijk onder Jer. 12:3, en Jer. 22:7, en Jer. 51:27,28. Dit zijn de woorden der Babyloniërs, die de profeet aldus sprekende invoert, alsook

wederom Jer. 6:5. den krijg tegen haar, maakt u op, en laat ons optrekken op den middag Dat is, onze goede dagen zijn uit, tegenspoed en jammer is nakende; zo men het neemt voor tussengevoegde woorden der Joden. Anders kunnen het ook de woorden der Babyloniërs zijn, die zich beklagen dat zij tijd verzuimen en niet genoeg haasten, hakende naar den roof als hittige krijgslieden plegen te doen.; Gelijk onder Jer. 15:8; dat is bij hellen dag Dat is, onze goede dagen zijn uit, tegenspoed en jammer is nakende; zo men het neemt voor tussengevoegde woorden der Joden. Anders kunnen het ook de woorden der Babyloniërs zijn, die zich beklagen dat zij tijd verzuimen en niet genoeg haasten, hakende naar den roof als hittige krijgslieden plegen te doen., zonder schroom, in het openbaar. o, wee ons! want de dag Dat is, onze goede dagen zijn uit, tegenspoed en jammer is nakende; zo men het neemt voor tussengevoegde woorden der Joden. Anders kunnen het ook de woorden der Babyloniërs zijn, die zich beklagen dat zij tijd verzuimen en niet genoeg haasten, hakende naar den roof als hittige krijgslieden plegen te doen. heeft zich gewend, want de avondschaduw en neigen zich. Of, *breiden, strekken zich uit*; dat is, worden groot, het begint donker te worden; waardoor droefenis en ellende verstaan kan worden. Zie Gen. 15:12.

5. Maakt u op, en laat ons optrekken in den nacht, en haar paleizen verderven!

6. Want zo zegt de HEERE der heirscharen: Zie 1 Kon. 18:15. Houwt bomen af, en werpt Gelijk 2 Sam. 20:15; zie aldaar. een wal op tegen Jeruzalem; zij is de stad, die bezocht Vergelijk boven Jer. 5:9,29. zal worden; in het midden van haar Hebreeuws, *zij geheel, verdrukking is in het midden van haar*; dat is, aangaande deze ganse stad, daar gaat binnen haar overal niet in zwang dan enkel te verdrukken met list of geweld, zij is vol bedriegers en geweldenaars. is enkel verdrukking.

7. Gelijk een bornput zijn water opgeeft, Of, *opwelt*. also geeft zij haar boosheid op; geweld en verstoring wordt in haar gehoord, weedom Die zij met overlast den naaste aandoen, makende dat de verdrukten overal kermen en krijten. en plaging is steeds voor Mijn aangezicht.

8. Laat u tuchtigen, Of, *onderwijzen*. Jeruzalem! opdat Mijn ziel niet van u afgetrokken worde, Of, *los worde, scheide, ontleed worde*, gelijk het ene lid van het andere; een zeer bewegelijke manier van spreken, ziende op Gods gunst en weldadigheid, die Hij deze stad *als een man zijne vrouw* toegedragen en bewezen had; vergelijk boven Jer. 2:2,3. opdat Ik u niet stelle *tot een woestheid, tot een onbewoond land*.

9. Zo zegt de HEERE der heirscharen: Zij zullen De Babyloniërs. Israels overblijfsel vlijtiglijk Hebreeuws, *nalezende nalezen*; zodat er niets, dat waardig is, overblijve, maar alles uit- en weggevoerd worde, gelijk men de druiven in den wijnoogst naleest; vergelijk 2 Kon. 24:15,16, en 2 Kon. 25:11,12, en onder Jer. 52:28,29,30; en zie van deze gelijkenis Richt. 8:2, en Richt. 20:45. nalezen, gelijk een wijnstok; breng uw hand weder, gelijk een wijnlezer, Of, *druivenlezer*, die den enen korf voor, den anderen na met druiven vervult en wegdraagt, also zullen de Babyloniërs tot elkander zeggen: Gij moet al weder heen om nu en dan een deel Joden te halen. Sommigen houden dit voor Gods woorden, als bevelgevende aan den vijand om zulks te doen. aan de korven.

10. Tot wie zal ik spreken en betuigen, dat zij het horen? Ziet, hun oor is onbesneden, Als met een voorhuid overtoegen; zulks dat zij onbekwaam zijn tot toeluistering of opmerking. Vergelijk Lev. 26:41; Hand. 7:51, en boven Jer. 5:21. dat zij niet kunnen toeluisteren; ziet, het woord des HEEREN is hun tot een smaad, Zij versmaden het en drijven

hunnen spot daarmee. zij hebben geen lust daartoe. Te weten in, of aan des Heeren woord, of, *aan hem*, te weten den Heere.

11. Daarom ben ik vol van des HEEREN grimmigheid, Dat is, van des Heeren grimmigheid te verkondigen, of profeteren. ik ben moede geworden van inhouden; ik zal ze uitstorten Anders, *stort uit*, alsof de Heere, of de profeet door den Geest des Heeren, zeide: Het is lang genoeg getoefd, zegt ronduit dat Gods grimmigheid zal worden uitgestort, zonder enige verschoning. over de kinderkens Hebreeuws, *het kindeke*. Zie van het Hebreeuwse woord Ps. 8:3. op de straat, en over de vergadering der jongelingen te zamen; want zelfs de man met de vrouw zullen gevangen worden, de oude met dien, die vol is van dagen. Dat is, zeer oud, welbedaagd, stokoud.

12. En hun huizen zullen omgewend Dat is, zullen van u op anderen komen, die ze zullen bezitten, gelijk Num. 36:7. worden tot anderen, met te zamen de akkers en vrouwen; want Ik zal Mijn hand uitstrekken tegen de inwoners dezes lands, spreekt de HEERE.

13. Want van hun kleinste aan tot hun grootste toe pleegt Hebreeuws alsof men zeide: *Is gierigheid gierende*; dat is, haakt naar vuil gewas. een ieder van hen gierigheid, en van den profeet Versta, de valse profeten. aan tot den priester toe bedrijft Hebreeuws, *doet*; dat is, gaat om met leugen en valsheid. Vergelijk boven Jer. 5:31, en onder Jer. 8:10, enz., alwaar vast dezelfde woorden worden wederhaald. een ieder van hen valsheid.

14. En zij genezen Dat is, zij troosten mijn volk tegen de bedreigde ellende. de breuk van de dochter Mijns volks op het lichtste, Of, *als een lichte zaak*, of *breuk*. Door een lichte rede, met een praatje, alsof het jok en scherts ware, of de zonde en de bedreigde straf niets te beduiden hadden.

zeggende: Vrede, vrede! Dat is, het zal wel gaan, het heeft geen nood. doch daar is geen vrede.

15. Zijn zij beschaamd, Anders: *hebben zij, de profeten en priesters mijn volk beschaamd, wanneer zij gruwel bedreven?* omdat zij gruwel bedreven hebben? Ja, zij schamen zich Profeten en priesters schamen zichzelf niet en beschamen de boosdoeners niet, zodat er bij niemand enige schaamte gevonden wordt. Hebreeuws, *schamende schamen zij zich niet*. in het minste niet, weten ook niet van schaamrood te maken; daarom zullen zij vallen onder de vallenden, ten tijde als Ik hen bezoeken zal, zullen zij struikelen, zegt de HEERE.

16. Zo zegt de HEERE: Staat op de wegen, en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, Hebreeuws, *paden der eeuwigheid*; dat is, die God zijn volk in voortijden altoos geleerd en geleid heeft om hen tot de zaligheid te brengen. Vergelijk boven Jer. 2:17, en onder Jer. 18:15. waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin; zo zult gij rust vinden Troost en zaligheid. voor uw ziel; maar zij zeggen: Wij zullen *daarin* niet wandelen.

17. Ik heb ook wachters Profeten, die u de nakende straffen verkondigen en uitroepen, gelijk de wachters, die op de hoogten gesteld zijn om ver van zich te zien, en van de aankomst des vijands, of ander onraad, met de bazuin te waarschuwen; zie Jes. 21:11; Ezech. 3:17, en Ezech. 33:7, enz. over ulieden gesteld, *zeggende*: Luistert naar het geluid der bazuin; maar zij zeggen: Wij zullen niet luisteren.

18. Daarom hoort, gij heidenen! Om getuigen te zijn van de gruwelijke ondankbaarheid en hardnekkigheid van mijn volk, en de rechtvaardigheid mijner oordelen over hen. en verneem, o gij vergadering! Der natiën. wat onder

hen is. Welke boosheid onder mijn volk in zwang gaat.

19. Hoor toe, gij aarde! Zie Deut. 4:26, en Deut. 32:1. Zie, Ik zal een kwaad brengen over dit volk, de vrucht hunner gedachten; De welverdiende straf van hun boze nukken en aanslagen; zie Spreuk. 1:31, en onder Jer. 17:10. want zij merken niet op Mijn woorden, en Mijn wet verwerpen zij.

20. Waartoe zal dan de wierook Die gij met moeite en kosten laat komen, om reukwerk voor mij te maken, kwanswijs om mij te behagen. voor Mij uit Scheba komen, Zie Gen. 10:7; Jes. 60:6. en de beste kalmus Of, *kaneel, welriekend riet, of pijp*; gelijk Exod. 30:23. uit verre landen? Uw brandofferen zijn *Mij* niet behagelijk, Hebreeuws, *tot, of naar welbehagen, of welgevallen, aangenaamheid*; dat is, Ik heb daarin geen behagen. Vergelijk Ps. 19:15; Jes. 56:7. en uw slachtofferen zijn Mij niet zoet. Dat is, aangenaam.

21. Daarom zegt de HEERE also: Ziet, Ik zal dit volk allerlei aanstoot Hebreeuws in het getal van velen, *aanstoten*. Aldus noemt de Heere al de instrumenten, middelen en omstandigheden van de verwoesting der Joden. stellen; en daaraan zullen zich stoten te zamen vaders en kinderen, Alle soorten van mensen, van wat rang of soort zij zijn. de nabuur en zijn metgezel, en zullen omkomen.

22. Zo zegt de HEERE: Ziet, er komt een volk uit het land van het noorden, Gelijk boven Jes. 6:1. en een grote natie zal opgewekt Van God, om op te trekken naar de grenzen van Juda, en vandaar tot binnen in het land. worden uit de zijden der aarde. Of, *des lands*; dat is, einden, uiterste delen, of grenzen.

23. Boog en spies Of, *standaardspies, stang*; zie Jos. 8:18. zullen zij voeren, Hebreeuws, *aangrijpen*; dat is, houden en voeren, vergelijk onder Jer. 50:42, enz.; alwaar even hetzelfde geprofeteerd wordt

van de Meden en Perzen, die over Babel zouden komen. het is Te weten dit volk, of *een ieder*; te weten van dit volk. een wreed volk, en zij zullen niet barmhartig zijn; hun stem zal bruisen als de zee, en op paarden zullen zij rijden; het is Te weten dit volk, of *een ieder*; te weten van dit volk. toegerust, Of *in orde gesteld*. als een man ten oorlog tegen u, o dochter van Sion!

24. Wij hebben zijn gerucht Het gerucht van de aankomst van dit volk. Dit is een levendige beschrijving van het toekomstige ongeval. gehoord, onze handen zijn slap geworden; De moed is ons ontzonken. Zie 2 Sam. 4:1. benauwdheid heeft ons aangegrepen, weedom als van een barende vrouw.

25. Gaat niet uit in het veld, noch wandelt op den weg; want des vijands zwaard is er, schrik van rondom! Gelijk onder Jer. 49:29.

26. O dochter Mijns volks! gord een zak aan, Gelijk boven Jer. 4:8. en wentel u Anders: *bespreng u met*, enz. in de as, Zie 2 Sam. 1:2, en onder Jer. 25:34. maak u rouw eens enigen zoons, Dat is, als over den dood van een eniggeboren zoon. Zie Amos 8:10; Zach. 12:10. een zeer bitter misbaar; Hebreeuws, *misbaar der bitterheden*. want de verstoorder zal ons snellijk overkomen.

27. Ik heb u Woorden Gods tot Jeremia. onder Mijn volk gesteld, *tot* een wachttoren, Of, *proeftoren, een toren van bespieding, toezicht*; vergelijk Jer. 23:13. Anders: *een beproefden toren*; dat is, beproefd van vastigheid, dat is, een vasten onverwinnelijken toren; vergelijk boven Jer. 1:18. *tot* een vesting; opdat gij hun weg Dat is, op hun doen zoudt letten, dat onderzoeken, en daarvan een recht oordeel spreken en hun aanzeggen. zoudt weten en proeven.

28. Zij zijn allen de afvalligsten der afvalligen, Dat is, de snoodste afvalligen,

die men zou kunnen vinden; vergelijk Gen. 9:25. wandelende *in* achterklap; Lasterende mij, mijn woord, mijne profeten, u in het bijzonder, en ruien elkander door achterklap tegen u op. Zie van de manier van spreken Lev. 19:16. zij zijn koper Dat is, hardnekkig, of van kleine waarde, daar zij als goud en zilver behoorden te zijn; vergelijk Ezech. 22:18, enz. en ijzer; zij zijn **altemaal verdervers**. Verdervende zichzelf en anderen. Anders: *verdorven kinderen*.

29. De blaasbalg De zin dezer woorden is dat al de arbeid, dien de goede profeten hebben aangewend om dit volk van het schuim der zonden te zuiveren, vergeefs geweest is. De gelijkenis is genomen van het reinigen der metalen. is verbrand, het lood is van het vuur verteerd; te vergeefs heeft *de smelter* zo vlijtiglijk Hebreeuws, *gesmolten, smeltende*, om te louteren. Anders: *tevergeefs heeft de smelter gesmolten*. gesmolten, dewijl de bozen niet afgetrokken zijn. Dat is, van het schuim hunner boosheid niet hebben kunnen afgescheiden worde. Anders: *de boosheden, boze dingen*; dat is, al het kwaad; gelijk het Hebreeuwse woord *dat anders doorgaans de kwade betekent* ook genomen wordt Ps. 78:49; vergelijk onder Jer. 15:19, waar dezelfde gelijkenis gebruikt wordt, doch bij andere gelegenheid. Het zijn twee onderscheidene zaken, de bozen te zuiveren van hunne boosheid en de vromen te onderscheiden van de bozen.

30. Men noemt Hebreeuws, *zij noemen ze, of hebben ze genoemd*; dat is, men noemt ze, zij worden genoemd; gelijk elders dikwijls. **ze een verworpen zilver**; want de HEERE heeft hen verworpen.

Jeremia 7

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is, van den HEERE, zeggende:
2. Sta in de poort van des HEEREN huis, Dat is, tempel, gelijk Jer. 7:4. en roep aldaar dit woord uit, en zeg: Hoort des HEEREN woord, o gans Juda! gij,

die door deze poorten ingaat, om den HEERE Hebreeuws eigenlijk, *u voor den HEERE te buigen, of neder te bukken*; zie Gen. 24:26. aan te bidden.

3. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Maakt uw wegen en uw handelingen goed, In plaats dat uw wandel en handel nu kwaad is, zo verbetert denzelven alzo, dat gij van het *kwade* afwijkende het *goede* voorneemt en doet, dat is, u recht bekeert; zie onder Jer. 7:5, en Jer. 18:11, enz. Het woord *beteren* betekent anderszins hetgeen *goed* is nog *beter* maken en alzo in het goede toe te nemen en te wassen. **zo zal Ik ulieden doen wonen** Te weten van eeuw tot eeuw u bevestigen in uwe woonplaats, gelijk onder Jer. 7:7. **in deze plaats.**

4. Vertrouwt niet op valse woorden, Hebreeuws, *woorden, of dingen van de leugen, of der valsheid*; dat is, waarmede gij tekortkomen en uzelfen bedriegen zult; alzo onder Jer. 7:8. zeggende: Des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, zijn deze! Als met den vinger wijzende op de delen van het gebouw des tempels, waarin het voorhof, heilig en allerheiligste waren, alle *heilige* plaatsen en *woningen des Heeren* genoemd. Dit was de ijdele troost der valse profeten, waarmede zij het volk in hunne boosheid stijfden tegen de dreigementen Gods en zijner profeten; te weten dat het geen nood had, omdat zij den tempel en tempeldienst onder zich hadden, waardoor zij genoeg meenden bewaard te zijn, hoewel zij ondertussen goddelooslijk leefden, en daarmede alles ontheiligden, gelijk in het volgende verklaard wordt. Anders: *deze dingen onze godsdiensten behoren tot den tempel*; de zin op een uitkomende.

5. Maar indien gij uw wegen en uw handelingen waarlijk Hebreeuws, *goedmakende zult goedmaken*, en alzo, *doende zult recht doen*. **zult goed maken; indien gij waarlijk** Hebreeuws, *goedmakende zult goedmaken*, en alzo, *doende zult recht doen*. **zult recht doen**

- tussen den man en tussen zijn naaste;
6. De vreemdeling, wees en weduwe niet zult verdrukken, en geen onschuldig bloed in deze plaats vergieten; en andere goden niet zult nawandelen, ulieden Waarover gij kwalijk zoudt moeten varen. ten kwade;
7. Zo zal Ik u in deze plaats, in het land, dat Ik uw vaders gegeven heb, doen wonen van eeuw tot eeuw. Dat is, van de ene eeuw tot de andere eeuw, dat is altoos.
8. Ziet, gij vertrouwt u op valse woorden, Gelijk boven Jer. 7:4. die geen nut doen.
9. Zult gij stelen, Alsof de Heere zeide: Schaamt gij u niet zo huichelachtig en goddelooslijk te handelen? doodslaan en overspel bedrijven, en valselyk zweren, en Baal roken, en andere goden nawandelen, die gij niet kent?
10. En *dan* komen en staan voor Mijn aangezicht in dit huis, dat naar Mijn Naam Hebreeuws, *over hetwelk mijn naam genoemd, of uitgeroepen is*; also Jer. 7:11,14,30, en Jer. 14:9, en Jer. 15:16, enz. Vergelijk de manier van spreken met Jes. 4:1. genoemd is, en zeggen: Wij zijn verlost, Dat is, het heeft nu geen nood, wij zijn nu vrij en buiten gevaar, zullen voorzeker ontkomen en behouden zijn, nu wij onzen tempelgang gedaan hebben. om al deze gruwelen Dat is, om also uzelfen tot deze boosheid verlof en vrijheid te geven en daarin meer en meer te verharderen en voort te gaan. Anders: *opdat wij al deze gruwelen mogen doen.* te doen?
11. Is dan dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, in uw ogen Dat is, houdt gij het daarvoor; is het naar uw oordeel zulk een huis, enz. een spelonk der moordenaren? Hebreeuws eigenlijk, *doorbrekers, inbrekers*; dat is geweldenaars, straatschenders, moordenaars; zie Ps. 17:4. Ziet, Alsof God zeide: Schaamt gij u niet zulke gruwelen voor mijne ogen te bedrijven,

- zo weet ook dat ik het zie en zoeken zal; want, enz. Ik heb *het* ook gezien, spreekt de HEERE.
12. Want gaat nu henen naar Mijn plaats, die te Silo was, alwaar Ik Mijn Naam in het eerst had Nadat Jozua het land Kanaän had ingenomen; zie Joz. 18:1. doen wonen; Zie Ps. 78:60, en vergelijk 1 Kon. 8:13, met de aantekening. en ziet, wat Ik Te weten hoe Ik eerst de ark gevankelijk heb laten wegvoeren door de Filistijnen; zie 1 Sam. 4:11; Ps. 78:60,61, en naderhand de tien stammen, onder welke Silo gelegen was, heb laten wegvoeren naar Assyrië. Zie Jer. 7:14,15. daaraan gedaan heb vanwege de boosheid van Mijn volk Israel.
13. En nu, omdat gijlieden al deze werken doet, spreekt de HEERE, en Ik tot u gesproken heb, vroeg op Dat is, mijne profeten vroeg en intijds, steeds en doorgaans tot u zendende met een uitnemende vlijtigheid; zie 2 Kron. 36:15; also onder Jer. 7:25, en Jer. 11:7, en voorts dikwijls in dit boek. zijnde en sprekende, maar gij niet gehoord hebt, en Ik u geroepen, maar gij niet geantwoord hebt;
14. Zo zal Ik aan dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, waarop gij vertrouwt, en aan deze plaats, die Ik u en uw vaders gegeven heb, doen, gelijk als Ik aan Silo gedaan heb.
15. En Ik zal ulieden van Mijn aangezicht wegwerpen, gelijk als Ik al uw broederen, het ganse zaad van Efraim, weggeworpen heb.
16. Gij dan, Dit spreekt de Heere tot Jeremia. bid niet voor dit volk, en hef geen geschrei noch gebed voor hen op, en loop Mij Met voorbidden, of voorspreken. Zie Job 21:15; also onder Jer. 27:18. niet aan; want Ik zal u niet horen.

17. Ziet gij niet, wat zij doen in de steden van Juda, en op de straten van Jeruzalem?

18. De kinderen Zij zijn altemaal dol en razende van afgoderij. lezen hout op, en de vaders steken het vuur aan, en de vrouwen kneden het deeg, om gebeelde Met afgodische figuren, gelijk enigen het Hebreeuwse woord verklaren. koeken te maken Dat is, bakken. voor de Melecheth des hemels, Het Hebreeuwse woord, dat hier in den tekst gelaten is, wordt verscheidenlijk van de geleerden uitgelegd. Sommigen zetten het over: *koningin des hemels*, waardoor sommigen de maan, anderen enige grote sterren verstaan. Anderen zetten het over: *de werken, of het maaksel des hemels*; dat is, het ganse uitspansel met al het gesternte. Vergelijk onder Jer. 8:2, en Jer. 19:13, en Jer. 44:17,18,29,25. en anderen goden drankofferen te offeren, Of, *proevende uitgieten, uitstorten*. Zie Ps. 16:4. Alzo onder Jer. 19:13, en Jer. 32:29, en Jer. 44:17,18,19, enz. om Mij verdriet Of, *te tergen, tot toorn te verwekken*. aan te doen.

19. Doen zij Mij verdriet aan? spreekt de HEERE. *Doen zij het* zichzelf niet aan, tot beschaming huns aangezichts?

20. Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Ziet, Mijn toorn en Mijn grimmigheid zal uitgestort worden over deze plaats, over de mensen Hebreeuws, *over den mens en over het beest*. en over de beesten, en over het geboomte des velds, en over de vrucht des aardrijks; en zal branden, en niet uitgeblust worden.

21. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Doet uw brandofferen De Heere wil zeggen: Offert zoveel als gij wilt, en verzadigt u met het vlees der dankoffers: dat doet gij voor uzelf, niet tot mijn dienst, *vergelijk Hos. 8:13*, gelijk in het volgende verklaard wordt. tot uw slachtofferen, en eet vlees.

22. Want Ik heb met uw vaderen, ten dage als Ik hen uit Egypteland uitvoerde, niet gesproken, De zin is: Dit is geenszins het voornaamste geweest, dat Ik hun belast heb, gelijk gij huichelaars dit neemt, maar zulk een oprechte gehoorzaamheid, die zij mij niet bewezen hebben en gij nog minder doet, gelijk volgt; zie van zulk een gebruik der woorden, *niet*, Hos. 6:6, en onder Jer. 16:14. noch hun geboden van zaken des brandoffers of slachtoffers.

23. Maar deze zaak heb Ik hun geboden, zeggende: Hoort naar Mijn stem, zo zal Ik u tot een God zijn, Zie Gen. 17:7. en gij zult Mij tot een volk zijn; Zie Deut. 7:6. en wandelt in al den weg, dien Ik u gebieden zal, opdat het u welga.

24. Doch zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, maar gewandeld in de raadslagen, in het goeddunken Zie boven Jer. 3:17. van hun boos hart; en zij zijn achterwaarts gekeerd, Hebreeuws, *geworden, of geweest*. en niet voorwaarts. Hebreeuws, *na, of voor het aangezicht*; dat is, zij hebben mij den nek of rug toegekeerd, en niet het aangezicht, gelijk boven Jer. 2:27, en onder Jer. 32:33, enz.

25. Van dien dag af, dat uw vaders uit Egypteland zijn uitgegaan, tot op dezen dag, zo heb Ik tot u gezonden al Mijn knechten, de profeten, dagelijks vroeg op Dat is, tijdelijk en gestadiglijk zendende. Vergelijk boven Jer. 7:13. zijnde en zendende.

26. Doch zij hebben naar Mij niet gehoord, noch hun oor geneigd; maar zij hebben hun nek verhard, Zie Exod. 32:9; alzo onder Jer. 17:23, en Jer. 19:15; Neh. 9:17,29. zij hebben het erger gemaakt dan hun vaders.

27. Ook zult gij al deze woorden tot hen spreken, maar zij zullen naar u niet horen; gij zult wel tot hen

roepen, maar zij zullen u niet antwoorden.

28. Daarom zeg tot hen: Dit is het volk, dat naar de stem des HEEREN, zijns Gods, niet hoort, en de tucht niet aanneemt; de waarheid *Of, trouw, geloof, gelijk boven Jer. 5:1. is ondergegaan, en uitgeroeid Of, afgesneden;* dat is, zij gaan altemaal met huichelarij, ontrouw en valsheid om, zij houden hunnen God geen woord noch geloof. van hun mond.

29. Scheer Een teken van groten rouw. Zie Job 1:20; Jes. 15:2, en onder Jer. 16:6. uw hoofdhaar Het Hebreeuwse woord betekent al zulk haar, dat men lang heeft laten wassen en van welks afschering men zich heeft onthouden. Van denzelfden oorsprong komt ook het woord *Nazireër*, waarvan te zien is Num. 6:2,5; Richt. 13:5. af, *o Jeruzalem!* en werp het weg, en verhef een weeklacht op de hoge plaatsen; want de HEERE heeft het geslacht Zie Ps. 12:8. Zijner verbolgenheid *Of, oplopendheid, overlopende toornigheid;* dat is, op hetwelk Hij ten hoogste vertoornd en ontsteld is. *Of gelijk sommigen dat zijne verbolgenheid verwekt had,* in enen zin. Vergelijk Deut. 32:19. verworpen en verlaten.

30. Want de kinderen van Juda hebben gedaan, dat kwaad is in Mijn ogen, spreekt de HEERE; zij hebben hun verfoeiselen *Gelijk boven Jer. 4:1. gesteld in het huis, Den tempel. dat naar Mijn Naam Gelijk boven Jer. 7:10. genoemd is, om dat te verontreinigen.*

31. En zij hebben gebouwd de hoogten van Tofeth, *Zie van dezen gruwel 2 Kon. 23:10. dat in het dal des zoons van Hinnom 2 Kon. 23:10 genoemd het dal der kinderen Hebreeuws zonen van Hinnom.* Zie aldaar, en onder Jer. 32:35. is, om hun zonen en hun dochteren met vuur te verbranden; hetwelk Ik niet heb geboden, Maar wel scherpelijk

verboden en verfoeid. Zie Lev. 18:21. noch in Mijn hart *Of, op, over mijn hart opgeklommen;* menselijk van God gesproken, gelijk wij zeggen: *Het is mij nooit in den zin gekomen, het is niet eens in mijn hart opgekomen, in mijne gedachten opgeklommen;* versta, dat Ik hun zulke gruwelen zou gebieden, of dezelve mij laten gevallen; vergelijk boven Jer. 3:16, en onder Jer. 19:5, en Jer. 32:35, en Jer. 51:50; idem Ezech. 11:5, en Ezech. 14:4, en Ezech. 20:32, en Ezech. 38:10; Luk. 24:38. Dezelfde manier van spreken wordt wat anders gebruikt onder Jer. 44:21, voor *ter harte nemen*, of iets dat in het hart opkomt om daarop te letten en dat te straffen. # Jer 44.21 is opgekomen.

32. Daarom ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat het niet meer zal geheten worden Tofeth Deze plaats, die de afgodische Joden door hun gruwelijke afgoderij voor zeer heilig hadden gehouden, zal dan door de dode lichamen der verslagenen verontreinigd worden; also onder Jer. 19:11,13., noch dal des zoons van Hinnom, maar moorddal; en zij zullen ze *Dat is, men zal, enz. in Tofeth* Deze plaats, die de afgodische Joden door hun gruwelijke afgoderij voor zeer heilig hadden gehouden, zal dan door de dode lichamen der verslagenen verontreinigd worden; also onder Jer. 19:11,13. begraven, omdat Anders: *totdat er geen plaats meer zij. er geen plaats zal zijn.*

33. En de dode lichamen Hebreeuws, *het dode lichaam;* also onder Jer. 16:4, en Jer. 34:20, enz. dezes volks zullen het gevogelte des hemels, en het gedierte der aarde tot spijs zijn, en niemand zal ze afschrikken. *De vogels of beesten van de dode lichamen verjagen.*

34. En Ik zal uit de steden van Juda en uit de straten van Jeruzalem doen ophouden de stem der vrolijkheid en de stem der vreugde, de stem des bruidegoms en de stem der bruid; want het land zal tot een verwoesting worden.

1. Ter zelfder tijd, spreekt de HEERE, zullen zij de beenderen *De Babyloniërs*. der koningen van Juda, en de beenderen hunner vorsten, en de beenderen der priesteren, en de beenderen der profeten, en de beenderen der inwoners van Jeruzalem, uit hun graven uithalen.
2. En zij zullen ze uitspreiden voor de zon, en voor de maan, en voor het ganse heir des hemels, die zij liefgehad, Zon, maan, enz. en die zij gediend, en die zij nagewandeld, en die zij gezocht *Of, raad gevraagd*. hebben, en voor dewelke zij zich nedergebogen hebben; zij zullen niet *De voorzegde beenderen*. verzameld noch begraven worden; tot mest op den aardbodem *Hebreeuws, op het aangezicht der aarde*; dat is op het open land. zullen zij zijn.
3. En de dood zal voor het leven verkoren *Dat is, zij zullen liever wensen dood te zijn dan te leven; vergelijk Openb. 9:6.* worden, bij het ganse overblijfsel der overgeblevenen uit dit boze geslacht, in al de plaatsen der overgeblevenen, waar Ik hen henengedreven zal hebben, spreekt de HEERE der heirscharen. Zie 1 Kon. 18:15.
4. Zeg wijders tot hen: Zo zegt de HEERE: Zal men vallen, *Hebreeuws, zullen zij*; te weten de mensen, also in het volgende, *zal hij*, enz.; dat is, daar is toch niemand zo onzinnig, dat hij niet gaarne weder zou willen opstaan als hij gevallen is, en dat hij niet tot den rechten weg zou willen keren als hij afgedwaald is. en niet weder opstaan? Zal men afkeren, en niet wederkeren?
5. Waarom keert *dan* dit volk te Jeruzalem af *met* een altoosdurende *Of, sterke, doordringende, immer voortgaande, oneindelijke, eeuwige*; dat is,

- een uitermate hardnekkige afkering. Van het Hebreeuwse woord, zie Ps. 4:1, en Ps. 13:2. afkering? Zij houden vast aan bedrog, zij weigeren weder te keren.
6. Ik heb geluisterd en toegehoord, zij spreken dat niet recht is, er is niemand, die berouw heeft over zijn boosheid, zeggende: Wat heb ik gedaan? Een ieder keert zich om in zijn loop, gelijk een onbesuisd paard *Dat jaagt, bries, doorbreekt, en overal doorloopt, gelijk een watervloed*, waarvan het Hebreeuwse woord eigenlijk gebruikt wordt; also vergelijk ook de Heilige Schrift het briesen van het paard bij een *donder*; Job 39:22. in den strijd.
 7. Zelfs een ooievaar aan den hemel weet zijn gezette tijden, en een tortelduif, en kraan, en zwaluw, nemen den tijd hunner aankomst waar; maar Mijn volk weet het recht *Let niet op hetgeen hun van God in zijn woord is voorgeschreven. Anders: oordeel, gericht, hetwelk zij uit alle tekenen behoorden te merken, dat God voorhad over hen te laten gaan zo zij zich niet bekeerden.* des HEEREN niet.
 8. Hoe zegt gij dan: Wij zijn wijs en de wet des HEEREN is bij ons! Ziet, waarlijk tevergeefs *Hebreeuws, tot leugen*; dat is, tevergeefs; zie 1 Sam. 25:21; of *tot valsheid, valselijk*. werkt de valse pen der schriftgeleerden. *Die de wet recht behoorden te verstaan en uit te leggen, gaan om met enkel valsheid, zie Ezra 7:6.* Deze woorden worden verscheidenlijk overgezet, doch het komt al op een uit, te weten dat zij tevergeefs veel schreven van des Heeren wet, dewijl zij alles tot valsheid en leugen misbruikten en in het minst daarnaar niet deden noch anderen leerden doen. Vergelijk Matth. 23:13; Luk. 11:52; Rom. 2:17, enz.
 9. De wijzen *De schriftgeleerden, die zich van wijsheid valselijk beroemen, gelijk in Jer. 8:8 gezegd is. Anders: hebben deze wijzen iemand beschaamd? zijn de lieden verschrikt en gevangen geworden?* Te weten door hunne bestraffingen, zodat zij zich van de boosheid

zouden bekeerd hebben? zijn beschaamd, verschrikt en gevangen; ziet, zij hebben des HEEREN woord verworpen, wat wijsheid Hebreeuws, *welks dings wijsheid*. zouden zij dan hebben?

10. Daarom zal Ik hun vrouwen aan anderen geven, hun akkers aan *andere* bezitters; want van den kleinste Zie dezelfde woorden, die hier en in het volgende tot aan Jer. 8:13 staan, boven Jer. 6:13,14,15; uitgenomen enige verandering. Zie de aantekening aldaar. aan tot den grootste toe pleegt een ieder van hen gierigheid; van den profeet aan tot den priester toe bedrijft een ieder van hen valsheid.

11. En zij genezen de breuk van de dochter Mijns volks op het lichtste, zeggende: Vrede, vrede! doch daar is geen vrede.

12. Zijn zij beschaamd, omdat zij gruwel *Of, wanneer zij*, enz. bedreven hebben? Ja, zij schamen zich in het minste niet, en weten niet schaamrood te worden; daarom zullen zij vallen onder de vallenden; ten tijde hunner bezoeking zullen zij struikelen, zegt de HEERE.

13. Ik zal hen *Of, want*. voorzeker wegrapen *Of, want.*, Van het Hebreeuwse woord, zie Ps. 26:9. Hebreeuws, *verzamelen* *Of, want.de zal Ik hen Of, want. verzamelen Of, want..* Anders: *verteren Of, want..* spreekt de HEERE; er zijn geen *Of, want*. druiven *Of, want*. aan den *Of, want*. wijnstok, en *Of, want*. geen *Of, want*. vijgen *Of, want*. aan den *Of, want*. vijgeboom, ja, het blad is afgevallen *Of, want.*; en *Of, want.de geboden Of, want., die* Ik hun gegeven *Of, want*. heb, die overtreden *Of, want*. zij.

14. Waarom Woorden van het benauwde en vluchtende volk. blijven wij zitten? Verzamelt u, en laat ons ingaan in de vaste steden, Hebreeuws, *steden der*

vesting. en aldaar stilzwijgen; Wachtende op hulp of verlossing, gelijk sommigen dit nemen, ziende op Jer. 8:15, of, *opdat wij daar stil mogen zijn*. immers Woorden van den profeet, waarmede hij de woorden van het volk beantwoordt, bespottende *gelijk sommigen verstaan* de ijdele hoop der Joden. heeft ons de HEERE, onze God, doen stilzwijgen, Zodat wij niets hebben te zeggen tegen al deze plagen, alsof ons ongelijk geschiedt. en ons met gallegwater Dat is, een bittere en dodelijke ellende toegeschikt. Zie Ps. 69:22; also onder Jer. 9:15, en Jer. 23:15. gedrenkt, omdat wij tegen den HEERE gezondigd hebben.

15. Men wacht *Of, wij wachten, zij wachten*, idem, *wacht vrij daar toch*, enz. als in enen zin. naar vrede, maar er is niets goeds, naar tijd van genezing, Zie Ps. 30:3. Deze en dergelijke manieren van spreken worden gesteld tegen anderen, die van *breuk, slagen, wonden*, enz. vermelden. maar ziet, er is verschrikking.

16. Van Dan Zie boven Jer. 4:15. af wordt het gesnuif zijner paarden Van den koning van Babel. gehoord; het ganse land beeft van het geluid der briesingen zijner sterken; Dit kan men verstaan van het gejuich der sterke helden van zijn heirleger, of het gebries zijner sterke paarden. Zie Ps. 22:13, en onder Jer. 47:3. en zij komen daarhenen, dat zij het land opeten en diens volheid, Dat is, al wat er in is, vergelijk Ps. 24:1, enz. de stad en die daarin wonen.

17. Want ziet, Woorden des Heeren. Ik zend slangen, De allerschadelijkste vijanden, de Chaldeën, wier macht en wreedheid gij niet zult kennen afwenden of ontgaan. basiliken onder ulieden, tegen dewelke geen bezwering is; Zie Ps. 58:6. die zullen u bijten, spreekt de HEERE.

18. Mijn verkwikking is in droefenis; *Of, met*; dat is, als ik mijne natuur verkwikken of versterken zou met kost, drank of slaap, zo

overvalt mij de droefenis. Anders: *als ik mij wil verkwikken, of versterken tegen droefenis, zo wordt mijn hart*, enz. in enen zin. De profeet houdt zich alsof hij de toekomstige ellende van zijn volk voor ogen zag. mijn hart is flauw in mij.

19. Ziet, de stem van het geschrei der dochteren mijns volks is uit zeer Babel, waar zij heen zouden gevoerd worden. Anders: *zal gehoord worden vanwege degenen die uit verren lande komen*; te weten de Chaldeënen. Hebreeuws alsof men zeide: *land der verheden*. verren lande: Is dan de HEERE niet te Sion, is haar koning Is dan de belofte uit, *mocht iemand zeggen* die Hij van Zion en zijn volk zo dikwijls heeft gedaan? niet bij haar? Waarom Antwoord van God op de voorgaande vraag. hebben zij Mij vertoornd Of, *getergd*. met hun gesneden beelden, met ijdelheden Afgoderijen der vreemde heidense volken, of met vreemde goden, zie 2 Kon. 17:15. Hebreeuws, *des vreemden, onbekenden, uitlandsen*. der vreemden?
20. De oogst is voorbijgaande, de zomer is ten einde; nog zijn wij niet verlost.
21. Ik ben gebroken Van hartzeer en innerlijke smart, vergelijk Ps. 51:19. vanwege de breuk Zie boven Jer. 4:6. der dochter mijns volks; ik ga in het zwart, Gelijk de rouwdragenden; zie Ps. 35:14. ontzetting heeft mij aangegrepen.
22. Is er geen balsem Zie Gen. 37:25, en onder Jer. 46:11. Gelijk er menigte van kostelijke specerijen en kruiden in Gilead geweest is, also dat men ze ook vandaar in andere landen placht te vervoeren, zo schijnt het dat er ook kloeke geneesheren geweest zijn. Maar deze manieren van spreken duiden sommigen klagenderwijze op de verachting der geestelijke middelen, waardoor zij deze ellenden zouden moeten ontgaan, te weten de ware bekering en navolging van den raad der getrouwe profeten. Anderen verstaan het als ene bespotting der ijdele middelen, door welke het volk tevergeefs dit kwaad poogde

te ontgaan, beide in een goeden zin, maar op het eerste past hier zeer wel het begin van Jer. 9. in Gilead? Is er geen heelmeester Chirurgijn of medicijnmeester. aldaar? Want waarom is de gezondheid Of, *heling*. der dochter mijns volks niet gerezen? Of, *waarom heeft zij niet toegenomen*; dat is, waarom is mijn volk niet gezond geworden, of geheeld, verbeterd? Zie dezelfde manier van spreken 2 Kron. 24:13; Neh. 4:7, en onder Jer. 30:13,17, met de aantekening.

Jeremia 9

1. Och, dat mijn hoofd Hebreeuws, *wie zal geven*, enz.; ene manier van wenssen bij de Hebreënen gebruikelijk, alzo in het volgende. Zie Deut. 5:29. water ware, en mijn oog Zie Jes. 24:20. een springader van tranen! zo zou ik dag en nacht bewenen de verslagenen van de dochter mijns volks.
2. Och, dat ik in de woestijn een herberg Zie Jes. 24:20. der wandelaars had, zo zou ik mijn volk verlaten, en van hen trekken; want zij zijn allen overspelers, een trouweloze Hebreeuws, *hoop, of vergadering der trouwelozen*. Anders: *op den verbodsdag*; dat is, zelfs op de bijzonderste feestdagen handelen zij trouwelooslijk; zie Lev. 23:36. hoop.
3. En zij spannen Hebreeuws, *treden*; gelijk men den voetboog doet als men dien spant. Of aldus: *Zij spannen hunne tong, hun boog is leugen*. hun tong *als* hun boog tot leugen; zij worden geweldig in het land, doch niet tot waarheid; Of, *in de waarheid of geloof, trouw*. want zij gaan voort Vergelijk Deut. 29:19, met de aantekening. van boosheid tot boosheid, maar Mij kennen zij niet, spreekt de HEERE.
4. Wacht u, een iegelijk van zijn vriend, en vertrouwt niet op enigen broeder; want elk broeder doet niet dan bedriegen, Hebreeuws,

ondertredende ondertreedt; dat is, onderdrukt, bedriegt in alle manieren; zie Gen. 27:36, en onder Jer. 17:9. en elk vriend wandelt *in* achterklap.

5. En zij handelen Anders: *spotten, drijven den spot*; zie het gebruik van het Hebreeuwse woord Gen. 31:7; 1 Kon. 18:27; Job 13:9. bedriegelijk, een ieder met zijn vriend, en spreken de waarheid niet; zij leren hun tong leugen spreken, zij maken zich moede met verkeerdelijk te handelen Anders: *spotten, drijven den spot*; zie het gebruik van het Hebreeuwse woord Gen. 31:7; 1 Kon. 18:27; Job 13:9..

6. Uw woning Dit zijn Gods woorden tot Jeremia. is in het midden van bedrog; Dat is, van mensen, die met enkel bedriegerij omgaan, dies al uwe vermaningen bij hen tevergeefs zijn. *Bedrog* voor *bedriegers*; zie Job 35:13. door bedrog weigeren zij Mij te kennen, spreekt de HEERE.

7. Daarom zegt de HEERE der heirscharen Zie 1 Kon. 18:15. also: Ziet, Ik zal hen smelten Door het vuur der ellende, plagen en straffen; want zij zijn toch anders tot geen gevoel van hunne boosheid te brengen. en zal hen beproeven; want hoe zou Ik *anders* doen ten aanzien der dochter Mijns volks?

8. Hun tong is een moordpijl, Anders: *een uitgerekte, uitgeschoten* pijl. zij spreekt bedrog; een ieder spreekt Hebreeuws, *hij spreekt*; dat is een ieder, of men spreekt. met zijn naaste *van* vrede met zijn mond, maar in zijn binnenste legt Dat is, in zijn hart. hij lagen.

9. Zou Ik hen om deze dingen niet bezoeken? Met straffen, zie Gen. 21:1. spreekt de HEERE; zou Mijn ziel zich niet wreken aan zulk een volk, als dit is?

10. Ik zal een geweën en een weeklage opheffen over de bergen, en een klaaglied over de herdershutten Of *weiden*, waar de herders hunne woningen of hutten hebben. der woestijn; want zij zijn afgebrand,

Dat is, het zal also zekerlijk gebeuren; en zo in het volgende. dat er niemand doorgaat, en men hoort er geen stem van vee; van de vogelen des hemels aan tot de beesten toe zijn zij weggezworven, Gelijk onder Jer. 50:3. doorgegaan!

11. En Ik zal Jeruzalem stellen tot *steen* hopen, *tot* een woning der draken; en de steden van Juda zal Ik stellen *tot* een verwoesting, zonder inwoner.

12. Wie is de wijze man, Alsof hij zeide: Zulken zijn er zeer weinig onder het ganse volk, niettegenstaande ik, nevens andere dienstknechten des Heeren, dit geduriglijk door Gods bevel uitroep, tegen de verleidingen der valse profeten, die niet dan van vrede spreken. Zie boven Jer. 8:11,15. die dit versta? En tot wien heeft de mond des HEEREN gesproken, dat hij het verkondige, Of *verklare*. waarom het land vergaan *en* afgebrand zij als een woestijn, dat er niemand doorgaat?

13. En de HEERE zeide: Omdat zij Mijn wet, die Ik voor hun aangezicht gegeven had, verlaten hebben, en naar Mijn stem niet gehoord, noch daarnaar gewandeld hebben;

14. Maar hebben gewandeld naar het goeddunken Gelijk boven Jer. 3:17. huns harten, en naar de Baals, Zie Richt. 2:11. hetwelk hun vaders hun geleerd hadden.

15. Daarom zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels, also: Ziet, Ik zal dit Hebreeuws, *Ik zal hen spijzigen, dit volk*. volk spijzen met alsem, Dat is, hun bittere en verderflijke ellenden en plagen toezenden; zie boven Jer. 8:14; Deut. 29:18; Ps. 69:22. en Ik zal hen drinken met gallewater;

16. En Ik zal hen verstrooien onder de heidenen, die zij niet gekend hebben, zij noch hun vaders; en Ik

zal het zwaard achter hen zenden,
totdat Ik hen *Gelijk onder Jer. 49:37.*
verteerd zal hebben.

17. Zo zegt de HEERE der heirscharen:
Merkt daarop, en roept
klaagvrouwen, Dit ziet op de gewoonte
van die tijden en plaatsen, dat men in tijd van
groten rouw zangers en zangeressen
ontbood, die kunstige klaagliederen
bewegelijk konden zingen om de mensen tot
wenen te verwekken. Zie 2 Kron. 35:25; Job
3:8; Ezech. 32:16; Amos 5:16; Matth. 9:23;
Mark. 5:38. God wil hierdoor te verstaan
geven dat er, alleszins oorzaak van rouw in
het land wezen zal, zodat men de ellende van
dien tijd niet genoeg zal kunnen bewenen.
dat zij komen; en zendt henen naar
de wijze Die in deze kunst van klaagliederen
te zingen wel ervaren zijn; vergelijk onder Jer.
10:9. *vrouwen*, dat zij komen.

18. En haasten, en een weeklage over
ons opheffen, dat onze ogen van
tranen nederdalen, Dat is, tranen in
overvloed uit onze ogen aflopen, afvallen,
afvlieten, nederdalen; also onder Jer. 13:17,
en Jer. 14:17. en onze oogleden van
water vlieten.

19. Want er is een stem van weeklage
gehoord uit Sion: Hoe zijn wij
verstoord! wij zijn zeer beschaamd,
omdat wij het land hebben verlaten,
omdat zij *Of, omdat onze woningen ons*
hebben uitgeworpen, of weggeworpen. onze
woningen hebben omgeworpen.

20. Hoort dan des HEEREN woord, gij
vrouwen! en uw oor ontvang het
woord Zijns monds, en leert uw
dochters weeklagen, *Hebreeuws,*
weeklage, klaaglied. en elke een haar
metgezellin klaagliederen.

21. Want de dood *Of, zekerlijk;* en also
konden deze woorden een formulier zijn van
een klaaglied. is geklommen in onze
vensteren, hij is in onze paleizen
gekomen, om de kinderkens *Van het*
Hebreeuwse woord, zie Ps. 8:8. uit te

roeien van de wijken, de jongelingen
van de straten.

22. Spreek: Zo spreekt de HEERE: Ja,
een dood lichaam des mensen zal
liggen, Alzo wordt het Hebreeuws woord,
dat gemeenlijk *vallen* betekent, ook elders
voor *liggen* genomen. Zie Deut. 21:1; Richt.
4:22, en Richt. 19:26; 1 Sam. 31:8; 2 Kron.
20:24; onder Jer. 51:4; Ezech. 6:7, enz. als
mest op het open veld, en als een
garve Enige korenaren, die de manier
overstaat en laat vallen, waar men niet meer
naar omziet. *achter den maaier, die*
niemand opzamelt. *Of, niemand zal het*
te weten het dode lichaam inzamelen,
opnemen, wegnemen, om te begraven.
Vergelijk boven Jer. 8:2.

23. Zo zegt de HEERE: Een wijze
beroeme zich niet in zijn wijsheid, *Of,*
van, over, om; also in het volgende. en de
sterke beroeme zich niet in zijn
sterkheid; een rijke beroeme zich
niet in zijn rijkdom;

24. Maar die zich beroemt, beroeme
zich hierin, dat hij verstaat, en Mij
kent, dat Ik de HEERE ben, doende
weldadigheid, recht en
gerechtigheid op de aarde, want in
die dingen heb Ik lust, spreekt de
HEERE.

25. Ziet, de dagen komen, spreekt de
HEERE, dat Ik bezoeking *Gelijk Jer. 9:9.*
zal doen over alle besnedenen, met
degenen, die de voorhuid *Hebreeuws,*
met de voorhuid; dat is, met den
onbesnedenen *gelijk Rom. 2:26; zie wijders Job*
35:13; over den een met den ander, wil de
Heere zeggen; mijn volk, dat besneden is,
zowel als de onbesneden heidense natiën.
Vergelijk onder Jer. 25:17,18,19,20, enz.
Sommigen verstaan *met, of in de voorhuid;*
dat is, zodanigen, die wel naar het vlees zijn
besneden, maar onbesneden van harte, gelijk
in het volgende van Israël gezegd wordt.
hebben;

26. Over Egypte, Dat is, de Egyptenaars,
enz. en over Juda, en over Edom, en

over de kinderen Ammons, en over Moab, en over allen, die aan de hoeken Hebreeuws, *den hoek*; te weten van hun hoofd, dat is, die rondom aan de hoeken des hoofds zijn beschoren, gelijk de Arabieren. Vergelijk Lev. 19:27, also onder Jer. 25:23, en Jer. 49:32. Anders: *die in den uitersten hoek gelegen zijn*; dat is, de heidense volken, die buiten en aan de uiterste hoeken van Kanaän, in het oosten, zuiden, of naar de Rode zee toe, of aan zekeren uitersten hoek van dien *gelijk enigen menen* woonachtig waren. afgekort zijn, die in de woestijn wonen; want al de heidenen hebben de voorhuid, Hebreeuws alsof men zeide: *Zijn voorhuid*. maar het ganse huis Israels heeft de voorhuid des harten. Dat is, zijn onbesneden van harte, hoewel zij naar het lichaam besneden zijn. Zie boven Jer. 4:4.

Jeremia 10

1. Hoort het woord, dat de HEERE tot ulieden *Of, over, van, ulieden aangaande gesproken heeft*. spreekt, o huis Israels!
2. Zo zegt de HEERE: Leert den weg *Of, in den weg der heidenen te gaan*, dat is hun afgodische wijze en manier van doen te volgen. der heidenen niet, en ontzet u niet voor de tekenen Zon, maan, sterren, enz. Zie Gen. 1:14, die de heidenen tot afgoden maakten, en hun de regering der wereld toeschreven, en uit haren loop toekomstige dingen voorzeiden, waarin de Joden hen navolgden, gelijk te zien is boven Jer. 7:18, enz. des hemels, dewijl Anders: *hoewel, niettegenstaande*, enz. idem, *maar laat de heidenen*, enz. zich de heidenen voor dezelve ontzetten.
3. Want de inzettingen De afgoden, afgodische ordinantiën, ceremoniën. der volken zijn ijdelheid; want het is hout, Vergelijk onder Jer. 10:8, of, *iemand houwt een boom af uit het woud, tot een werk*, enz. dat men uit het woud gehouwen heeft, een werk van des werkmeesters handen met de bijl.

4. Men pronkt Hebreeuws, *hij maakt het schoon, fraai*. het op met zilver en met goud; zij hechten ze met nagelen De gemaakte houten afgoden maken zij vast aan een wand of pilaar. en met hameren, opdat het niet Beeld, de afgod. waggele. *Of, niet uitga, of men laat het niet waggelen*; dat is, men maakt het zo vast dat het buiten gevaar is van los te worden en te vallen, waarvoor deze houten god zichzelf niet kan bewaren.
5. Zij zijn gelijk een palmboom Stijf, of strak overeind staande, van evendrachtig geslagen platen recht op gemaakt, alsof zij leven hadden en spreken wilden, maar kunnen geen werk van een levend mens doen, gelijk volgt. van dicht werk, Zie Exod. 25:31. maar kunnen niet spreken; zij moeten Hebreeuws, *dragende worden zij gedragen*. gedragen worden, want zij kunnen niet gaan; vreest niet voor hen, want zij kunnen geen kwaad doen, Hunne vijanden niet beschadigen, noch hunne vrienden helpen. Vergelijk Deut. 32:31. ook is er geen goeddoen bij hen.
6. Omdat niemand U gelijk is, o HEERE! zo zijt Gij groot, en groot is Uw Naam in mogendheid. Daar integendeel alle afgoden machteloos zijn.
7. Wie zou U niet vrezen, Gij Koning der heidenen? Zelfs regerende over die volken, die U niet kennen maar de afgoden dienen. Want het komt U toe; *Of, past U*, dat men U vreze. omdat toch onder alle wijzen Die zich meest van wijsheid plegen te beroemen en toch enkel dwazen zijn, gelijk in Jer. 10:8 bewezen wordt. der heidenen, en in hun ganse Dat is, al hunne koninkrijken, die tezamen een afgodisch heidens koninkrijk uitmaken. koninkrijk, niemand U gelijk is.
8. In een ding *Of, tezamen, allen ineen gerekend*. zijn zij toch onvernünftig Als onvernünftige beesten; also Jer. 10:14,21; zie Ps. 49:11. en zot: een hout Door de afgodische beelden en hun dienst worden de

mensen tot enkel ijdelheid gevoerd, het zijn niets dan leermeesters van enkel ijdelheid; zie 2 Kon. 17:15, en van het gebruik van het Hebreeuwse woord, dat *onderwijs* en *tucht* betekent, Spreuk. 16:22. is een onderwijs der ijdelheden.

9. Uitgerekt In platen. zilver wordt van Tarsis Over den oceaan; zie 1 Kon. 10:22. gebracht, en goud van Ufaz, Dit houdt men een te wezen met *Ofir*; waarvan zie 1 Kon. 9:28; anderen houden het voor *Fez*. *tot een* werk des werkmeesters en van de handen des goudsmids; hemelsblauw en purper is hun Der afgodische beelden. kleding, een werk der wijzen Dat is, ervaren, kunstige werklieden, vergelijk boven Jer. 9:17, en Exod. 31:6. zijn zij De afgoden. al te zamen.

10. Maar de HEERE God is de Waarheid, Anders: *de Heere is waarachtig God*; of, *in waarheid*; dat is, *waarlijk, waarachtiglijk*. Hij is de levende Die allereigenlijkst gezegd mag worden te *leven*, als hebbende van eeuwig Hebreeuws, *Koning der eeuwigheid*. Vergelijk 1 Tim. 1:17. heid tot eeuwig Hebreeuws, *Koning der eeuwigheid*. Vergelijk 1 Tim. 1:17. heid zijn onbegrijpelijk, goddelijk leven en wezen in en van zichzelf, en levendmakende wien en wat Hij wil, als zijnde de fontein en auteur des levens; zie Joh. 5:21,26, enz.; waarom Hij alleen als God behoort gekend en geëerd te worden. God, en een eeuwig Hebreeuws, *Koning der eeuwigheid*. Vergelijk 1 Tim. 1:17. Koning; van Zijn verbolgenheid heeft de aarde, en de heidenen kunnen Zijn gramschap niet verdragen.

11. (Aldus Jer. 10:11 is gesteld in de Chaldeeuwse of Babylonische spraak, om den vromen Joden te leren hoe zij, in de gevangenschap van Babel zijnde, hun geloof van den waren God zouden belijden en de afgodendienaars tegenspreken. zult gijlieden tot hen zeggen: De goden, die den hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van

de aarde, en van onder dezen hemel.)

12. Die de aarde Onze God, dien wij dienen, van wien Jer. 10:10 gesproken is. gemaakt heeft door Zijn kracht, Die de wereld bereid Of, *bevestigd, gevestigd*. heeft door Zijn wijsheid, en den hemel uitgebreid door Zijn verstand.

13. Als Hij Zijn stem Versta, den donder, gelijk Ps. 29:3, enz., of Gods *bevel*, gelijk sommigen. geeft, zo is er een gedruis Of, *veelheid, menigte*. van wateren in den hemel, Dat is, de lucht. en Hij doet de dampen opklimmen van het einde der aarde; Hij maakt de bliksemen met den regen, Zie Job 37:11, en Job 38:25; of *tot regen, voor den regen*. en doet den wind voortkomen uit Zijn schatkameren. Zie Job 38:22, en Ps. 135:7.

14. Een ieder Versta, alle kunstige werkmeesters der afgodische beelden zij zo dom en onvernunftig geworden als *beesten*. mens is onvernunftig geworden, zodat Of, *van, door, of, in, vanwege hunne kunst* van beelden te maken, waarin zij een groten roem meenden te behalen; vergelijk Rom. 1:22. hij geen wetenschap heeft, een ieder goudsmid is beschaamd van het gesneden beeld; Of, *gegraven*. want zijn gegoten beeld is leugen; Of, *valsheid*; het is enkel bedrog. en er is geen geest Dat is, adem, geblaas; zie Job 9:18. in hen. De gesneden en gegoten beelden.

15. Ijdelheid zijn zij, een werk Dat is, enkel verleidend werk. van verleidingen; ten tijde hunner Als God de afgoden en afgodendienaars tezamen zal straffen en verdelgen. bezoeking zullen zij vergaan.

16. Jakobs deel Alzo noemt zich de *Heere*, omdat Hij een God, bondgenoot en Heiland, en vervolgens als een onwaardeerlijk erfdeel van zijn volk geworden is in den *Messias*; wiens medeërfgenenamē zij zijn; Rom. 8:17; vergelijk Ps. 16:5. is niet gelijk die, Te

weten afgoden. want Hij is Of, *maar*. de Formeerder van alles, en Israel is de roede Zie Ps. 74:2. Zijner erfenis; HEERE der heirscharen Zie 1 Kon. 18:15. is Zijn Naam.

17. Raap Hebreeuws eigenlijk, *verzamel*, en voorts, *neem*, of *raap weg*; zie Ps. 26:9. De woorden staan hier in het vrouwelijk geslacht, waaruit bij velen afgenomen wordt, dat God hier de dochter van Zion, of Jeruzalem aanspreekt, dat zij *zonder zich op de vastigheid der stad te verlaten* haar goed zou pakken en vluchten, overmits den nakenden overval der Babyloniërs, waarvan in het volgende, en klaarlijk Jer. 10:22; vergelijk boven Jer. 6:1, en Jer. 8:14; Ezech. 12:3,4. enz.; sommigen verstaan het van Babel. uw kramerij Of, *koopmanschap*. weg uit het land, gij inwoneres der vesting!

18. Want zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal de inwoners des lands op ditmaal wegslingeren, Door de Babyloniërs als met een slinger uit het land werpen. en zal ze benauwen, opdat zij het vinden. Dat is, welverdiende straffen ontvangen, of de waarheid mijner profetieën metterdaad bevinden.

19. O, wee Woorden des lands, of van het volk van Jeruzalem, enz., gelijk boven Jer. 4:31, of van den profeet, sprekende in den persoon des volks, alsof het zijn eigen lijden ware, dat hij gevoelt en draagt; vergelijk onder Jer. 14:17. **mij over mijn breuk!** Gelijk boven Jer. 4:6, en onder Jer. 14:17. **mijn plage is smartelijk; en ik had gezegd:** Te weten bij mijzelf, dat is, gedacht dat het zo zwaar niet vallen zou, of ik zou het kunnen dragen en overkomen, maar het valt geheel anders dan ik mij had ingebeeld. **Dit is immers** Anders: *gewisselijk dit is ene krankte, nochtans moet ik ze dragen*, alsof hij zeide: Dit is wel terecht een zware krankte, veel zwaarder dan ik gemeend had, evenwel moet ik er aan. **een krankheid, die ik wel dragen zal!**

20. Mijn tent is verstoord, en al mijn zelen zijn verscheurd; mijn kinderen Dat is, burgers van de stad Jeruzalem, in wier

naam deze klacht gedaan wordt. zijn van mij uitgegaan, en zij zijn er niet; er is niemand meer, die mijn tent uitspant, en mijn gordijnen opricht.

21. Want de herders Kerkelijke en politieke voorstanders. zijn onvernünftig Gelijk boven Jer. 10:8,14. geworden, en hebben den HEERE niet gezocht; daarom hebben zij niet verstandiglijk Anders: *zijn zij niet gelukkig, of voorspoedig geweest*. gehandeld, en hun ganse weide Dat is, kudde van hunne weide, de gemeente. is verstrooid.

22. Ziet, er komt een stem des geruchts, en een groot beven uit het land van het noorden; dat men de steden van Juda zal stellen tot een verwoesting, een woning der draken.

23. Ik weet, o HEERE! dat bij den mens zijn weg niet is; Dat is, zijn voornemen en doen niet in zijne macht is; zie Gen. 6:12. het is niet bij een man, die wandelt, dat hij zijn gang richte. Of, *trede, stap*. Dienvolgens *wil de profeet zeggen* verzaken ik en alle gelovigen al onze eigen wijsheid en krachten, bevelende al ons voornemen en doen in dezen nood aan uw vaderlijke regering; biddende, dewijl Gij dit land door den koning van Babel wilt straffen, en hij met al zijn regering ook besloten is, dat Gij hem perk en maat wilt stellen, en uwen toorn met barmhartigheid over uw volk matigen, volgens uw genadige verbondsbeloften. Vergelijk boven Jer. 4:27, hierop slaat dit en Jer. 10:24.

24. Kastijd mij Zie Ps. 6:2., HEERE! doch met mate; Hebreeuws eigenlijk, *met oordeel*; dat is, hier, met redenen en discretie, of op een *redelijke*, of *matige wijze*, zoals Gij uwen kinderen beloofd hebt, dat Gij ook volgens uwe *gerechtigheid* houden zult. Zie onder Jer. 30:11, en Jer. 46:28, en vergelijk Jes. 30:18; Ezech. 34:16; het tegendeel is *de vernietiging*, waarvan in het volgende. niet in Uw toorn, opdat Gij mij niet te niet maakt. Hebreeuws, *vermindert, klein*,

weinig, of gering maakt; dat is, niet verbrijzelt of vergruist, of zo klein maakt dat ik geen volk meer zij, hetwelk een gevolg is van de uitstorting des goddelijken toorns, waarvan in Jer. 10:25. Dit wordt gesteld tegen de matige kastijding.

25. **Stort** Alsof hij zeide: Wilt Gij immers uw vollen toorn uitstorten, doe het toch niet over uw eigen volk, maar liever over uwe en uws volks vijanden. Uw grimmigheid uit over de heidenen, die U niet kennen, Zie Job 18:21, en Ps. 79:6. en over de geslachten, die Uw Naam niet aanroepen; want zij hebben Jakob opgegeten, ja, zij hebben hem opgegeten, en hem verteerd, en zijn woning verwoest.

Jeremia 11

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is, van den HEERE, zeggende:
2. **Hoort** Gij Jeremia, en andere van mijn vrome profeten en priesters, die nog onder het volk overig zijt, *gelijk sommigen dit nemen* hoort dit en draagt het daarna het volk voor. *gijlieden* de woorden dezes verbonds, en spreekt tot de mannen Hebreeuws, *man*. Zie boven Jer. 4:3; also onder Jer. 11:9. van Juda, en tot de inwoners van Jeruzalem;
3. **Zeg dan** Gij Jeremia. tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Vervloekt zij de man, Dat is de mens, of een ieder; gelijk Ps. 1:1, en elders dikwijls. Zie Job 12:10. die niet hoort Dat is, die de wet Gods niet gehoorzaam is. de woorden deze verbonds.
4. Dat Ik uw vaders geboden heb, ten dage als Ik hen uit Egypteland, uit den ijzeroven, Zie Deut. 4:20. uitvoerde, zeggende: Zijt Mijner stem Dat is, woorden, geboden. gehoorzaam, en doet dezelve, Te weten woorden des verbonds, gelijk Jer. 11:3, en onder Jer. 11:6. naar alles wat Ik ulieden gebiede; zo zult gij Mij tot

een volk zijn, Gelijk boven Jer. 7:23. en Ik zal u tot een God zijn;

5. **Opdat** Ik den eed bevestige, dien Ik uw vaders gezworen heb, hun te geven een land, vloeiende Zie Exod. 3:8. van melk en honig, als het is te dezen dage. Toen antwoordde ik en zeide: Amen, Zie Num. 5:22; Deut. 27:15. o HEERE!
6. En de HEERE zeide tot mij: Roep al deze woorden uit in de steden van Juda, en in de straten van Jeruzalem, zeggende: Hoort de woorden dezes verbonds, en doet dezelve.
7. Want Ik heb uw vaders ernstiglijk Hebreeuws, *betuigende betuigd*. betuigd, ten dage Dat is, van den tijd aan. als Ik hen uit Egypteland opvoerde, tot op dezen dag, vroeg Zie boven Jer. 7:13. op zijnde en betuigende, zeggende: Hoort naar Mijn stem!
8. Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, maar hebben gewandeld, een iegelijk naar het goeddunken Zie Jer. 2:17. van hunlieder Het boze hart van allen. boos hart; daarom heb Ik Dat is, zal Ik zekerlijk over hen brengen. over hen gebracht al de woorden Te weten de bijgevoegde dreigementen, dat is gedreigde straffen; zie daarvan Lev. 26, en Deut. 28. dezes verbonds, dat Ik geboden heb te doen, maar zij niet gedaan hebben.
9. Voorts zeide de HEERE tot mij: Er is een verbintenis Ligue, samenzwering, om kwaad te doen, regelrecht strijdende tegen het *verbond*, dat zij met mij gemaakt en bezworen hebben. bevonden onder de mannen van Juda, en onder de inwoners van Jeruzalem.
10. Zij zijn wedergekeerd tot de ongerechtigheden hunner voorvaders, Die in de woestijn, en voorts in de volgende tijden, ongehoorzaam geweest zijn. die Mijn woorden geweigerd hebben te horen; en zij hebben Als

boze nakomelingen van hun boze voorvaders. andere goden nagewandeld, om die te dienen; het huis Israels en het huis van Juda hebben Mijn verbond gebroken, Of, *vernietigd*. dat Ik met hun vaders gemaakt heb. Zie Gen. 15:17,18.

11. Daarom zegt de HEERE alzo: Ziet, Ik zal een kwaad Dat is, straf, ongeluk, ellende, enz. gelijk Jer. 11:12. over hen brengen, uit hetwelk zij niet zullen kunnen uitkomen; Dat is, zichzelf daaruit redden; vergelijk Micha 2:3. als zij dan tot Mij zullen roepen, zal Ik naar hen niet horen.

12. Dan zullen de steden van Juda en de inwoners van Jeruzalem henengaan, en roepen tot de goden, dien zij gerookt hebben; maar zij zullen hen gans niet Hebreeuws, *verlossende niet verlossen*. kunnen verlossen ten tijde huns kwaads. Dat ik over hen brengen zal, Jer. 11:11; alzo Jer. 11:14,17,23.

13. Want *naar* Gelijk boven Jer. 2:28. het getal uwer steden zijn uw goden geweest, o Juda! en *naar* Gelijk boven Jer. 2:28. het getal der straten van Jeruzalem hebt gijlieden altaren gesteld voor die schaamte, Dat is, den schandelijken afgod Baäl; zie boven Jer. 3:24. altaren om den Baal te roken.

14. Gij dan, O Jeremia. bid niet voor dit volk, en hef geen geschrei noch gebed voor hen op; want Ik zal niet horen, ten tijde als zij over hun kwaad tot Mij zullen roepen.

15. Wat heeft Vergelijk de manier van spreken met 2 Sam. 16:10, en de aantekening aldaar. Mijn beminde Te weten, dit volk, *het Hebreeuwse woord staat in het mannelijk geslacht, maar de volgende woorden in het vrouwelijke* dat zich alzo noemt, of er op beroemt dat het mijn bemind volk is; of, God noemt hen zo, niettegenstaande hunne ondankbaarheid, vanwege zij Versta, de dochter mijns volks, of de stad Jeruzalem, dat is de inwoners.ⁿ

verbond, dat Hij met hen en hunne vaders gemaakt, en de weldaden, die Hij hun bewezen had; vergelijk onder Jer. 12:7,8; Rom. 3:3, en Rom. 11:28. Sommigen verstaan hierdoor den profeet Jeremia en andere dienstknechten van God, die dagelijks in den tempel tot dit boze volk profeteerden; vergelijk boven Jer. 7:2; alsof God zeide: Wat hebben mijne knechten meer in den tempel bij dit wederspanning volk te doen om hen te onderwijzen, of voor hen te bidden? Zie Jer. 11:14. in Mijn huis Den tempel; alsof God zeide: Wat lopen zij Versta, de dochter mijns volks, of de stad Jeruzalem, dat is de inwoners. veel in den tempel, daar zij Versta, de dochter mijns volks, of de stad Jeruzalem, dat is de inwoners. toch zo vol van alle boosheid zij Versta, de dochter mijns volks, of de stad Jeruzalem, dat is de inwoners.ⁿ **te doen,** dewijl zij Versta, de dochter mijns volks, of de stad Jeruzalem, dat is de inwoners. **die schandelijke** Anders: *grove schandelijkheid*, omdat het Hebreeuwse woord, betekende een *gruwelijk feit*, of *aanslag* zie *Spreuk. 31:16*, hier ene letter meer heeft dan gewoonlijk, dienende tot verzwaring van de betekenis; vergelijk Ps. 3:3. Versta hierdoor de gruwelijke afgoderij, waarvan Jer. 11:13, enz. **daad met** Te weten met *vele* afgoden, gelijk boven Jer. 11:13; of men kan het duiden op de *menigte* of groten hoop dergenen, die deze gruwelen bedreven, aldus: *Dewijl velen hunner deze schandelijke daad bedrijven*; sommigen stellen in plaats van *met vele, ja zelfs de groten*; vergelijk Ezech. 8:11, en Ezech. 23:39. **velen doet, en het heilige vlees** Hebreeuws, *het vlees der heiligheid, of des heiligdoms, zijn van u geweken, of zullen van u wijken*. Gelijk het woord *vlees* bij ons in het getal van velen niet gebruikelijk is, alzo wordt het ook in den Hebreeuwsen Bijbelschen tekst niet meer dan eens *Spreuk. 14:30* in het getal van velen gebruikt. De zin is: Al uwe offeranden, o Jeruzalem, deugen niet meer, gij doet geen heilig offer meer, omdat gij alles met uwe boosheid ontheiligt. Sommigen verstaan het aldus: Dat God hen dreige, de tijd is voorhanden dat zij, om hunne goddeloosheid gestraft en uit hun land verjaagd zijnde, in den tempel niet meer

zullen kunnen komen, noch offeren, noch hun vrolijke maaltijden van het vlees der offeranden houden, gelijk zij nu deden, doch met een gruwelijke ontheiliging van Gods heilige inzettingen, waarom hen God uit zijn huis en land verstoten zou. Sommigen verstaan door het *heilige vlees* de oprechte Israëlieten, die uitwendig en inwendig besneden waren. **van u geweken is? Wanneer** Of, *want in uwe boosheid*, enz. Anders: *wanneer uw kwaad; dat is, uwe straf, ellende voorhanden is, of door mijne profeten voorzegd of gedreigd wordt dan verheugt gij u*; dat is, gij veracht mijne dreigementen zozeer, dat gij ook, als tot mijn spijt, des te meer vreugde bedrijft, om te tonen dat gij er niet op past. **gij kwaad doet, dan springt gij op van vreugde.**

16. De HEERE had uw naam genoemd een groenen olijfboom, schoon van liefelijke Hebreeuws, *vrucht van gedaante*. vruchten; *maar nu* heeft Hij met een geluid van een groot geroep Vergelijk Ezech. 1:24. een vuur Versta, de verwoesting, het verderf en de vertering van land en lieden, door de Babyloniërs. **om denzelven Olijfboom.** Anders: *een vuur heeft zijne bladeren aangestoken.* aangestoken, en zijn takken Of, *scheuten, loten, spruiten.* zullen Anders: *zullen zij verbreken.* verbroken worden.

17. Want de HEERE der heirscharen, Die u heeft geplant, Als een olijfboom, gelijk in Jer. 11:16 gezegd is. heeft een kwaad Het verderf door de Babyloniërs. over u uitgesproken; om der boosheid wil van het huis Israels en van het huis van Juda, die zij onder zich bedrijven, om Mij te vertoornen, Of, *tot toorn te verwekken.* rokende den Baal.

18. De HEERE Als ik in eenvoudigheid mijn beroep waarnam, volgens Gods last, en op geen kwaad dacht. nu heeft het mij te kennen gegeven, dat ik het wete; toen hebt Gij Dit spreekt Jeremia tot God, dien hij als getuige neemt, dat hij hier van

niets spreekt uit menselijke onderstellingen of meningen, maar alleen uit de goddelijke openbaring, door een gezicht. Vergelijk onder Jer. 24:1. **mij hun handelingen doen zien.**

19. En ik was als een lam, *als* een os, die geleid wordt om te slachten; Ter slachting, om geslacht te worden, dat men hem slachte. want ik wist niet, dat zij gedachten Dat is, boze aanslagen en praktijken tegen mij voorhanden. **tegen mij dachten, zeggende:** Laat ons den boom Te weten den profeet Jeremia met zijne leer en profetie. met zijn vrucht Hebreeuws eigenlijk, *brood*; dat is spijs, en voorts vrucht, als die ter spijs dient. verderven, en laat ons hem uit het land Zie Ps. 27:13. der levenden uitroeien, dat zijn naam niet meer gedacht worde.

20. Maar, o HEERE der heirscharen, Gij rechtvaardige Hebreeuws, *rechter der gerechtigheid, of die gerechtigheid richt.* Rechter, Die de nieren De innerlijkste en verborgen gedachten en bewegingen; zie Job 19:27; Ps. 7:10. en het hart proeft! **laat mij Uw wraak van hen zien; Die** Gij van hen zult nemen, of aan hen doen. want aan U heb ik mijn twistzaak ontdekt. Als mijn advokaat en rechter voorgedragen en bevolen.

21. Daarom, zo zegt de HEERE van de mannen van Anathoth, Zie boven Jer. 1:1. die uw ziel zoeken, Naar uw leven staan; zie Exod. 4:19; 2 Sam. 4:8. zeggende: Profeteer niet in den Naam des HEEREN, opdat gij van onze handen niet sterft.

22. Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal bezoeking Dat is, hen straffen; zie Gen. 21:1. over hen doen: de jongelingen zullen door het zwaard sterven, hun zonen en hun dochteren zullen van honger sterven.

23. En zij zullen geen overblijfsel Dat is, niemand zal er van overblijven, zij zullen allen omkomen en uitgeroeid worden. Welverstaande, zo zij zich niet bekeren. hebben; want Ik zal een kwaad brengen over de mannen van Anathoth, *in* het jaar Of, *te weten het jaar hunner bezoeking*; dat is, hunner straf; also onder Jer. 23:12, enz. hunner bezoeking.

Jeremia 12

1. Gij zoudt rechtvaardig De zin is: Gij zoudt in al uw doen rechtvaardig bevonden worden *gelijk Ps. 51:6*, indien ik met U wilde rechten, pleiten of twisten over uwe oordelen, manier of wijze van regering, die Gij onderhoudt met goddelozen en vromen, waarvan in het volgende; vergelijk Ps. 73:2,3, enz. zijn, o HEERE! wanneer ik tegen U zou twisten; ik zal nochtans Of, *laat mij nochtans met U pleiten, of rechten*; dat is, mijne klachten U voordragen; vergelijk boven Jer. 4:12. Hebreeuws, *oordelen, of rechten met U spreken. van Uw oordelen met U spreken*; waarom is der goddelozen weg Dat is, hun voornemen en doen; zie Gen. 6:12. Dit ziet wel in het bijzonder op die van Anathoth, waarvan in Jer. 11, en onder Jer. 12:5 gesproken wordt, maar past ook wijders op andere dergelijken in het algemeen. *voorspoedig, waarom hebben zij rust, allen, die trouwelooslijk trouweloosheid bedrijven?*
2. Gij hebt ze geplant, zij zijn ook ingeworteld, zij gaan voort, Dat is, schieten op, wassen daarheen, breiden zich uit. ook dragen zij Hebreeuws, *maken zij*; zie Ps. 1:3, en Hos. 8:7. vrucht; Gij zijt *wel nabij* Zij spreken en roemen van U. Zie Jes. 29:13; Matth. 15:8. in hun mond, maar verre van hun nieren. Zie boven Jer. 11:20.
3. Maar Gij, Met deze betrachting richt zich de profeet op, sterkende zichzelf door de goede conscientie en het geloof van Gods

voorzienigheid. o HEERE! kent mij, Gij ziet mij, en proeft mijn hart, *dat het met U is*. Ruk Anders: *henlieden ruk Gij weg*; te weten als schapen, onvoorziens, van de kudde om te slachten. Dit gebed van den profeet is inderdaad ene profetie en leer van de haastige en onvoorziene verandering van het tijdelijk geluk der goddeloze huichelaars en vervolgers der vrome profeten, voornamelijk zijner landslieden en Anathoth. ze uit als schapen ter slachting, en heilig ze Dat is, zonder hen af, schik hen, bereid hen. Vergelijk boven Jer. 6:4. tot den dag der doding.

4. Hoe lang zal het land treuren, Dat is, zo jammerlijk gesteld zijn? en het kruid des gansen velds verdorren? Vanwege de boosheid dergenen, die daarin wonen, vergaan de beesten en het gevogelte; dewijl zij zeggen: Hij ziet ons Te weten de Heere, of Jeremia, die ons dagelijks profeteren van onze nakende verwoesting, maar *willen zij zeggen* zij weten er beiden niet van; om welke verachting, hardnekkigheid, zorgeloosheid en heilloze verloochening van Gods voorzienigheid het land zelfs zo jammerlijk verwoest is. *einde niet*. Hebreeuws, *achterste, uiterste, laatste*. Zie Deut. 32:20, en Spreuk. 14:12.
5. Als gij God wil hier en in het volgende den profeet in zijn bekommernissen sterken en moed geven, alsof Hij zeide: Zijt gij zo kleinhartig en verlegen omdat uwe landslieden van Anathoth, die als *voetknechten zijn*, u zo kwalijk bejegenen, hoe zult gij het dan kunnen strekken tegen de ongetoomde, trotse groten van Jeruzalem, die als *paarden of ruiters* zijn? Dit moet u niet verdrieten, want gij zult nog al veel zwaarder vervolging moeten uitstaan en overwinnen. loopt met de voetgangers, zo maken zij u moede; hoe zult gij u dan mengen Te weten in strijd of twist, dat is, met hen te doen hebben? met de paarden? Zo gij *alleenlijk* vertrouwt in een land van vrede, Daar het water *om zo te spreken* in het land stil en zacht gaat,

zijnde als vrede en rust te rekenen tegen het toekomende, hoe zult gij het dan maken als de wateren aan alle kanten overlopen? Men kan hier door de verheffing der Jordaan verstaan den trots van Jeruzalems inwoners, of de nakende verwoesting van het ganse land. Van het oplopen der Jordaan, zie Joz. 3:15; 1 Kron. 12:15; onder Jer. 49:19, en Jer. 50:44. Anders: *zo zij u moede maken in een land van vrede, vergelijk Ps. 41:10; waar gij u vertrouwt*; dat is, in uw vaderland, waar gij meent dat gij buiten gevaar behoort te zijn; en daar het nog geenszins zo grof gaat, als het wel te Jeruzalem en ten hove zal doen. **hoe zult gij het dan maken in de verheffing van de Jordaan?**

6. Want ook uw broeders en uws vaders huis, ook diezelfde handelen trouwelooslijk tegen u; ook diezelfde roepen u met volle *stem* Of, *met een volle vergadering, bij hopen*, vergelijk Jer. 4:5. **achterna; geloof hen niet, Of, vertrouw hen niet**; zie boven Jer. 9:4. **wanneer zij vriendelijk** Hebreeuws, *goede dingen*, gelijk 2 Kon. 25:28, en onder Jer. 52:32. **tot u spreken.**

7. Ik heb Mijn huis verlaten, Den tempel; dat is, Ik zal het zekerlijk verlaten, en zo in het volgende. Ik heb Mijn erfenis Dat is, mijn volk; zie boven Jer. 10:16; also in Jer. 12:8. **laten varen; Ik heb de beminde** Hebreeuws, *de min, of liefde mijner ziel*; dat is, die Ik, gelijk een man zijne vrouw, liefhad. Vergelijk boven Jer. 11:15; also *onrecht* voor ongerechte; Job 24:20. **Mijner ziel in de hand harer vijanden gegeven.**

8. Mijn erfenis is Mij geworden als een leeuw in het woud; zij heeft haar stem tegen Mij verheven, Hebreeuws, *gegeven*; dat is, zij is stout, trots, wild en onbetoomd, brullende tegen mij en mijne bevelen, waarschuwingen en dreigementen, gelijk een leeuw in het woud. **daarom heb Ik haar gehaat.** En vervolgens van mij verstoten, verworpen en verlaten, gelijk Jer. 12:7.

9. Mijn erfenis is Mij een gesprenkelde Dat is, als een vreemde onbekende vogel, die

niet mijn livrei, maar vele vreemde verven heeft, waar alle andere vogels zullen naar toe vliegen om dien te vernielen. Anders: *is niet mijne erfenis mij een gevingerde, of geklauwde roofvogel, tegen welken de roofvogels rondom vliegen?* Te weten de vijanden van alle kanten; of, *o gij vogels, vliegt rondom tegen haar.* Vergelijk Jes. 18:6, Ezech. 39:17, enz. **vogel; de vogelen zijn rondom tegen haar; komt aan, verzamelt, al gij gedierte des velds, komt om te eten!**

10. Veel herders Dat is, vorsten van Babel zullen, enz.; vergelijk onder Jer. 49:19,20, met de aantekening. **hebben Mijn wijngaard Het Joodse volk, gelijk Jes. 5:1, enz. verdorven, zij hebben Mijn akker Of, stuk land. vertreden; zij hebben Mijn gewensten** Hebreeuws, *stuk van den wens, of der begeerte. akker Of, stuk land. gesteld tot een woeste wildernis.* Hebreeuws, *wildernis de woestheid of verwoesting.*

11. Men heeft Hebreeuws, *hij heeft gesteld*; dat is, een ieder der vijanden, of *men heeft*, enz. hem gesteld **Mijn akker. tot een woestheid, verwoest zijnde treurt hij tot Mij; het ganse land is verwoest, omdat er niemand is, die het ter harte** Hebreeuws, *op, of aan, in het hart legt, of stelt vergelijk 2 Sam. 13:33, enz.*; te weten, wat door Jeremia en andere getrouwe profeten door Gods last wordt voorgedragen. **neemt.**

12. Op alle hoge plaatsen Daar men anderszins gemeenlijk placht, en nu ook meende heilig en vrij te zijn. **in de woestijn zijn verstoorders gekomen, want het zwaard** Vergelijk onder Jer. 25:29, en Jer. 47:6. **des HEEREN verteert van het ene einde des lands tot aan het andere einde des lands; er is geen vrede** Dat is, rust, welvaart, voor enige levende ziel, of enig mens; zie Gen. 6:12. **voor enig vlees.** Hebreeuws, *allen.*

13. Zij hebben De Joden. tarwe gezaaid, maar doornen gemaaid; zij hebben

zich gepijnigd, Of, *wee gedaan*, met groten arbeid. *maar* niet gevorderd; wordt also Dat is, zo zult gij zekerlijk beschaamd worden; vergelijk Ps. 37:3; Spreuk. 3:4. Alzo spreekt God in zijne beloften en dreigementen, vermits de zekerheid van die. **beschaamd vanwege** Dat is, vanwege het gebrek uwer inkomsten, die gij ziet dat u feilen. **ulieder inkomsten, vanwege** Dat is, vanwege het gebrek uwer inkomsten, die gij ziet dat u feilen. **de hittigheid van den toorn des HEEREN.**

14. Alzo zegt de HEERE: Aangaande al Mijn boze Die rondom mijn volk en land wonen, als Syriërs, Ammonieten, Moabieten, Filistijnen, enz. die Israël bij deze gelegenheid dat Ik hen tuchtig, mede mochten op het lijf vallen. **naburen, die Mijn erfenis Kanaän.** Zie boven Jer. 2:7. **aanroeren,** Zie Gen. 26:11. **dewelke Ik Mijn volke Israel erfelijk gegeven heb; ziet, Ik zal hen uit hun land uitrukken, maar** Door de vijanden, zie onder Jer. 47, Jer. 48, Jer. 49. **het huis van Juda zal Ik uit hunlieder midden uitrukken.** Dat is, verlossen, uitredden, zodat deze boze naburen hun moed aan Juda niet zullen koelen. Zie gelijk gebruik van enerlei woord boven Jer. 1:17.

15. En het zal geschieden, nadat Ik hen zal uitgerukt Die boze naburen. hebben, zo zal Ik wederkeren, en Mij hunner ontfermen; Vergelijk onder Jer. 48:47. en Ik zal hen wederbrengen, een iegelijk tot zijn erfenis, en een iegelijk tot zijn land.

16. En het zal geschieden, indien zij de wegen De zaligmakende godsdienst, dien Ik mijne kerk heb voorgeschreven en die bij haar in zwang gaat. Vergelijk Jes. 2:3, enz. Dit ziet op de beroeping der heidenen. **Mijns volks vlijtiglijk** Hebreeuws, *lerende zullen leren.* zullen leren, zwerende Dat is, mij recht naar mijn woord kennende en dienende. Vergelijk boven Jer. 4:2, enz. **bij Mijn Naam: Zo waarachtig als de**

HEERE leeft! gelijk als zij Mijn volk geleerd hebben te zweren bij Baal, zo zullen zij in het midden Mijns volks gebouwd worden. Door de predikatie van het *Evangelie* bekeerd en mijner kerk ingelijfd zijnde, zullen zij den zegen van mijn genadeverbond met hen genieten. Zie Ef. 2:18,19,20,21,22.

17. Maar indien zij niet zullen horen, zo zal Ik diezelfde natie ten enenmale uitrukken Hebreeuws, *uitrukken, uitrukkende, of uitplukken, uitplukkende.* Vergelijk Jes. 60:12. en verdoen, spreekt de HEERE.

Jeremia 13

1. Alzo heeft de HEERE tot mij gezegd: Ga henen, en koop u een linnen gordel, en doe dien aan Dat is, omgord uwe lenden daarmee. Zie de uitlegging Jer. 13:11. uw lenden, maar breng hem niet in het water. Opdat het niet verderve; gelijk Ik voor Israël gezorgd heb, dat zij niet mochten verderven of kwalijk varen.
2. En ik kocht een gordel naar het woord des HEEREN, en ik deed dien aan mijn lenden.
3. Toen geschiedde des HEEREN woord ten tweeden male tot mij, zeggende:
4. Neem den gordel, dien gij gekocht hebt, die aan uw lenden is, en maak u op, *en* ga henen naar den Frath, De grote rivier Eufraat, waarover de Babyloniërs zouden komen en de Joden daar heen gevankelijk wegvoeren; zie Gen. 2:14. en versteek dien aldaar in de klove ener steenrots.
5. Zo ging ik henen, en verstak dien bij den Frath, gelijk als de HEERE mij geboden had.
6. Het geschiedde nu ten einde Dat is, na verloop van een geruimen tijd. van vele dagen, dat de HEERE tot mij zeide: Maak u op, ga henen naar den Frath, en neem den gordel van daar, dien

- Ik u geboden heb aldaar te versteken.
7. Zo ging ik naar den Frath, en groef, en nam den gordel van de plaats, alwaar ik dien verstoken had; en ziet, de gordel was verdorven en deugde nergens toe.
8. Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
9. Zo zegt de HEERE: Alzo zal Ik verderven de hovaardij van Juda, Of, *uitnemendheid, voortreffelijkheid*, gelijk het Hebreeuws woord elders ook genomen wordt; vergelijk onder Jer. 13:11. en die grote hovaardij van Jeruzalem.
10. Ditzelve boze volk, dat Mijn woorden Hebreeuws, *die weigeren, die wandelen*, enz. weigert te horen, dat in het goeddunken Zie boven Jer. 3:17. zijns harten wandelt, en andere goden navolgt, om die te dienen, en voor die zich neder te buigen; dat zal worden gelijk deze gordel, die nergens toe deugt.
11. Want gelijk als een gordel kleeft aan de lenden eens mans, alzo heb Ik het ganse huis Israels en het ganse huis van Juda aan Mij doen kleven, spreekt de HEERE, om Mij te zijn tot een volk, en tot een naam, Zie Deut. 26:19. en tot lof, en tot heerlijkheid; maar zij hebben niet gehoord. Dat is, gehoorzaamd, gelijk dikwijls.
12. Daarom zeg dit woord tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Alle flessen Hebreeuws, *alle fles zal*, enz.; dat is, elke fles. Alsof de profeet zeide: Gij verwacht een overvloedig wijnjaar, opdat gij u dol en vol mocht zuipen; maar, enz. versta hier, geen *lederen flessen*, maar *stenen flessen*, of vaten, gelijk afgenomen wordt uit Jer. 13:14; vergelijk Klaagl. 4:2. zullen met wijn gevuld worden. Dan zullen zij tot u zeggen: Weten wij niet zeer wel, Hebreeuws, *wetende weten wij niet?* Het schijnt dat dit ziet op de beloften der valse

profeten, die het volk wijsmaakten dat zij vrede en overvloed van alles zouden hebben, hetgeen zij gaarne geloofden; maar God profeteert hun geheel wat anders. Vergelijk Micha 2:11, met de aantekening. dat alle flessen met wijn gevuld zullen worden?

13. Maar gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal alle inwoners deze lands, zelfs de koningen, die op Davids troon Dat is, in huns voorvaders Davids plaats. zitten, en de priesters, en de profeten, en alle inwoners van Jeruzalem, opvullen met dronkenschap. Gevende hun te drinken uit den drinkbeker mijns toorns, dat is, hen alzo bestraffende dat zij van verbaasdheid en angst niet meer zullen weten wat te doen of te laten dan een dronken mens; zie onder Jer. 25:15,18,27, en Jer. 51:7; Jes. 51:17,21, en Jes. 63:6, enz.
14. En Ik zal hen in stukken slaan, Te weten *tegen elkander*, als stenen flessen; vergelijk Richt. 7:19; Ps. 2:9. Anders: *verstrooien*, gelijk de stukken van een fles, die in stukken geslagen wordt, hier en daar verstrooid worden. den een tegen den ander, zo de vaders als de kinderen te zamen, spreekt de HEERE; Ik zal niet verschonen noch sparen, noch Mij ontfermen, dat Ik hen niet zou verderven.
15. Hoort en neemt ter ore, verheft u niet; Door hoogmoed en trotsheid uws harten, verachtende en verwerpende hetgeen in der waarheid Gods woord is, en u, zo gij u niet intijds bekeert, zekerlijk alzo zal treffen, gelijk Ik u in het voorgaande gezegd heb. Sommigen aldus: *De Heere heeft gesproken*; te weten de volgende woorden. want de HEERE heeft het gesproken.
16. Geeft eer Bekennend zijne bestraffingen en dreigementen rechtvaardig te zijn, en u van harte bekerende; vergelijk Joz. 7:19; Hos. 11:7, en de aantekening aldaar. den HEERE, uw God, eer Bekennend zijne bestraffingen en dreigementen rechtvaardig te zijn, en u van harte

bekerende; vergelijk Joz. 7:19; Hos. 11:7, en de aantekening aldaar. **dat Hij het duister** Dat is, deze ellende en plagen u toezend; zie Gen. 15:12. **maakt, en eer** Bekennend zijne bestraffingen en dreigementen rechtvaardig te zijn, en u van harte bekerende; vergelijk Joz. 7:19; Hos. 11:7, en de aantekening aldaar. **uw voeten zich stoten aan de schemerende bergen;** Hebreeuws, *bergen der schemering*; dat is, die ten tijde der schemering met duisternis als bedekt worden. Deze gelijkenis schijnt genomen te zijn van degenen, die bij nacht in oneffen bergachtige plaatsen reizen. **dat gij naar licht wacht,** Dat is, voorspoed, troost en blijdschap, zie Job 18:5,6. **en Hij datzelve tot een schaduw des doods stelle, en tot een donkerheid zette.**

17. **Zult gijlieden dat dan nog niet horen, zo zal mijn ziel in verborgene plaatsen wenen vanwege den hoogmoed,** Dat gij tot uw eigen verderf, zo verschrikkelijk trots en hardnekkig zijt, u niet willende buigen noch vernederen voor den Heere, door ware bekering; zie Jer. 13:15. **en mijn oog zal bitterlijk tranen,** Hebreeuws, *tranende tranen*. **ja, van tranen nederdalen,** Gelijk boven Jer. 9:18. **omdat des HEEREN kudde gevankelijk is weggevoerd.** Dat is, dat *Juda zijnde immers des HEEREN eigen volk, dat Hij uit alle natiën voor zich heeft uitgezonderd* voorzeker zal moeten gevankelijk worden weggevoerd; also in het volgende.

18. **Zeg tot den koning** Woorden van God tot Jeremia, of, gelijk sommigen, van den profeet tot het volk. **en tot de koningin:** Zie van het Hebreeuwse woord 1 Kon. 11:19. **Vernedert u, Of, zet u neder omlaag,** te weten in het stof, op de aarde. **zet u neder; want uw ganse** Hebreeuws, *uwe hoofdersierselen*, of hoofdsieraden *is gedaald*; dat is, al uw koninklijk hoofdsieraad is weg en verwisseld met een nederigen staat. Anders: *uwe uitnemendheden, hoogheden*. hoofdsieraad, de kroon uwer

heerlijkheid, Dat is, uw koninklijke kroon, waarmede gij pleegt te pronken. **is nedergedaald.**

19. **De steden van het zuiden** Te weten van Egypte in het zuiden van Kanaän gelegen, waar de Joden gewoon waren en nu ook mochten menen hunne toevlucht te nemen, doch tevergeefs; sommigen verstaan de steden van Juda, in het zuideinde gelegen, alsof de profeet zeide: Zelfs de uiterste steden van Juda, die het allerverst van Babel afliggen, zijn van mensen ontbloot, dat er niemand uit- of ingaat. **zijn toegesloten, en er is niemand, die ze opent; het ganse Juda is weggevoerd, het is geheel** Hebreeuws, *in volkomenheden*; dat is, gans en al. Anders: *de stad dergenen die in vrede zaten*; dat is, die zorgeloos waren, niets dan vrede verwachtende. **en al weggevoerd.**

20. **Hef uw ogen op, en zie, die daar van het noorden komen!** Van Babel. **waar is de kudde,** Dat is, het volk des Heeren. Zie Jer. 13:17. Dit schijnt tot den koning van Juda gesproken te zijn; zij zijn weggevoerd, wil hij zeggen. **die u gegeven was,** Dat is, bevolen en vertrouwd om naar mijne wetten te regeren en te beschermen. **de schapen uwer heerlijkheid? Of, sierlijkheid;** dat is, waarmede gij versierd waart.

21. **Wat zult gij zeggen, O Juda, of dochter mijns volks. wanneer Hij bezoeking** God, door de Babyloniërs, die zij, door aanzoek van hulp, gewend en aangelokt hadden om heer en meester over Juda te wezen. Vergelijk 2 Kon. 16:7, enz. **over u doen zal, daar gij hem geleerd hebt tot vorsten, tot een hoofd over u te zijn; zullen u de smarten niet aangrijpen, als een barende vrouw?** Hebreeuws, *ene vrouw der baring, of des barens*; dat is, die in barensnood is.

22. **Wanneer gij dan in uw hart** Dat is, bij uzelf denken. **zult zeggen: Waarom zijn mij deze dingen bejegend? Om de** Dit is Gods antwoord

op zulke gedachten. **veelheid** Of, *grootheid*. **uwer ongerechtigheid, zijn uw zomen** Dat is, zijt gij openbaar voor al de wereld te schande gemaakt, door schandelijke vlucht en zeer smadelijke wegvoering in gevangenis en slavernij; manier van spreken, genomen van het hoog opheffen der vrouwelijke klederen, hetzij door geweld van anderen, of eigen nood, als men zulks moet doen om vaardiger te vluchten, wateren door te gaan, enz. Zie onder Jer. 13:26, en Jes. 20:4, en Jes. 47:2,3; idem Ezech. 16:37, en Ezech. 23:29; Hos. 2:9; Micha 1:11. **ontdekt, en uw hielen hebben geweld** Dat is, zijn met geweld ontbloot, of ontschoeid; of *uwe hielen zijn gewelddzaam gehandeld*; dat is, in den stok, of in boeien gedaan, of in gevangenschap weggevoerd. **geleden.**

23. Zal ook een Moorman Ene vraag, die sterk loochent. Alsof God zeide: De Moriaan en luipaard kunnen toch zulks geenszins doen; vergelijk Ps. 55:20. **zijn huid veranderen? of een luipaard zijn vlekken?** Die hij de ene bij de andere in menigte samengevoegd op zijn lijf draagt, waar het Hebreeuwse woord eigenlijk op ziet. **Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt** Dat is, gewend, gelijk boven Jer. 13:21, en Jer. 2:24; Hos. 10:11, enz. **kwaad te doen.**

24. Daarom zal Ik hen verstrooien als een stoppel, die doorgaat, door een wind der woestijn. Een vollen, gladden, doorgaanden wind; zie boven Jer. 4:12, waartegen een lichte stoppel toch niet vermag te blijven; dit beduidt de verstrooiing der Joden uit hun land, die zij door de verleiding der valse profeten hielden voor ongelooflijk en onmogelijk.

25. Dit zal uw lot, het deel uwer maten Dat is, de straf, die Ik u toegemeten heb, naar den eis mijner rechtvaardigheid en uwer verdiensten. Vergelijk 2 Kon. 21:13; Job 20:29; Ps. 11:6; Jes. 65:7; idem Ps. 78:50, met de aantekening. **zijn van Mij, spreekt de HEERE; gij, die Mij hebt vergeten, en op leugen** Valse profetieën, afgoden,

vestingen en ijdele menselijke hulp. vertrouwt.

26. Zo zal Ik ook uw zomen Zie boven Jer. 13:22, en Ezech. 16:37. **ontbloten boven uw aangezicht, en uw schande zal gezien worden.**

27. Uw overspelen en uw hunkeringen, Zie boven Jer. 5:8. **de schandelijkheid uws hoerdoms, op heuvelen,** Zie boven Jer. 2:20. **in het veld; Ik heb uw verfoeiselen** Zie 2 Kron. 15:8, en Ezech. 20:7. **gezien; wee u, Jeruzalem! zult gij niet rein worden?** Of, *gij zijt niet rein.* **Hoe lang nog Hebreuws, na wanneer nog?** dat is, na hoe langen tijd nog zoudt gij u reinigen? Alsof de Heere zeide: Hoe lang zou Ik wachten naar uwe reiniging? Het zou toch al tevergeefs zijn, dewijl gij dagelijks erger wordt, dies zal Ik met mijn oordeel moeten voortgaan. Vergelijk Hos. 8:5. **na dezen?**

Jeremia 14

1. Het woord des HEEREN, dat tot Jeremia geschied is, over de zaken Hebreuws eigenlijk, woorden, of zaken der ophoudingen, wederhoudingen, afsnijdingen, verhinderingen, afweringen; te weten, van regen en dauw, *zie boven Jer. 3:3*, waaruit dan droogte moet volgen en duurte, zodat het Hebreeuwse woord daarvoor ook genomen wordt. Vergelijk onder Jer. 17:8, en zie de betekenis van het oorspronkelijke woord Gen. 11:6; Job 42:2, enz. **der grote droogte.**

2. Juda treurt Dat is, het volk, of het land Juda; Hij spreekt hier van Juda, als van ene vrouw. **en haar poorten** Dat is, steden, en voorts de inwoners, of de rechters en het volk, dat in de poorten placht bijeen te komen. Zie Gen. 22:17. **zijn verzwakt; Of, flauw, amechtig geworden.** **zij zijn in het zwart gekleed** Of, *liggen ter aarde in het zwart*, tot teken van rouw; zie Job 5:11, en Ps. 35:14. **ter aarde toe, en Jeruzalems geschrei klimt op.** Neemt toe, wordt groter en groter, vanwege de grote ellende, die men overal in het land ziet, overmits

droogte en gebrek bij groten en kleinen, gelijk volgt.

3. En hun voortreffelijken Of, *doorluchtigen, heerlijken*, enz.; zie Ps. 8:2. zenden hun kleinen Dat is, dienaars. naar water; zij komen tot de grachten, Of, *sloten*. zij vinden geen water, zij komen *met* hun vaten ledig weder; zij zijn beschaamd, ja, worden schaamrood, en bedekken Of, *bewinden*; tot teken van schaamte en rouw; zie 2 Sam. 15:30; also in Jer. 14:4. hun hoofd.
4. Omdat het aardrijk gescheurd is, Of, *gebarsten, gespleten*. dewijl er geen regen op de aarde is; de akkerlieden zijn beschaamd, zij bedekken hun hoofd.
5. Want ook de hinden Hebreeuws, *de hinde baart*, enz. in het veld werpen jongen, en verlaten *die*, omdat er geen jong gras is.
6. En de woudezels staan op de hoge plaatsen, zij scheppen Gelijk boven Jer. 2:24; zich daarmede verkwikkende inplaats van vochtig gras of water. den wind gelijk de draken; Die zeer sterk uit- en inademen, gelijk sommigen daarvan schrijven. hun ogen versmachten, omdat er geen kruid is.
7. Hoewel Of, *dewijl, zekerlijk*. onze ongerechtigheden tegen ons getuigen, Vergelijk Jes. 59:12; Hos. 5:5, en Hos. 7:10. o HEERE! doe *het* Alsof de profeet zeide: Staan onze zonden U in den weg, dat Gij ons gene weldadigheid kunt bewijzen, zo neem en vind de oorzaak in Uzelven en doe het om uws dierbaren naams wil, opdat uw ondoorgrondelijke barmhartigheid en lankmoedigheid bij de vromen genoemd en uw naam van de vijanden niet gelasterd worde. Dit is des profeten voorbede voor het volk. om Uws Naams wil; want onze afkeringen zijn menigvuldig, Of, *groot*. wij hebben tegen U gezondigd.

8. O Israels Verwachting, O Gij enige ware God, in wien alleen uwe kerk hare hoop stelt, en van wien zij in hare noden behoort en pleegt hulp te verwachten en te ontvangen. Alzo onder Jer. 17:13, en Jer. 50:7. Vergelijk onder Jer. 14:22. Zijn Verlosser in tijd van benauwdheid! waarom zoudt Gij zijn als een vreemdeling Dat is, U houden alsof Gij niet meer bewogen waart over onzen staat als een vreemde, of iemand, die maar door het land passeert enz., daar Gij immers onder ons uw vaste woning hebt genomen, gelijk volgt. in het land, en als een reiziger, Of, *reizende man, wandelaar. die slechts inkeert om te vernachten?*
9. Waarom zoudt Gij zijn als een versaagd man, Of, *verbaasd*, die geen raad weet. Anders: *afgemat*. Het Hebreeuws woord wordt alleenlijk hier gevonden. als een held, *die* niet kan verlossen? Gij zijt toch in het midden van ons, o HEERE! en wij zijn naar Uw Naam Gelijk boven Jer. 7:10. genoemd, verlaat ons niet.
10. Alzo zegt de HEERE van dit volk: Dit is Gods antwoord op de voorbede van Jeremia. Zij hebben zo liefgehad te zwerven, Nu naar vreemde heidense volken, dan naar allerlei afgoden, om hulp te zoeken. Zie boven Jer. 2:36, enz. zij hebben hun voeten niet bedwongen; daarom heeft de HEERE geen welgevallen aan hen, nu zal Hij Dat is, al haast zal Hij hen straffen. Zie Hos. 10:3. hunner ongerechtigheden gedenken, Zie Gen. 8:1, en vergelijk Hos. 8:13, en Hos. 9:9. en hun zonden bezoeken. Dat is, straffen. Zie Gen. 21:1.
11. Wijders zeide de HEERE tot mij: Bid niet voor dit volk ten goede. Tot hun best, dat Ik hen langer zou verschonen; versta dit ten aanzien van de onbekeerlijken, waardoor God het ganse volk wil vertonen hoezeer Hij op hen vertoornd was, om de bekeerlijken te bewegen tot boetvaardigheid.

12. Ofschoon zij vasten, Ik zal naar hun geschrei niet horen, en ofschoon zij brandoffer en spijsoffer offeren, Ik zal aan hen geen welgevallen hebben; maar door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie zal Ik hen verteren.

13. Toen zeide ik: Ach, Heere HEERE! zie, die profeten Versta, valse profeten, gelijk volgt. Zie boven Jer. 5:31, en Jer. 6:13. zeggen hun: Gij zult geen zwaard zien, Dat is, geen geweld noch overlast van krijg of oorlog ondervinden, of zulks zal u niet overkomen. Zie Job 7:7, en onder Jer. 42:14. en gij zult geen honger hebben; Dat is, hongersnood. maar Ik zal u Alsof God zelf dit gesproken had. een gewissen vrede Hebreeuws, *vrede der waarheid, gewisheid, trouw*; dat is, een ongetwijfelden, gewissen, vasten vrede, dat is, zekeren welstand. geven in deze plaats.

14. En de HEERE zeide tot mij: Die profeten profeteren vals in Mijn Naam; Ik heb hen niet gezonden, noch hun bevel gegeven, noch tot hen gesproken; zij profeteren ulieden een vals gezicht, Hebreeuws, *gezicht der valsheid, of der leugen*. en waarzegging, Zie Deut. 18:10; Ezech. 13:2,3,7,8,9, met de aantekening. en nietigheid, Van het Hebreeuwse woord *elil*, dat een *nietig ding*, of *nietigheid* betekent, worden de afgoden ook genoemd *elilim*. Zie Lev. 19:4. en bedriegerij huns harten.

15. Daarom zegt de HEERE also: Aangaande de profeten, die in Mijn Naam profeteren, daar Ik hen niet gezonden heb, en zij *dan nog* zeggen: Er zal geen zwaard noch honger in dit land zijn; diezelfde profeten zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden.

16. En het volk, tot hetwelk zij profeteren, zullen op de straten van Jeruzalem weggeworpen zijn

vanwege den honger en het zwaard; en er zal niemand zijn, die hen begrave, hen, hun vrouwen, en hun zonen, en hun dochteren; also zal Ik hun boosheid Of, *hun kwaad*; dat is, de straf hunner boosheid; gelijk boven Jer. 11:12, beide in enen zin. over hen uitstorten. Vergelijk boven Jer. 10:25.

17. Daarom zult gij dit woord tot hen zeggen: Mijn ogen zullen van tranen nederdalen Gelijk boven Jer. 9:18. nacht en dag, en niet ophouden; want de jonkvrouw Dat is, mijn volk, of mijne landslieden. Of, *gelijk sommigen* de staat mijns volks, dat hij, naar den stijl der vrouw, vanwege hare schoonheid, tederheid en aangenaamheid, ten aanzien van den staat, die hun van God gegeven was; of *gelijk sommigen* omdat zij nog nooit ganselijk overwonnen en verwoest waren. Zie 2 Kon. 19:21. Anders: *de jonkvrouw, de dochter van mijn volk*. der dochter Mijns volks is gebroken *met* een grote breuk, Zie boven Jer. 4:6. een plage, Of *wonde, die zeer pijnlijk, weedoende, zedig*, en voorts *gevaarlijk* is; also boven Jer. 10:19, onder Jer. 30:12; Nah. 3:19. die zeer smartelijk is.

18. Zo ik uitga in het veld, ziet daar de verslagenen van het zwaard, en zo ik in de stad komen, ziet daar de zieken Hebreeuws, *krankheden*. Zie Job 24:20. van honger! Ja, zowel de profeten Hebreeuws, *ook de profeet, ook de priester*. als de priesters lopen om in het land, en weten niet. Dat is, weten geen raad, weten niet wat zij zullen doen of laten, dien het betaamde dit kwaad te verbeteren. Anders: *want beiden, profeten en priesters, drijven kramerij tegen het land*, en zij *het volk merken het niet*; te weten dat zij hen met valse profetieën uitputten en bedriegen. Vergelijk boven Jer. 5:31.

19. Hebt Gij dan Juda ganselijk verworpen? Hebreeuws, *verwerpende, verworpen*? Heeft Uw ziel een walging aan Sion? Waarom hebt Gij ons geslagen, dat er geen genezing Of,

medicijn, remedie. voor ons is? Men wacht naar vrede, maar daar is niets goeds, en naar tijd van genezing of, *medicijn, remedie.*, maar ziet, daar is verschrikking.

20. HEERE! wij kennen onze goddeloosheid, *en* onzer vaderen ongerechtigheid, want wij hebben tegen U gezondigd.

21. Versmaad *ons* niet, om Uws Naams wil; werp den of, *kleinacht niet, laat niet vervallen, of verwelken, onteer niet.* troon Uwen tempel, Jeruzalem, Juda, waar Gij uwe zitplaats genomen en uwe eer geopenbaard hebt; of, men kan hierdoor verstaan de *ark* des verbonds, gelijk Ps. 63:3, en Ps. 78:61. Uwer heerlijkheid niet neder; gedenk, Te weten van uw verbond. vernietig of, *maak niet krachteloos, breek niet,* het verbond dat Gij met ons gemaakt hebt. niet Uw verbond met ons.

22. Zijn er onder de ijdelheden Dat is, kunnen de *afgoden* regen geven? Te weten van zichzelf? Zie 1 Kon. 16:13, en 2 Kon. 17:15. Hij wil zeggen: Geenszins. Zie Gen. 18:17. der heidenen, die doen regenen, of kan de hemel druppelen of, *regenschuren.* geven? Te weten van zichzelf? Zijt Gij die niet, Dat is, het is immers ontwijfelbaar waar, dat Gij die zijt, die zulks alleen doet. Zie Gen. 13:9. o HEERE, onze God? Daarom zullen wij op U wachten, Dat Gij ons den nodigen regen geeft, want Gij zijt onze verwachting *boven Jer. 14:8,* gelijk in alle andere noden, also ook in deze droogte, waarvan boven in het begin van Jer. 14: gesproken is. want Gij doet al die dingen. of, *Gij hebt al die dingen gemaakt;* regen en droogte, enz. komen van U.

Jeremia 15

1. Maar de HEERE God antwoordt wijders op de voorgaande voorbede van Jeremia. zeide tot mij: Al stond Mozes Dat is, al waren zij nu in het leven en baden voor dit volk, zo zou Ik hen toch niet verhoren, gelijk Ik wel eertijds gedaan heb; zie Exod. 32:14; 1 Sam.

7:9, en vergelijk Ezech. 14:14,18,20. en Samuel voor Mijn aangezicht, zo zou *toch* Mijn ziel Dat is, *lust, genegenheid,* vergelijk Ps. 27:12. tot dit volk niet wezen; drijf ze weg Dat is, profeteer hun in mijn naam dat Ik hen uit mijn huis, stad en land zal verdrijven. Vergelijk boven Jer. 1:10. van Mijn aangezicht, en laat ze uitgaan.

2. En het zal geschieden, wanneer zij tot u zullen zeggen: Waarhenen zullen wij uitgaan? dat gij tot hen zult zeggen: Zo zegt de HEERE: Wie ten dood, Dat is, sterfte, pest, enz. Versta, gesteld of verordineerd of overgegeven *gelijk Jer. 15:4* is, die zal uitgaan tot, enz. gelijk uit het voorgaande kan worden afgenomen, en zo in het volgende, also onder Jer. 43:11. ten dode; en wie tot het zwaard, ten zwaarde, en wie tot den honger, ten honger; en wie ter gevangenis, ter gevangenis!

3. Want Ik zal bezoeking Anders: *Ik zal over hen stellen,* als officieren, of opzieners. over hen doen *met* vier geslachten, Dat is, soorten van plagen, die in het volgende worden opgeteld, vergelijk Ezech. 14:21. spreekt de HEERE: met het zwaard, om te doden; en met de honden, om te slepen; Tot verscheuring. en met het gevogelte des hemels, en met het gedierte der aarde, om op te eten en te verderven.

4. En Ik zal hen overgeven of, *stellen.* tot een beroering of, *omjaging, omdrijving in alle koninkrijken,* enz. Zie Deut. 28:25. aan alle koninkrijken der aarde, vanwege Manasse, 2 Kon. 21:11,12,13, enz. zoon van Jehizkia, koning van Juda, om hetgeen hij te Jeruzalem gedaan heeft.

5. Want wie zou u verschonen, of, *zich over u ontfermen?* o Jeruzalem? of wie zou medelijden of, *u beklagen?* met u hebben, of wie zou aftreden, Gelijk men van den weg afgaat, om een vriend of

bekende aan te spreken en te vragen hoe het met hem is; zie Richt. 18:15. **om u naar vrede** Dat is, naar uw welstand, hoe het u gaat; zie Gen. 43:27. Zij zijn niet waardig *wil de Heere zeggen* dat men zich met hen zoveel zou bemoeien, dat men eens zou vragen of het hun wèl of kwalijk gaat. **te vragen?**

6. Gij hebt Mij verlaten, spreekt de HEERE; gij zijt achterwaarts gegaan; daarom zal Ik Mijn hand tegen u uitstrekken en u verderven; Ik ben des berouwens Dat is, dat Ik de welverdiende straffen langer zou ophouden, uitstellen, minderen of afwenden, gelijk Ik dikwijls gedaan heb, maar nu des moede ben; menselijk God gesproken; vergelijk Gen. 6:6. **moede geworden.**

7. En Ik zal hen wannen met een wan, in de poorten Dat is, in de landpalen, uiterste grenssteden, sterkten, waarop gij u nu verlaat; gelijk men het koren in of voor de deuren wel pleegt te wannen en te schudden, om het kaf en stof bij den wind te verstrooien en uit te wannen; also enz. Anders: *in de steden des lands*; dat is, overal. **des lands; Ik heb Mijn volk** Dat is, Ik zal enz., en zo in Jer. 15:8. **van kinderen** Of, *van alles wat zij hebben, of hun lief is*; omdat in het volgende van de *weduwen* gesproken wordt, en het Hebreeuwse woord niet alleen gebruikt wordt van beroving *van kinderen*, maar ook van andere dingen. Zie 2 Kon. 2:19; Ezech. 36:12,13,14,15, met de aantekening. **beroofd en verdaan; zij zijn van hun wegen** Dat is, hebben zich van hun bozen handel en wandel niet bekeerd. Zie Gen. 6:12. **niet wedergekeerd.**

8. Hun weduwen Van het volk. zijn Mij meerder Of, *sterker* in getal; doordien hune mannen bij menigten zouden omgebracht worden. **geworden dan zand der zeeën; Ik heb hun over de moeder** Namelijk Jeruzalem. Anders: *over de moeder der jongelingen een verwoester op den middag*; Vergelijk boven Jer. 6:4. dat is, over de vergadering der jonge manschap. **doen komen een jongeling**, Den koning van Babel, wakker en fris zijnde in dit werk, als

een jongeling. **een verwoester op den middag; Vergelijk boven Jer. 6:4. Ik heb hem haastelijk hen doen overvallen, de stad** Hebreeuws, *de stad, en verschrikkingen of verbaasdheden*. De zin kan zijn: Ik, zal dien jongeling haar, te weten *de stad*, en daar zal *enkel schrik* zijn, of *zodat er grote schrik* zal zijn. Of aldus: *Ik zal haastiglijk op hen de stad doen vallen en verschrikkingen.* **met verschrikkingen.**

9. Zij, Namelijk Jeruzalem, die zoveel volk uitgaf als ene vrouw die zeven, dat is, vele zie Gen. 4:15 kinderen voortbrengt. **die zeven baarde, is zwak geworden; zij heeft haar ziel** Is gestorven van hartzeer en jammer, en troosteloos. Vergelijk Job 11:20. **uitgeblazen, haar zon** Dat is, haar vreugde, of bloeiende staat, is veranderd in de uiterste droefenis en ellende, ten tijde als zij nog in haar bloei was of meende te zijn. Vergelijk 2 Sam. 23:4; Amos 8:9; Micha 3:6. **is ondergegaan, als het nog dag was; Of, hunlieders dag.** zij is beschaamd en schaamrood geworden; en hunlieders overblijfsel Die in het eerst niet zijn omgebracht. **zal Ik aan het zwaard overgeven, voor het aangezicht hunner vijanden, spreekt de HEERE.**

10. Wee mij, De profeet, merkende dat hij Gods oordeel niet kon afbidden, wordt hartelijk bedroefd en klaagt over zijn moeilijken verdrietigen staat onder zijne boze landslieden, waartegen de Heere hem vertroost in Jer. 15:11. **mijn moeder, dat gij mij gebaard hebt, een man van twist, Met wien een ieder twist en krakeelt.** Vergelijk 2 Sam. 8:10. **en een man van krakeel den gansen lande! Ik heb hun niet op woeker** Waaruit gemeenlijk twisten en krakelen, schelden en lasteren pleegt te ontstaan. De profeet wil zeggen dat hij hun geen oorzaak heeft gegeven van twist, haat en vloek, als niets met hen te doen hebbende, buiten des Heeren woord en zijn beroep, waarom hij alleenlijk moest lijden. **gegeven, ook hebben zij mij niet op woeker** Waaruit gemeenlijk twisten en

krakelen, schelden en lasteren pleegt te ontstaan. De profeet wil zeggen dat hij hun geen oorzaak heeft gegeven van twist, haat en vloek, als niets met hen te doen hebbende, buiten des Heeren woord en zijn beroep, waarom hij alleenlijk moest lijden. **gegeven, nog vloekt mij een ieder van hen.**

11. De HEERE zeide: Zo niet Een afgebroken rede in het eedzweren gebruikelijk. Zie Gen. 14:23, en Deut. 1:35. God zweert Jeremia dat Hij zijn lijden ten beste zal veranderen, zodat hij het ten tijde van des vijands overval veel beter zal hebben dan dit boze volk. Sommigen nemen het vragenderwijze, in denzelfden zin. **uw overblijfsel** Of, *het overige van u*. De zin schijnt te zijn: zo Ik niet zal maken dat het u welga in den *overigen* tijd van uw leven, waarin gij zult *overblijven*, wanneer dit boze volk zal geplaagd worden en omkomen; of, dat Ik het volk een overblijfsel behoud in het midden der straffen. **ten goede zal zijn; zo Ik niet, in de tijd des kwaads** Dat is, der plagen en ellenden. **en in tijd der benauwdheid, bij den vijand voor u tussenkome!** Of, *voorspreek, tusschenspreek*, gelijk Jes. 59:16. Of, *den vijand u ten goede doe bejegenen!* Dat is, make dat de vijand u vriendelijk behandelee. Zie de vervulling hiervan onder Jer. 40:1,2,3,4, enz.

12. Zal ook *enig* ijzer het ijzer van het noorden of koper Of, *staal*. verbreken? Geenszins, wil God zeggen. *Dewijl het noordse ijzer veel harder en als staal is, gelijk de landbeschrijvers ook betuigen*, zijn dan deze lieden, die u dus kwellen, hard, zo ben Ik nog harder, machtig genoeg om hunne aanslagen tegen u te breken. Doch sommigen verstaan dat God in Jer. 15:12 wederom begint te spreken van de aankomst der Babyloniers van het noorden, welker macht de Joden met hun tegenweer zo weinig zouden kunnen wederstaan als een gemeen ijzer zwaard een noords stalen zwaard zou kunnen verbreken; beide in een goeden zin.

13. Ik zal uw vermogen Dat is, rijkdom. en uw schatten tot een roof geven,

zonder prijs; Hebreeuws, *niet om prijs*, of *niet in koop*; dat is, om niet; zij zullen alles naar hun lust wegnemen zonder u iets daarvoor te geven. **en dat om al uw zonden, en in al uw landpalen.** Versta, zal Ik zulks doen, of om uwe zonden, die gij in al uwe landpalen bedreven hebt, gelijk onder Jer. 17:3.

14. En Ik zal u overvoeren Of, *de schatten waarvan in Jer. 15:13 overvoeren tot*, enz. Anders: *Ik zal uwe vijanden doen overkomen door een land, dat gij niet kent*; dat is, gij zult van hun pas en aankomst niet weten, zij zullen u overkomen door wegen en op ene wijze, die u onbekend zijn. Sommigen verstaan het aldus: *Ik zal uwe vijanden over u doen heengaan*, dat is, tirannisch doen behandelen. Vergelijk Job 13:13, en Ps. 129:3. **met uw vijanden, in een land, dat gij niet kent; want een vuur** Van oorlog, ellende, plagen, verwoesting. Vergelijk onder Jer. 17:4, en Jer. 43:12, en Deut. 32:22; Job 22:20, met de aantekening. **is aangestoken in Mijn toorn, het zal over u branden.**

15. O HEERE! Gij weet *het*, Mijne onschuld, waarvan boven, Jer. 15:10. Dit zijn de woorden van den profeet weder tot God. **gedenk mijner, Ten goede**, gelijk Neh. 5:19, en Neh. 13:21. Zie Gen. 8:1. **en bezoek mij, Genadiglijk.** Zie Gen. 21:1. **en wreek mij van mijn vervolgers; neem mij niet weg in Uw lankmoedigheid** Dat is, terwijl Gij dus lankmoedig met mijne vervolgers handelt, dat Gij hen niet verhindert, maar uwe straffen uitstelt, zo verhoed nochtans dat zij mij ondertussen om het leven brengen, gelijk zij voorhebben te doen. Of *naar* uwe lankmoedigheid, als die zal ten einde zijn en Gij dit volk zult straffen, dan behoud mij. Anders: *in*, of *bij verlenging van uw toorn*; dat is, terwijl Gij dit boze volk *een langen tijd zult straffen*, zo maak toch onderscheid tussen hen en mij, dat ik niet met hen omkome; vergelijk Ps. 26:9. **over hen; weet, dat ik om Uwentwil versmaadheid drage.**

16. **Als Uw woorden gevonden zijn,** Dat is, zo haast als zij voorhanden waren, mij geopenbaard werden, of mij door uwe openbaring zijn voorgekomen, heb ik hen met groten ijver aangenomen en zeer vlijtiglijk behartigd. Vergelijk Ezech. 2:8, en Ezech. 3:1,2,3, met de aantekening, en Openb. 10:9. **zo heb ik ze opgegeten, en Uw woord is mij geweest tot vreugde en tot blijdschap mijns harten; want ik ben naar Uw Naam** Hebreeuws, *uw naam is over mij genoemd, of uitgeroepen*, dewijl ik uw knecht en profeet ben. Zie boven Jer. 7:10. **genoemd, o HEERE, God der heirscharen!** Zie 1 Kon. 18:15.

17. **Ik heb in den raad der bespotters** Gelijk de priesters en profeten te dien tijde waren. **niet gezeten,** Vergelijk Ps. 1:1. **noch ben van vreugde opgesprongen; vanwege Uw hand** Te weten uw straffende hand, die Gij over dit volk wilt uitstrekken; of om den wil van uw bevel, omdat ik mij ten enenmale van uwe hand en door uwen Geest der profetie wilde laten regeren en U gehoorzamen. Zie Ezech. 1:3. **heb ik alleen gezeten,** Vergelijk Ps. 1:1. **want Gij hebt mij met gramschap** Een heiligen toorn, die ik uit uwe profetieën geschept heb, over de hardnekkigheid van het volk tegen U en wreveligheid tegen mij. Vergelijk boven Jer. 6:11. **vervuld.**

18. **Waarom is mijn pijn steeds durende, Of, sterk, doordringende.** Zie van het Hebreeuwse woord Ps. 13:2. **en mijn plage smartelijk? Zij weigert geheeld te worden; zoudt Gij mij ganselijk Of, enigszins.** Hebreeuws, *zijnde zijn*; dat is, U allerwegen tegen mij betonen, alsof Gij met leugen omringt? dewijl Gij mij zo sterke beloften hebt gedaan *boven Jer. 1:17,18,19*, en ik nochtans dagelijks van dit volk geplaagd, en in gevaar ben. **zijn als een leugenachtige, als wateren, die niet bestendig zijn?** Die uitdrogen, verlopen of wegzijpelen, zodat hij bedrogen wordt, die daarvan meent te scheppen. Vergelijk Job 6:15. Aldus wordt de profeet met onverduldigheid, verdrietelijkheid,

wantrouwen en murmurering, vanwege des volks boosheid, bestreden, waarop God hem in het volgende onderwijst en sterkt.

19. **Daarom zegt de HEERE also: Zo gij zult wederkeren,** Van deze onverduldigheid en murmureringen, *waarvan in het voorgaande* zulks dat ze u van uw plicht en ambt niet afrukken. **zo zal Ik u doen wederkeren;** Dat is, u opnieuw herstellen en bevestigen in uw profetischen dienst. Anders: *zo gij u wenden zult waarheen Ik u wend*; dat is, mijne bevelen getrouwelijk verrichte, **zo zult gij enz. gij zult voor Mijn aangezicht staan;** Dat is, mij dienen, mijn knecht en profeet zijn en blijven. Zie 1 Kon. 17:1, en 1 Kon. 18:15, en Deut. 10:8. **en zo gij het kostelijke Of, den kostelijke van den snode;** dat is, de godzaligen *die voor mij zeer dierbaar zijn* onderscheidt van de goddelozen, hun beiden onderscheidenlijk en vrijmoediglijk aanzeggende wat Ik u belast. Sommigen verstaan hier het onderscheiden van ware en valse leer, profetie, vertroosting, enz. Het schijnt een gelijkenis te zijn, genomen van het werk der goudsmiden. Vergelijk boven Jer. 6:29, en zie ook Ps. 12:7. **van het snode uittrekt, zult gij als Mijn mond zijn;** Vergelijk boven Jer. 1:9, dat is, mijn rechte profeet en tolk. **laat hen Of, zij zullen tot u wederkeren,** raad en troost bij u zoekende. Zie onder Jer. 37:3. **tot u wederkeren,** Van deze onverduldigheid en murmureringen, *waarvan in het voorgaande* zulks dat ze u van uw plicht en ambt niet afrukken. **maar gij zult tot hen niet wederkeren.** Dat gij door kleinhartigheid of menselijke vrees zoudt bezwijken, hun in hunne boosheid toegeven, voegen of bijvallen; idem, raad en troost van hen zoeken.

20. **Want Ik heb u tegen Of, en Ik zal u stellen, of Ik stel u;** te weten, als opnieuw. Vergelijk Jer. 1:18. dit volk gesteld tot een koperen vasten muur; zij zullen wel tegen u strijden, maar u niet overmogen; want Ik ben met u, om u te behouden en om u uit te rukken, spreekt de HEERE.

21. Ja, Ik zal u rukken uit de hand der bozen, en Ik zal u verlossen uit de handpalm der tirannen.

Jeremia 16

1. En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2. Gij zult u geen vrouw nemen, Dat is, trouwen; zie Gen. 19:14. en gij zult geen zonen noch dochteren hebben Die gij zoudt mogen genereren; waardoor de ellende der toekomstige tijden wordt afgebeeld. in deze plaats.
3. Want zo zegt de HEERE van de zonen en van de dochteren, die in deze plaats geboren worden; daartoe van hun moeders, die ze baren, en van hun vaders, die ze gewinnen in dit land:
4. Zij zullen pijnlijke *Hebreeuws, doden der ziekten, of krankten, pijnlijkheden*, hetwelk men ook kan verstaan van *dodelijke krankheden*. doden sterven, zij zullen niet beklagd noch begraven worden, zij zullen tot mest op den aardbodem zijn, en zij zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden, en hun dode lichamen *Hebreeuws, dood lichaam*, gelijk onder Jer. 16:18, en boven Jer. 7:33, enz. zullen het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijs zijn.
5. Want zo zegt de HEERE: Ga niet in het huis desgenen, Of, *leedmeesters, desgenen, die het bewind en bestuur heeft in de rouwmaaltijden*, die zij als leedmaaltijden zouden houden, om droevigen of elkander te troosten over een dode, maar bedreven daarin allerlei pracht, weelderigheid en overdaad, gelijk afgenomen wordt uit Amos 6:7, alwaar een dergelijk Hebreeuws woord gebruikt wordt, en nergens meer in de Heilige Schrift, waarom het ook verscheidenlijk wordt overgezet. Zie wijders van het oogmerk van dit bevel Jer. 16:8, en vergelijk Job 27:15; Ps. 78:64; Ezech. 24:22; Amos 6:10; inzonderheid komt dit alles overeen met hetgeen God in

Babylonië door den profeet Ezechiël het Joodse volk heeft laten profeteren en met een bijzonder wonderteken afbeelden, ten tijde als Jeruzalem belegerd werd van Nebukadnezar; Ezech. 24. die een rouwmaaltijd houdt, en ga niet henen om te rouwklagen, en heb geen medelijden met hen; want Ik heb van dit volk (spreekt de HEERE) weggenomen *Hebreeuws eigenlijk, verzameld*. Zie van het Hebreeuwse woord Ps. 26:9. Mijn vrede, goedertierenheid en barmhartigheden;

6. Zodat groten en kleinen in dit land zullen sterven, zij zullen niet begraven worden; en men zal hen *Hebreeuws, zij zullen hen niet beklagen*; dat is, men zal hen niet beklagen, of zij zullen niet beklagd worden. Zie Job 4:19; also in het volgende. niet beklagen, noch zichzelf insnijden, Te weten in het vlees van zijn lichaam; gelijk Lev. 19:27,28, en Lev. 21:5,6, tot een teken van rouw. noch kaal Tot gelijk einde, naar der heidenen wijze, die de Joden navolgden, tegen Gods bevel. Zie Lev. 21:5; Deut. 14:1, en vergelijk onder Jer. 41:5, en Jer. 47:5, en Jer. 48:37. maken om hunnentwil.
7. Ook zal men hun niets uitdelen *Versta, geen brood; dat is, spijs, hetwelk bij het Hebreeuwse woord gevoegd wordt, Jes. 58:7; Klaagl. 4:4*, die de vrienden en naburen plachten te zenden of te brengen in het sterfhuis, of ter plaatse waar de vrienden tot een leedmaal bijeenkwamen om de treurigen te vertroosten en te verkwikken, etende en drinkende met hen. Zie Deut. 26:14; Ezech. 24:17,22. Dit komt met het volgende *waar van drinken gesproken wordt* zeer wel overeen. Sommigen verstaan het van *het verdelen, of uitbreiden en wringen der handen*, dat men wel gewoon is te doen in groten rouw. over den rouw, om iemand te troosten over een dode; noch hun te drinken geven uit den troostbeker, over iemands vader of over iemands moeder.

8. Ga ook niet in een huis des maaltijds, Anders: *drinkhuis*. Versta, waar men een vrolijken maaltijd of een gastmaal houdt; alsof God zeide: Gij zult met hunne droefenis en vreugde niet te doen hebben. Uit het voorgaande en volgende nemen sommigen deze beide bevelen, Jer. 16:5,8, als voorzeggingen van zulke menigte der doden en zulk een algemene ellende, en daarbij zulk een vloek Gods, dat er geen lust, tijd, noch gelegenheid zal zijn van rouw, noch vrolijkheid. om bij hen te zitten, om te eten en te drinken.

9. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal van deze plaats, voor ulieder ogen en in ulieder dagen, doen ophouden de stem der vreugde Die in vrolijke maaltijden en bruiloften placht gehoord te worden. en de stem der blijdschap, de stem des bruidegoms en de stem der bruid.

10. En het zal geschieden, als gij dit volk al deze woorden zult aanzeggen, en zij tot u zeggen: Waarom spreekt de HEERE al dit grote kwaad over ons, en welke is onze misdaad, en welke is onze zonde, die wij tegen den HEERE, onzen God, gezondigd hebben?

11. Dat gij tot hen zult zeggen: Omdat uw vaders Mij verlaten hebben, spreekt de HEERE, en hebben andere goden nagewandeld, en die gediend, en zich voor die nedergebogen; maar Mij verlaten, en Mijn wet niet gehouden hebben;

12. En gijlieden erger gedaan Hebreeuws, *kwalijk gedaan hebt, doende, of meer dan*, enz. hebt dan uw vaderen; want ziet, gijlieden wandelt, een iegelijk naar het goeddunken Zie boven Jer. 3:17. van zijn boos hart, om naar Mij niet te horen.

13. Daarom zal Ik ulieden uit dit land werpen, in een land, dat gij niet

gekend Dat is, niet gezien, of waarin gij niet verkeerd hebt; want anders was hun wel bekend dat er een land was, *Chaldea* of *Babel* genoemd; also elders dikwijls. hebt, gij noch uw vaders; en aldaar zult gij andere goden dienen, dag en nacht, omdat Ik Of, *alwaar Ik*, enz. Anders: *zolang Ik u gene genade zal geven*; dat is, ten tijde toe, dat Ik u genade zal geven in de ogen van den koning *Cyrus*, die u zal vrijlaten om weder te keren naar uw land, enz., welke genade Ik u onder de voorgaande koningen van Babel niet heb willen geven; vergelijk Deut. 28:65,66,67. u geen genade zal geven.

14. Daarom, Vergelijk Hos. 2:13, met de aantekening. ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat er niet meer zal Dat is, niet zozeer en hoog als wel te voren; *vergelijk de manier van spreken met boven Jer. 3:16; Spreuk. 8:10, en Hos. 6:6*, eensdeels omdat de ellende, die zij van de Babyloniërs zouden lijden, veel groter en gruwelijker zou zijn, *hetwelk hun God in deze beide verzen inscherpt* dan die zij van de Egyptenaars hadden geleden, en dienvolgens deze nieuwe verlossing te heerlijker; anderdeels omdat in deze mede gezien wordt op de toekomstige verlossing uit het geestelijke Babel, die de Heiland *Christus* niet alleen het uitverkoren overblijfsel der Joden, maar ook den heidenen zou aanbrengen, waarvan in de laatste verzen van Jes. 16: klaarlijk gesproken wordt; voor welke overgrote weldaad zij allen hunnen Zaligmaker zouden dienen en eren, hetwelk door het volgende formulier *des eeds* ook wordt te kennen gegeven; vergelijk onder Jer. 23:7,8; Jes. 43:18,19, enz. gezegd worden: *Zo waarachtig als de HEERE leeft, Die de kinderen Israels uit Egypteland heeft opgevoerd!*

15. Maar: *Zo waarachtig als de HEERE leeft, Die de kinderen Israels heeft opgevoerd uit het land van het noorden, Babel en de geestelijke gevangenis en ellende, daardoor afgebeeld. en uit al de landen waarhenen Hij hen gedreven had! want Ik zal hen*

wederbrengen in hun land, dat Ik hun vaders gegeven heb.

16. Ziet, Ik zal zenden Dat is, Ik zal hun door mijn goddelijke en rechtvaardige regering vijanden verwekken, die met hen zullen handelen gelijk de vissers met de vis en de jagers met het wild plegen te doen, dat is, jagen, plagen, vangen en wegvoeren; sommigen verstaan door de vissers de Egyptenaars, die *als in een waterrijk land* veel met visscherij omgingen; Jes. 19:8. Zie 2 Kon. 23:29,33, enz., en door de jagers, de Babyloniërs. Vergelijk Gen. 10:8,9; anderen verstaan door beiden de Babyloniërs. Vergelijk Habak. 1:14,15. Anders: *Ik zal vele, of grote vissers uitzenden*, enz. Sommigen verstaan dit van de uitzending der apostelen tot de bekering der Joden. Vergelijk Ezech. 47:9,10, met de aantekening. **tot veel vissers, spreekt de HEERE, die zullen hen vissen; en daarna zal Ik zenden** Dat is, Ik zal hun door mijn goddelijke en rechtvaardige regering vijanden verwekken, die met hen zullen handelen gelijk de vissers met de vis en de jagers met het wild plegen te doen, dat is, jagen, plagen, vangen en wegvoeren; sommigen verstaan door de vissers de Egyptenaars, die *als in een waterrijk land* veel met visscherij omgingen; Jes. 19:8. Zie 2 Kon. 23:29,33, enz., en door de jagers, de Babyloniërs. Vergelijk Gen. 10:8,9; anderen verstaan door beiden de Babyloniërs. Vergelijk Habak. 1:14,15. Anders: *Ik zal vele, of grote vissers uitzenden*, enz. Sommigen verstaan dit van de uitzending der apostelen tot de bekering der Joden. Vergelijk Ezech. 47:9,10, met de aantekening. **tot veel jagers, die zullen hen jagen, van op allen berg, en van op allen heuvel, ja, uit de kloven** Dat zij nergens vrij zullen zijn, zelfs in al zulke verborgen plaatsen, waar men zich anderszins gemeenlijk placht te bergen. **der steenrotsen.**

17. Want Mijn ogen zijn op al hun wegen; Dat is, Ik let op al hun voornemen en doen, menselijk van God gesproken. Hoe zulke manier van spreken ook ten goede gebruikt wordt, zie 1 Kon. 8:29. **zij zijn voor Mijn aangezicht niet verborgen,**

noch hun ongerechtigheid verholten van voor Mijn ogen.

18. Dies zal Ik eerst hun ongerechtigheid Aleer Ik hun de genade bewijs, waarvan boven Jer. 16:15 gesproken is. **en hun zonde dubbel vergelden,** Dat is, ten volle, gelijk Jes. 40:2, onder Jer. 17:18. **omdat zij Mijn land Kanaän. Zie Ps. 68:10. ontheilgd hebben; zij hebben Mijn erfenis met de dode lichamen** Hebreeuws, *dood lichaam*, gelijk boven Jer. 16:4, te weten der mensen, die zij den afgoden geslacht en geofferd hebben. Zie onder Jer. 19:5; Ezech. 16:20,21, of *gelijk sommigen verstaan* met al hunne afgoden en afgodische offeranden, die voor God stonken gelijk een aas, omdat zij onwettelijk en afgodisch waren. Zie Lev. 26:30. Men kan hiermede ook vergelijken Ezech. 43:7. **hunner verfoeiselen en hunner gruwelen vervuld.**

19. O HEERE! De profeet, over des volks gruwelen verstoord en over Gods zware oordelen benauwd zijnde, richt zich op door zijn geloof en de zekerheid van Gods beloften, alsof hij zeide: In alle dezen houd ik U nochtans voor mijn enigen God, en verfoei alle afgoderij; en of Gij dan dit volk zult moeten afsnijden en van uw aangezicht wegdoen, zo weet ik dat Gij de plaats weder heerlijk zult vervullen door de genadige beroeping en bekering der heidenen, die U, met het uitverkoren overblijfsel der Joden, beter zullen kennen en dienen dan dit boze volk. **Gij zijt mijn Sterkte, en mijn Sterkheid, en mijn Toevlucht ten dage der benauwdheid; tot U zullen de heidenen komen van de einden der aarde, en zeggen: Immers hebben onze vaders leugen erfelijk Of, ten erve nagelaten.** Een zeer langen tijd, van hand tot hand, in onkunde van den waren God en afgoderij geleefd, en daarin hun troost en vermaak genomen, en zulks hunnen kinderen nagelaten. **bezeten, en ijdelheid,** Zie boven Jer. 14:22. **waarin toch niets was, dat nut deed.**

20. Zal een mens Dit kan men in het algemeen nemen als ene verfoeiing van alle afgoderij, zowel der Joden als der heidenen. **zich goden maken?** Zij zijn toch Te weten de gemaakte goden; dat is, afgoden. Gelijk boven Jer. 2:11; of *gelijk sommigen daar zij zelf te weten de mensen geen goden zijn*, alsof de profeet zeide: Het is het allerzotste ding, dat er zou kunnen zijn, dat een mens, die toch zelf geen god is, zich onderwindt een god te maken. **geen goden.**

21. Daarom, ziet, Ik zal hun bekend maken Dit afgodische volk. **op ditmaal; Ik zal hun bekend maken** Dit afgodische volk. **Mijn hand** Dat is door mijne oordelen tonen dat Ik de enige almachtige God ben. **en Mijn macht; en zij zullen weten, dat Mijn Naam is HEERE.** Zie Gen. 2:4.

Jeremia 17

1. De zonde van Juda is geschreven Met deze gelijkenis wil God zeggen dat zij gans innerlijk en vertwijfeld boos, hardnekkig en onbekeerlijk waren; vergelijk boven Jer. 13:23. **met een ijzeren griffie**, Hebreeuws, *griffie des ijzers*. **met de punt** Hebreeuws, *nagel*. **eens diamants;** Anders: *duurachtigen*, en vervolgens, *zeer harden steen*, of *zeer hard ijzer*, omdat sommigen menen dat het Hebreeuwse woord *schamir* komt van *bewaren*; vergelijk Ezech. 3:9. **gegraven in de tafel** Vergelijk deze manier van spreken met Spreuk. 3:3, met de aantekening. **van hunlieder hart, en aan de hoornen uwer** O gij Joden; gelijk zulke veranderingen van personen en ingevoegde aanspraken bij de profeten zeer gebruikelijk zijn. **altaren;** Die gij den afgoden sticht, en welker hoornen gij met het onrein bloed uwer afgodische offeranden in het openbaar besprengt, waarop het woord *hoornen* kan geduid worden.

2. **Gelijk hun kinderen** De voorzegde boosheid der ouders blijkt aan de kinderen, wien zij de afgoderij zo ingeplant hebben, dat zij bij alle gelegenheid, waar zij bij een schonen groenen boom of op een schonen

heuvel komen, niets anders in den mond hebben dan de afgoderij, die de ouders op zulke plaatsen bedrijven, en dat zij niets minder willen doen; vergelijk boven Jer. 7:18. Anders: *zij gedenken hunner altaren*, enz. *gelijk zij hunner kinderen gedenken*; dat is, zij beminnen de afgoderij als hun eigen kinderen; zo zijn zij daarop verzot. **hunner altaren gedenken, en hunner bossen, Of, bosgoden.** **bij het groen geboomte, op de hoge heuvelen.**

3. **Ik zal Mijn berg** Namelijk Zion, of *mijn gebergte*; te weten van Juda, *mitsgaders* Of, *te weten uwer hoogten*, daar gij al uw vermogen aan uwe afgoden hebt aangewend, en waar uwe zonde voornamelijk in bestaat. Vergelijk Hos. 10:8. Sommigen menen dat deze woorden in het Hebreeuws *gelijk wel somtijds geschiedt* omgezet zijn, en zetten het over: *om de zonde uwer hoogten*, uit vergelijking van boven Jer. 15:13. *het effen veld*. Anders, *omdat het Hebreeuwse woord beide kan betekenen: O gij bergloper, of gij die in het gebergte woont, in het veld zal Ik u vermogen*, enz.; dat is, gij die u op uw bergachtig land verlatende, geen nood meent te hebben, of gij die dagelijks op het gebergte omzwerft en omloopt om uwe afgoderij te bedrijven *hetwelk met het voorgaande en volgende ook zeer wel overeenkomt*, Ik zal al uw rijkdom den vijand ten roof geven, die alles zo licht zal roven en met gemak wegvoeren, alsof het op het effen veld te doen ware. Zie onder Jer. 20:5, enz. **met het veld, uw vermogen en al uw schatten ten roof geven, mitsgaders** Of, *te weten uwer hoogten*, daar gij al uw vermogen aan uwe afgoden hebt aangewend, en waar uwe zonde voornamelijk in bestaat. Vergelijk Hos. 10:8. Sommigen menen dat deze woorden in het Hebreeuws *gelijk wel somtijds geschiedt* omgezet zijn, en zetten het over: *om de zonde uwer hoogten*, uit vergelijking van boven Jer. 15:13. **uw hoogten, om de zonde in al uw** Vergelijk boven Jer. 15:13. **landpalen.**

4. **Alzo zult gij aflaten** Dat is, den landbouw van Kanaän moeten onderlaten het land zal zijn sabbat of rust hebben. Vergelijk Exod. 23:10,11, en Lev. 26:33,34,35. **(en dat om u zelve** Dat is, door uw eigen schuld.) **van**

uw erfenis, Te weten, dit land Kanaän. die Ik u gegeven heb, en Ik zal u uw vijanden doen dienen in een land, dat gij niet kent; want gijlieden Gij hebt mijn zwaren toorn, en daardoor deze plaag veroorzaakt. Vergelijk boven Jer. 15:14. hebt een vuur aangestoken in Mijn toorn, tot in eeuwigheid Ten aanzien der onboetvaardigen, die het vuur van mijn toorn zullen gevoelen in alle eeuwigheid; anders, een langen tijd, te weten zeventig jaren, gelijk het woord *eeuwigheid* somtijds genomen wordt; zie Gen. 13:15; Deut. 15:17, enz. zal het branden.

5. Zo zegt de HEERE: Vervloekt is de man, die op een mens vertrouwt, Gelijk de afvallige Joden op Egypte en op hun eigen rijkdom vertrouwden. Zie Jes. 31:1; onder Jer. 17:11. **en vlees** Dat is, een broos, katijvig mens. Zie Ps. 56:5. **tot zijn arm stelt**, Dat is, sterkte, hulp, bescherming. Zie 2 Kron. 32:8. **en wiens hart van den HEERE afwijkt!**

6. Want hij zal zijn als de heide Of, een *tamarisboom*, of *struik*, die somtijds in geheel dorre of droge plaatsen gevonden wordt, waar geen ander geboomte wast, gelijk de kruidbeschrijvers betuigen. Anders: *een boom die gans ontbloot is*; gelijk het Hebreeuwse woord naar zijn eigenlijke betekenis genomen wordt; Ps. 102:18. **in de wildernis, die het niet voelt**, Hebreeuws, *ziet*; dat is gevoelt, verneemt. Sommigen verstaan dit en de volgende woorden van den goddeloze zelf, die het goede niet zal zien, maar enz., de zin opeen uitkomende, vergelijk Ps. 68:7. **wanneer het goede komt**; Dat is, goed weder, regen, tijdige warmte, enz. **maar blijft** Hebreeuws, *woont*; dat is blijft altijd staan. **in dorre plaatsen** Hebreeuws eigenlijk, *verbrande, aangestokene*; dat is zeer dorre, droge. **in de woestijn, in zout** Dat is, onvruchtbare. Zie Deut. 29:23, en Ps. 107:34. Hebreeuws, *in een land der zoutigheid*. **en onbewoond land**. Hebreeuws, *en alwaar gij niet zult*, of *zoudt wonen*; of, *dat niet bewoond zal worden*, of *bewoond wordt*, of *niet bewoonbaar is*; gelijk

het Hebreeuwse woord *dat anderszins zitten, wonen, blijven* betekent also somtijds genomen is als het van *plaatsen* gebruikt wordt; zie onder Jer. 50:39; Jes. 13:20; Ezech. 29:11, enz.

7. Gezegend *daarentegen* is de man, die op den HEERE vertrouwt, en wiens vertrouwen de HEERE is!

8. Want hij zal zijn als een boom, die aan het water geplant is, en zijn wortelen uitschiet aan een rivier, en voelt het niet, Hebreeuws, *ziet*, gelijk in het voorgaande Jes. 17:6, dat is, hij lijdt daarvan geen schade, verdroogt daarom niet. **wanneer er een hitte komt, maar zijn loof blijft groen**; en in een jaar van droogte Zie van het Hebreeuwse woord boven Jer. 14:1. **zorgt hij niet**, Bij gelijkenis gesproken, gelijk tevoren, *ziet niet*; dat is, voelt niet. **en houdt niet op** Hebreeuws, *wijkt niet*. **van vrucht te dragen**. Hebreeuws, *maken*; zie boven Jer. 12:2.

9. Arglistig Of, *tukachtig, bedriegelijk, achterhoudend, genegen tot overtreding*. Het Hebreeuwse woord *akob* is hetzelfde, waarvan de patriarch *Jakob* zijn naam gekregen heeft, omdat hij zijn broeder in de geboorte bij den *hiel* had; maar dat het ook de betekenis heeft van *list, lage, bedrog, tukken, ondertreding*, enz., blijkt niet alleen hier, maar ook boven Jer. 9:4; Gen. 27:36; Joz. 8:13; 2 Kon. 10:19. **is het hart**, Van den mens na den val, zolang het door den geest der wedergeboorte niet is vernieuwd; en zo boos van harte waren de huichelaars en afvallige Joden, die van God afweken en op Hem niet vertrouwden, hoewel zij het niet wilden weten, maar zichzelf in hunne boosheid liefkoosden en de bestraffing der profeten verachtten, waarover God verklaart hun richter te zullen zijn, in Jer. 17:10. **meer dan enig ding**, Of, *bovenal*. **ja, dodelijk Ten dode strekkende, waar de dood aan vast is, ongeneeslijk, vertwijfeld boos**. Van het Hebreeuws woord heeft de mens den naam van *Enosch*, betekende zijn sterflijken of

ellendigen staat, in welken hij door de zonde gevallen is. is het, wie zal het kennen?

10. Ik, de HEERE, Of, *Ik ben HEERE, als zijnde een antwoord op de voorgaande vraag die het hart doorgrondt, die de nieren proeft.* doorgrond het hart, en proef de nieren; Zie Ps. 7:10. en dat, Alzo wordt de Hebreeuwse letter *vau* ook gebruikt voor *en dat*, of *zelfs*, boven Jer. 15:12; Ezech. 17:9; Joël. 2:12; Amos 3:11; Micha 2:10; idem Joz. 9:27; Richt. 7:22, enz. om een iegelijk te geven naar zijn wegen, Dat is, voornemen, handel en wandel. Zie Gen. 6:12. naar de vrucht Dat is, naardat zijne werken, handelingen of zijne daden vereisen. Alzo onder Jer. 21:14, en Jer. 32:19; vergelijk Spreuk. 1:31, en boven Jer. 6:19. zijner handelingen.

11. *Gelijk een veldhoen eieren vergadert, Hebreeuws, maakt. maar broedt ze niet uit, Hebreeuws, baart niet;* omdat het veldhoen gevangen wordt, of omdat het mannetje de eieren, die het wijfje verbergt, vindende, dezelve breekt, vertreedt, of door hittigheid in stukken wrijft, gelijk de natuurbeschrijvers betuigen, zulks dat vele van de eieren dikwijls verloren gaan. Anders: *gelijk een veldhoen eieren vergadert, Hebreeuws, maakt. die het niet gelegd heeft*, enz. Versta, vreemde eieren van andere vogels; waarom de voortkomende jongen deze vreemde moeders zouden verlaten. *alzo is hij, die rijkdom vergadert, Hebreeuws, maakt. doch niet met recht;* Dat is, met onrecht. in de helft zijner dagen Vergelijk Ps. 55:24. zal hij dien moeten verlaten, Rijkdom. en in zijn laatste Dat is, einde, op het laatst, ten laatste. een dwaas zijn. Dat is, daarvoor bekend en gehouden worden, gelijk Joh. 15:8; 2 Tim. 2:21, enz.

12. Een troon der heerlijkheid, Waar God zijne eer, genade en macht ten beste zijner kerk altoos geopenbaard heeft, en dienvolgens de ondankbaarheid der verachters, die zich op andere hulp verlaten, zwaarlijk zal straffen, gelijk volgt. een hoogheid van het eerste aan, Dat is,

van den beginne der stichting. is de plaats onzes heiligdoms. Dat is, van den tempel.

13. O HEERE, Israels Verwachting! allen, die U verlaten, zullen beschaamd worden; en die van mij afwijken, Dat is, die afwijken van mij als uw profeet, die in uw naam profeteert. Hebreeuws, *mijne afwijkenden*, of *afvalligen*; vergelijk onder Jer. 18:19. Anders: die *afwijken*; te weten van U. zullen in de aarde De Heere *Christus* zegt Luk. 10:20 dat zijner discipelen *namen in de hemelen geschreven zijn*; daartegen wordt hier gezegd dat de afvalligen in *de aarde* zullen geschreven worden; dat is, alhoewel zij op aarde onder Gods en het zaad van Abraham naar het vlees, en voorts in het algemeen uiterlijk in Gods kerk gerekend worden, en daaronder somtijd den meester spelen, dat zij nochtans tot het getal der uitverkorenen niet behoren en in den hemel gene plaats zullen hebben maar onder die zullen gerekend worden, welker deel alleen op aarde is, vergelijk Ps. 69:29; en dat hunne gedachtenis onder Gods volk op aarde zal vergaan, gelijk hetgeen geschreven is in de aarde zeer lichtelijk vergaat. *geschreven worden; want zij verlaten den HEERE, den Springader* Zie Jer. 2:13. des levenden waters.

14. Genees mij, De profeet, zich ontzettende over de algemene en gruwelijke boosheid van zijn volk, waarmede hij te doen had, en overdenkende zijn tegenwoordige en toekomstige gevaren, mitsgaders zijne gebreken en zwakheid, waarvan boven Jer. 15:18, enz. bidt God dat Hij hem oprichte, versterke en beware naar ziel en lichaam. HEERE! zo zal ik genezen worden, behoud mij, zo zal ik behouden worden; want Gij zijt mijn Lof. Dat is, dien ik alleen prijs en roem, als mijnen Heiland. Vergelijk Deut. 10:21.

15. Ziet, zij zeggen tot mij: Spottende met uwe dreigementen en uwe lankmoedigheid in het uitstellen der straf. Vergelijk Jes. 5:19; Ezech. 12:22,23,25,27,28;

2 Petr. 3:4. Waar is het woord des HEEREN? Laat het nu komen!

16. Ik heb toch niet aangedrongen, Alsof de profeet zeide: Zij spreken tot mij niets anders dan of ik er op aandreef, haastte, en daarnaar wenste, dat hun het verderf mocht overkomen, daar Gij, Heere, toch weet dat ik mij niet anders gedragen, noch haastiger gesteld heb dan een profeet toestaat, die U navolgt, alleenlijk hun aanzeggende wat Gij mij hebt belast. Dit komt met het voorgaande en volgende zeer wel overeen. Anders: *Ik heb toch niet aangehouden, dat ik geen herder Dat is, meer dan betaamde een profeet, weidende en regerende uw volk met uw woord. achter U zou zijn;* dat is, ik heb mij niet weigerachtig gesteld om U te volgen. Zie boven Jer. 1:4, enz. **meer dan een herder** Dat is, meer dan betaamde een profeet, weidende en regerende uw volk met uw woord. **achter U betaamde;** ook heb ik den dodelijken Dat is, den tijd huns verderfs niet gewenst, of daarnaar verlangd, zie onder Jer. 18:20, of, geen lust gehad van mijzelfen, om hun hunnen ondergang te profeteren, het zijn uwe woorden, enz. Het Hebreeuwse woord is hetzelfde, dat Jer. 17:9 van des mensen *hart* gebruikt is. **dag niet begeerd, Gij weet het; wat uit mijn lippen** Hebreeuws, *de uitgang mijner lippen.* is gegaan, is voor **Uw aangezicht** Dat is, ik heb oprecht als in uwe tegenwoordigheid gesproken, mij verzekerende, dat ik er af- noch toedeed, waarvan Gij getuige zijt. **geweest.**
17. Wees Gij mij niet tot een verschrikking; Of, *verslagenheid.* Anders: *verwoesting, verbreking, verstoring;* dat Gij mij zoudt nederslaan, gelijk Gij mij gedreigd hebt, indien ik uwe beroeping zou weigeren te volgen; boven Jer. 1:17. **Gij zijt mijn Toevlucht ten dage des kwaads.** Dat is, der ellende, alsook in Jer. 17:18.
18. Laat mijn vervolgers beschaamd worden, maar laat mij niet beschaamd worden; laat hen verschrikt worden, maar laat mij niet verschrikt worden; breng over hen

den dag des kwaads, Zie Ps. 37:13. en verbreek hen met een dubbele verbreking. Dat is, volkomene. Vergelijk boven Jer. 16:18.

19. Alzo heeft de HEERE tot mij gezegd: Ga henen en sta in de poort van de kinderen Dit ziet op ene van de voornaamste poorten der stad, waar het meeste volk bijeenkwam, omdat de koningen door dezelve gewoon waren in en uit te trekken. des volks, door dewelke de koningen van Juda ingaan, en door dewelke zij uitgaan, ja, in alle poorten van Jeruzalem;
20. En zeg tot hen: Hoort des HEEREN woord, gij koningen van Juda, en gans Juda, en alle inwoners van Jeruzalem, die door deze poorten ingaat!
21. Zo zegt de HEERE: Wacht u op uw zielen, Dat is, zo lief als u uwer zielen zaligheid is. Of, *wacht uzelfen,* of neemt acht op *uwe personen, let op uzelfen.* Vergelijk Deut. 4:15; Jos. 23:11. en draagt geen last op den sabbatdag, noch brengt in door de poorten van Jeruzalem.
22. Ook zult gijlieden geen last uitvoeren uit uw huizen op den sabbatdag, noch enig werk doen; maar gij zult den sabbatdag heiligen, Zie Exod. 20:8. gelijk als Ik uw vaders geboden heb.
23. Maar zij hebben niet gehoord, Dat is, gehoorzaamd. noch hun oor geneigd; maar zij hebben hun nek verhard, Gelijk boven Jer. 7:26. om niet te horen, Gelijk boven Jer. 16:12. en om de tucht Zie Spreuk. 1:2, en Spreuk. 7:22. niet aan te nemen.
24. Het zal dan geschieden, indien gij vlijtiglijk Hebreeuws, *horende zult horen.* naar Mij zult horen, spreekt de HEERE, dat gij geen last door de poorten dezer stad op den sabbatdag inbrengt, en gij den

sabbatdag heiligt, dat gij geen werk daarop doet;

25. Zo zullen door de poorten dezer stad ingaan koningen en vorsten, zittende op den troon van David, rijdende op wagenen en op paarden, zij en hun vorsten, de mannen van Juda *Of, een iegelijk. Hebreeuws, man, gelijk boven Jer. 4:3.* en de inwoners van Jeruzalem; en deze stad zal bewoond worden *Of, zal blijven in eeuwigheid. Vergelijk boven Jer. 7:3,7, enz. in eeuwigheid.*

26. En zij zullen komen uit de steden van Juda, en uit de plaatsen rondom Jeruzalem, en uit het land van Benjamin, en uit de laagte, en van het gebergte, en van het zuiden, aanbrengende brandoffer, en slachtoffer, en spijsoffer, en wierook, en aanbrengende loffer, ten huize des HEEREN.

27. Maar indien gij naar Mij niet zult horen, om den sabbatdag te heiligen, en om geen last te dragen als gij op den sabbatdag door de poorten van Jeruzalem ingaat; zo zal Ik een vuur *Den oorlog der Babyloniërs, waardoor Jeruzalem en gans Juda zal verwoest worden. Vergelijk boven Jer. 17:4.* in haar poorten *Van Jeruzalem.* aansteken, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteren, en niet worden uitgeblust.

Jeremia 18

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, zeggende:

2. Maak u op, en ga af *in* het huis des pottenbakkers, *Hebreeuws, des formeerders.* en aldaar zal Ik u Mijn woorden doen horen.

3. Zo ging ik af *in* het huis des pottenbakkers; en ziet, hij maakte een werk *Of, hij deed zijn werk, hij*

arbeidde. op de schijven. Het Hebreeuwse woord staat in het getal van meervoud, omdat er twee raderen of schijven zijn, die de pottenbakkers in hun arbeid gebruiken, het onderste, dat groter is, en het bovenste, dat kleiner is, gelijk sommigen betuigen dat alsnog in de oosterse landen ook gebruikelijk is. Anders: *stoelen, vormen.*

4. En het vat, dat hij maakte, Anders: *dat hij van leem maakte, met zijne handen.* werd verdorven, als leem, Dat is, gelijk leem in de hand van een pottenbakker somtijds wel pleegt te misvallen. in de hand des pottenbakkers; toen maakte hij daarvan weder een ander vat, *Hebreeuws, hij keerde weder en maakte dat een ander vat.* gelijk als het recht was Dat is, alzo het hem goedgevoel of behaagde. in de ogen des pottenbakkers te maken.

5. Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:

6. Zal Ik ulieden niet kunnen doen, gelijk deze pottenbakker, o huis Israels? spreekt de HEERE; ziet, gelijk leem in de hand des pottenbakkers, alzo zijt gijlieden in Mijn hand, o huis Israels!

7. *In* een ogenblik zal Ik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat Ik het zal uitrukken, *Gelijk boven Jer. 1:10.* en afbreken, en verdoen;

8. Maar *indien* datzelfde volk, over hetwelk Ik *zulks* gesproken heb, zich van zijn boosheid bekeert, zo zal Ik berouw hebben *Zie Gen. 6:6, alzo Jer. 18:10.* over het kwaad, Dit is, ongeluk, ellende, plagen, alzo Jer. 18:11. dat Ik hetzelfde *Dat volk en koninkrijk.* gedacht te doen.

9. Ook zal Ik *in* een ogenblik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat Ik het zal bouwen en planten;

10. Maar *indien* het doet, dat kwaad is in Mijn ogen, dat het naar Mijn stem niet hoort, zo zal Ik berouw

hebben over het goede, Dat is, geluk, voorspoed, zegen. *met hetwelk* Ik gezegd had hetzelfde Dat volk en koninkrijk. te zullen weldoen.

11. Nu dan, spreek nu tot de mannen van Juda Gelijk boven Jer. 17:25, en Jer. 4:3. en tot de inwoners van Jeruzalem, zeggende: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik **formeer** Het Hebreeuwse woord is hetzelfde, dat boven een *pottenbakker* betekende. Alsof de Heere zeide: Ik zal een kwaad Gelijk Jer. 18:8. tegen u bereiden en bakken, enz. een kwaad Gelijk Jer. 18:8. tegen ulieden, en denk tegen ulieden een gedachte; Dat is: Ik heb voorgekomen dat kwaad over u te brengen; vergelijk 2 Sam. 14:14, en onder Jer. 18:18. **zo bekeert u nu, een iegelijk van zijn bozen weg, en maakt uw wegen** Zie boven Jer. 7:3. en uw handelingen goed.

12. Doch zij zeggen: Het is buiten hoop; Zie boven Jer. 2:25, en Jer. 6:16. maar wij zullen naar onze gedachten wandelen, en wij zullen doen, een iegelijk het goeddunken Gelijk Jer. 3:17. van zijn boos hart.

13. Daarom, zo zegt de HEERE: Vraagt nu onder de heidenen; wie heeft alzulks gehoord? De jonkvrouw Vergelijk boven Jer. 14:17. Israels doet een zeer afschuwelijke zaak. Vergelijk boven Jer. 5:30.

14. Zal men ook om een rotssteen Dat is, zal men de lieflijke verkoelende sneeuw van den berg Libanon *waarbij zich God vergelijkt* verlaten om een dorren drogen rotssteen des velds; waarbij de afgoden en de afgoderij vergeleken worden? **des velds verlaten de sneeuw van Libanon?** Zullen ook de vreemde, Die uit andere afgelegene bergachtige plaatsen door verholene gangen afvlieten en met kanalen afgeleid worden, en ten laatste in of nabij ene stad, een frisse, koele en zeer aangename fontein maken of uitgeven, zodat het zotheid zou zijn die te verlaten en elders ander water te

zoeken. Anders: *zullen ook de stromen te weten die bij de hand of nabij zijn verlaten worden om vreemde, of uitlandse, of schrikkelijk gelijk het woord vreemd ook genomen wordt* Jes. 28:21 *koude wateren*, die onbekend, ongezonder en zeer schadelijk mochten zijn? De mening van Jer. 18:14 *dat verscheidenlijk wordt overgezet* is, dat Gods volk zeer dwaas handelde, verlatende den waren God en godsdienst waarin hun heil bestond, en lopende tot de heidense afgoden om hulp, tot hun eigen verderf. **koude, vlietende wateren verlaten worden?**

15. Nochtans heeft Mijn volk Mij vergeten, zij roken der ijdelheid; Den afgoden, gelijk boven Jer. 14:22. **want zij hebben hen** De valse profeten hebben teweeggebracht dat het volk, zich verergerde aan den rechten godsdienst, tot afgoderij geweken is. Vergelijk Mal. 2:8. **doen aanstoten op hun wegen**, Die hun van God waren voorgeschreven. *op de oude paden*, Hebreeuws, *paden der eeuwigheid*; dat is, oudheid, die in voortijden van God waren geleerd, door Mozes verklaard en van de vrome voorvaders bewandeld. Van deze betekenis van het woord *Olam* zie boven Jer. 2:20, en Jer. 6:16. **opdat zij mochten wandelen in stegen van een weg, die** Of, *ongebaanden weg*, als daar zijn rotsstenen en sneeuwachtige bergen, waarvan in Jer. 18:14. **niet opgehoogd is**; Dat is, niet gebaad, waarop het onbekwaam en gevaarlijk is te wandelen.

16. Om hun land Of, *stellende*, enz., dat is, deze straffen daardoor veroorzakende en over hun hals halende; of opdat Ik daardoor vertoornd zijnde, hun land, enz. Vergelijk onder Jer. 27:10,15; Klaagl. 2:14; Micha 6:16, met de aantekening. **te stellen tot een ontzetting**, Dat is, stof van schrik en verwondering. Anders: *verwoesting*, also onder Jer. 19:8, en Jer. 25:9, en Jer. 29:18, enz. **tot eeuwige aanfluitingen**; al wie daar voorbijgaat, zal zich ontzetten, en met zijn hoofd schudden. Zie 2 Kon. 19:21.

17. Als een oostenwind Dat is, alsof Ik een oostenwind ware. Of, *als met een oostenwind*; die zeer sterk en doordringend was in die landen. Zie Exod. 10:13; Job 27:21. zal Ik hen verstrooien voor het aangezicht des vijands; Ik zal hun den nek Dat is, mij afkerig en niet goedwillig of gunstig tegen hen tonen, gelijk zij tegen mij ook gedaan hebben. Hebreeuws, *Ik zal hun den nek en niet het aangezicht zien*, hetwelk enigen alzo verstaan, dat God hen, vluchtende, van achteren zal nazien of vervolgen; zie onder Jer. 32:33. en niet het aangezicht laten zien, ten dage huns verderfs. Of, *dodelijk ongeval*.

18. Toen zeiden zij: Tot wie Jeremia dit alles door Gods bevel gesproken had; zie boven Jer. 18:11, of, *zij hebben gezegd*, of *zeggen*. Komt aan, laat ons gedachten Dat is, aanslagen tegen hem maken, praktijken beramen om hem van kant te helpen. Vergelijk de manier van spreken met Jer. 18:11. tegen Jeremia denken; want de wet Of, *leer*; zie Ps. 1:2. Zij willen zeggen dat Jeremia een vals profeet is, omdat vast allen, die onder Gods volk in aanzien zijn, als priester, oudsten en andere profeten, hem tegenspreken, van wie zij nochtans geloven dat Gods Geest hen moet gehoorzamen; zie Deut. 17:9,10; Mal. 2:7,8; Joh. 7:48,49. zal niet vergaan van den priester, noch de raad van den wijze, noch het woord van den profeet; komt aan, en laat ons hem slaan met de tong, Hem met valse getuigenissen overvallen en als een valsen profeet ter dood helpen. Anders: *om der tongen wil*; dat is, om zijn verdrietelijke en onverdragelijke profetieën. en laat ons niet luisteren naar enige zijner woorden!

19. HEERE! luister naar mij, en hoor naar de stem mijner twisters. Dat is, dergenen, die met mij twisten, van wie hij boven geklaagd heeft *dat zij van hem afweken*, Jer. 17:13.

20. Zal dan kwaad Is dat betamelijk? Heb ik dat met mijne getrouwheid aan hen verdiend? wil de profeet zeggen. voor goed

vergolden worden? want zij hebben mijn ziel Dat is, een aanslag gemaakt om mij het leven te benemen. een kuil gegraven; gedenk, dat ik voor Uw aangezicht gestaan heb, om goed voor hen Of, *het goede, ten beste*, dat is, om voor hen te bidden; zulks dat Gij mij hebt moeten bevelen dat ik gene voorbeden meer zou doen; zie boven Jer. 7:16, en Jer. 11:14, en Jer. 14:14. te spreken, om Uw grimmigheid van hen af te wenden.

21. Daarom, geef hun zonen Vergelijk dit gebed met Ps. 69:23, enz., en Ps. 109:6, enz., en zie de aantekening aldaar. den honger over, en doe ze wegvloeien Hunne krachten vergaan als water, dat uitgestort is; of hun bloed wegvloeien, enz.; vergelijk 2 Sam. 14:14; Ps. 22:15, en Ps. 63:11; Ezech. 35:5. door het geweld Of, *middel* van het zwaard. Hebreeuws, *handen des zwaards*. Alzo Job 5:20; zie aldaar. des zwaards, en laat hun vrouwen van kinderen Vergelijk boven Jer. 15:7,8. beroofd en weduwen worden, en laat hun mannen door den dood Hebreeuws, *gedoden des doods zijn*. omgebracht, en hun jongelingen met het zwaard Hebreeuws, *geslagenen des zwaards*. geslagen worden in den strijd.

22. Laat er een geschrei uit hun huizen gehoord worden, wanneer Gij haastelijk een bende Een hoop van rovende en verdervende krijgslieden, te weten de Babyloniërs. over hen zult brengen; Of, *gebracht hebben*. dewijl zij een kuil gegraven Vergelijk Ps. 7:16, en Ps. 9:16, en Ps. 35:7, en Ps. 57:7, enz. hebben om mij te vangen, en strikken verborgen Dat is, in het verborgen gelegd om mij te doen vallen. voor mijn voeten.

23. Doch Gij, HEERE! weet al hun raad tegen mij ten dode; Strekkende om mij te doden. maak geen verzoening Of, *bedek niet genadiglijk*; vergelijk Ps. 65:4, met de aantekening. over hun

ongerechtigheid, en delg hun zonde niet uit van voor Uw aangezicht; Dat zij niet zou voor U blijven in gedachte en rekening, om gestraft te worden. maar laat hen nedergeveld Hebreeuws, *laat hen nedergevelden, nedergestorten, of nedergestoten*; also dat zij tot aanstoten en struikelen gebracht zijnde, voorts nedergestort worden. worden voor Uw aangezicht; handel *also* met hen, Of, *tegen hen*. ten tijde Uws toorns.

Jeremia 19

1. Zo zegt de HEERE: Ga henen en koop een pottenbakkers Hebreeuws, *kruik, Hebreeuws, bakbuk, dat ene kruik, fles, of ander drink- of watervat, betekent, hebbende den naam van de holle ledigheid, of het ledigen; zie onder Jer. 19:7. Wat deze aarden fles betekent zie Jer. 19:10,11. kan, of fles, van een formeerder van een potscherf, of aarden vat*; dat is, een fles, die van een pottenbakker gemaakt is. Anders: *een pottenbakkers aarden fles*, also dat het woord, dat een potscherf of *aarden vat* betekent, gevoegd wordt bij het woord *kruik, Hebreeuws, bakbuk, dat ene kruik, fles, of ander drink- of watervat, betekent, hebbende den naam van de holle ledigheid, of het ledigen; zie onder Jer. 19:7. Wat deze aarden fles betekent zie Jer. 19:10,11.* en het woord *formeerder gelijk elders* alleen voor een *pottenbakker* gebruikt wordt, de zaak opeen uitkomende. *kruik, Hebreeuws, bakbuk, dat ene kruik, fles, of ander drink- of watervat, betekent, hebbende den naam van de holle ledigheid, of het ledigen; zie onder Jer. 19:7. Wat deze aarden fles betekent zie Jer. 19:10,11.* en *neem tot u* van de oudsten des volks, en van de oudsten der priesteren.
2. En ga uit naar het dal des zoons van Hinnom, Gelijk boven Jer. 7:31. Zie 2 Kon. 23:10. dat voor de deur der Zonnepoort Alzo genoemd *naar sommige gevoelen* omdat zij was in het oosten van het voorhof des tempels, waarvan onder Jer. 19:14; zie ook Neh. 3:29. Doch anderen verstaan veel meer dat zij also genoemd is omdat zij stond in het zuiden tegen de hitte

- van de middagzon, alwaar het dal *Hinnoms* lag; Joz. 15:8. is, en roep aldaar uit de woorden, die Ik tot u spreken zal;
3. En zeg: Hoort des HEEREN woord, gij koningen van Juda Dat is, koning met zijne vorsten en regenten, gelijk enigen dit verstaan; vergelijk onder Jer. 46:25. Anders kan men het ook passen op den tegenwoordigen koning en zijne navolgers, tot de Babylonische gevangenschap toe. en inwoners van Jeruzalem! Alzo zegt de HEERE der heirscharen, Zie 1 Kon. 18:15. de God Israels: Ziet, Ik zal een kwaad Dat is, plaag en ellende en ongeluk. brengen over deze plaats, *van hetwelk een ieder, die het hoort, zijn oren* Zie 2 Kon. 21:12. klinken zullen;
 4. Omdat zij Mij verlaten, en deze plaats vervreemd, Van mij, anderen goden die toeëigenende, en met al zulke gruwelen vervullende, dat Ik hen niet meer voor de mijnen erken. en andere goden daarin gerookt hebben die zij niet gekend hebben, zij, noch hun vaders, noch de koningen van Juda; en hebben deze plaats vervuld met bloed der onschuldigen.
 5. Want zij hebben de hoogten van Baal Een algemene toenaam der afgoden; zie Richt. 2:11, welke hier ook den Moloch gegeven wordt. *gebouwd, om hun zonen met vuur* Zie Lev. 18:21. te verbranden, aan Baal Een algemene toenaam der afgoden; zie Richt. 2:11, welke hier ook den Moloch gegeven wordt. *tot brandofferen; hetwelk* Zie boven Jer. 7:31,32. Ik niet geboden, noch gesproken heb, noch in Mijn hart is opgekomen?
 6. Daarom, ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat deze plaats niet meer zal genoemd worden het Tofeth, of dat des zoons van Hinnom, maar Moorddal.
 7. Want Ik zal den raad van Juda Waardoor zij het geweld der Babyloniërs

- menen te ontgaan. en Jeruzalem in deze plaats **verijdel**, Hebreeuws, ledigmaken, of ledigen, gelijk een fles wordt geledigd, dat er gene vochtigheid meer in is; de zin is: Ik zal hen gans radeloos maken, al hunne raadslagen tenietmaken. Dit schijnt te zien op de kruik of fles *waarvan boven Jer. 19:1, en onder Jer. 19:10,* hebbende den naam van *ledigen*. en zal hen voor het aangezicht hunner vijanden doen vallen door het zwaard, en door de hand dergenen, Dat is, het geweld dergenen, die naar hun leven staan. Zie 2 Sam. 4:8; also onder Jer. 19:9. die hun ziel zoeken; en Ik zal hun dode lichamen Hebreeuws, dood lichaam; als dikwijls. het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijze geven.
8. En Ik zal deze stad zetten tot een ontzetting Zie boven Jer. 18:16. en tot een aanfluiting; al wie voorbij haar gaat, zal zich ontzetten en fluiten over al haar plagen.
9. En Ik zal hunlieden het vlees hunner zonen en het vlees hunner dochteren doen eten, en zij zullen eten, een iegelijk het vlees zijns naasten, in de belegering en in de benauwing, waarmede hen hun vijanden, en die hun ziel zoeken, benauwen zullen.
10. Dan zult gij Woorden van God tot Jeremia. de kruik Waarvan boven Jer. 19:1. verbreken voor de ogen der mannen, die met u gegaan zijn; Zie boven Jer. 19:1.
11. En gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Alzo zal Ik dit volk en deze stad verbreken, gelijk als men een pottenbakkersvat verbreekt, dat niet weder geheeld Hebreeuws, geheeld, genezen. kan worden; en zij zullen hen Zie boven Jer. 7:32. in Tofeth begraven, omdat er geen *andere* plaats zal zijn om te begraven.

12. Zo zal Ik deze plaats doen, spreekt de HEERE, en haar inwoners; en dat om deze stad te stellen als een Tofeth. Een onreine afschuwelijke plaats; zie Jer. 19:13 en boven Jer. 7:32.
13. En de huizen van Jeruzalem en de huizen der koningen van Juda zullen, gelijk alle plaatsen van Tofeth, onrein worden, met al de huizen, Anders: om, of vanwege. op welker daken Omdat zij plat waren. Zie Deut. 22:8, en onder Jer. 32:29. zij aan al het heir des hemels Gelijk boven Jer. 8:2. gerookt en aan vreemde goden drankofferen geofferd Gelijk boven Jer. 7:18. hebben.
14. Toen nu Jeremia van Tofeth kwam, waarhenen hem de HEERE gezonden had, om te profeteren, stond hij Of, stelde hij zich, ging, of bleef staan. in het voorhof van des HEEREN huis, Dat is, tempel; in welks voorhof de gemeente vergaderde. en zeide tot al het volk:
15. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal over deze stad, en over al haar steden, Die onder haar, als hoofdstad van Juda behoren. al het kwaad Gelijk Jer. 19:3. brengen, dat Ik over haar gesproken heb; omdat zij hun nek Zie boven Jer. 7:26. verhard hebben, om Mijn woorden niet te horen. Dat is, gehoorzamen.

Jeremia 20

1. Als Pashur, Hebreeuws, Paschchur. de zoon Dat is, nakomeling. van Immer, Op wiens geslacht het zestiende lot in de afdeling der priesters gevallen was. Zie 1 Kron. 24:14. de priester (deze nu was bestelde Of, een bestelde of overste een voorganger, dat is, gelijk sommigen verklaren de tweede na den hogepriester, gelijk *Eleazar* was bij zijns vaders *Aärons* leven, Num. 4:16, gesteld tot opzicht en regering in Gods huis. voorganger in het huis des HEEREN),

- Jeremia hoorde, diezelfde woorden profeterende,
2. Zo sloeg Zie 1 Kon. 20:35. Pashur den profeet Jeremia, en hij stelde hem in de gevangenis, Hebreeuws eigenlijk, *omkering*, als strekkende tot *omkering* van den welstand der misdadigers. Zie wijders 2 Kron. 16:10. Sommigen menen dat deze gevangenis alzo genoemd is vanwege de engheid der plaats, als waarin men zich nauwelijks kon *omkeren*; alzo onder Jer. 29:26. **dewelke is in de bovenste poort** Anders: *hoge poort*; gelijk 2 Kron. 23:20. Vergelijk onder Jer. 26:10. Van dezen naam, *bovenste*, of *hoogste*, is verscheiden gevoelen. **van Benjamin**, Dat is, staande naar het land van Benjamin toe. **die aan het huis des HEEREN is.**
 3. Maar het geschiedde des anderen daags, dat Pashur Jeremia uit de gevangenis voortbracht; toen zeide Jeremia tot hem: De HEERE noemt uw naam niet Pashur, maar Magor-missabib. Dat is, *schrik*, of *vrees van rondom*, om reden gelijk volgt.
 4. Want zo zegt de HEERE: Zie, Ik stel u Of, *Ik geef u den schrik, of der vrees over.* tot een schrik voor uzelf en voor al uw liefhebbers; Of, *vrienden*; alzo Jer. 20:6 en elders. die zullen vallen door het zwaard hunner vijanden, dat het uw ogen aanzien; en Ik zal gans Juda geven in de hand des konings van Babel, die hen naar Babel gevankelijk zal wegvoeren, en slaan Dat is, ombrengen; zie Gen. 8:21. hen met het zwaard.
 5. Ook zal Ik geven al het vermogen dezer stad, en al haar arbeid, Dat is, al wat zij met haar arbeid verkregen heeft. en al haar kostelijkheid, en alle schatten der koningen van Juda, Ik zal ze geven in de hand hunner vijanden, die zullen ze roven, zullen ze nemen, en zullen ze brengen naar Babel.
 6. En gij, Pashur, en alle inwoners van uw huis! gijlieden zult gaan in de gevangenis; en gij zult te Babel komen, en aldaar sterven, en aldaar begraven worden, gij en al uw vrienden, denwelken gij valselijk Hebreeuws, *in, of met valsheid.* geprofeteerd hebt.
 7. HEERE! Gij hebt mij overreed, Of, *verlokt, bepraat, bekout*, gelijk men zegt. Enigen verstaan dit van zijn beroep en den last hem gegeven; vergelijk boven Jer. 1:6,7, en zie van het Hebreeuwse woord Richt. 14:15, en vergelijk onder Jer. 20:10. Hetzelfde woord wordt gebruikt van het rechtvaardig oordeel van God, in het overreden der valse profeten; Ezech. 14:9, zie aldaar. **en ik ben overreed geworden; Gij zijt mij te sterk geweest, en hebt overmocht;** Vergelijk de manier van spreken met Jer. 20:10. **ik ben den gansen dag tot een belachen, een ieder van hen bespot mij.**
 8. Want sinds ik spreke, Profeterende tot het volk. roep ik uit, ik roep geweld Vergelijk Job 19:7, en de aantekening aldaar. **en verstoring; omdat mij des HEEREN woord den gansen dag tot smaad en tot schimp is.**
 9. Dies zeide ik: Bij mijzelfen, dat is, ik dacht. Ik zal Zijner niet gedenken, Dat is, niet meer van den Heere vermelden, gene melding meer van zijnen last maken. **en niet meer in Zijn Naam spreken; maar het werd in mijn hart Des Heeren woord, of zijn last; door de krachtige werking van den Heiligen Geest, of daar was, enz. als een brandend vuur,** Zie al zulke gelijkenis Job 32:18; Ps. 39:4. **besloten in mijn beenderen; en ik bemoeide** Of, *werd vermoeid van*, enz. **en kon niet,** te weten langer inhouden, of den Geest des Heeren wederstaan, ik moest in mijn dienst voortgaan. **mij om te verdragen, maar konde niet.**
 10. Want ik heb gehoord de naspraak Of, *naklap, boos gerucht.* van velen, van

Magor-missabib, Zie #Jer. 20:3. Dezen mag men nemen voor een aanleider van hetgeen, waarvan verder in Jer. 20:10 gesproken wordt. Anders: *schrik*, of *vrees*, *grijpt mij aan van rondom*, *zij zeggen* enz. **zeggende: Geef ons te kennen**, Dat is, verneem er naar en let er op, wat gij van Jeremia hoort, en breng het ons aan, opdat wij het den oversten, zo kerkelijken als politieken, aanbrengen, om tegen hem te beraadslagen. **en wij zullen het te kennen geven; al mijn vredegenoten** Hebreeuws, *alle mensen mijns vredes*, also onder Jer. 38:22; vergelijk 2 Sam. 8:10; Ps. 41:10. **nemen acht op mijn hinking; Of ik mij ergens in mijn ambt of leven mocht vergrijpen of struikelen, en zij mij daarover ten val of in lijden brengen; vergelijk Ps. 35:15, en Ps. 38:18. zij zeggen:** Misschien zal hij overreed worden, Zich met zoete woorden laten misleiden, om het een tegen het ander te zeggen, of anderszins feilen en gelegenheid geven tot zijn verderf. **dan zullen wij hem overmogen, en onze wraak van hem nemen.**

11. Maar de HEERE is met mij als een verschrikkelijk Held; daarom zullen mijn vervolgers struikelen, en niets vermogen; zij zijn zeer beschaamd Profetischerwijze van het toekomstige gesproken: *zij zullen* zekerlijk beschaamd worden; waarover de profeet zich door het geloof alzo verheugt, gelijk te zien is Jer. 20:13. Verhalende ondertussen hoe hij aan de andere zijde is bestreden door de zwakheid des vleses. **geworden, omdat zij niet verstandiglijk** Vergelijk boven Jer. 10:21. Of, omdat zij niet *gelukkig*, of *voorspoedig zijn geweest*, of *zullen zijn*; omdat hunne aanslagen zullen feilen. **gehandeld hebben; het zal een eeuwige schande** Of, *een eeuwige schande!* als een afgebroken rede, verwonderenderwijze. **zijn, zij zal niet vergeten worden.**

12. Gij dan, o HEERE der heirscharen, Zie 1 Kon. 18:15. Die den rechtvaardige proeft, Die de nieren Gelijk boven Jer.

11:20; zie aldaar. en het hart ziet, laat mij Uw wraak van hen zien, want ik heb U mijn twistzaak ontdekt. Als mijn advocaat en voorspreker.

13. Zingt den HEERE, prijst den HEERE; want Hij heeft de ziel des nooddruftigen uit de hand der boosdoeners verlost.

14. Vervloekt Vergelijk deze klacht der ongeduldigheid met Job 3:3, enz., en zie de aantekening aldaar. De profeet verhaalt hier hoe ongeduldig hij geweest is, als hem al de wereld vloekte en smaadde, zie boven Jer. 20:8, en Jer. 15:10. **zij de dag, op welken ik geboren ben; de dag, op welken mijn moeder mij gebaard heeft, zij niet gezegend!**

15. Vervloekt zij de man, die mijn vader geboodschapt heeft, zeggende: U is een jonge zoon Hebreeuws, *een mannelijk kind*, of *zoon*. geboren, verblijdende Hebreeuws, *verblijdende verblijdde hij zich*. hem grotelijks!

16. Ja, dezelve man zij, als de steden, Dit schijnt te zien op de steden Sodom, Gomorra, enz., Gen. 19. die de HEERE heeft omgekeerd, en het heeft Hem niet berouwd; Zie Gen. 6:6. en hij hore in den morgenstond Dat is, vroeg, onvoorzien, als hij er niet op verdacht is; vergelijk Hos. 10:15. **een geroep**, Een gekerm zijner medeburgers of naburen, die omgebracht worden of in levensgevaar zijn, gelijk ten tijde van des vijands overval pleegt te geschieden. **en op den middagtijd** Als men placht maaltijd te houden en te rusten. **een geschrei.**

17. Dat Hij mij Alsof hij zeide: Waarom is dat niet geschied? waarom heeft de Heere mij niet gedood? gelijk in Jer. 20:18. **niet gedood heeft van de baarmoeder af!** Of mijn moeder mijn graf geweest is, of haar baarmoeder *als van een*, die eeuwiglijk Hebreeuws, *ener zwangere der eeuwigheid*; dat is, altijd zwanger blijvende en nimmermeer barende. **zwanger is!**

18. Waarom ben ik toch uit de baarmoeder voortgekomen, om moeite en droefenis te zien, Dat is, ondervinden. Zie Job 7:7. en dat mijn dagen in beschaamdheid vergaan?

Jeremia 21

1. Het woord, dat van den HEERE geschied is tot Jeremia, als koning Zezekia tot hem zond Pashur, den zoon van Malchia, Van de nakomelingen van dezen *Malchia*, op wiens geslacht het vijfde lof in de afdeling der priesters bij Davids tijd gevallen was, 1 Kron. 24:9, gelijk op het geslacht van Maäseja het vier en twintigste; 1 Kron. 24:18. en Zefanja, den zoon van Maaseja, den priester, zeggende:
2. Vraag toch den HEERE voor ons, want Nebukadrezar, de koning van Babel, strijdt tegen ons; misschien zal de HEERE met ons doen naar al Zijn wonderen, Gelijk hij vóór dezen zo menigmaal heeft gedaan, tot bescherming en verlossing van zijn volk. dat hij van ons optrekke. Nebukadnezar opbreke en de belegering verlate.
3. Toen zeide Jeremia tot hen: Zo zult gijlieden tot Zedekia zeggen:
4. Zo zegt de HEERE, de God Israels: Ziet, Ik zal de krijgswapenen *Hebreeuws, instrumenten, of gereedschap des krijgs.* omwenden, Dat zij u onnut, ja uzelfen schadelijk zullen zijn, hoewel gij u door dezelve meent te beschermen en de Chaldeën af te keren. die in ulieder hand zijn, met dewelke gij strijdt tegen den koning van Babel en tegen de Chaldeen, die u belegeren, van buiten aan den muur; en Ik zal ze verzamelen Ik zal de Babyloniërs of Chaldeën laten inkomen, of inlaten, innemen. Zie van het Hebreeuwse woord Richt. 19:15. in het midden van deze stad.
5. En Ik Zelf zal tegen ulieden strijden, met een uitgestrekte hand en met een sterken arm, ja, met toorn, en

met grimmigheid, en met grote verbolgenheid.

6. En Ik zal de inwoners dezer stad slaan, zowel de mensen *Hebreeuws, en de mens en het beest.* als de beesten; door een grote pestilentie zullen zij sterven.
7. En daarna, spreekt de HEERE, zal Ik Zedekia, den koning van Juda, en zijn knechten, en het volk, en die in deze stad overgebleven zijn, van de pestilentie, van het zwaard en van den honger, geven in de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel, en in de hand hunner vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken; Dat is, die naar hun leven staan; zie Exod. 4:19; 2 Sam. 4:8. en hij zal ze slaan De koning van Babel. met de scherpte *Hebreeuws, aan den mond des zwaards.* des zwaards; hij zal ze niet sparen, noch verschonen, noch zich ontfermen.
8. En tot dit volk zult gij zeggen: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik stel voor ulieder aangezicht den weg des levens en den weg des doods.
9. Die in deze stad blijft, zal sterven door het zwaard, of door den honger, of door de pestilentie; maar die er uitgaat en valt tot de Chaldeen, Dat is, die zich gewilliglijk tot hem begeeft. die ulieden belegeren, die zal leven, en zijn ziel Dat is, leven of persoon, dat is, zijne behoudenis zal hij hebben als tot een buit, die men met gevaar van den vijand haalt, of die iemand onvoorziens in handen valt en waarover men zich verheugt; also onder Jer. 38:2, en Jer. 45:5. zal hem tot een buit zijn.
10. Want Ik heb Mijn aangezicht tegen deze stad gesteld Zie Lev. 17:10. ten kwade en niet ten goede, Om hun wel te doen, of te zegenen. spreekt de HEERE; zij zal gegeven worden in de

hand des konings van Babel, en hij zal ze met vuur verbranden.

11. En aangaande het huis des konings van Juda, hoort des HEEREN woord.

12. O huis Davids! zo zegt de HEERE: Richt des morgens recht, en verlost den beroofde uit den hand des verdrukkers; Die hem met list of geweld verdrukt. opdat Mijn gramschap niet uitvare als een vuur, en brande, dat niemand blussen kunne, vanwege de boosheid uwer handelingen.

13. Ziet, Ik *wil* Of, *Ik ben tegen u*, of *zal tegen u zijn*; dat is, uwe tegenpartij zijn, Ik zal mij tegen u kanten; also onder Jer. 23:30,31,32; Ezech. 13:8, en Ezech. 21:3, Ezech. 29:3, enz. Elders wordt deze manier van spreken ook in het goede of ten beste genomen, zie Ezech. 36:9. *aan u, gij inwoneres* Versta, de stad Jeruzalem, waarvan het onderste deel in de laagte lag, het bovenste op den berg Zion, waar Davids stad en slot was. *des dals, gij rots van het plein!* Alwaar de tempel op het plein van den berg Moria stond; of, voor welke rots buiten een effen veld ligt, gelijk enigen dit verstaan. spreekt de HEERE; gijlieden, die zegt: Wie zou tegen ons afkomen, of wie zou komen in onze woningen?

14. En Ik zal over ulieden Dat is, Ik zal u straffen, zie Gen. 21:1. *bezoeking doen naar de vrucht* Gelijk boven Jer. 17:10. *uwer handelingen*, spreekt de HEERE; en Ik zal een vuur aansteken Zie 2 Kron. 36:19, en onder Jer. 52:13. *in haar woud*, Jeruzalem, waarvan in Jer. 21:13. Door het *woud* kan men verstaan de schone gebouwen der stad, die getimmerd waren van hout, dat uit het woud van den Libanon gehouwen was. Vergelijk onder Jer. 22:7,23; of de ganse stad, met het land, zijnde vol volk, als een woud vol bomen. Vergelijk Ezech. 20:46, met de aantekening aldaar. *dat zal verteren al wat rondom haar is.*

1. Alzo zegt de HEERE: Ga af *in* het huis des konings van Juda, en spreek aldaar dit woord.

2. En zeg: Hoor het woord des HEEREN, gij koning van Juda, gij, die zit op Davids troon, gij, en uw knechten, en uw volk, die door deze poorten ingaan!

3. Zo zegt de HEERE: Doet recht Zie 1 Kon. 10:9. en gerechtigheid, en redt den beroofde uit de hand des verdrukkers; en onderdrukt Of, *plaagt, berooft niet.* den vreemdeling niet, den wees noch de weduwe; doet geen geweld Aan hen, of aan iemand. en vergiet geen onschuldig bloed in deze plaats.

4. Want indien gijlieden deze zaak Of, *dit woord.* ernstiglijk Hebreeuws, *doende doen zult.* zult doen, zo zullen door de poorten van dit huis koningen ingaan, zittende den David Dat is, in Davids plaats. op zijn troon, rijdende op wagens en op paarden, hij, De koning, die er zijn zal. en zijn knechten, en zijn volk.

5. Indien gij daarentegen deze woorden niet zult horen, zo heb Ik bij Mij gezworen, spreekt de HEERE, dat dit huis tot een woestheid worden zal.

6. Want zo zegt de HEERE van het huis des konings van Juda: Gij zijt Mij een Gilead, Dat is, zo van mij gezegend met alles wat gewenst en lieflijk is, dat gij het land Gilead gelijk zijt; zie Gen. 37:25. Of, *gelijk sommigen gij zult mij zijn*, enz.; dat is, Ik zal u zo weinig verschonen als Ik Gilead gedaan heb; zie 2 Kon. 15:29. *een hoogte van Libanon*; Zo verheven in eer en hoogheid, als de spits van Libanon, of de hoogste cederen, die daarop staan. Hebreeuws, *hoofd.* *maar* zo Ik u niet zette *als* een woestijn *en* onbewoonde steden! Een

afgebroken rede in het eedzweren gebruikelijk; zie Deut. 1:35.

7. Want Ik zal verdervers tegen u heiligen, Dat is, daartoe afzonderen, verordineren, beschikken, bereiden, toerusten; zie Jes. 13:3, en vergelijk boven Jer. 6:4. elk met zijn gereedschap, die zullen uw uitgelezen Hebreeuws, *de keur uwer cederen*; dat is, *gelijk het volgende uitwijst* uw beste en uitgelezenste huizen van cederhout getimmerd; vergelijk boven Jer. 21:14, en onder Jer. 22:14,15, en de manier van spreken met Gen. 23:6. cederen omhousen, en in het vuur Of, *nedervellen ten vuur*. werpen.
8. Dan zullen veel heidenen Of, *natiën*. voorbij deze stad gaan, en zullen zeggen, een ieder tot zijn naaste: Waarom heeft de HEERE also gedaan aan deze grote stad?
9. En zij zullen zeggen: Dat is, men zal antwoorden. Omdat zij het verbond des HEEREN, huns Gods, hebben verlaten, en hebben zich voor andere goden nedergebogen, en die gediend.
10. Weent niet over den dode, Namelijk den vromen koning Josia, die onlangs in den slag tegen Farao Necho gebleven en van het volk zeer beklagd was, 2 Kon. 23:29; 2 Kron. 35:23,24; deze koning werd weggerukt vóór deze gruwelijke verwoestingen, gelijk voorzegd was, 2 Kon. 22:20. en beklagt hem niet; weent vrij over dien, Hebreeuws, *weent wenende*. die weggegaan is, Te weten *Joahas*, dien Farao Necho gevankelijk naar Egypte gevoerd had, 2 Kon. 23:33,34, alwaar hij ook gestorven is. Dit duiden sommigen op den koning *Jojachin*, die daarna gevankelijk gegaan is naar Babel, en aldaar gestorven, 2 Kon. 24:15, en 2 Kon. 25:29, alsook Zedekia, 2 Kon. 25:7, en zetten het over: *de weggaande*, of *die weggaan zal*; doch men heeft te letten op de volgende woorden. want hij zal nimmermeer wederkomen, dat hij het land zijner geboorte zie.

11. Want zo zegt de HEERE van Sallum, Deze is *naar sommiger gevoelen Joahaz*, ook genoemd *Jehoahaz*, en *Johanan*, zoon van Josia. Zie 2 Kon. 23:31; 2 Kron. 36:1,2; vergelijk 2 Kon. 15:13, en 2 Kon. 23:31; 1 Kron. 3:15 wordt ook een vierde zoon van Josia met dezen naam genoemd. den zoon van Josia, koning van Juda, die in de plaats van zijn vader Josia regeerde, die uit deze plaats is uitgegaan: Hij zal daar nimmermeer wederkomen.
12. Maar in de plaats, waarhenen zij hem gevankelijk hebben weggevoerd, zal hij sterven, en dit land zal hij niet meer zien.
13. Wee dien, Of, *hei, o gij, die*, enz. dit, alsook het volgende, ziet op den koning Jojakim zie onder Jer. 22:18, die beschuldigd wordt van pracht, overdaad, onrechtvaardigheid, gierigheid en tirannie. die zijn huis bouwt met ongerechtigheid, Hebreeuws, *met niet gerechtigheid*; dat is, met gene gerechtigheid, of zonder gerechtigheid. en zijn opperzalen met onrecht; Hebreeuws, *met niet recht*. die zijns naasten Of, *zich dient van zijnen naaste*, gebruikende zijnen arbeid, of *hem dwingt te dienen*; vergelijk onder Jer. 25:14, en Jer. 27:7, en Jer. 30:8, en Jer. 34:9. dienst om niet gebruikt, en geeft hen zijn arbeidsloon Hebreeuws eigenlijk, *werk*, of *arbeid*; dat is, arbeidsloon, gelijk Num. 22:7, *waarzegging*, of *voorzeggingen*, voor, loon der waarzeggingen; zie wijders Lev. 19:13; Jes. 49:4; Ezech. 29:20. niet!
14. Die daar zegt: Ik zal mij een zeer hoog Hebreeuws, *een huis der maten*; dat is, zonderling of bovenmate hoog of groot; vergelijk Num. 13:32. huis bouwen, en doorluchtige Waarin men lucht kan scheppen, of waar de wind kan doorwaaien, dat is, wijd, luchtig. opperzalen; en hij houwt Anders: *die mijne vensters voor zich daar uitscheurt*, en dat met ceder beschoten is, en bemaalt het met menie, enz. Verstaande

dat Jojakim uit Gods huis heeft laten uitbreken, tot gebruik van zijn gebouw, wat hem beliefde, latende het daarna met allerlei verwen zo overstrijken, dat men het niet kon merken. **zich vensteren uit, en het is bedekt** Zijn huis is overal gezolderd en beschoten met cederen balken en planken. **met ceder, en aangestreken** Hebreeuws, *gezalfd*, of *zalvende*; dat is, hij laat bestrijken, bemalen of beschilderen. **met menie.** Of, *vermiljoen*, of *purperblauw*; sommigen menen dat het eigenlijk is het *Indisch blauw*, gemaakt van *Indische weede*, of, *gelijk sommigen schrijven* gewassen in het Indisch riet, en in het Hebreeuws *schaschar* genoemd, van een volk in Indië *Sasuri genoemd* vanwaar het zou komen. De zin is dat hij zijn huis met allerlei vreemde uitstekende kostelijke verwen en schilderijen versierd heeft. Vergelijk Ezech. 23:14, alwaar hetzelfde Hebreeuwse woord gevonden wordt.

15. **Zoudt gij regeren,** Dat is, uw koninkrijk tegen Gods dreigementen vast en bestendig maken. **omdat gij u mengt** Dat is, aldus om strijd *gelijk men spreekt* boven uwen vader De vrome koning Josia, gelijk onder Jer. 22:18. **pronkt en praalt met cederen gebouwen?** **met den ceder?** Heeft niet uw vader De vrome koning Josia, gelijk onder Jer. 22:18. **gegeten** Dat is, bekwamelijk en vrolijk geleefd; zie Pred. 3:13. **en gedronken, en recht** Gelijk boven Jer. 22:3. **en gerecht** Gelijk boven Jer. 22:3. **igheid gedaan, en het ging hem** Hebreeuws, *toen was hem goed*, of *wel*; also in het volgende. Vergelijk Jes. 3:10,11, alwaar de Hebreeuwse woorden betekende *goed* en *kwaad*, ook also gebruikt worden, voor *wel* en *kwalijk gaan*. **toen wel?**

16. **Hij heeft de rechtzaak des ellendigen en nooddruftigen gericht,** toen ging het *hem wel*; is dat niet Mij te kennen? Dat is, een bewijs en vrucht van mijne waren kennis? **spreekt de HEERE.**

17. **Maar uw ogen en uw hart zijn niet dan op uw gierigheid,** Of, *uw*

gewin. en op onschuldig bloed, om dat te vergieten, en op verdrukking en overlast, Hebreeuws, *loop*, gelijk 2 Sam. 18:27; en voorts *aanloop*, versta van *geweld*, *overval*, *vertreding*, *verplettering*, als hier. **om die te doen.**

18. **Daarom zegt de HEERE also van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda:** Zij zullen hem niet beklagen: Of, *misbaar bedrijven*, over zijn dood, zie Gen. 23:2, en van Jojakims vader; 2 Kron. 35:24,25. **Och mijn broeder!** Dit zijn formulieren, gebruikelijk in het beklagen van een verstorvene. **of, och zuster!** Zij zullen hem niet beklagen: Of, *misbaar bedrijven*, over zijn dood, zie Gen. 23:2, en van Jojakims vader; 2 Kron. 35:24,25. **Och, heer! of, och zijn majesteit!**

19. **Met een ezelsbegravenis** Dat is, men zal hem onbegraven als eens ezels aas, wegwerpen. **zal hij begraven worden; men zal hem slepen en daarhenen werpen, verre weg** Buiten dit land, in Babel, of onderweg, als hij naar Babel gevoerd wordt. Vergelijk 2 Kon. 24:6; 2 Kron. 36:6, en onder Jer. 36:30. **van de poorten van Jeruzalem.**

20. **Klim** Gij dochter mijns volks; dat is, gij volk van Juda. **op den Libanon** Deze bergen waren in het noorden en noord-oosten van Kanaän gelegen, naar Assyrië toe. **en roep,** Aan de Assyriërs om hulp; dit is spottenderwijze gesproken, gelijk volgt. **en verhef uw stem** Hebreeuws, *geef*. **op den Basan; roep ook van de veren;** Of, *overvaarten*; te weten de rivieren, die men moest overgaan naar Egypte, dat de Egyptenaars u te hulp komen. Hebreeuws, *Abarim*, dat sommigen nemen voor het gebergte *Abarim*, waarvan Num. 33:47. **maar** Het is tevergeefs, wil de Heere zeggen, want beiden, Assyriërs en Egyptenaars, zijn van den koning van Babel tenonder gebracht, verwoest en machteloos gemaakt. Vergelijk boven Jer. 2:36; Ezech. 16:26,28, en Ezech. 23:7,8. **al uw liefhebbers zijn verbroken.** Zie boven Jer. 4:6.

21. Ik sprak u aan in uw groten voorspoed, Hebreeuws, *voorspoedigheden*, of *gerustheden*; dat is, Ik waarschuwde u toen het u nog zeer welging. *maar* gij zeidet: Ik zal niet horen. Dit is uw weg Dit is, manier van doen. Zie Gen. 6:12. van uw jeugd af, Sedert Ik u tot mijn volk heb aangenomen en u mijne wetten gegeven. dat gij Mijner stem niet hebt gehoorzaamd.

22. De wind Dat is, al uw geestelijke en wereldse regeerders zullen beschaamd staan in hun ijdele inbeeldingen, raadslagen en hoop, enz.; die hen niet meer zullen sterken dan wanneer iemand van den wind meent te leven. Vergelijk Pred. 1:14; Hos. 12:2. Anders: *afweiden*; dat is, zij zullen verdwijnen als rook voor den wind. zal al uw herders weiden, en uw liefhebbers Priesters en valse profeten, waarmede gij geboeleerd hebt. zullen in de gevangenis gaan; dan zult gij zekerlijk beschaamd en te schande worden, vanwege al uw boosheid.

23. O gij, die nu op den Libanon woont, Dat is, nu aldus praat met gebouwen van cederen, die gij van den Libanon haalt. Dit schijnt voornamelijk te zien op des konings huis, waarvan in het volgende. *en* in de cederen nestelt! hoe begenadigd Alsof de Heere zeide: U zal gans gene genade noch gunst wedervaren van de Babyloniërs, maar het tegendeel, gelijk volgt. Anders: *hoe gunstrijk*, of *aangenaam zult gij zijn?* of *hoe zult gij smeken?* zult gij zijn, als u de smarten zullen aankomen, het wee als ener barende vrouw!

24. Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de HEERE, ofschoon Chonia, Hebreeu Hier spreekt God Chonia zelf aan.WS, *Chonjahu* Hier spreekt God Chonia zelf aan.; ook genoemd *Jechonia*, 1 Kron. 3:16, en *Jojachin*, 2 Kon. 24:6,8. de zoon van Jojakim, den koning van Ju Hier spreekt God Chonia zelf aan.da, een zegelring Dat is, nog zo lief en aangenaam jongeling, met verscheiden

weldaden van mij versierd en gekroond, en van Davids zaad, dies zij meenden dat de opvolging ongetwijfeld zou Hier spreekt God Chonia zelf aan. zijn, en dat zij van Babel geen nood hadden; zie gelijke manier van spreken Hoogl. 8:6; Hagg. 2:24. ware aan Mijn rechterhand, zo zal Ik u Hier spreekt God Chonia zelf aan. toch van daar wegru Hier spreekt God Chonia zelf aan.kken.

25. En Ik zal u geven in de hand dergenen, die uw ziel zoeken, U naar het leven staan, gelijk dikwijls. en in de hand dergenen, voor welker aangezicht gij schrikt, namelijk in de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel, en in de hand der Chaldeen.

26. En Ik zal u, en uw moeder, die u gebaard heeft, uitwerpen in een ander land, waarin gijlieden niet geboren zijt, en daar zult gij sterven.

27. En in het land, naar hetwelk hun ziel Hebreeuws, *zij hunne ziel opheffen*; dat is, begeerte, lust, verlangen naar hebben. Zie Deut. 24:15; Ps. 24:4; also onder Jer. 44:14. verlangt om daar weder te komen, daarhenen zullen zij niet wederkomen.

28. Is dan deze man Dit wordt vragenderwijze, als in des volks naam, voorgesteld, waarop Gods antwoord volgt. Het blijkt dat men veel van hem gehouden heeft vanwege zijne bevalligheid. Chonia een veracht, verstrooid, afgodisch beeld? Of, *beeld, dat veracht is en in stukken behoort geslagen te worden, also dat de stukken verstrooid worden.* Van het Hebreeuwse woord, betekenende een *afgod* of *afgodisch beeld*, zie 1 Sam. 31:9; 2 Sam. 5:21. Of is hij een vat, Of, *waar niets behagelijks in is*; vergelijk onder Jer. 48:38; Hos. 8:8. waaraan men geen lust heeft? Waarom zijn hij en zijn zaad Dat is, kinderen, die hij zou mogen krijgen, of gehad heeft, *gelijk enigen besluiten uit Mark. 1:12*, hoewel zij hem in het koninkrijk niet zijn

opgevolgd, gelijk onder Jer. 22:30 te zien is. uitgeworpen, ja, weggeworpen in een land, dat zij niet kennen?

29. O land, land, land! hoor des HEEREN woord!

30. Zo zegt de HEERE: Dit is Gods antwoord op de voorgaande vraag des volks. **Schrijft** Tekent het op ter gedachtenis, als een gewis en onwederroepelijk besluit van God. **dezen zelfden man Chonia.** kinderloos, Hebreeuws, *geheel ontbloot*, of *de allerontblootste*; te weten van nakomelingen of opvolgers, gelijk sommigen; of gelijk anderen, van land en goed; inplaats dat zij zich inbeelden dat zijn zaad voor altoos zou regeren. Zie hiervan 1 Kron. 3:16. **een man Chonia., die** niet voorspoedig zal zijn in zijn dagen; want er zal nieman Chonia.d van zijn zaad voorspoedig zijn, zittende op den troon Davids, Sommigen gevoelen dat na de Babylonische gevangenschap niet Salomo's, maar Nathans *Salomo's broeders* nakomelingen het bestuur gehad hebben. Anderen verstaan dat Salathiël zijn eigen rechte zoon door geboorte geweest is, doch Zerubbabel, die hem gevolgd is naar de gevangenschap, is niet meer dan een vorst, bestuurder geweest, gelijk te zien is Hagg. 1:1 en in het boek Ezra, en geenszins koning, zittende op den troon van David. **en heersende meer in Juda.**

Jeremia 23

1. Wee den herderen, die de schapen Mijner weide ombrengen *Of, vernielen, doen omkomen, vergaan, verderven, in het verderf brengen*, vergelijk deze profetie met Ezech. 34. **en verstrooien!** spreekt de HEERE.
2. Daarom zegt de HEERE, de God Israels, alzo van de herderen, die Mijn volk weiden: Gijlieden hebt Mijn schapen verstrooid, en hebt ze verdreven, en hebt ze niet bezocht; Geen opzicht op hen gehad, hunnen welstand niet bezorgd. **ziet, Ik zal over u bezoeken** Dat is, straffen. Zie Gen. 21:1. de

boosheid uwer handelingen, spreekt de HEERE.

3. En Ik zal het overblijfsel Mijner schapen Zelf vergaderen Als Ik vooreerst mijn volk uit Babel, en daarna *dat het voornaamste en daardoor afgebeeld was* mijne kerk zal vergaderen uit Joden en heidenen door den *Messias*, die van beiden één schaapstal zal maken, Joh. 10:16. **uit al de landen, waarhenen Ik ze verdreven heb; en Ik zal ze wederbrengen tot hun kooien,** Hebreeuws, *woningen, perken.* **en zij zullen vruchtbaar zijn, en vermenigvuldigen.**
4. En Ik zal herderen over hen verwekken, *Of, stellen, zetten.* die ze weiden zullen; en zij zullen niet meer vrezen, noch verschrikt worden, noch gemist worden, Dat is, geen van hen zal er ontbreken. Anders: *bezocht*, dat is gestraft, *geplaagd worden*; gelijk boven Jer. 23:2. **spreekt de HEERE.**
5. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik aan David een rechtvaardige Zijnde zonder zonden, onbevlekt, heilig en rechtvaardig, ja *onze gerechtigheid*, gelijk volgt, die God in Hem voor ons overvloediglijk heeft als doen groenen en bloeien. *Spruit Of, spruitsel, uitspruitsel, scheut; namelijk, den Messias, onzen Heere Jezus Christus, welke, zijnde Gods eeuwige en eniggeboren Zoon, in de volheid des tijds, door de wonderbare en onbegrijpelijke werking van den Heiligen Geest, onzen natuur heeft aangenomen, voortspruitende uit Maria die van den huize Davids was gelijk een nieuw uitspruitsel uit een stam, stomp, of stronk, die vergaan en verstorven scheen te zijn. Vergelijk Jes. 4:2, en Jes. 11:1, en zie onder Jer. 33:15,16; Zach. 3:8, en Zach. 6:12; Hebr. 7:14, alwaar een Grieks woord gebruikt wordt, dat wel eigenlijk en meest past op het opgaan, oprijzen en opschieten der zon, maar van de Griekse overzetters hier en elders gebruikt is tot vertaling van dit woord spruit, gelijk het ook van den Evangelist Lukas gehouden is, Luk.*

1:78, waar Zacharia den Heere Christus noemt den opgang uit de hoogte; also gebruiken wij ook dit woord opgaan, opkomen, rijzen, niet alleen van de zon en sterren, maar ook van kruiden en gewassen, waarop het Hebreeuwse woord tsemach, spruit, of uitspruitsel eigenlijk ziet; hoewel het Griekse woord Luk. 1:78, daar schijnt te zien op den opgang der zon in het oosten, gelijk enigen afnemen uit Luk. 1:79 aldaar. zal verwekken; Die zal Koning zijnde regeren, Dezelfde manier van spreken is onder Jer. 37:1. Zie de aantekening aldaar, en vergelijk Hos. 3:4,5. en voorspoedig zijn, en recht en gerechtigheid doen Als een Koning en rechtvaardig Rechter der ganse wereld, verdoende de goddelozen en behoudende de zijnen. Zie 1 Kon. 10:9. op de aarde.

6. In Zijn dagen Des Heeren *Christus*; dat is, in den tijd van het Nieuwe Testament. Zie Hand. 3:24. zal Juda Versta door *Juda* en *Israël* Gods kerk, ook *Jeruzalem* genoemd, onder Jer. 33:16, en *Jezus Christus'* volk; Matth. 1:21. verlost worden, en Israel zeker wonen; *Gerechtvaardigd zijnde uit het geloof*, en dienvolgens vrede hebbende met God door onzen Heere *Jezus Christus*, enz., Rom. 5:1. en dit zal Zijn naam zijn, waarmede men Hem zal noemen: Hebreeuws, *Hij zal*, enz.; dat is, men zal Hem noemen, of Hij zal genoemd worden, *gelijk elders dikwijls* te weten van zijn volk, gelijk het volgende woord, *onze*, verklaart. De HEERE: ONZE GERECHTIGHEID. Vergelijk Deut. 6:25; Richt. 6:24, en wijders 1 Cor. 1:30; Dan. 9:24; idem onder Jer. 33:16. Hebreeuws, *Jehova Tzidkenu*; hetwelk van sommige overzetters als een eigen naam also in den tekst gesteld wordt.

7. Daarom, ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat zij niet meer zullen zeggen: Zie boven Jer. 16:14,15, en de aantekening aldaar. *Zo waarachtig als de HEERE leeft*, Die de kinderen Israels uit Egypteland heeft opgevoerd.

8. Maar: *Zo waarachtig als de HEERE leeft*, Die het zaad van het huis Israels heeft opgevoerd, en Die het aangebracht heeft uit het land van het noorden, en uit al de landen, waarheen Ik ze gedreven had! Dat is, de Heere. want zij zullen wonen in hun land.

9. Aangaande de profeten. Of, *om der profeten versta, de valse wil is mijn hart*, enz. Dit zijn de woorden van den profeet. Mijn hart wordt in mijn binnenste gebroken, Van droefenis en ontsteltenis; vergelijk Ps. 51:19. al mijn beenderen bewegen zich; ik ben als een dronken man, en als een man, dien de wijn te boven gaat; Zodat hij zijn verstand en leden niet recht gebruiken kan. vanwege den HEERE, en vanwege de woorden Zijner heiligheid. Dat is, zijn heilige woorden, die de valse profeten verachten en voor leugen houden.

10. Want het land is vol overspelers, want het land treurt vanwege den vloek, Of, *het vloeken*; men kan het duiden op Gods vloek over het land, of op het vloeken en vals zweren der inwoners; zie boven Jer. 5:2, en Jer. 12:4, en gelijk gebruik van het Hebreeuwse woord Hos. 4:2. de weiden der woestijn verdorren, omdat hun loop boos is, Dat is, manier van leven, de loop hunner handelingen, of *hun overlast*; zie van het Hebreeuwse woord boven Jer. 22:17. en hun macht niet recht. Zij misbruiken ze tot enkel onrecht.

11. Want beiden Hebreeuws, *ook profeet, ook priester.*, profeten en priesters, zijn huichelaars; Of, *zijn onheilig, profaan, handelen onheiliglijk.* zelfs in Mijn huis vind Ik hun boosheid, spreekt de HEERE.

12. Daarom zal hun weg hun zijn als zeer gladde plaatsen Hebreeuws, *slibberigheden, gladdigheden.* Zie Ps. 35:6, en Ps. 73:18. in de donkerheid; zij zullen aangedreven worden en daarin

vallen; In de donkerheid. want Ik zal een kwaad over hen brengen Der straf, ongeluk, ellende. *in* het jaar Gelijk boven, Jer. 11:23. hunner bezoeking, spreekt de HEERE.

13. Ik heb wel ongerijmdheid Hebreeuws eigenlijk, *onsmakelijkheid*; dat is ongerijmde, dwaze dingen; zie Job 1:22, met de aantekening. gezien in de profeten van Samaria, *die* door Baal, Of *van*. profeteerden, en Mijn volk Israel verleidden.

14. Maar in de profeten van Jeruzalem zie Ik afschuwelijkheid; Gelijk boven Jer. 5:30. zij bedrijven overspel, en gaan om met valsheid, Hebreeuws, *wandelen in*, of *met valsheid*. en sterken de handen der boosdoeners, Geven hun goeden moed, belovende hun Gods zegen en vrede. Zie onder Jer. 23:17, en vergelijk Ezech. 13:22. opdat zij zich niet bekeren, een iegelijk van zijn boosheid; zij allen zijn Mij als Sodom, Dat is, als de inwoners van Sodom eertijds waren, te weten ten hoogste goddeloos. en haar inwoners Van Jeruzalem. als Gomorra. Dat is, de inwoners van Gomorra.

15. Daarom zegt de HEERE der heirscharen Zie 1 Kon. 18:15. van deze profeten also: Ziet, Ik zal hen met alsem spijzigen, Gelijk boven Jer. 9:15, zie aldaar. en met gallewater drenken; want van Jeruzalems profeten is de huichelarij Of, *onheiligheid*, *profaanheid*. uitgegaan in het ganse land.

16. Zo zegt de HEERE der heirscharen: Hoort niet naar de woorden der profeten, die u profeteren; zij maken u ijdel; Met valse en ijdele beloften bedriegen zij u, zodat gij bedrogen zult uitkomen als gij u daarop verlaat. Vergelijk Ps. 62:11. zij spreken het gezicht huns harten, Dat zij zelf versierd en niet van mij ontvangen hebben. Vergelijk Ezech. 13:2. niet uit des HEEREN mond.

17. Zij zeggen steeds Hebreeuws, *zij zijn zeggende zeggende*. tot degenen, die Mij lasteren: Of, *smadelijk verachten*, *tergen*. De HEERE heeft het gesproken, gijlieden zult vrede hebben; Dat is, het zal ulieden welgaan. en *tot* al wie naar zijns harten goeddunken wandelt, zeggen zij: Ulieden zal geen kwaad overkomen.

18. Want wie heeft in des HEEREN raad gestaan, Anders dan wij, willen zij zeggen; vergelijk Jer. 23:22. Of, zij willen zeggen dat niemand Gods verborgen raad kan weten, en derhalve ook Jeremia niet; spottende also goddelooslijk met de getrouwe waarschuwingen, die God door zijne profeten hun deed. Sommigen verstaan hier de vergadering der heilige engelen, met wie God gezegd wordt als te *beraadslagen*, zie 1 Kon. 22:19, enz. en Zijn woord gezien of gehoord? Dat is, vernomen; of wien is het door profetische gezichten geopenbaard? Vergelijk Amos 1:1; Micha 1:1. Wie heeft Zijn woord aangemerkt en gehoord?

19. Ziet, een onweder des HEEREN, een grimmigheid is uitgegaan, ja, een pijnlijk onweder, Of, *smartelijk*, *bezwaarlijk*, *verdrietelijk*; idem, *aanstaande*, *aanhoudende*; vergelijk onder Jer. 30:23. het zal blijven Vergelijk 2 Sam. 3:29. Anders: *het zal pijnlijk vallen*. op der goddelozen hoofd.

20. Des HEEREN toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij zal hebben gedaan, en totdat Hij zal hebben daargesteld de gedachten Zijns harten; in het laatste der dagen In den toekomstigen tijd, gelijk Gen. 49:1, als deze profetieën zullen vervuld worden, die gij nu bespot. zult gij *met verstand* Of, *verstand daarvan bekomen*. Anders: *zult gij het klaarlijk verstaan*. Vergelijk onder Jer. 30:24. daarop letten.

21. Ik heb die profeten niet gezonden, nochtans hebben zij gelopen; Ik heb tot hen niet

gesproken, nochtans hebben zij geprofeteerd.

22. Maar zo zij in Mijn raad hadden gestaan, Waarvan boven Jer. 23:18. zo zouden zij Mijn volk Mijn woorden hebben doen horen, en zouden hen afgekeerd hebben van hun bozen weg, Zie Gen. 6:12. en van de boosheid hunner handelingen.

23. Ben Ik een God van nabij, Geenszins, wil de Heere zeggen, maar Ik ben een God van nabij en van verre. Dit wordt in het volgende verklaard. spreekt de HEERE, en niet een God van verre?

24. Zou zich iemand in verborgene plaatsen kunnen verbergen, dat Ik hem niet zou zien? spreekt de HEERE; vervul Ik niet den hemel en de aarde? spreekt de HEERE.

25. Ik heb gehoord, wat de profeten zeggen, die in Mijn Naam leugen profeteren, zeggende: Ik heb gedroomd, ik heb gedroomd. God heeft mij dit en dat door een droom geopenbaard; zie Gen. 20:3, en Gen. 28:12, en Num. 12:6.

26. Hoe lang? Zullen zij also spreken en mijn volk bedriegen? Is er dan *een droom* in het hart der profeten, die de leugen profeteren? Ja, het zijn profeten van huns harten bedriegerij.

27. Die daar denken Voorhebben en bedenken dat zij mijn volk mogen brengen tot een goddeloze onachtzaamheid en onwetendheid van mij, mijn woord, wil en werken. om Mijn volk Mijn Naam te doen vergeten, door hun dromen, die zij, een ieder zijn naaste, vertellen; gelijk als hun vaders Mijn Naam vergeten hebben door Baal.

28. De profeet, bij welken een droom is, Ene goddelijke droom, van mij hem toegezonden; sommigen menen: de Heere wil zeggen dat die een valsen en versierden droom heeft, dien zal vertellen of voorstellen als zijn eigen versiersel en vond, niet als van

God gekomen zijnde. die vertelle den droom; en bij welken Mijn woord is, die spreke Mijn woord waarachtiglijk; Of, *getrouwelijk*. Hebreeuws eigenlijk, *in, of met waarheid of getrouwheid*. wat heeft het stro met het koren te doen? Dat is, welke gemeenschap hebben valse leer of menschengedichtselen *die geen nut kunnen doen* met mijn zaligmakend woord en waarheid? Zie de manier van spreken 2 Sam. 16:10, enz. spreekt de HEERE.

29. Is Mijn woord niet also, als een vuur? spreekt de HEERE, en als een hamer, *die* een steenrots te morzel slaat? Also in stukken slaat, dat de stukken verstrooid worden, of dat de steenrots als gruis verstrooid wordt, waarop de betekenis van het Hebreeuwse woord ziet. Vergelijk boven Jer. 22:28, en onder Jer. 51:20, met de aantekening.

30. Daarom, ziet, Ik *wil* aan de profeten, Gelijk boven Jer. 21:13. spreekt de HEERE, die Mijn woorden stelen, een ieder van zijn naaste; Of, *metgezel*; dat is, die heimelijk en steelsgewijze met elkander samenspannen en de een den ander leren wat zij tezamen het volk als mijn woord en op mijn naam zullen voorstellen; of die wel weten dat de ware profetieën mijn woord zijn, en ontkennen het evenwel voor het volk, of houden het achter, stelende also mijn woord uit de harten der mensen en benemende hun de gedachten, die zij daarvan mogen hebben, opdat het in den wind geslagen worde. Sommigen menen dat dit ziet op de arglistigheid der valse profeten, die enige woorden en manieren van spreken, die de ware profeten gewoon waren in hunne profetieën te gebruiken, hun ontstalen, en tot een dekmantel van hun bedrog in hun valse profetieën gebruikten, en de ware profeten also, gelijk men zegt, naäapten, waarvan in het volgende.

31. Ziet, Ik *wil* aan de profeten, spreekt de HEERE, die hun tong nemen, Dat is, hunne tong stoutelijk hiertoe misbruiken, of, *met hunne tongen vangen*; dat

is, de mensen met zoete woorden verstrikken en overreden, stoutelijk en valselijk zeggende dat het mijn woord is, hetgeen hun eigen versiersel is. en spreken: Hij heeft *het* gesproken; Namelijk de HEERE: gelijk de ware profeten, bij en in het verhaal van Gods woorden, zeer dikwijls deze woorden plegen te gebruiken: *sprekt, of, zegt de HEERE.* Hebreeuws eigenlijk, *het gezegde, of gesprokene des HEEREN*; Matth. 22:44, uit Ps. 110:1, wordt daarvoor gesteld *gelijk als hier heeft gezegd, of gesproken, of sprak*, in deze woorden: *De HEERE heeft gezegd, of gesproken tot mijnen Heere.* Alwaar dit woord ook in den Hebreeuwsen tekst staat.

32. Ziet, Ik *wil* aan degenen, die valse dromen profeteren, Hebreeuws, *dromen der valsheid, of der leugen, leugendromen.* spreekt de HEERE, en vertellen die, en verleiden Mijn volk met hun leugen en met hun lichtvaardigheid; daar Ik hen niet gezonden, en hun niets bevolen heb, en zij dit volk gans geen nut doen, Hebreeuws, *nut doende, geen nut doen.* spreekt de HEERE.

33. Wanneer dan dit volk, of een profeet, of priester u vragen zal, Te weten spottenderwijze, en niet uit een heilige bekommering. zeggende: Wat is des HEEREN last? Alzo werden de profetieën genoemd, die Gods dreigementen, straffen en plagen inhielden. Zie 2 Kon. 9:25, enz. Alsof zij zeiden: Hebt gij al weder wat kwaads in het hoofd? Hebt gij niets anders dan zwaarigheid te profeteren? Zo zult gij tot hen zeggen: Wat last? Alzo werden de profetieën genoemd, die Gods dreigementen, straffen en plagen inhielden. Zie 2 Kon. 9:25, enz. Alsof zij zeiden: Hebt gij al weder wat kwaads in het hoofd? Hebt gij niets anders dan zwaarigheid te profeteren? Dat Ik ulieden verlaten zal, Gelijk onder Jer. 23:39. spreekt de HEERE.

34. En aangaande den profeet, of den priester, of het volk, Dat is, die van het volk, welke, enz. dat zeggen zal: Des HEEREN last; Noemende alzo des Heeren

woord, uit enkel spotternij, boosheid en verkeerdheid, alsof er in Gods woord geen getrouw onderwijs en overvloedige troost ware, maar enkel dreigen, vloeken en straffen, om de mensen wanhopend te maken. dat Ik bezoeking zal doen Door straf. Zie Gen. 21:1. over dien man en over zijn huis.

35. Aldus zult gijlieden zeggen, In godvruchtigen ernst en nederigheid vragende naar des HEEREN woord. een iegelijk tot zijn naaste, en een iegelijk tot zijn broeder: Wat heeft de HEERE geantwoord, en wat heeft de HEERE gesproken?

36. Maar des HEEREN last zult gij niet meer gedenken; Dat is, vermelden, zulke woorden niet meer in den mond voeren, gelijk gij nu spottende dagelijks doet. want een iegelijk zal zijn eigen woord een last zijn, Door zijne spotternijen en omkeringen van Gods woord zal hij zichzelven den vloek en het verderf op den hals halen, zo zeker alsof er een uitgedrukte profetie tegen hem geprofeteerd was. dewijl gij verkeert de woorden van den levenden God, den HEERE der heirscharen, onzen God.

37. Aldus zult gij zeggen tot den profeet: Een waren profeet, gelijk Jeremia was. Wat heeft u de HEERE geantwoord en wat heeft de HEERE gesproken?

38. Maar dewijl gij zegt: Of: *Zult gij dan nog zeggen des HEEREN last?* Blijft gij nog even hardnekkig niet vragende naar alle waarschuwingen en dreigementen? Des HEEREN last; daarom, zo zegt de HEERE: Omdat gij dit woord zegt: Des HEEREN last, daar Ik tot u gezonden heb, zeggende: Gij zult niet zeggen: Des HEEREN last;

39. Daarom, ziet, Ik zal u ook ganselijk vergeten, Hebreeuws, *vergeten vergetende.* en u, mitsgaders de stad, die Ik u en uw vaderen gegeven heb, van Mijn aangezicht laten varen. Of,

laten heengaan; zulke betekenis van het Hebreeuwse woord is in de heilige Schriftuur algemeen. Anders, door verwisseling ener letter in het Hebreeuws uit- of wegrukken, wegrijten.

40. En Ik zal u eeuwige smaadheid Hebreeuws, *smaadheid der eeuwigheid*, en zo in het volgende. aandoen, *Of, op u leggen*. en eeuwige schande, die niet zal worden vergeten.

Jeremia 24

1. De HEERE deed mij zien, en ziet, Te weten, een gezicht, of in een gezicht, zulks als volgt. Vergelijk boven Jer. 11:18, en zie Gen. 15:1, en Gen. 46:2; Amos 7:1,4,7, en Amos 8:1. er waren twee vijgenkorven, gezet voor den tempel des HEEREN; nadat Nebukadrezar, koning van Babel, gevankelijk had weggevoerd Jechonia, Zie boven Jer. 22:24. den zoon van Jojakim, den koning van Juda, mitsgaders de vorsten van Juda, en de timmerlieden, Hebreeuwsh, den *timmerman*, of *werkmeester*, *betekenende beide timmerlieden en smeden* en den *smid*, of eigenlijk *den slotenmaker*; anders: *portier*, idem, *rijken koopman*, als die vele koopwaren *opsluit*, of *opgesloten* te koop houdt. Alzo 2 Kon. 24:16, en onder Jer. 29:2. en de smeden van Jeruzalem, en hen te Babel gebracht had.

2. *In* den enen korf waren zeer goede vijgen, als de eerste rijpe vijgen zijn; Vergelijk Micha 7:1, met de aantekening. maar *in* den anderen korf waren zeer boze vijgen, die vanwege de boosheid niet konden gegeten worden.

3. En de HEERE zeide tot mij: Wat ziet gij, Jeremia? En ik zeide: Vijgen; de goede vijgen zijn zeer goed, en de boze zeer boos, die vanwege de boosheid niet kunnen gegeten worden.

4. Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:

5. Zo zegt de HEERE, de God Israels: Gelijk die goede vijgen, Sommigen vullen deze woorden aldus aan: *Gelijk deze vijgen goed zijn; of gelijk gij deze goede vijgen kent*, enz. Alzo Jer. 24:8. also zal Ik kennen Voor aangenaam houden, zorg voor hen dragen. Zie Ps. 1:6. de gevankelijk weggevoerden van Juda, Hebreeuws, *gevankelijke wegvoering, vervoering, vervaring*. Gelijk elders dikwijls. die Ik uit deze plaats naar het land der Chaldeen heb weggeschikt, ten goede. Deze woorden kunnen in een goeden zin gevoegd worden bij het woord *kennen*, of bij het woord *weggeschikt*; want God kent de zijnen *ten goede*, en Hij had de zijnen *die Hij onder de gevangenen had* tot hun best verzonden en gekastijd, zullende daaruit zijne kerk nog weder oprichten en bouwen, gelijk volgt.

6. En Ik zal Mijn oog Vergelijk 1 Kon. 8:29; Ps. 32:8; idem onder Jer. 39:12, en Jer. 40:4, gelijk integendeel het *oog tegen iemand te zetten* of stellen, ten kwade genomen wordt. Zie Amos 9:4. De manier van spreken is in het Hebreeuws enerlei, maar wordt door het bijgevoegde verklaard, en het Hebreeuwse woord verklaard *op, over*, en ook *tegen*, naar gelegenheid van zaken. *op* hen stellen ten goede, en zal hen wederbrengen in dit land; en Ik zal hen bouwen, Vergelijk Ps. 28:5. en niet afbreken; en zal hen planten, en niet uitrukken.

7. En Ik zal hun een hart geven om Mij te kennen, dat Ik de HEERE ben; en zij zullen Mij tot een volk zijn, Zie Lev. 26:12. en Ik zal hun tot een God zijn; Zie Gen. 17:7. want zij zullen zich tot Mij met hun ganse hart bekeren.

8. En gelijk de boze vijgen, die vanwege de boosheid niet kunnen gegeten worden (want aldus zegt de HEERE), also zal Ik maken Zedekia, *Of, stellen, toerichten*; anders: *overgeven*, en Jer. 24:9 aldus begonnen: *Ik zal hen, zeg Ik, oergeven*, enz. Vergelijk onder Jer. 29:17. den koning van Juda, mitsgaders zijn vorsten, en

het overblijfsel van Jeruzalem, die in dit land zijn overgebleven, en die in Egypteland wonen;

9. En Ik zal hen overgeven *Of, stellen, enz.; zie boven Jer. 15:4 en Deut. 28:25.* tot een beroering ten kwade, allen koninkrijken der aarde; tot smaadheid, en tot een spreekwoord, tot een spotrede, en tot een vloek, in al de plaatsen, waarhenen Ik hen gedreven zal hebben;
10. En Ik zal onder hen zenden het zwaard, den honger en de pestilentie, totdat zij verteerd zullen zijn uit het land, dat Ik hun en hun vaders gegeven had.

Jeremia 25

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is over het ganse volk van Juda, in het vierde jaar van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda (dit was het eerste jaar van Nebukadrezar, koning van Babel);
2. Hetwelk de profeet Jeremia *Woord des Heeren.* gesproken heeft tot het ganse volk van Juda, en tot al de inwoners van Jeruzalem, zeggende:
3. Van het dertiende jaar van Josia, den zoon van Amon, den koning van Juda, tot op dezen dag toe (dit is het drie en twintigste jaar *Of, deze drie en twintig jaren.*) is het woord des HEEREN tot mij geschied; en ik heb tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde *Dat is, zeer vlijtiglijk, intijds en geduriglijk. Vergelijk boven Jer. 7:13, en hier Jer. 25:4.* en sprekende, maar gij hebt niet gehoord. *Dat is, gehoorzaamd, gelijk ook in het volgende, en elders dikwijls.*
4. Ook heeft de HEERE tot u gezonden al Zijn knechten, de profeten, vroeg op zijnde *Vergelijk boven Jer. 7:13.* en zendende (maar gij hebt niet

gehoord, noch uw oor geneigd om te horen);

5. Zeggende: Bekeert u toch, een iegelijk van zijn bozen weg, *Zie Gen. 6:12.* en van de boosheid uwer handelingen, en woont in het land, *Dat is, zo zult gij zekerlijk wonen, Ik zal maken dat gij, enz. Zie Ps. 37:3.* dat de HEERE u en uw vaders gegeven heeft, van eeuw tot eeuw;
6. En wandelt andere goden niet na, om die te dienen, en u voor die neder te buigen; en vertoornt Mij niet door uwer handen werk, opdat Ik u geen kwaad doe. *Versta, kwaad der straffen, dat is, geen ongeluk of ellende toezend, gelijk dikwijls.*
7. Maar gij hebt naar Mij niet gehoord, spreekt de HEERE; opdat gij Mij vertoorndet door het werk uwer handen, u zelve ten kwade.
8. Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen; Omdat gij Mijn woorden niet hebt gehoord;
9. Ziet, Ik zal zenden, *Dat is, door mijn verborgen goddelijke regering zal Ik hen doen vergaderen en opkomen, alsof zij door boden en opzettelijk bevel kwamen aantrekken; vergelijk onder Jer. 49:14.* en nemen alle geslachten *Dat is, alle natiën, die tegen het noorden wonen. Vergelijk boven Jer. 1:15.* van het noorden, spreekt de HEERE; en tot Nebukadrezar, den koning van Babel, Mijn knecht; Dien Ik voorgenomen heb te gebruiken tot uitvoering mijner oordelen over vele volken. *Vergelijk Jews. 44:28, en Jes. 45:1, also onder Jer. 27:6, en Jer. 43:10. Vergelijk ook onder Jer. 29:4,7,14,20, en Jer. 51:7.* en zal ze brengen over dit land, *Of, tegen,* en zo in het volgende. en over de inwoners van hetzelfde, en over al deze volken rondom; en Ik zal ze verbannen, *Zie Deut. 2:34.* en zal ze stellen tot een ontzetting, *Of, schrik; anders, verwoesting. Zie boven Jer. 18:16, en onder Jer. 25:18.* en

tot een aanfluiting, en tot eeuwige woestheden. Hebreeuws, *woestheden der eeuwigheid*; dat is, langdurige.

10. En Ik zal van hen doen vergaan de stem der vrolijkheid Gelijk boven Jer. 7:34. en de stem de vreugde, de stem des bruidegoms en de stem der bruid, het geluid der molens Of, *molenstenen*. Versta, van de handmolens, die in een zo grote volrijke stad in grote menigte waren. Zie Exod. 11:5, en Deut. 24:6, idem Openb. 18:22. De zin is, dat God al het gerief van leeftocht zou wegnemen. en het licht der lamp. Of, *kaars*; waardoor men verstaan kan dat God hunne banketten en gastmalen, die zij in den diepen nacht bij grote lampen, of kaarsen en fakkels, hielden, zou doen ophouden; of eenvoudig, dat er gene nachtwaken meer zouden zijn, ten opzien van welke in een zo grote stad, den gansen nacht door, licht placht te zijn; of in het algemeen, dat er geen voorspoed, vreugde, noch troost zou zijn, gelijk zulks in de Heilige Schrift door duisternis, of gebrek van licht, verstaan wordt.
11. En dit ganse land zal worden tot een woestheid, tot een ontzetting; Of, *tot ontzettens*, of *schrikkens toe*. Alzo Jer. 25:18. en deze volken zullen den koning van Babel dienen zeventig jaren.
12. Maar het zal geschieden, als de zeventig jaren vervuld zijn, *dan* zal Ik over den koning van Babel, en over dat volk, spreekt de HEERE, hun ongerechtigheid bezoeken, mitsgaders over het land der Chaldeen, en zal dat stellen *volk*, of *land* der Chaldeën. tot eeuwige verwoestingen. Hebreeuws, *verwoestingen der eeuwigheid*.
13. En Ik zal over dat land brengen al Mijn woorden, die Ik daarover gesproken heb; al wat in dit boek geschreven is, wat Jeremia geprofeteerd heeft over al deze volken.

14. Want van hen zullen zich doen dienen, Hebreeuws, *hebben zich gediend*; dat is, zullen zich zekerlijk van hen laten dienen, gebruikende hen als slaven. De zin is: Gelijk de Chaldeën of Babyloniërs andere grote volken en koningen tenonder gebracht en tot dienstbaarheid gedwongen hebben, alzo zal hun wederom van al zulke volken en koningen geschieden, die alzo wel machtig en groot zijn als zij; te weten de Perzen en Meden. Zie dezelfde manier van spreken boven Jer. 22:13, en onder Jer. 27:7, en Jer. 30:8; Ezech. 34:27, enz. die ook machtige volken en grote koningen zijn; alzo zal Ik hun vergelden naar hun doen, en naar het werk hunner handen.
15. Want alzo heeft de HEERE, de God Israels, tot mij gezegd: In een gezicht. Neem dezen beker des wijns Of, *den beker des wijns dezer grimmigheid*; waarmede afgebeeld werden Gods toorn, oordelen en plagen, die Hij dezen volken bereid had en toezenden wil, met last aan Jeremia, om zulks alles voorheen openlijk te verkondigen en aan te zeggen, tot Gods eer, onderwijs en waarschuwing zijns volks, en overtuiging der goddelozen. Vergelijk Ps. 75:9; Jes. 51:17; Openb. 16:19. der grimmigheid van Mijn hand, en geef dien te drinken al den volken, tot welke Ik u zende;
16. Dat zij drinken, en beven, en dol worden, vanwege het zwaard, Dat is, krijg en oorlog, met alle bittere gevolgen van dien; vergelijk Ps. 22:21; alzo onder Jer. 25:27,29. dat Ik onder hen zal zenden.
17. En ik nam den beker van des HEEREN hand, en ik gaf te drinken al den volken, tot welke de HEERE mij gezonden had;
18. *Namelijk* Jeruzalem en de steden van Juda, en haar koningen, en haar vorsten; om die te stellen tot een woestheid, Gelijk boven Jer. 25:9,11. tot een ontzetting, tot een aanfluiting en tot een vloek, gelijk het is te dezen dage; Vergelijk Deut. 4:20,38, en

Deut. 8:18; 1 Kon. 8:24. Hieruit wordt door sommigen afgenomen dat Jeremia dit beschreven heeft ten tijde van de vervulling dezer profetie. Anders, *als of het ware te dezen dage*; dat is, het zal zo zekerlijk geschieden, alsof men het nu voor ogen zag. De aandachtige lezer kan ook vergelijken 2 Kron. 29:8.

19. Farao, Zie Gen. 12:15, en onder Jer. 46. den koning van Egypte, en zijn knechten, en zijn vorsten, en al zijn volk;

20. En den gansen gemengden hoop, Hierdoor verstaan sommigen ene vermenging van allerlei natiën onder en door elkander wonende, zonder onderscheid of bepaling van steden of bijzondere grenzen. Alzo Jer. 25:24. en allen koningen Versta, kleine koningen, vorsten, gouverneurs, drosten, of hoofdbaljuwen. Vergelijk Jer. 47, en zie Richt. 3:3. des lands van Uz; Zie Gen. 10:23, en Job 1:1. en allen koningen Versta, kleine koningen, vorsten, gouverneurs, drosten, of hoofdbaljuwen. Vergelijk Jer. 47, en zie Richt. 3:3. van der Filistijnen land, en Askelon, Steden der Filistijnen in de Schriftuur bekend. en Gaza, en Ekron, en het overblijfsel van Asdod; Omdat deze stad voor een goed deel bereids verdorven en verwoest was door een zeer langdurige belegering van den koning van Egypte, Psammetichus, die de vader was van Farao Necho, gelijk sommige historiën vermelden. Zie van *Asdod* 1 Sam. 5:1.

21. Edom, Zie onder Jer. 49:7, enz. en Moab, Zie onder Jer. 48. en den kinderen Ammons; Zie onder Jer. 49:1, enz.

22. En allen koningen van Tyrus, Den enen voor, den anderen na; of, allen regenten, oversten, of overrijken machtigen kooplieden en inwoners, die zich als koningen gedroegen. Zie Jes. 23:8, onder Jer. 47:4, en voorts Joz. 19:29. en allen koningen van Sidon; en den koningen der eilanden, Hebreeuws, *des eilands*. Zie Ps. 72:10. Anders: *de omtrek, die aan de*

overvaart van de zee is. Vergelijk onder Jer. 49:23. die aan gene zijde der zee zijn.

23. Dedan, Volken van steenachtig Arabië, uit *Ketura*; zie Gen. 25:3,15; Jes. 21:13. Van een anderen *Dedan*, uit Cham, door Cusch, in *Rijk Arabië*, of *Morenland*, zie Gen. 10:7, en van *Dedan* in *Edom*, zie onder Jer. 49:8. en Thema, en Buz, Zie Gen. 22:21. en allen, die aan de hoeken afgekort zijn; Zie boven Jer. 9:26.

24. En allen koningen van Arabie; Of, *te weten*, of *namelijk*, verstaande dat dezen gemeend zijn door de *afgekorten aan de hoeken*, Jer. 25:23. en allen koningen des gemengden hoops, Gelijk boven Jer. 25:20. die in de woestijn wonen; Versta, de Arabieren, die niet in vaste steden maar in tenten woonden; zie onder Jer. 49:31, enz.; Richt. 8:11.

25. En allen koningen van Zimri, Dat is, *gelijk enigen menen* waar de nakomelingen van *Simran* woonden, die Abrahams zoon was uit *Ketura*; Gen. 25:2. en allen koningen van Elam, Zie Gen. 10:22, en onder Jer. 49:34, enz. en allen koningen van Medie;

26. En allen koningen van het noorden, die nabij en die verre zijn, den een met den anderen; Hebreeuws, *den man aan, bij, of met zijnen broeder*; dat is, den een zowel als den ander; of die de een aan den ander aan elkander gelegen zijn. ja, allen koninkrijken der aarde, die op den aardbodem zijn. En de koning van Sesach zal na hen drinken. Hebreeuws, *Scheschach*; dat is, Babel, of enige andere der voornaamste steden van het koninkrijk van Babylonië, gelijk afgenomen wordt uit onder Jer. 51:41. De oorsprong van den naam is onzeker.

27. Gij zult dan tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Drinkt, Te weten, uit dien beker der grimmigheid, waarvan boven Jer. 25:15. en wordt dronken, en spuwt, en valt neder, dat gij niet weder opstaat, Of, *en staat niet weder op*.

vanwege het zwaard, dat Ik onder u zal zenden.

28. En het zal geschieden, wanneer zij weigeren zullen den beker van uw hand te nemen om te drinken, dat gij tot hen zeggen zult: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Gij zult zekerlijk drinken! Hebreeuws, *drinkende drinken*.

29. Want ziet, in de stad, Namelijk Jeruzalem, genoemd Gods stad. die naar Mijn Naam genoemd is, Hebreeuws, *over welke mijn naam genoemd, of uitgeroepen is*. Vergelijk boven Jer. 7:10. begin Ik te plagen, Hebreeuws *eigenlijk, kwaad te doen*. en zoudt gij enigszins Hebreeuws, *onschuldig zijnde, of gehouden wordende, onschuldig gehouden worden?* dat is, enigszins ongestraft blijven? Vergelijk onder Jer. 30:11, en Jer. 46:28, en Jer. 49:12, en zie 1 Kon. 2:9. onschuldig gehouden worden? Gij zult niet onschuldig gehouden worden; want Ik roep het zwaard Dat is, Ik beschik door mijn goddelijke regering dat het, als op een bijzonder bevel, komen zal. Alzo Ezech. 38:21. Vergelijk ook Jes. 13:3, en Jes. 46:11, en Jes. 48:15; Ezech. 36:29; Amos 5:8, en Amos 9:6; Hagg. 1:11. Hierom wordt het ook *des Heeren zwaard* genoemd, als hebbende van hem bevel, onder Jer. 47:6,7. Zie wijders 2 Kon. 8:1. # Jer 47.6,7 2Ki 8.1 over alle inwoners der aarde, spreekt de HEERE der heirscharen.

30. Gij zult dan al deze woorden tot hen profeteren, en gij zult tot hen zeggen: De HEERE zal brullen uit de hoogte, Als een leeuw; figuurlijk gesproken, om de verschrikkelijke gevolgen van Gods toorn uit te drukken; zie Joël. 3:16; Amos 1:2. en Zijn stem verheffen Hebreeuws, *geven*. uit de woning Zijner heiligheid; Dat is, zijn heilige woning, te weten den hemel. Hij zal schrikkelijk brullen Hebreeuws, *brullende brullen*. over Zijn woonstede; Of, *tegen zijn lieflijke woonstede*; dat is, den tempel, gelijk Ps. 79:7.

Hij zal een vreugdegeschrei, Hebreeuws, *Hedad*; zeer na overeenkomende met *Hed*; dat is, *weerklink*; Ezech. 7:7. als de *druiven* treders, uitroepen tegen alle inwoners der aarde.

31. Het geschal Of, *een gekraak, groot, of vreeslijk gedruis zal er komen*, enz. zal komen tot aan het einde der aarde; want de HEERE heeft een twist met de volken, Of, *pleit, twistzaak*. Hij zal gericht houden Of, *zich in recht begeven, rechten, pleiten*. met alle vlees; Dat is, mensen. Zie Gen. 6:12. de goddelozen heeft Hij aan het zwaard overgegeven, spreekt de HEERE.

32. Zo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, een kwaad Der straf, dat is ongeluk, ellende. Zie Gen. 19:19. gaat er uit van volk tot volk. en een groot onweder zal er verwekt worden van de zijden der aarde. Anders: *des lands*. Alzo in Jer. 25:33.

33. En de verslagenen des HEEREN Dat is, die door des Heeren rechtvaardig oordeel en regering zijn omgekomen. zullen te dien dage *liggen* van het *ene* einde der aarde tot aan het *andere* einde der aarde; zij zullen niet beklagd, noch opgenomen, Hebreeuws *eigenlijk, verzameld*; zie Ps. 26:9. noch begraven worden; tot mest op den aardbodem zullen zij zijn.

34. Huilt, gij herders! Regeerders in politie en kerk. en schreeuwt, en wentelt u *in de as*, gij heerlijken van de kudde! Alzo noemt God de voortreffelijksten en machtigsten onder het volk; alzo Jer. 25:35,36; zie van het Hebreeuwse woord Ps. 8:2. want uw dagen zijn vervuld, Die u van God verordineerd zijn; zie Ps. 37:13. dat men slachten zal, Te weten, u, of de een den ander. en van uw verstrooiingen, Versta, *de dagen* uwer verstrooiingen; dat is, dat gij verstrooid zult worden of, uwe verstrooiingen zijn nabij. dan zult gij

vervallen als een kostelijk vat. Hebreeuws, *vat d er begeerte*, of *van den lust*, *van den wens*; dat is, schoon, lustig, kostelijk, gewenst zie 2 Kron. 32:27; de zin is dat al hunne schoonheid en heerlijkheid vergaan zal, gelijk *bij exempel* een schoon en kostelijk glas, of iets anders, dat van zeer brekelijke stof gemaakt zijnde, in stukken valt, en nergens meer toe deugt noch weder samengezet of hermaakt kan worden.

35. En de vlucht zal vergaan van de herders, Of, *verloren zijn voor*, enz. dat is, daar zal geen ontvlieden zijn voor de regeerders, noch ontkoming voor de machtigen van het volk. Vergelijk Ps. 142:5; Amos 2:14,15,16, enz. en de ontkoming van de heerlijken der kudde.

36. Er zal zijn een stem des geroeps der herderen, en een gehuil der heerlijken van de kudde, omdat de HEERE hun weide verstoort.

37. Want de landouwen des vredes Of, *kooien, herdershutten, lieflijke woningen omdat het Hebreeuwse woord alzo genomen wordt des vredes*; dat is, waar men in vrede tevoren ging weiden, of in alle zekerheid en voorspoed woonde en meende te zullen blijven wonen. zullen uitgeroeid worden, vanwege de hittigheid des toorns des HEEREN.

38. Hij heeft, Namelijk de HEERE, van wien in het einde van Jer. 25:37 gesproken is. als een jonge leeuw, Zijn hutte verlaten; Of, *hol*. Dit kan men alzo verstaan, dat God, als een leeuw uit zijn hol, is uitgegaan als ten roof, om landen en lieden in groten toorn te verderven en als te verscheuren en te verslinden; of, dat Hij de plaats zijner residentie, Zion en den tempel *vanwaar Hij als een jonge leeuw de vijanden placht te verschrikken en te verscheuren*, nu verlaten heeft, en het overzulks den vijand licht te doen zal zijn, het Joodse land te vermeesteren, enz. want hunlieder land Of, *zekerlijk*. is geworden tot een verwoesting, vanwege de hittigheid des verdrukkers, Of, *rovers*, dat men op God, en ook op den Babyloniër kan duiden.

Hebreeuws, *verdrukkende*; te weten, *zwaard*, gelijk onder Jer. 46:16, en Jer. 50:16, of *land*, of *stad*, gelijk Zef. 3:1. Sommigen zetten het over: *Vanwege de hittigheid der duif*, omdat het Hebreeuwse woord zulks ook betekent; zie Ps. 74:8, alsof God wilde zeggen: Die tevoren zo lieflijk en minnelijk was als een duif, is nu geworden als een jonge verscheurende leeuw, en dat om de grote zonden van het volk. Sommigen verstaan door de *duif* de Assyriërs, van wie enigen schrijven dat zij in hunne banieren het beeld ener duif voerden. Dan moest men door de Assyriërs verstaan de Babyloniërs, als hebbende toen ten tijde de heerschappij over Assyrië. Vergelijk Ezra 6:22. ja, vanwege de hittigheid Zijns toorns.

Jeremia 26

1. In het begin des koninkrijks van Jojakim, den zoon van Josia, koning van Juda, geschiedde dit woord van den HEERE, zeggende:
2. Zo zegt de HEERE: Sta in het voorhof van het huis des HEEREN, en spreek tot alle steden van Juda, die komen om aan te bidden Hebreeuws eigenlijk, *zich te buigen, of neder te bukken*. Zie Gen. 24:26. in het huis des HEEREN, al de woorden, die Ik u geboden heb tot hen te spreken, doe er niet een woord af.
3. Misschien zullen zij horen, en zich bekeren, een iegelijk van zijn bozen weg; zo zou Ik berouw hebben Zie Gen. 6:6, alzo Jer. 26:13,19. over het kwaad, Der straf. Zie Gen. 19:19. dat Ik hun denk te doen vanwege de boosheid hunner handelingen.
4. Zeg dan tot hen: Zo zegt de HEERE: Zo gijlieden naar Mij niet zult horen, dat gij wandelt in Mijn wet, die Ik voor uw aangezicht gegeven heb;
5. Horende naar de woorden Mijner knechten, de profeten, die Ik tot u zende, zelfs vroeg op zijnde Zie boven

- Jer. 7:13. en zendende; doch gij niet gehoord hebt;
6. Zo zal Ik dit huis stellen als Silo, Zie boven Jer. 7:12,14. en deze stad zal Ik stellen tot een vloek allen volken der aarde.
7. En de priesters, en de profeten, Versta, de valse profeten, of valse leraars; en also in het volgende. Zie boven Jer. 2:8. en al het volk, hoorden Jeremia deze woorden spreken *Hebreeuws, sprekende.* in het huis des HEEREN.
8. Zo geschiedde het, als Jeremia geeindigd had te spreken alles, wat de HEERE geboden had tot al het volk te spreken, dat de priesters en de profeten en al het volk hem grepen, zeggende: Gij zult den dood sterven! *Hebreeuws, stervende sterven.*
9. Waarom hebt gij in den Naam des HEEREN geprofeteerd, zeggende: Dit huis zal worden als Silo, en deze stad zal woest worden, dat er niemand wone? En het ganse volk werd vergaderd tegen Jeremia, in het huis des HEEREN.
10. Als nu de vorsten van Juda deze woorden hoorden, *Of, dingen, zaken.* gingen zij op uit het huis des konings naar het huis des HEEREN; en zij zetten zich bij de deur der nieuwe poort Zijnde naar sommiger gevoelen de grootste van alle, vernieuwd en vermaakt door den koning Jotham, anders genaamd de hoge poort; idem de poort Sur, en fundamentpoort, in het oosten des tempels; zie 2 Kron. 27:3, en 2 Kon. 11:6, en 2 Kon. 15:35, en vergelijk boven Jer. 20:2. des HEEREN. Dat is, die voor aan des Heeren huis was.
11. Toen spraken de priesters en de profeten tot de vorsten en tot al het volk, zeggende: Aan dezen man is een oordeel des doods, *Of, recht;* dat is, hij is schuldig ter dood verwezen, of met den dood gestraft te worden; also onder Jer. 26:16; zie Deut. 19:6, en Deut. 21:22; Luk. 24:20. want hij heeft geprofeteerd tegen deze stad, gelijk als gij met uw oren gehoord hebt.
12. Maar Jeremia sprak tot al de vorsten en tot al het volk, zeggende: De HEERE heeft mij gezonden, om tegen dit huis en tegen deze stad te profeteren al de woorden, die gij gehoord hebt;
13. Nu dan, maakt uw wegen en uw handelingen goed, en gehoorzaamt de stem des HEEREN, uws Gods; zo zal het den HEERE berouwen over het kwaad, dat Hij tegen u gesproken heeft.
14. Doch ik, ziet, ik ben in uw handen; Dat is, macht of geweld. doet mij, als het goed, Dat is, zoals gij oordeelt goed en recht te zijn. en als het recht is in uw ogen;
15. Maar weet voorzeker, *Hebreeuws, wetende weet.* dat gij, zo gij mij doodt, gewisselijk onschuldig bloed zult brengen op u, *Hebreeuws eigenlijk, geven, stellen.* Zie Richt. 9:24; Ezech. 7:3,4,8. en op deze stad, en op haar inwoners; want in der waarheid, de HEERE heeft mij tot u gezonden, om al deze woorden voor uw oren te spreken.
16. Toen zeiden de vorsten en al het volk tot de priesteren en tot de profeten: Aan dezen man is geen oordeel des doods, want hij heeft tot ons gesproken in den Naam des HEEREN, onzes Gods.
17. Ook stonden er mannen op, van de oudsten des lands, Dat is, voortreffelijkste, ambtdragende, personen van staat. Zie Num. 11:16, en vergelijk Gen. 50:7. en spraken tot de ganse gemeente des volks, zeggende:
18. Micha, de Morastiet, Dat is, geboren te *Morescheth;* dat enigen houden voor *Marescha,* uit Mich. 1:14,15, omdat de oorspronkelijke betekenis der woorden enerlei schijnt te zijn; zie de aantekening

aldaar, en wijders Joz. 15:44. Doch anderen houden *Moreschet* voor een dorp, niet ver van de stad *Merescha*, gelegen aan de westelijke grenzen van Juda; of voor een andere stad, gelegen bij Gath, den Filistijnen toebehorende, en misschien van de Benjaminiten ingenomen, 1 Kron. 18:13; zie wijders Micha 1:14, en van een anderen profeet *Micha*; 1 Kon. 22, en 2 Kron. 18. heeft in de dagen van Hizkia, koning van Juda, geprofeteerd, en tot al het volk van Juda gesproken, zeggende: Zo zegt de HEERE des heirscharen: Zie 1 Kon. 18:15. Sion zal *als* een akker geploegd, en Jeruzalem *tot steen* hopen worden, en de berg dezes huizes *Moria*, waar de tempel stond. tot hoogten des wouds. Dat is, tot een gans wilde, woeste, woudachtige hoogte.

19. Hebben ook Hizkia, de koning van Juda, en gans Juda hem ooit gedood? Of, *enkel gedood*. Hebreeuws, *dodende gedood*. Vreesde hij niet den HEERE, Namelijk Hizkia. en smeekte des HEEREN aangezicht, zodat het den HEERE berouwde over het kwaad, Gelijk boven Jer. 18:8, en elders dikwijls. dat Hij tegen hen gesproken had? Wij dan doen een groot kwaad tegen onze zielen. Dat is, doen een grote zonde, waarmede wij onszelf het verderf op den hals halen. Vergelijk Num. 16:38, enz.

20. Er was ook een man, Of, *daar was*, of, *is ook een man geweest*; zodat dit een verhaal is van den profeet Jeremia, dienende tot aanmerking van Gods genadige regering, in het beschermen van Jeremia door Ahikam, zonder welke hij lichtelijk van Jojakim geloond zou zijn geweest gelijk deze Uria. die in den Naam des HEEREN profeteerde, Uria, Hebreeuws, *Urijahu-Schemajahu*. Van dezen wordt nergens elders vermeld. de zoon van Semaja, van Kirjath-Jearim; die profeteerde tegen deze stad en tegen dit land, naar al de woorden van Jeremia. Dat is, op gelijke wijze, even also, gelijk Jeremia.

21. En als de koning Jojakim, mitsgaders al zijn geweldigen, en al de vorsten zijn woorden hoorden, zocht de koning hem te doden; als Uria *dat* hoorde, zo vreesde hij, en vluchtte, en kwam in Egypte;

22. Maar de koning Jojakim zond mannen *naar* Egypte, Elnathan, den zoon van Achbor, Vergelijk 2 Kon. 22:12,14, en onder Jer. 36:12. en *andere* mannen met hem, in Egypte;

23. Die voerden Uria uit Egypte, en brachten hem tot den koning Jojakim, en hij sloeg hem met het zwaard, Dat is, deed hem slaan; dat is, ombrengen, en zijn lichaam werpen, enz. en hij wierp zijn dood lichaam in de graven van de kinderen des volks. Dat is, in een van de graven van het gemene volk; zie Richt. 12:7; zonder hem *gelijk een profeet des HEEREN wel waardig was* enige gewone uiterlijke eer te bewijzen.

24. Maar de hand van Ahikam, Dat is, hij beschermde Jeremia met zijn macht, aanzien, beleid en gezag, die hij had. Zie van dezen Ahikam 2 Kon. 22:12,14, en 2 Kon. 25:22; idem onder Jer. 39:14. den zoon van Safan, was met Jeremia, dat men hem niet overgaf in de hand des volk, om hem te doden.

Jeremia 27

1. In het begin des koninkrijks van Jojakim, Elf jaren vóór het koninkrijk van Zedekia, als Nebukadnezar nog niet koning van Babel was, gelijk afgenomen wordt uit Jer. 25:1, ontving Jeremia bevel van hetgeen hij doen en zeggen zou ten tijde van den koning Zedekia, gelijk uit het volgende blijkt. Zie Jer. 27:3,12. zoon van Josia, koning van Juda, geschiedde dit woord tot Jeremia, van den HEERE, zeggende:

2. Alzo zeide de HEERE tot mij: Maak u banden en jukken, Alzo wordt het Hebreeuwse woord ook genomen onder Jer. 28:10,12,13. Anders betekent het ook *disselen*, of *zelen*, waarmede men aan het juk

of den dissel gebonden wordt. Zie Lev. 26:13, met de aantekening. **en doe die aan uw hals;** Dat is, een van dien, *zie Richt. 12:7, en boven Jer. 26:23*, en draag dat, om het volk levendig af te beelden de toekomstige dienstbaarheid onder den koning van Babel; *zie onder Jer. 27:8,12, en Jer. 28:14*, en doe met de andere gelijk volgt.

3. En zend ze tot den koning van Edom, en tot den koning van Moab, en tot den koning der kinderen Ammons, en tot den koning van Tyrus, en tot den koning van Sidon; door de hand der boden, *Of, gezanten.* die te Jeruzalem tot Zedekia, den koning van Juda, komen. *Of, zullen komen, zijn gekomen*, om verbond met hem te maken tegen de Babyloniërs, of hem in zijn rebellie te stijven. Zie 2 Kron. 36:13.
4. En beveel hun aan hun heren te zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, Zie 1 Kron. 18:15. de God Israels: Zo zult gij tot uw heren zeggen:
5. Ik heb gemaakt de aarde, den mens en het vee, die op den aardbodem zijn, door Mijn grote kracht, en door Mijn uitgestrekte arm, en Ik geef ze *Of, daarom geef Ik die, of heb ze gegeven, enz.; te weten de aarde.* **aan welken het recht is in Mijn ogen.** Dat is, wien het mij, belijft, of liefde.
6. En nu, Ik heb al deze landen gegeven in de hand van Nebukadnezar, In het voorgaande dikwijls genoemd *Nebukadrezar.* den koning van Babel, Mijn knecht; Zie boven Jer. 25:9. zelfs ook het gedierte des velds Manier van spreken, betekende een volstreckte en volkomen heerschappij. Vergelijk onder Jer. 28:14; Dan. 2:38. heb Ik hem gegeven, om hem te dienen.
7. En alle volken zullen hem, en zijn zoon, en zijns zoons *Evilmerodach*, van wien zie 2 Kon. 25:27, en onder Jer. 52:31. zoon dienen, *Belsazar.* Zie Dan. 5. totdat ook de tijd zijns eigenen lands kome;

Of, de rechte tijd van zijn land. Hebreeuws, *de tijd van zijn land, ook, of zelfs, of ja zijns*, te weten, lands; of *ook dien*, te weten, tijd van zijn land, dat zijn land onder het geweld van anderen door Gods regering zal gebracht worden, en de Babylonische monarchie een einde nemen. Vergelijk Dan. 5:26. **dan zullen zich machtige volken en grote koningen van hem doen dienen.** *Of, hem dwingen te dienen.* Zie boven Jer. 25:14.

8. En het zal geschieden, het volk en het koninkrijk, dat hem, Nebukadnezar, den koning van Babel, niet zal dienen, en dat zijn hals *Te weten volk of koninkrijk.* niet zal geven onder het juk des konings van Babel; over datzelve volk zal Ik, spreekt de HEERE, bezoeking doen door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie, totdat Ik ze zal verteerd hebben door zijn hand. Dat is, door zijn dienst, of zijn geweld.
9. Gijlieden dan, hoort niet naar uw profeten, *Versta, valse profeten, en al zulken, die voorgeven dat zij goddelijke openbaringen en dromen hebben.* Zie boven Jer. 23:25, enz. en naar uw waarzeggers, en naar uw dromers, Hebreeuws, *dromen*; also onder Jer. 29:8, gelijk, *gevankelijke wegvoering of gevangenis voor gevankelijke weggevoerden, gevangen*, onder Jer. 28:4,6, en Jer. 29:1,4; zie Job 35:13. en naar uw guichelaars, Zie Lev. 19:26. en naar uw tovenaars, dewelke tot u spreken, zeggende: Gij zult den koning van Babel niet dienen.
10. Want zij profeteren u valsheid, *Of, ene leugen*; also Jer. 27:14,16. om u verre uit uw land te brengen, Zie onder Jer. 27:15. en dat Ik u uitstote, en gij omkomt.
11. Maar het volk, dat zijn hals zal brengen onder het juk des konings van Babel, en hem dienen, datzelve zal Ik in zijn land laten, spreekt de

- HEERE, en het zal dat bouwen en daarin wonen.
12. Daarna sprak ik tot Zedekia, Te weten, ten tijde van den koning Zedekia; vergelijk boven Jer. 27:1, en onder Jer. 35:1, met de aantekening. den koning van Juda, naar al deze woorden, zeggende: Brengt uw halzen onder het juk des konings van Babel, en dient hem en zijn volk, zo zult gij leven. Dat is, levend blijven; alzo Jer. 27:17.
13. Waarom zoudt gij sterven, Dat zekerlijk geschieden zal zo gij den koning van Babel niet wilt dienen; alzo onder Jer. 27:17; vergelijk 2 Sam. 2:22. gij en uw volk door het zwaard, door den honger en door de pestilentie, gelijk als de HEERE gesproken heeft van het volk, dat den koning van Babel niet zal dienen.
14. Hoort dan niet naar de woorden der profeten, die tot u spreken, zeggende: Gij zult den koning van Babel niet dienen; want zij profeteren u valsheid.
15. Want Ik heb ze niet gezonden, spreekt de HEERE, en zij profeteren valselijk in Mijn Naam; opdat Ik u uitstote, Dit was wel het oogmerk der valse profeten niet, maar het zou zekerlijk daarop volgen, wil de Heere zeggen, als zij de valse profeten zouden geloven, die ook met hun valse profetieën onder Gods heilige en rechtvaardige regering stonden. Zie 1 Kon. 22:19, enz. en boven Jer. 18:16. en gij omkomt, gij en de profeten, die u profeteren.
16. Ook sprak ik tot de priesteren, en tot dit ganse volk, Dat de priesters en valse profeten aanhing. zeggende: Zo zegt de HEERE: Hoort niet naar de woorden uwer profeten, die u profeteren, zeggende: Ziet, de vaten van des HEEREN huis Die ten tijde van Jojakim en Jechonia naar Babel gevoerd waren; 2 Kron. 36:7,10. zullen nu haast uit Babel wedergebracht worden; want zij profeteren u valsheid.
17. Hoort niet naar hen, *maar* dient den koning van Babel, zo zult gij leven; Gelijk Jer. 27:12. waarom zou deze stad *tot* een woestheid worden?
18. Maar zo zij profeten zijn, en zo des HEEREN woord bij hen is, laat hen nu bij den HEERE der heirscharen voorbidden, Hebreeuws, *bejegenen, aanlopen, tussenkomen*; te weten met voorbiddingen; gelijk boven Jer. 7:16, zie aldaar. opdat de vaten, die in het huis des HEEREN, en in het huis des konings van Juda, en te Jeruzalem zijn overgebleven, niet naar Babel komen.
19. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, van de pilaren, Zie 2 Kon. 25:16,17. en van de zee, en van de stellingen, en van het overige der vaten, die in deze stad zijn overgebleven,
20. Die Nebukadnezar, de koning van Babel, niet heeft weggenomen, als hij Jechonia, den zoon van Jojakim, koning van Juda, van Jeruzalem, naar Babel gevankelijk wegvoerde, mitsgaders al de edelen van Juda en Jeruzalem; Hebreeuws, *witte*; zie Neh. 2:16.
21. Ja, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels, van de vaten, die *in* het huis des HEEREN, en in het huis des konings van Juda, en te Jeruzalem zijn overgebleven:
22. Naar Babel zullen zij gebracht worden, en aldaar zullen zij zijn, Dat is, blijven; alzo onder Jer. 32:5; Ps. 37:18, enz. tot den dag toe, dat Ik ze bezoeken zal, Dit en het volgende kan men duiden op de genadige bezoeking der Joden, die God uit de gevangenschap van Babel wilde verlossen en met de vaten doen wederkomen; of ook *bij gelijkenis van mensen genomen* van de

vaten zelf, wien God, *om zo te spreken* deze weldaad zou bewijzen, dat Hij ze uit de handen dergenen, die ze met geweld onderhielden en schandelijk misbruiken, *Dan. 5:2,3,4*, weder aan hun rechte plaats en tot hun recht gebruik zou brengen. Alzo wordt God gezegd het *land* te bezoeken, Ps. 65:10, enz. spreekt de HEERE; dan zal Ik ze opvoeren, en zal ze wederbrengen tot deze plaats.

Jeremia 28

1. Voorts geschiedde het in hetzelfde jaar, Als hij Zedekia, de priesters en het volk vermaand had *gelijk boven Jer. 27:12, enz.* hun hals te buigen onder het juk van den koning van Babel. in het begin des koninkrijks van Zedekia, koning van Juda, in het vierde jaar, In hetwelk de koning Zedekia ook een gezant gezonden heeft naar Babel, zie onder Jer. 51:59. in de vijfde maand, *dat* Hananja, Hebreeuws, *Chananja*. zoon van Azur, Hebreeuws, *Azzur*. de profeet, Versta, valse profeet, alzo in het volgende. die van Gibeon was, Ene stad der priesters, Joz. 21:13,17. tot mij sprak, in het huis des HEEREN, voor de ogen der priesteren Dat is, in de tegenwoordigheid, en zo dikwijls in het volgende. en des gansen volks, zeggende:
2. Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israels, zeggende: Ik heb het juk des konings van Babel verbroken.
3. In nog twee volle jaren Hebreeuws, *jaren der dagen*. Zie Gen. 41:1, alzo onder Jer. 28:11. zal Ik tot deze plaats wederbrengen al de vaten van het huis des HEEREN, die Nebukadnezar, de koning van Babel, uit deze plaats heeft weggenomen, en dezelve *naar* Babel gebracht.
4. Ook zal Ik Jechonia, den zoon van Jojakim, koning van Juda, en allen, die gevankelijk weggevoerd zijn van

Juda, Hebreeuws, *gevankelijke wegvoering, vervoering*, alzo onder Jer. 28:6, en Jer. 29:1,20, en elders dikwijls. die te Babel gekomen zijn, tot deze plaats wederbrengen, spreekt de HEERE; Dit sprak hij valselijk. Zie boven Jer. 23:31. want Ik zal het juk des konings van Babel verbreken.

5. Toen sprak de profeet Jeremia tot den profeet Hananja, voor de ogen der priesteren, *Gelijk boven Jer. 28:1.* en voor de ogen des gansen volks, die in het huis des HEEREN stonden;
6. En de profeet Jeremia zeide: Amen, Dat is, het worde waar. Zie Num. 5:22. de HEERE doe alzo! de HEERE bevestigte uw woorden, die gij geprofeteerd hebt, dat Hij de vaten van des HEEREN huis, Dat is, van zijn huis; *gelijk dikwijls.* en allen, die gevankelijk zijn weggevoerd, *Gelijk Jer. 28:4.* van Babel wederbreng tot deze plaats!
7. Maar hoor nu dit woord, Gij Hananja. dat ik spreek voor uw oren, en voor de oren des gansen volks:
8. De profeten, die voor mij en voor u van ouds geweest zijn, die hebben tegen veel landen en tegen grote koninkrijken geprofeteerd, Of, *machtige*. van krijg, en van kwaad, Dat is, allerlei plagen, ongeluk en ellende, die gemeenlijk bij den oorlog zijn, als, honger, verwoesting van landen en lieden, enz. en van pestilentie.
9. De profeet, Of, *aangaande een profeet*, enz. die geprofeteerd zal hebben van vrede, als het woord van dien profeet komt, Dat is, nakomt, vervuld wordt. Alzo Richt. 13:12. *dan* zal die profeet bekend worden, dat hem de HEERE in der waarheid gezonden heeft.
10. Toen nam de profeet Hananja het juk van den hals *Zie boven Jer. 27:2.* van den profeet Jeremia, en verbrak het.

11. En Hananja sprak voor de ogen des gansen volks, *Gelijk boven Jer. 28:1,5.* zeggende: Zo zegt de HEERE: Alzo zal Ik verbreken het juk van Nebukadnezar, den koning van Babel, in nog twee volle jaren, *Gelijk boven Jer. 28:3.* van den hals al der volken. Versta, *nemende dat* van den hals, enz. uit Jer. 28:10, alzo in Jer. 28:12. En de profeet Jeremia ging zijns weegs. *Verwachtende nadere openbaring en last van God.*

12. Doch des HEEREN woord geschiedde tot Jeremia (nadat de profeet Hananja het juk van den hals van den profeet Jeremia verbroken had), zeggende:

13. Ga henen en spreek tot Hananja, zeggende: Zo zegt de HEERE: Houten jukken *Dit kan men verstaan, dat Hananja het ene houten juk van Jeremia brekende, daardoor te verstaan wilde geven dat al de andere, waarvan Jer. 27:2,3, enz., van gelijken zouden gebroken worden. Of, men kan het hier overzetten, houten disselen zie boven Jer. 27:2, omdat in het volgende een ander Hebreeuws woord, dat ook een juk betekent, gebruikt wordt. Vergelijk wijders Deut. 28:48. hebt gij verbroken, nu zult gij in plaats van die ijzeren jukken Dit kan men verstaan, dat Hananja het ene houten juk van Jeremia brekende, daardoor te verstaan wilde geven dat al de andere, waarvan Jer. 27:2,3, enz., van gelijken zouden gebroken worden. Of, men kan het hier overzetten, houten disselen zie boven Jer. 27:2, omdat in het volgende een ander Hebreeuws woord, dat ook een juk betekent, gebruikt wordt. Vergelijk wijders Deut. 28:48. maken.*

14. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ik heb een ijzeren juk gedaan aan den hals van al deze volken, om Nebukadnezar, den koning van Babel, te dienen, en zij zullen hem dienen; ja, Ik heb hem ook het

gedierte des velds gegeven. *Zie boven Jer. 27:6.*

15. En de profeet Jeremia zeide tot den profeet Hananja: Hoor nu, Hananja! de HEERE heeft u niet gezonden, maar gij hebt gemaakt, dat dit volk op leugen vertrouwt.

16. Daarom, zo zegt de HEERE: Zie, Ik zal u wegwerpen van den aardbodem; *Uit het land der levenden wegnemen gelijk de Schrift elders spreekt en verzenden naar uwe plaats. Vergelijk Hand. 1:25.* dit jaar zult gij sterven, omdat gij een afval gesproken hebt *Het volk door uw valse profetieën in afvalligheid en boosheid stijvende. Vergelijk Deut. 13:5.* tegen den HEERE.

17. Alzo stierf de profeet Hananja in datzelfde jaar, in de zevende maand. *De tweede maand, nadat hem de dood door Jeremia was aangezegd. Zie boven Jer. 28:1.*

Jeremia 29

1. Voorts zijn dit de woorden des briefs, dien de profeet Jeremia zond van Jeruzalem tot de overige oudsten, *Hebreeuws, het overige der oudsten der gevankelijke wegvoering. Gelijk boven Jer. 28:4, en onder Jer. 29:4,22,31.* die gevankelijk waren weggevoerd, mitsgaders tot de priesteren, en tot de profeten, en tot het ganse volk, dat Nebukadnezar van Jeruzalem gevankelijk had weggevoerd naar Babel.

2. (Nadat de koning Jechonia, en de koningin, en de kamerlingen, *Of, hovelingen. Zie Gen. 37:36.* de vorsten van Juda en Jeruzalem, mitsgaders de timmerlieden en smeden *Hebreeuws, timmerman en de smid; zie boven Jer. 24:1.* van Jeruzalem waren uitgegaan);

3. Door de hand van Elasa, *Dit hangt aan deze woorden van Jer. 29:1, dien de profeet Jeremia zond, door de hand, enz., dat is, door den dienst; deze gezanten namen dien brief*

mede. den zoon van Safan, en Gemarja, den zoon van Hilkia, die Zedekia, de koning van Juda, naar Babel zond, tot Nebukadnezar, den koning van Babel, zeggende: Te weten, in den brief, gelijk volgt; also onder Jer. 29:25,28, enz.

4. Zo zegt de HEERE der heirscharen, Zie 1 Kon. 18:15. de God Israels, tot allen, die gevankelijk zijn weggevoerd, *Hebreeuws, tot de ganse gevankelijke wegvoering;* gelijk Jer. 29:1. die Ik gevankelijk heb doen wegvoeren De Heere. van Jeruzalem naar Babel:

5. Bouwt huizen en woont *daarin*, en plant hoven en eet de vrucht daarvan;

6. Neemt vrouwen, en gewint zonen en dochteren, en neemt vrouwen voor uw zonen, en geeft uw dochteren aan mannen, dat zij zonen en dochteren baren; en wordt aldaar vermenigvuldigd, en wordt niet verminderd.

7. En zoekt den vrede der stad, Dat is, welvaart en voorspoed. Zie Gen. 37:14. waarhenen Ik u gevankelijk heb doen wegvoeren, en bidt voor haar tot den HEERE; want in haar vrede zult gij vrede hebben. Gelijk het haar welgaat, zal het u ook welgaan.

8. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Laat uw profeten en uw waarzeggers, die in het midden van u zijn, u niet bedriegen, *Ulieden wijsmakende dat gij binnen twee jaren zult verlost worden.* en hoort niet naar uw dromers, *Hebreeuws, dromen.* Zie boven Jer. 27:9. die gij doet dromen. Dien gij door uwe ijdelheid en lichtgelovigheid gelegenheid en oorzaak geeft, om u met valse dromen te verleiden.

9. Want zij profeteren u valselijk in Mijn Naam; *Hebreeuws, in, of met*

valsheid. Ik heb hen niet gezonden, spreekt de HEERE.

10. Want zo zegt de HEERE: Zekerlijk, als zeventig jaren *Hebreeuws, aan, of naar den mond van vervuld te worden, of zijn.* Deze plaats is zeer aanmerkelijk voor het gevoelen dergenen, die de zeventigjarige gevangenschap aanvangen te rekenen, niet van de verwoesting van Jeruzalem onder den koning Zedekia, maar van de wegvoering van den koning Jechonia en van vele andere Joden, *waarvan boven Jer. 29:2,* die nu in de gevangenschap waren, als Jeremia dezen brief aan hen zond. Vergelijk Ezech. 1:2, en Ezech. 33:21, en Ezech. 40:1, met de aantekening. **te Babel** Of, *aan, met Babel;* dat is, als gij zeventig jaren aldaar zult geweest zijn, of, als Babel u zolang in de gevangenschap zal gehouden hebben. **zullen vervuld zijn,** zal Ik ulieden bezoeken, *Versta, in genade;* zie Gen. 21:1. en Ik zal Mijn goed woord over u Dat is, mijn goede, genadige en troostelijke beloften van uwe verlossing vervullen. **verwekken,** Of, *bevestigen, daarstellen, doen bestaan.* u wederbrengende tot deze plaats.

11. Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de HEERE, gedachten des vredes, *Lichamelijken en geestelijken zegen, en niet het tegendeel;* zie Gen. 37:14. en niet des kwaads, dat Ik u geve het einde *Hebreeuws, achterste, laatste;* dat is, hier, einde; zie Ps. 37:37, onder Jer. 31:17 en vergelijk 1 Petr. 1:9. en de verwachting. Dat is, ene uitkomst, die Ik beloofd heb en gij van mij verwachten zult, of, *het verwachte einde, het einde waarnaar gij gewacht hebt, een gewenst einde.*

12. Dan zult gij Mij aanroepen, en henengaan, en tot Mij bidden; en Ik zal naar u horen.

13. En gij zult Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart.

14. En Ik zal van ulieden gevonden worden, Of, *mij gereed, of vindelijke tonen.* Vergelijk Ps. 46:2. spreekt de HEERE, en

Ik zal uw gevangenis wenden, en u vergaderen uit al de volken, en uit al de plaatsen, waarhenen Ik u gedreven heb, spreekt de HEERE; en Ik zal u wederbrengen tot de plaats, van waar Ik u gevankelijk heb doen wegvoeren.

15. Omdat gij zegt: de HEERE heeft ons profeten naar Babel verwekt; Anders: *in Babel*, dat is, omdat gij u wijsmaakt dat God, niettegenstaande Hij u naar Babel heeft doen wegvoeren, nochtans ook profeten derwaarts gestuurd heeft, die u zouden troosten met belofte dat God het koninkrijk van Juda zal staande houden en u binnen twee jaren verlossen en weder te Jeruzalem brengen; daarom zo hoort nu wat de Heere dienaangaande zegt, opdat gij de ijdele hoop, die u uw valse profeten geven, moogt verlaten, en u houden aan de profetieën, die ik u hier in Gods naam doe en die u in het volgende verhaald worden. Anderen hechten Jer. 29:15 aan het voorgaande, aldus: *Wanneer gij gezegd zult hebben: De Heere heeft ons*, enz.; dat is, deze verlossing zal komen, als gij met oprechte boetvaardigheid zult bekennen dat ik en andere getrouwe profeten, van God verwekt zijnde, u de rechte waarheid hebben gezegd, dat gij naar Babel zoudt moeten gaan, en niet verlost worden vóór den tijd, dien God daartoe bestemd heeft.

16. Daarom zegt de HEERE alzo van den koning, Hebreeuws, *el*, dat somtijds voor *van* genomen wordt. Zie Job 42:7, en Ps. 2:7, en onder Jer. 29:21,31, en Jer. 30:4. die op Davids troon zit, en van al het volk, dat in deze stad woont, Jeruzalem;; dat is, die hier gebleven zijn, tot welke gij haast in vrede meent weder te komen, alzo u de valse profeten wijsmaken. *te weten*, uw broederen, die met u niet zijn uitgegaan in de gevangenis;

17. Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal het zwaard, den honger en de pestilentie onder hen zenden; en Ik zal ze maken als de afschuwelijke vijgen, Zie boven Jer.

24:8, enz. die vanwege de boosheid niet kunnen gegeten worden.

18. En Ik zal ze achterna jagen met het zwaard, met den honger en met de pestilentie; en Ik zal ze overgeven tot een beroering, Zie Deut. 28:25, en boven Jer. 15:4 enz. allen koninkrijken der aarde, tot een vloek, en tot een schrik, Anders: *verwoesting, schrikkelijke woestheid*. en tot een aanfluiting, en tot een smaadheid, onder al de volken, waar Ik ze henengedreven zal hebben;

19. Omdat zij naar Mijn woorden niet gehoord hebben, spreekt de HEERE, als Ik Mijn knechten, de profeten, tot hen zond, vroeg op zijnde en zendende; Zie boven Jer. 7:13. maar gijlieden hebt niet gehoord, spreekt de HEERE.

20. Gij dan, hoort des HEEREN woord, gij allen, Hebreeuws, *de ganse gevankelijke wegvoering*. Gelijk boven Jer. 29:1. die gevankelijk zijt weggevoerd, die Ik van Jeruzalem naar Babel heb weggezonden!

21. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels, van Achab, zoon van Kolaja, en van Zedekia, zoon van Maaseja, die ulieden in Mijn Naam valselijk profeteren: *Of, valsheid, leugen*. Ziet, Ik zal hen geven in de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel, en hij zal ze voor uw ogen slaan. Dat is, laten ombrengen, gelijk in het volgende verklaard wordt.

22. En van hen zal een vloek Te weten van deze valse profeten zullen de gevangen Joden nog een formulier of gewoonte van vloeken nemen en gebruiken wanneer zij iemand willen vervloeken. Vergelijk onder Jer. 42:18; Jes. 65:15. genomen worden bij al de gevankelijk weggevoerden van Juda, die in Babel zijn, dat men zegge: De HEERE stelle u als Zedekia, en als Achab, In Jer. 29:21 genoemd

Achab. die de koning van Babel aan het vuur braadde; Dat is, liet braden of roosten.

23. Omdat zij een dwaasheid deden in Israel, en overspel bedreven met de vrouwen hunner naasten, en spraken het woord valselijk in Mijn Naam, *Of, een vals woord, een woord dat valsheid of leugen was;* dat is, zij leerden en profeteerden valsheid, misbruikende daartoe mijnen naam en last. dat Ik hun niet geboden had; en Ik ben Degene, Die het weet, en een getuige *daarvan*, spreekt de HEERE.

24. Tot Semaja nu, den Nechelamiet, Dit schijnt een naam te zijn van afkomst of geboorteplaats, maar sommigen menen dat Jeremia, of God zelf hem dezen naam spottenderwijze gegeven heeft, vanwege zijne dromen, want *chalam* betekent dromen, boven Jer. 29:8. Onder Jer. 29:31,32, is *Nechlamiet*. zult gij spreken, zeggende:

25. Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israels, zeggende: *Gelijk boven Jer. 29:3.* Omdat gij brieven in uw naam Op uw eigen gezag, niet door mijn last, gelijk gij u valselijk beroemt. gezonden hebt tot al het volk, dat te Jeruzalem is, en tot Zefanja, den zoon van Maaseja, den priester, Den tweeden priester; zie 2 Kon. 25:18, en vergelijk boven Jer. 20:1. en tot al de priesteren, zeggende: *Gelijk boven Jer. 29:3.*

26. De HEERE heeft u tot priester gesteld, in plaats van den priester Jojada, Sommigen menen dat hij verstaat den hogepriester Jojada, *van wiens voortreffelijke daden te zien is 2 Kon. 11, en 2 Kron. 23;* om, naar de wijze der valse profeten, hem te vleien. Anderen menen dat het een ander is geweest, die òf dood, òf naar Babel mede weggevoerd was, zulks dat Zefanja naar de orde in zijne plaats opgevolgd is. dat gij opzieners zoudt zijn *Of, bevelhebbers.* in des HEEREN huis over allen man, die onzinnig is, Dit duidt hij

op Jeremia. Vergelijk 2 Kon. 9:11. en zich voor een profeet uitgeeft, dat gij dien stelt in de gevangenis Van het Hebreeuwse woord zie boven Jer. 20:2. en in den stok. Het Hebreeuwse woord *tsinok* wordt alleen hier gevonden, zodat het onzeker is wat voor een soort van gevangenis, òf ketens en boeien, òf ook doodstraf het eigenlijk betekent. Sommigen vergelijken het met *kikkim*, dat ook ketens en boeien betekent; anderen menen: het is samengevoegd van *tsi*, dat is *een schip*, en *janak*, dat is *zuigen*, en zetten het over *zuigship* of *zuigschuit*, zijnde geweest bij de Perzen *ook misschien bij andere aangelegen volken* een zeer wrede doodstraf, wanneer een mens tussen twee op elkaar gepaste schuiten gelegd en als ingepakt werd, het hoofd, de handen en voeten alleenlijk buiten stekende, en alzo gelaten, onder anderen met honig en melk *die hij moest inzuigen* gevoed, steeds met het aangezicht naar de zon gekeerd, van buiten van de vliegen, en van binnen van het gewormte en vuiligheid geplaagd, zeer deerlijk ten laatste verging.

27. Nu dan, waarom hebt gij Jeremia, den Anathothiet, niet gescholden, En voorts *gestraft* naar zijne verdienste. die zich bij ulieden voor een profeet uitgeeft?

28. Want daarom heeft hij Om te tonen dat hij een profeet is. *Of, aldus heeft hij,* enz. tot ons *naar* Babel gezonden, Te weten een brief als boven. zeggende: Het zal lang duren; *Of, zij de gevangenschap zal lang duren, langdurig zijn.* Hebreeuws, *het, of zij, lang, of langdurig.* bouwt huizen, en woont *daarin* en plant hoven, en eet de vrucht daarvan.

29. Zefanja nu, de priester, had dezen brief gelezen voor de oren van den profeet Jeremia.

30. Daarom geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, Hier wordt nu vervolgd hetgeen boven Jer. 29:25 was begonnen. zeggende:

31. Zend henen tot allen, die gevankelijk weggevoerd zijn,

Hebreeuws, *de gevankelijke wegvoering*; gelijk boven Jer. 29:1. zeggende: Zo zegt de HEERE van Semaja, den Nechemiet: Boven Jer. 29:24, *Nechelamiet*, zie aldaar. Omdat Semaja ulieden geprofeteerd heeft, daar Ik hem niet gezonden heb, en heeft gemaakt, dat gij op leugen vertrouwt;

32. Daarom zegt de HEERE alzo: Ziet, Ik zal bezoeking doen over Semaja, Door straf. Zie Gen. 21:1. den Nechemiet, en over zijn zaad; hij zal niemand hebben, die in het midden dezes volks wone, en zal het goede niet zien, Dat is, niet bevelen en genieten. Zie Job 7:7. dat Ik Mijn volke doen zal, spreekt de HEERE; want hij heeft een afval gesproken tegen den HEERE. Zie boven Jer. 28:16.

Jeremia 30

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, zeggende:
2. Zo spreekt de HEERE, de God Israels, zeggende: Schrijf u al de woorden, Zie onder Jer. 36:2. die Ik tot u gesproken heb, in een boek.
3. Want zie, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik de gevangenis *Of, de gevangenen wederbrengen.* van Mijn volk, Israel en Juda, wenden zal, zegt de HEERE; en Ik zal hen wederbrengen in het land, dat Ik hun vaderen gegeven heb, en zij zullen het erfelijk bezitten.
4. En dit zijn de woorden, die de HEERE gesproken heeft van Israel en van Juda.
5. Want zo zegt de HEERE: Wij horen een stem Hier worden de inwoners van Jeruzalem ingevoerd, aldus klagende ten tijde van het innemen der stad, enz. der verschrikking; *Of, siddering.* er is vrees en geen vrede.

6. Vraagt toch en ziet, of een manspersoon baart? Dat is, baren kan, gelijk dikwijls. Waarom zie Ik *dan* eens iegelijken mans handen op zijn lenden, als van een barende *vrouw*, en alle aangezichten veranderd in bleekheid? *Of, geelheid, de geelzucht;* dat is, misverwig, gelijk de geelzuchtige mensen en de landvruchten, wanneer ze door veel vocht verrotten en met honigdauw geslagen zijn. Vergelijk Deut. 28:22.

7. O wee! want *Of, immer, zekerlijk is die dag, enz., of, dat die dag zo groot is.* die dag is zo groot, Dat is, de bestemde tijd des oordeels over Jakobs nakomelingen zie *Ps. 37:13, en Joël. 1:15,* dat zij nooit tevoren zo hard zijn gestraft. dat zijns gelijke niet geweest is; en het is een tijd van benauwdheid voor Jakob; nog zal hij daaruit verlost worden.

8. Want het zal te dien dage geschieden, spreekt de HEERE der heirscharen, *dat* Ik zijn juk Van den koning van Babel; zie boven Jer. 27. van uw hals verbreken, Vergelijk boven Jer. 28:11. en uw banden verscheuren zal; en vreemden zullen zich niet meer *Of, dwingen te dienen;* zie boven Jer. 25:14. van hem doen dienen. Namelijk Jakob.

9. Maar zij zullen dienen den HEERE, Jakobs nakomelingen. hun God, en hun koning David, Dat is, den Heere *Jezus Christus.* Zie 2 Sam. 22:51. dien Ik hun verwekken zal.

10. Gij dan, vrees niet, o Mijn knecht Jakob! spreekt de HEERE, ontzet u niet, Israel! want zie, Ik zal u uit verre *landen* verlossen, en uw zaad uit het land hunner gevangenis; en Jakob zal wederkomen, en stil en gerust zijn, en er zal niemand zijn, die *hem* verschrikke. *Of, doen sidderen.*

11. Want Ik ben met u, Zie Gen. 21:22. spreekt de HEERE, om u te verlossen; want Ik zal een voleinding maken met al de heidenen,

waarhenen Ik u verstrooid heb; maar met u zal Ik geen voleinding maken; Zie boven Jer. 4:27. maar Ik zal u kastijden met mate, Zie boven Jer. 10:24. en u niet gans onschuldig houden. Hebreeuws, *onschuldig houdende zal Ik u niet onschuldig houden*; dat is hier, niet ten enenmale of geheellijk ongestraft laten, gelijk onder Jer. 46:28. Vergelijk boven Jer. 25:29.

12. Want zo zegt de HEERE: Uw breuk is dodelijk, Gelijk boven Jer. 4:6. Anders: *aangaande uwe breuk, zij is dodelijk. uw plage is smartelijk. Of, wonde*; gelijk boven Jer. 14:17.

13. Er is niemand, die uw zaak oordeelt, Dat is, die de zaak van uw gezwel zich aantrekt en onderzoekt of en hoe gij in deze ellende te helpen zijt. *aangaande het gezwel*; Of, *de wonde*. In deze betekenis wordt het Hebreeuwse woord ook gebruikt Hos. 5:13; Obad.:7, en wordt nergens meer in de Heilige Schriftuur gevonden. Anders: *tot verbinding, of uitdrukking*, dat is, dat uwe wonden verbonden, uitgedrukt, gezuiverd en geheeld mochten worden. *gij hebt geen heelpleisters*. Hebreeuws, *helingen, of genezingen der opklimming, of opkoming, opgang*; dat is, men *legt* geen pleisters op uwe wonden, dat de gezondheid zou mogen *opkomen, opklimmen*; dat is, toenemen, of dat er littekens mochten *opkomen*. Vergelijk Neh. 4:7, en onder Jer. 30:17. Anders: *opkomingen van genezingen*, door omzetting van de woorden, gelijk in het Hebreeuws somtijds geschiedt.

14. Al uw liefhebbers Op welke gij u verlaten hebt, gelijk Egyptenaars en anderen. hebben u vergeten, zij vragen niet naar u; want Ik heb u geslagen *met eens vijands plage*, Dat is, zo hard en scherp alsof u een vijand geslagen had; dat men naar het uiterlijke aanzien zou zeggen, een vijand heeft het gedaan; blijvende ondertussen mijne gedachten des vredes bestendig. Zie Jer. 30:16,17,18, enz. *met de kastijding eens wreden*; om de grootheid uwer ongerechtigheid, *omdat uw zonden machtig veel zijn*.

15. Wat krijgt gij over uw breuk, *dat uw smart dodelijk is*? Om de grootheid uwer ongerechtigheid, *omdat uw zonden machtig veel zijn*, heb Ik u deze dingen gedaan.

16. Daarom, Om te tonen dat Ik u eerst om uwer zonden wil tot uw best gekastijd heb en het daarna mijn tijd is, dat Ik uwen vijanden, die het zo niet gemeend hebben, vergelde en u weder zegene. Vergelijk Jer. 10:25. allen, die u opeten, zullen opgegeten worden, Vergelijk Ps. 14:4, en Ps. 79:7, met de aantekening. en al uw wederpartijders, zij allen zullen gaan in gevangenis; en die u beroven, zullen ter beroving zijn, en allen, die u plunderen, zal Ik ter plundering overgeven.

17. Want Ik zal u de gezondheid doen rijzen, Of, *een pleister opleggen*. Vergelijk boven Jer. 30:13, en Jer. 8:22, en onder Jer. 33:6; idem Jer. 46:11. en u van uw plagen genezen, Of, *wonden*. spreekt de HEERE; omdat zij u noemen: De verdrevene. Het is Sion, Spottenderwijze, alsof zij zeiden: dat is nu die Zion, de kerk Gods, waarvan zij altijd zo veel en roemend gesproken, en zo groot gevoel gehad hebben; maar ziet nu eens, enz. *zeggen zij*; niemand vraagt naar haar. Of, *zij heeft geen navrager*; dat is, niemand bekommert zich met haar.

18. Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal de gevangenis der tenten Jakobs wenden, Dat is, de gevangenen van mijn volk doen wederkeren tot hunne woningen, en voorts mijne kerk verlossen uit de geestelijke gevangenschap, door den *Messias*, en dezelve bouwen en zegenen. en Mij over hun woningen ontfermen; en de stad Jeruzalem en Gods kerk, daardoor afgebeeld. zal herbouwd worden op haar hoop, Of, *heuvel*; te weten op den berg Zion, waar zij tevoren in haren bloei stond. en het paleis Tempel, of koningshof. zal liggen naar zijn wijze.

Of, *gelegen zijn*; dat is, staan gelijk tevoren op zijne plaats. Vergelijk Hoogl. 5:12.

19. En van hen zal Mijn volk of kerk. dankzegging uitgaan, Voor de lichamelijke en voornamelijk de geestelijke verlossing door den *Messias*. en een stem der spelenden; Dat is, die vrolijk zijn of vreugde bedrijven over Gods weldaden; also onder Jer. 31:4. en Ik zal hen vermeerderen, en zij zullen niet verminderd worden, en Ik zal hen verheerlijken, en zij zullen niet gering worden. Of, *klein*; dat is, verkleind, klein geacht, veracht.
20. En zijn zonen Van Jakob, uit Jer. 30:18. zullen zijn als eertijds, en zijn gemeente Namelijk Jakobs gemeente. zal voor Mijn aangezicht bevestigd worden; en Ik zal bezoeking doen Door straffen; zie Gen. 21:1. over al zijn onderdrukkers.
21. En zijn Van Jakob, gelijk in het voorgaande. Heerlijke De *Messias*, onze Zaligmaker *Jezus Christus van het Hebreeuwse woord*, zie Ps. 8:2, die in het volgende zijn *Heerser* genoemd wordt; gelijk Micha 5:1. zal uit hem zijn Van Jakob, gelijk in het voorgaande., en zijn Van Jakob, gelijk in het voorgaande. Heerser uit het midden van hem voortkomen; en Ik zal hem doen naderen, Dat is, Ik zal hem zalven en daartoe beroepen, dat Hij hogepriester en middelaar zij tussen mij en mijn volk. en hij zal tot Mij genaken; want wie is hij, Te weten anders dan de *Messias*, *Jezus Christus*, die mijn Zoon is, alleen daartoe bekwaam, van mij geroepen, en zich tot borg gewilliglijk aanbiedende, om mijn volk met mij te verzoenen en voor hen als advocaat bij mij te verschijnen. Vergelijk Ps. 40:7,8,9, en Ps. 110:4; Hebr. 4:15, en Hebr. 5:4,5,6, enz., en Hebr. 7:22,25, en Hebr. 9:14,15,24, enz. die met zijn Van Jakob, gelijk in het voorgaande. hart borg worde, om tot Mij te genaken? spreekt de HEERE.

22. En gij zult Mij tot een volk zijn, Zie Deut. 7:6. en Ik zal u tot een God zijn. Zie Gen. 17:7.

23. Ziet, een onweder des HEEREN, Zie boven Jer. 23:19. een grimmigheid is uitgegaan, een aanhoudend onweder; Of, *dat zich vergadert*, of *een vergaderd onweder*; gelijk wij ook zeggen: daar vergadert zich een groot onweder, wanneer de lucht zwart en dik wordt, in het opstaan van een groot onweder. Anders: *een vreeslijk*, of *verschrikkelijk onweder*. het zal blijven op het hoofd der goddelozen. Of, *pijnlijk*, met pijn vallen, beklijven.

24. De hittigheid van des HEEREN toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij gedaan, en totdat Hij daargesteld zal hebben de gedachten Zijns harten; in het laatste der dagen zult gij daarop letten. Of, *verstand daarvan bekomen*. Vergelijk boven Jer. 23:20.

Jeremia 31

1. Ter zelfder tijd, spreekt de HEERE, zal Ik allen geslachten Israels tot een God zijn; Gelijk boven Jer. 30:22, en onder Jer. 31:33, en Jer. 32:38, enz. en zij zullen Mij tot een volk zijn.
2. Zo zegt de HEERE: Het volk der overgeblevenen Dat is, dat niet mede omgebracht was, zo van andere vijandelijke volken, als inzonderheid toen de Levieten door Gods last een grote menigte hunner broeders om de afgoderij, die zij met het gouden kalf hadden bedreven, met het zwaard doden. Zie Exod. 32:27,28. van het zwaard heeft genade gevonden Om Mozes' voorbede, Exod. 32:30,31, enz.; also *wil God zeggen* zullen nu ook de overgeblevenen van het zwaard der Babyloniërs genade vinden door den *Messias*, waarvan in het volgende. in de woestijn, *namelijk* Israel, als Ik henenging om hem tot rust te brengen. Om Israël in het land Kanaän te geleiden.
3. De HEERE is mij verschenen Woorden der zwakgelovigen, die aldus tegenwerpen:

Wel is waar dat God mij in voortijden zeer vriendelijk en weldadig geweest is, maar nu *willen zij zeggen* schijnt de liefde verkoud, of verminderd, veranderd te zijn. Hierop antwoordt God met de volgende woorden: *Ja Ik heb, enz. van verre tijden!* Ja, Ik heb u liefgehad Te weten mijne kerk, Zion. Het woord staat in het vrouwelijk geslacht. *met een eeuwige liefde*; Hebreeuws, *liefde der eeuwigheid*. Vergelijk Joh. 13:1. daarom heb Ik u getrokken Of, *de goedertierenheid voortaan over u uitgestrekt, of vervolgd, of daarom vervolgd, of continueer Ik de goedertierenheid aan u*, en zal bij u doen, gelijk volgt. Vergelijk Ps. 36:11, en Ps. 85:8; Pred. 2:3. *met goedertierenheid*.

4. Ik zal u weder bouwen, en gij zult gebouwd worden, o jonkvrouw Israels! gij zult weder versierd zijn met uw trommelen, Dat is, vreugde bedrijven, zulks te dien tijde alzo gebruikelijk was. Zie Ps. 68:26, waardoor hier de geestelijke vreugde der kerk Gods bij den tijd van het *Evangelie* wordt afgebeeld; alzo in het volgende. en uitgaan met den rei der spelenden. Zie boven Jer. 30:19.
5. Gij zult weder wijngaarden planten op de bergen van Samaria; de planters zullen planten, en de vrucht genieten. Hebreeuws, *ontheligen*; dat is, de vruchten vrijelijk gebruiken en eten; zie Deut. 20:6.
6. Want er zal een dag zijn, Dat is, een tijd der genade en vreugde. *waarin* de hoeders op Efraims gebergte De herders van Gods kerk, predikers van het *Evangelie*. Hebreeuws, *nozerim*, met welk woord sommigen menen dat God gezien heeft op den naam der *Nazarenen*, die men den Christenen gaf; Hand. 24:5. Zie ook Num. 6:2. zullen roepen: Hebreeuws, *hebben geroepen*, of *roepen*; dat is, alsdan zullen roepen. Maakt ulieden op, en laat ons opgaan *naar* Sion, Vergelijk Jes. 2:2,3; Micha 4:2, met de aantekening. tot den HEERE, onzen God!

7. Want zo zegt de HEERE: Roept luide over Jakob Of, *zingt triomf, juicht* Het Hebreeuwse woord wordt eigenlijk gebruikt van het *hunkeren, wensen en briesen der paarden*, maar ook van *mensen, hier en Esth. 8:15; Jes. 10:30, en Jes. 24:14, betekenende een klare, heldere, vrolijke stem van zich te geven.. met vreugde, en juicht* Het Hebreeuwse woord wordt eigenlijk gebruikt van het *hunkeren, wensen en briesen der paarden*, maar ook van *mensen, hier en Esth. 8:15; Jes. 10:30, en Jes. 24:14, betekenende een klare, heldere, vrolijke stem van zich te geven.* vanwege het hoofd der heidenen; Omdat de Joden onder het hoofd der heidenen, dat is de Babyloniërs, gevangen zijnde, evenwel zekerlijk zouden verlost en van het hoofd der heidenen niet ondergehouden kunnen worden. Anders: *onder het hoofd*, of onder de voornaamste heidenen, te weten in Babel en overal, waar de Joden onder den koning van Babel *die het hoofd der heidenen was* gevangen waren, gelijk wij allen geestelijk onder den satan, den prins der wereld en vorst der duisternis. Anders: *in het voorste, vooraan; dat is, op de kruiswegen, de ingangen en uitgangen der wegen, of straten, gelijk Spreuk. 1:20,21, onder de heidenen*; dat is, openlijk, in het openbaar, voor degenen, wien het heil des Heeren zal worden geopenbaard. doet het horen, lofzingt, en zegt: O HEERE! behoud Uw volk, Of, *verlost, maakt zalig.* het overblijfsel van Israel.
8. Ziet, Ik zal ze aanbrengen uit het land van het noorden, Dat is, Babel. Zie boven Jer. 1:14, waar Juda gevangen was; afbeeldende de geestelijke gevangenis. en zal hen vergaderen van de zijden der aarde; Dat is, de andere landen, waar de tien stammen gevangen waren, als Assyrië, Medië, enz. onder hen zullen zijn blinden en lammen, Vergelijk Jes. 35:5,6. zwangeren en barenden te zamen; Dat is, zelfs van de allerzwaksten zullen er optrekken van Babel lichamelijk, en versta dit wijders geestelijk, beladen met zonden en zeer zwak. Zie Matth. 11:28. *met een*

grote gemeente zullen zij herwaarts wederkomen.

9. Zij zullen komen met geweën, Over hunne zonden. Zie Matth. 3:6; Hand. 2:37, enz. en met smekingen Of, *biddingen om genade*; te weten tot mij, om vergeving. zal Ik hen voeren; Ik zal hen leiden aan de waterbeken, Zie Matth. 5:6; Joh. 4:14, enz. en Joh. 7:37, enz., idem Ps. 23:2. in een rechten weg, De zaligmakende leer van het *Evangelie*. waarin zij zich niet zullen stoten; Vergelijk Joh. 8:12, en Joh. 12:35. want Ik ben Israel tot een Vader, en Efraim is Mijn eerstgeborene. Zie Exod. 4:22.
10. Hoort des HEEREN woord, gij heidenen! en verkondigt in de eilanden, die verre zijn, Hebreeuws, *van verre*; vergelijk Spreuk. 7:19. en zegt: Hij, Die Israel verstrooid heeft, zal hem weder vergaderen, Israël. en hem bewaren als een herder zijn kudde. Zie Joh. 10:11.
11. Want de HEERE heeft Jakob Dat is, *Christus* zal zijn volk zo zekerlijk verlossen alsof het alreeds geschied ware. vrijgekocht, Of, *gerantsoeneerd*. en Hij heeft hem verlost Of, *gelost, gered*. uit de hand desgenen, die sterker was dan hij. Te weten hunner vijanden, voornamelijk des duivels. Vergelijk Jes. 40:10; Matth. 12:29; Joh. 12:31; Col. 2:15; Hebr. 2:14; 1 Joh. 3:8.
12. Dies zullen zij komen, en op de hoogte van Sion juichen, Te weten in den tempel; dat is, in de Christelijke kerk. en toevloeien Bij menigten, als waterstromen. Vergelijk Ps. 34:6; Jes. 2:2; Micha 4:1. tot des HEEREN goed, Of, *goedheid*, alzo onder Jer. 31:14; dat is, de weldaden en gaven van den Heere *Christus*, die hier *gelijk elders dikwijls* door lichamelijke goederen en gaven worden afgebeeld. tot het koren, en tot den most, en tot de olie, en tot de jonge schapen en runderen; Hebreeuws, *kinderen der schapen*, of *geiten*, of *van klein vee*. en hun ziel zal zijn als

een gewaterde hof, Vervuld met geestelijke gaven en vertroosting van den Heiligen Geest. en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn. Hebreeuws, *zullen niet toedoen, of voortvaren meer, of voortgaan treurig te zijn*; te weten uit mistroostigheid over hunne zonden.

13. Dan zal zich de jonkvrouw Dat is, jonkvrouwen zullen, enz. verblijden in den rei, Zie boven Jer. 31:4. daartoe de jongelingen en ouden te zamen; want Ik zal hunlieder rouw in vrolijkheid veranderen, en zal hen troosten, en zal hen verblijden naar hun droefenis.
14. En Ik zal de ziel der priesteren Van de kerkedienaars. Vergelijk Jes. 66:21. *met vettigheid* dronken maken; Dat is, geestelijke gaven; gelijk de priesters in het Oude Testament het schoonn vet vlees van groot en klein geofferd vee plachten te ontvangen. Vergelijk de manier van spreken met Ps. 36:9, en de aantekening. en Mijn volk zal met Mijn Hebreeuws, *zullen*, enz. goed verzadigd worden, Gelijk boven Jer. 31:12. spreekt de HEERE.
15. Zo zegt de HEERE: Er is een stem gehoord in Rama, Dat is, in de omstreken tussen Rama en Bethlehem, waar Rachel in barens pijn gestorven en begraven was; Gen. 35:16,19,20; 1 Sam. 10:2. Van Rama, zie Joz. 18:21,25; 1 Sam. 1:1,19, en 1 Sam. 17:17, en 1 Sam. 8:4, enz., en 1 Sam. 25:1, enz. een klage, een zeer bitter geweën; Hebreeuws, *geweën der bitterheden*. Rachel weent Die overlang dood en begraven was, wordt hier figuurlijk ingevoerd als wenende, dat zij gedaan zou hebben indien zij ten tijde van de Babylonische verwoesting en van Herodes' kindermoord geleefd had. Sommigen verstaan door Rachel de moeders daaromtrent wonende, afkomstig van Rachel. Men kan ook wijders Rachel nemen als afbeeldende de kerk. over haar kinderen; De kinderen van Jozef en Benjamin *hare zonen* en nakomelingen, eerst vermoord, of weggevoerd naar Babel, daarna

ten tijde der geboorte van *Christus* van Herodes tirannelijk omgebracht te Bethlehem en in de omliggende streken. zij weigert zich te laten troosten over haar kinderen, omdat zij niet zijn. Hebreeuws, *omdat hij niet is*, dat is, geen van hen behouden is.

16. Zo zegt de HEERE: Bedwing uw stem van geweën, en uw ogen van tranen; want er is loon voor uw arbeid, Uw lijden en bekommernis om kinderen. spreekt de HEERE; want zij zullen uit des vijands land wederkomen. Gij zult kinderen genoeg weder bekomen, die lichamelijk uit Babel en geestelijk uit het rijk der duisternis zullen geroepen en u toegebracht worden.

17. En er is verwachting voor uw nakomelingen, Of, *in uw einde*; dat is, gij hebt nog ten laatste veel goeds te verwachten. Hebreeuws, *achterste, laatste, uiterste*; zie Ps. 37:37, en Ps. 109:13, en boven Jer. 29:11; Amos 4:2. spreekt de HEERE; want uw kinderen Vergelijk Jes. 29:23, enz. zullen wederkomen tot hun landpale. Kanaän en de Christelijke kerk.

18. Ik heb wel gehoord, Hebreeuws, *horende gehoord*. dat zich Efraim beklagt, Anders, *troost*. zeggende: Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden Dat is, onderwezen, of geleerd van mijn schuldigen plicht. als een ongewend kalf. Hebreeuws, *ongeleerd*; zie boven Jer. 2:24. Versta, niet gewend tot het juk, maar dartel en weelderig. Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de HEERE, mijn God!

19. Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mijzelf ben bekend gemaakt, Verlicht zijnde door den Heiligen Geest, tot kennis van mijzelf en Gods genade. heb ik op de heup geklopt, Dat is, getreurd of misbaar bedreven, gelijk degenen doen, die hartzeer en groten weedom gevoelen; also Ezech. 21:12. ik ben beschaamd, ja, ook

schaamrood geworden, Of, *te schande geworden*. omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb. Die ik mij met mijn grove en menigvuldige zonden, in voortijden, als door jeugdelijke domheid, en bijzonderlijk in de woestijn, idem in mijn bloeienden staat, op den hals heb gehaald. Van Israëls *jeugd* zie boven Jer. 2:2; Hos. 2:2, en Hos. 11:1, enz.

20. Is *niet* Efraim Mij een dierbare zoon, Hij is het zekerlijk, wil God zegge; hoewel Ik hem kastijd, want enz. is hij *Mij niet* een troetelkind? Hebreeuws, *een kind der vermaken, of vermakelijkheden, pleisieren*. Vergelijk Jes. 66:12. Want sinds Ik tegen hem gesproken heb, Anders: *van hem*. denk Ik nog ernstelijk aan hem; Hebreeuws, *gedenkende zal Ik zijner gedenken*. daarom rommelt Mijn ingewand over hem; Dat is, Ik ben innerlijk over hem bewogen. Zie Jes. 63:15. Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, Hebreeuws, *ontfermende ontfermen*. spreekt de HEERE.

21. Richt u merktekenen op, stel u spitse pilaren, Het Hebreeuwse woord *Tamrurim*, dat boven van een anderen oorsprong genomen Jer. 31:15, *bitterheden* betekende, schijnt hier genomen te zijn van *Thamar*, dat is een *palmboom*, waarbij de *afgodische beelden vergeleken worden* Jer. 10:5, die zijn spits in de hoogte opsteekt, en also wijders te betekenen *spits, omhoog opgerichte pilaren, piramiden, hoge steenhopen gelijk sommigen of palmtekenen*, om de wegen te kennen. God wil zeggen dat zij den weg wel zullen onthouden, dien zij gegaan zijn naar Babel, omdat zij vandaar zekerlijk zullen wederkeren tot hun land. zet uw hart op de baan, Of, *opgehoogden, gebaanden weg, of straat*. op den weg, *dien* gij gewandeld hebt; keer weder, o jonkvrouw Israels, keer weder tot deze uw steden! Uit welke gij gevankelijk zijt weggevoerd.

22. Hoe lang zult gij u onttrekken, Of, *uitdraaien, omdraaien, omgaan, omwenden*; dat gij u niet recht tot mij bekeert, maar loopt

overal, heen en weder, van mij af. Vergelijk Hoogl. 5:6, en Hoogl. 7:1, waar het Hebreeuwse woord ook gevonden wordt. **gij afkerige dochter?** Want de HEERE Of, *dewijl*, idem, *zekerlijk*. heeft wat nieuws op de aarde geschapen: Dat is, zal het zekerlijk doen; Hij zal een ongelooflijk en wonderlijk ding werken. Vergelijk Num. 16:30; idem Jes. 43:19. **de vrouw** Of, *ene vrouw zal een man*, enz. **zal den man omvangen.** Of, *omsingelen, omringen*; dat is, *gelijk sommigen verstaan* de kerk Gods, die als een zwak vrouwspersoon is, zal hare vijanden, vergeleken bij een sterken man *waarop het Hebreeuwse woord ziet* door de kracht van haren Heere *Jezus Christus* en het geloof overwinnen; Joh. 16:33; 1 Joh. 5:4. Doch de oude leraars verstaan dit van de moeder des Heeren, Maria *die ook ene vrouw genoemd wordt*, Gal. 4:4; die den rechten *sterken held* en leeuw uit Juda, den *Messias*, door de verborgen werking van den Heiligen Geest, zonder *mans* toedoen, in haar lichaam heeft ontvangen, *omvangen*, of *omgeven*, en gedragen, dat wel met recht ene schepping van een nieuw groot wonder mag genoemd worden, en op het voorgaande en volgende mede niet kwalijk past. Het Hebreeuwse woord betekent niet alleen *vijandelijk* omsingelen en belegeren, maar ook anderszins *omvangen*, *omringen*, *omgeven*; zie 1 Kon. 7:15,24; Ps. 7:8, en Ps. 32:10, enz. Men kan het ook verstaan van de kerk, uit Joden en heidenen bekeerd zijnde, dat zij haren bruidegom *Christus* met grote liefde zal omhelzen.

23. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Dit woord zullen zij nog zeggen in het land van Juda, en in zijn steden, als Ik hun gevangenis wenden zal: De HEERE zegene u, **gij woning der gerechtigheid**, Gelijk onder Jer. 50:7. Versta, de kerk van *Jezus Christus*. **gij berg der heiligheid!**

24. En Juda, mitsgaders al zijn steden, Dat is, allen, die tot de steden van Juda behoren, zullen in hare steden weder wonen. zullen te zamen daarin wonen; de

akkerlieden, en *die* met de kudde reizen. Hetwelk een teken is van rust en vrede in het land.

25. Want Ik heb de Dat is, Ik zal het doen, gelijk boven Jer. 31:22. **vermoeide ziel** Dat is, dorstige *gelijk de dorst door arbeid en vermoeidheid veroorzaakt wordt*. Zie Ps. 63:2, te weten naar genade, vergeving van zonden en gerechtigheid. Vergelijk Matth. 5:6 en Matth. 11:28,29. **dronken gemaakt**, Met geestelijke vertroosting en vreugde; vergelijk boven Jer. 31:14. **en Ik heb alle treurige ziel vervuld.** Met geestelijke spijs en drank verzadigd.

26. (Hierop ontwaakte ik, Of, *hierom*. Dit zijn woorden van Jeremia, die hij hier invoegt om zijn geestelijke vreugde te betuigen over deze heerlijke profetie van den *Messias*, die God hem in den slaap openbaarde. **en zag toe**, en mijn slaap was mij zoet. Of, *werd*.)

27. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik het huis van Israel en het huis van Juda bezaaien zal Wel enigszins na de gevangenschap van Babel, lichamelijk, maar inzonderheid mijne kerk met Joden, die bij mensen Hebreeuws, *mens* en *beest*., en heidenen, die bij beesten schijnen verstaan te worden; gelijk Matth. 15:25,27, allen wedergeboren door het onvergankelijk zaad van het *Evangelie*, 1 Petr. 1:23. Vergelijk Ezech. 36:9,10,37,38; Hos. 2:22, met de aantekening. **met** zaad van mensen Hebreeuws, *mens* en *beest*. en zaad van beesten.

28. En het zal geschieden, gelijk als Ik Gelijk Ik waarlijk mijne dreigementen door straffen heb volvoerd, also zal Ik ook daarentegen doen in het volbrengen mijner genadebeloften. **over hen gewaakt heb**, Of, *wakker ben geweest*. Vergelijk boven Jer. 1:12, en onder Jer. 32:42. **om uit te rukken**, en af te breken, en te verstoren, en te verderven, en kwaad aan te doen; also zal Ik over hen waken, om te bouwen en te

planten, Gelijk boven Jer. 24:6. spreekt de HEERE.

29. In die dagen zullen zij niet meer zeggen: De vaders hebben Dat is, onze voorouders hebben in de woestijn en daarna gezondigd, en wij moeten daarom lijden. Dit was het spreekwoord der spottende huichelaars en onboetvaardige murmurerende Joden, die God van onrecht beschuldigden in zijne dreigementen en straffen en zichzelf rechtvaardigden. Zie Ezech. 18:2,3, enz. met de aantekening. onrijpe druiven gegeten En dienvolgens zure, anders genoemd *wrange.*, en der kinderen tanden zijn stomp geworden. Of, *worden stomp, eggig.* Hebreeuws eigenlijk, *zullen, of zouden stomp worden.*

30. Maar een iegelijk zal om zijn ongerechtigheid sterven; een ieder mens, die de onrijpe druiven eet, zijn tanden zullen stomp worden.

31. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israel en met het huis van Juda een nieuw verbond Zie Hebr. 8:6,13. zal maken; Zie Gen. 15:17,18.

32. Niet naar het verbond, Sommigen verstaan dit van het verbond der wet of der werken, geschreven in stenen tafelen, overmits de volgende tegenstelling, en uit vergelijking met 2 Cor. 3:3,6,7, enz. Anderen verstaan het oude verbond der genade, zoals dat in het Oude Testament vóór de komst van *Christus* in het vlees is bediend geweest, onder verscheidene schaduwen, met veel mindere klaarheid en sobere gaven van den Heiligen Geest, enz. dat Ik met hun vaders gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, Om hen door mijne kracht, en zeer vriendelijk, als hand aan hand samengaande, te geleiden. om hen uit Egypteland uit te voeren, welk Mijn verbond Of, *omdat zij mijn verbond vernietigd, of gebroken hebben.* zij vernietigd hebben, Zie boven Jer. 11:7,8. hoewel Ik hen getrouwd had, Of,

hunlieder man, of Heere over hen was, mij als hun man, of Heere, gedragen had, hebbende over hen het mannelijk recht, en hen weldoende als een man zijne vrouw. Vergelijk boven Jer. 3:14, en Hos. 2:6,7. Anders: zou Ik hun man, of Heere gebleven zijn? alsof de Heere zeide: Geenszins, maar *Ik heb hen veracht,* gelijk sommigen verstaan dat de apostel dit verklaard heeft; Hebr. 8:9. spreekt de HEERE;

33. Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israel maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet Hebreeuws, *Ik heb gegeven;* dat is, Ik zal het zekerlijk doen; gelijk het volgende verklaart. in hun binnenste geven, Dat is, hart, gelijk in het volgende verklaard wordt. Vergelijk onder Jer. 32:40, met de aantekening. en zal die in hun hart schrijven; Vergelijk onder Jer. 32:39,40; Ezech. 36:25,26,27, en 2 Cor. 3:3. en Ik zal hun tot een God zijn, Gelijk boven Jer. 31:1. en zij zullen Mij tot een volk zijn.

34. En zij zullen niet meer, Hiermede wil God den heiligen kerkedienst en schuldigen plicht van onderling onderwijs en vermaning geenszins uit het Nieuwe Testament wegnemen, waarvan Hij zelf de oorsprong en insteller is, maar te kennen geven dat de klaarheid van het heilige *Evangelie* en de werking van den Heiligen Geest zodanig zal zijn, dat er geen grote moeite of dwang zal van node zijn om de gelovigen tot hun plicht aan te drijven, dewijl zij van den Heiligen Geest geleerd, daartoe gedreven en vuriglijk genegen zullen zijn. Vergelijk deze manier van spreken met Joh. 16:26,27, en 1 Joh. 2:27, en zie Jes. 11:9; Joh. 6:45; 1 Cor. 1:5,7, en 1 Cor. 2:10, enz.; 1 Joh. 2:20. # 1Jo 2.20 een iegelijk zijn naaste, en een iegelijk zijn broeder, leren, zeggende: Kent den HEERE! want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de HEERE; want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hunner zonden niet

meer gedenken. Zie Ps. 79:8; Ezech. 18:22; Micha 7:18, met de aantekening.

35. Zo zegt de HEERE, Die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren Of, *gezette perken*; dat is, haar verordineerden loop. ten lichte des nachts, Die de zee klieft, dat haar golven bruisen, HEERE der heirscharen Zie 1 Kon. 18:15. is Zijn Naam:

36. Indien deze ordeningen In Jer. 31:35 vermeld. van voor Mijn aangezicht zullen wijken, Dat is, ophouden van hare richting, voor mij. spreekt de HEERE, zo zal ook het zaad Israels ophouden, dat het geen volk zij Dat is, gelijk de voorschreven zaken zullen blijven en bestaan, also zal er altijd op aarde ene kerk zijn, die mijn volk is. Vergelijk Ps. 72:5,17, en Ps. 89:37,38, en Ps. 102:29. voor Mijn aangezicht, al de dagen. Vergelijk Matth. 28:20.

37. Zo zegt de HEERE: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse zaad Israels verwerpen, om alles, Dat is, om hunner zonden wil, dewijl die omdes *Messias'* wil vergeven en vergeten zullen zijn, boven Jer. 31:34. De Heere wil zeggen dat Hij hen geenszins daarom zal verwerpen. wat zij gedaan hebben, spreekt de HEERE.

38. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat deze stad den HEERE zal herbouwd worden, van den toren Hananeel af Zie Neh. 3:1, en vergelijk Zach. 2:1,2,3,4, en Zach. 14:10, enz. tot aan de Hoekpoort. Zie 2 Kon. 14:13.

39. En het meetsnoer Anders: *haar meetsnoer*; te weten der stad. zal wijders nevens dezelve uitgaan Hoekpoort. tot aan den heuvel Gareb, Dat is, des *grindigen*, of *schurften*, also *naar sommiger gevoelen* genoemd, omdat aldaar de grindige en andere onreine mensen moesten wonen,

buiten de stad bij de gerechtplaats; zodat de stad veel wijder en groter zou gebouwd worden dan tevoren. en zich naar Goath omwenden. Dit houden sommigen voor een hogen berg in het uiterste deel der stad Davids, tegen het westen en het zuiden.

40. En het ganse dal der dode lichamen Hierdoor kan men verstaan het *dal Hinnoms*, waar de kinderen tot as verbrand werden *zie boven Jer. 7:31*; of ene plaats voor de dode lichamen der misdadigers; idem, de velden buiten de Mistpoort. De zin is dat de kerk Gods zal zijn ter plaatse, waar tevoren allerlei heidense gruwelen en onreinigheden gepleegd zijn. en der as, en al de velden tot aan de beek Kidron, Zie 2 Sam. 15:23. tot aan den hoek van de Paardenpoort Zie Neh. 3:28. tegen het oosten, zal den HEERE een heiligheid zijn; Dat is, zeer heilig. er zal niets weder uitgerukt, Hieruit blijkt dat deze profetie niet gaat op het herbouwde aardse Jeruzalem *dat van de Romeinen is verwoest* maar op het geestelijke, te weten Gods kerk. Vergelijk Ezech. 48:35. noch afgebroken worden in eeuwigheid.

Jeremia 32

1. Het woord, Dat in Jer. 32:7 verhaald wordt. dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, in het tiende jaar van Zedekia, koning van Juda; dit jaar was het achttiende jaar van Nebukadrezar.
2. (Het heir nu des konings van Babel belegerde toen Jeruzalem, en de profeet Jeremia was besloten in het voorhof der bewaring, Alzo onder Jer. 32:8,12 en Jer. 33:1, en Jer. 37:21. Vergelijk Neh. 12:39. Dit was een milder, ruimer en vrijer gevangenis dan *het gevangenhuis*. Zie onder Jer. 37:15,18,20,21. dat in het huis des konings van Juda is.
3. Want Zedekia, de koning van Juda, had hem besloten, zeggende: Waarom profeteert gij, zeggende: Zo

- zegt de HEERE: Ziet, Ik geef deze stad in de hand des konings van Babel, en hij zal ze innemen;
4. En Zedekia, de koning van Juda, zal van de hand der Chaldeen niet ontkomen; Babyloniërs. maar hij zal zekerlijk Hebreeuws, *gegeven wordende gegeven worden.* gegeven worden in de hand des konings van Babel, en zijn mond Dat is, zij zullen mond voor mond *gelijk men zegt* of mondeling met elkander spreken; vergelijk onder Jer. 34:3,4, en zie de vervulling Jer. 39:5, enz. en Jer. 52:9. zal tot deszelfs mond spreken, en zijn ogen zullen deszelfs ogen zien;
5. En hij zal Zedekia naar Babel voeren, en aldaar zal hij zijn, totdat Ik hem Dat is, blijven, gelijk boven Jer. 27:22. bezoek, Dat is, de genade, bewijze dat hij door het zwaard niet omkome, maar in vrede sterve en eerlijk begraven worde; zie onder Jer. 34:4,5, en Gen. 21:1. spreekt de HEERE; ofschoon gijlieden tegen de Chaldeen strijdt, gij zult *toch* geen geluk hebben.)
6. Jeremia dan zeide: Des HEEREN woord is tot mij geschied, zeggende:
7. Zie, Hanameel, de zoon van Sallum, uw oom, zal tot u komen, zeggende: Koop u mijn veld, Van de velden der Levieten, zie Num. 35:2. dat bij Anathoth is, Zie boven Jer. 1:1. want gij hebt het recht van lossing Zie Ruth 2:20., om te kopen. Versta hierbij Gods bevel aan Jeremia, van dien akker alsdan van hem te kopen, gelijk het volgende uitwijst.
8. Alzo kwam Hanameel, mijns ooms zoon, naar des HEEREN woord, tot mij, in het voorhof der bewaring, en zeide tot mij: Koop toch mijn veld, hetwelk is bij Anathoth, dat in het land van Benjamin is; want gij hebt het erfrecht, en gij hebt de lossing, koop *het* voor u. Toen merkte ik, dat het des HEEREN woord was. Dat is, dat dit naar des Heeren woord geschiedde.
9. Dies kocht ik van Hanameel, mijns ooms zoon, het veld, dat bij Anathoth is; en ik woog hem het geld toe, Zie Gen. 23:16. zeventien zilveren sikkelen. Hebreeuws, *zeven sikkelen en tien van zilver.* Van den zilveren sikkkel, zie Gen. 20:16.
10. En ik onderschreef Hebreeuws eigenlijk, *schreef in den brief Te weten koopbrief, gelijk volgt.*, dat is, *onderschreef*; ondertekende gelijk te zien is Jer. 32:12. den brief Te weten koopbrief, gelijk volgt. en verzegelde *dien*, en deed *het* getuigen betuigen, Te weten door onderschrijving of ondertekening, gelijk Jer. 32:12; alzo onder Jer. 32:25,44; waarvoor wij zeggen, *getuigen daartoe te nemen.* als ik het geld op de weegschaal gewogen had.
11. En ik nam den koopbrief, die verzegeld was *naar* het gebod en de inzettingen, en den open *brief*; Gelijk Jer. 32:14; waardoor sommigen verstaan een copie of *afschrift, uitschrift* van den koopbrief; anderen, een patent van bevestiging of openbaar bescheid der overheid, dienende tot bevestiging van dezen koop, in al zijne omstandigheden. Anderen verstaan het van een brief, die diende om den koop een ieder bekend te maken.
12. En ik gaf den koopbrief aan Baruch, Den schrijver en dienaar van den profeet Jeremia; zie onder Jer. 33:4,5, enz. den zoon van Nerija, den zoon van Machseja, voor de ogen van Hanameel, mijns ooms zoon, Dit is hier bijgevoegd uit Jer. 32:7,8,9. Anders: *van mijn neef*; dewijl het Hebreeuws woord *dod* ook breder somtijds, en voor een *beminden* en *zeer lieven vriend* genomen wordt, gelijk te zien is in Salomo's Hooglied. en voor de ogen der getuigen die den koopbrief hadden onderschreven; Hebreeuws, *in den koopbrief hadden geschreven*, gelijk boven Jer. 32:10. voor de ogen van al de Joden, die in het voorhof der bewaring zaten. Of, *woonden*.

13. En ik beval Baruch voor hun ogen,
Dat is, in hunne tegenwoordigheid, gelijk
boven dikwijls. zeggende:

14. Zo zegt de HEERE der heirscharen,
de God Israels: Neem deze brieven,
dezen koopbrief, zo den verzegelden
als dezen open brief, Zie Jer. 32:11. en
doe ze in een aarden vat, opdat zij
vele dagen mogen bestaan. Dat is,
opdat zij een langen tijd mogen duren.

15. Want zo zegt de HEERE der
heirscharen, de God Israels: Er zullen
nog huizen, Of, *wederom*. en velden, en
wijngaarden in dit land gekocht
worden.

16. Voorts, nadat ik den koopbrief
aan Baruch, den zoon van Nerija,
gegeven had, bad ik tot den HEERE,
zeggende:

17. Ach, Heere HEERE! Zie, Gij hebt
de hemelen en de aarde gemaakt,
door Uw grote kracht en door Uw
uitgestrekten arm; Gelijk Exod. 6:5, enz.
geen ding is U te wonderlijk. Te weten
om te dienen; also onder Jer. 32:27.
Hebreeuws eigenlijk, *wonderlijker dan Gij*; dat
is, zo wonderbaar dat Gij het niet zoudt
kunnen doen als Gij het belooft; geen ding is
U onmogelijk. Vergelijk Gen. 18:14, met de
aantekening; Matth. 19:26, en Luk. 1:37. Dit
ziet op de verlossing uit de Babylonische
gevangenschap, die bij den mens onmogelijk
scheen. Vergelijk Ezech. 37:3,11,12, enz.

18. Gij, Die goedertierenheid doet
aan duizenden, en de
ongerechtigheid der vaders
vergelddt in den schoot hunner Zie Ps.
79:12. kinderen na hen; Die de zonden
der vaders deelachtig zijn en hunne
voetstappen navolgen. Zie Exod. 20:5,6. Gij
grote, Gij geweldige God, Wiens
Naam is HEERE der heirscharen!
Gelijk boven Jer. 31:35. Zie 1 Kon. 18:15.

19. Groot van raad en machtig van
daad; want Uw ogen zijn open Dit
betekent somtijds Gods bijzondere voorzorg,
gelijk 1 Kon. 8:29, en Ps. 32:8; somtijds Gods

voorzienigheid en toezicht op alles wat er
omgaat, gelijk hier. Vergelijk Spreuk. 5:21, en
Spreuk. 15:3; idem 2 Kon. 16:9. over alle
wegen der mensenkinderen, Zie Gen.
6:12. om een iegelijk te geven naar
zijn wegen, en naar de vrucht zijner
handelingen. Zie boven Jer. 17:10.

20. Gij, Die tekenen en wonderen
gesteld hebt in Egypteland, tot op
dezen dag, Welker gedachtenis duurt tot
op dezen dag. zo in Israel, als onder
andere mensen, Hebreeuws, *mens*; dat is,
mensen, gelijk dikwijls. en hebt U een
Naam gemaakt, als Hij is te dezen
dage!

21. En hebt Uw volk Israel uit
Egypteland uitgevoerd, door
tekenen en door wonderen, en door
een sterke hand, en door een
uitgestrekten arm, en door grote
verschrikking.

22. En hebt hun dit land gegeven, dat
Gij hun vaders gezwoeren hadt hun
te zullen geven, een land vloeiende
van melk en honig; Zie Exod. 3:8.

23. Zij zijn er ook ingekomen en
hebben het erfelijk bezeten, maar
hebben Uwer stem niet
gehoorzaamd, en in Uw wet niet
gewandeld; zij hebben niets gedaan
Hebreeuws, *al wat Gij*, enz. *hebben zij niet
gedaan*; dat is, niets van hetgeen Gij hun
geboden hadt. Zie 1 Kon. 11:34. van alles,
wat Gij hun geboden hadt te doen;
dies hebt Gij hun al dit kwaad doen
bejegenen. Der straf.

24. Zie, de wallen! Opgeworpen hoogten,
schansen, bolwerken, forten, buiten de stad;
zie 2 Sam. 20:15. Sommigen verstaan andere
krijgsinstrumenten, opgericht en dienende
om muren en grote sterke gebouwen te
verbreken en onder den voet te werpen, of
uit en van dezelve met allerlei geweer den
vijand te beschadigen. Vergelijk onder Jer.
33:4. zij zijn gekomen aan de stad, om
die in te nemen, en de stad is

gegeven in de hand der Chaldeen, Of, *wordt gegeven*; also Jer. 32:25,36,43; dat is, zij is zo goed *gelijk men zegt* als gegeven, zij zal toch zekerlijk gegeven worden; de zaken zijn er zo binnen gesteld, dat men tastelijk merken kan dat uw woord in alles waarachtig is, en voorts vervuld zal worden. die tegen haar strijden; vanwege het zwaard en den honger en de pestilentie; en wat Gij gesproken hebt, is geschied, en zie, Gij ziet *het*.

25. Evenwel hebt Gij tot mij gezegd, Heere HEERE! koop u dat veld voor geld, en doe *het* getuigen betuigen; daar de stad *Alsof hij zeide: Dit is voor het menselijk vernuft een vreemde en wonderlijke zaak.* in der Chaldeen hand gegeven is.

26. Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:

27. Zie, Ik ben de HEERE, de God van alle vlees; Zie Gen. 6:12; Num. 16:22. zou Mij enig ding te wonderlijk zijn? Zie boven Jer. 32:17.

28. Daarom zegt de HEERE also: Zie, Ik geef deze stad in de hand der Chaldeen, en in de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel, en hij zal ze innemen.

29. En de Chaldeen, die tegen deze stad strijden, zullen er inkomen, en deze stad met vuur aansteken, en zullen ze verbranden, met de huizen, op welker daken zij aan Baal gerookt, en anderen goden drankofferen geofferd hebben, *Gelijk boven Jer. 7:18.* om Mij te vertoornen. Of, *te tergen*; also in het volgende.

30. Want de kinderen Israels en de kinderen van Juda hebben van hun jeugd aan *Zie boven Jer. 2:2.* alleenlijk gedaan, Dat is, anders niets gedaan dan enz. dat kwaad was in Mijn ogen; want de kinderen Israels hebben Mij door het werk hunner handen

alleenlijk vertoornd, spreekt de HEERE.

31. Want tot Mijn toorn Dat is, zij heeft niets anders gedaan dan dat diende om mijn toorn en grimmigheid te verwekken, daarover zijn zij *gelijk men zegt* altijd uit geweest, daarop hebben zij toegelegd. Anders: *in mijnen toorn*; dat is, Ik ben op hen vertoornd geweest, enz. en tot Mijn grimmigheid is Mij deze stad geweest, van den dag af, dat zij haar gebouwd hebben, tot op dezen dag toe; opdat Ik haar van Mijn aangezicht wegdeed;

32. Om al de boosheid der kinderen Israels en der kinderen van Juda, die zij gedaan hebben om Mij te vertoornen, zij, hun koningen, hun vorsten, hun priesteren, en hun profeten, en de mannen van Juda, *Hebreeuws, man*; gelijk boven Jer. 4:3. en de inwoners van Jeruzalem;

33. Die Mij den nek hebben toegekeerd *Zie boven Jer. 2:27.* en niet het aangezicht; hoewel Ik hen leerde, vroeg op zijnde *Zie boven Jer. 7:13.* en lerende, evenwel hoorden zij niet, om tucht aan te nemen; Zie Spreuk. 1:2, enz.

34. Maar zij hebben hun verfoeiselen gesteld *Zie boven Jer. 4:1.* in het huis, Den tempel. dat naar Mijn Naam genoemd is, *Gelijk boven Jer. 7:31.* om dat te verontreinigen.

35. En zij hebben *Zie boven Jer. 7:10,* met de aantekening. de hoogten van Baal gebouwd, die in het dal des zoons van Hinnom zijn, om hun zonen en hun dochteren den Molech Dat is, ten dienste en ter ere van dezen afgod. Zie Lev. 18:21. door *het vuur* te laten gaan; hetwelk Ik hun niet heb geboden, noch in Mijn hart is opgekomen, *Zie boven Jer. 7:31.* dat zij dezen gruwel zouden doen; opdat zij Juda mochten doen zondigen.

36. En nu, daarom zegt de HEERE, de God Israels, alzo van deze stad, waar gij van zegt: Zij is gegeven in de hand des konings van Babel, *Gelijk boven Jer. 32:24.* door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie;
37. Ziet, Ik zal hen vergaderen uit al de landen, *Te weten mijn volk.* waarhenen Ik hen zal verdreven hebben in Mijn toorn, en in Mijn grimmigheid, en in grote verbolgenheid; en Ik zal hen tot deze plaats wederbrengen, en zal hen zeker doen wonen. *Hebreeuws, in zekerheid, of in vertrouwen;* dat is gerust, zeker en veilig, gelijk elders dikwijls.
38. Ja, zij zullen Mij tot een volk zijn, *Gelijk boven Jer. 30:22, en Jer. 31:1,33.* en Ik zal hun tot een God zijn.
39. En Ik zal hun enerlei hart Ik zal door mijn Geest alzo in de harten van mijne uitverkorenen werken, dat zij door één geloof en één godsdienst in liefde aan elkander zullen verbonden en verenigd zijn. en enerlei weg geven, *Dat is, enerlei godsdienst of religie, enerlei manier of wijze van geloof en leven, zie Jes. 30:21, en Jes. 35:8; boven Jer. 6:16; Matth. 22:16; Hand. 9:2, en Hand. 18:25,26, enz. om Mij te vrezen al de dagen, hun ten goede, Dat is, tot hun best, heil en zaligheid.* mitsgaders hun kinderen na hen.
40. En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, *Gelijk boven Jer. 31:31, enz.* dat Ik van achter hen *Dat is, dat Ik hen nimmermeer zal verlaten, maar zal geduriglijk bij hen wonen en hen volgen met mijne weldadigheid; zie boven Jer. 31:33, en vergelijk wijders Rom. 8:30; 1 Petr. 1:5,9; 1 Joh. 2:19,20,27, en 1 Joh. 3:9, en 1 Joh. 5:18.* niet zal afkeren, opdat Ik hun weldoe; en Ik zal Mijn vreze in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken.
41. En Ik zal Mij over hen verblijden, *Vergelijk Deut. 30:9.* dat Ik hun weldoe; en Ik zal hen getrouwelijk in dat land

planten, *Hebreeuws, in, of met getrouwheid, of waarheid.* met Mijn ganse hart en met Mijn ganse ziel.

42. Want zo zegt de HEERE: *Gelijk als Ik over dit volk gebracht heb al dit grote kwaad, Te weten der straf; dat is, ellende, ongeluk, tegenspoed.* alzo zal Ik over hen brengen al het goede, dat Ik over hen spreke. *Dat is, hun belooft, of beloofd heb.*
43. En er zullen velden gekocht worden *Hebreeuws, een veld zal, enz.; dat is, velden, gelijk in Jer. 32:44.* in dit land, waarvan gij zegt: *Dat is, alsdan zult gij zeggen, als het zal verwoest zijn; alzo onder Jer. 33:10.* Het is woest, dat er geen mens noch beest in is; het is in der Chaldeen hand gegeven. *Gelijk boven Jer. 32:24.*
44. Velden zal men voor geld kopen, *Hebreeuws, zullen zij, enz. gelijk dikwijls.* en de brieven onderschrijven, *Zie boven Jer. 32:10,12.* en verzegelen, en getuigen doen betuigen, in het land van Benjamin, *Vergelijk boven Jer. 17:26.* en in de plaatsen rondom Jeruzalem, en in de steden van Juda, en in de steden van het gebergte, en in de steden der laagte, en in de steden van het zuiden; want Ik zal hun gevangenis wenden, spreekt de HEERE.

Jeremia 33

- Voorts geschiedde des HEEREN woord ten tweeden male tot Jeremia, als hij nog in het voorhof *Zie boven Jer. 32:2,3.* der bewaring was opgesloten, zeggende:
- Zo zegt de HEERE, Die het doet, *Te weten hetgeen Hij door mij openbaart en belooft aangaande de herstelling van Jeruzalem en zijne kerk; zie Exod. 3:14,15.* Anders: *haar namelijk van Jeruzalem en zijne kerk, waarvan in het voorgaande en volgende gesproken wordt maker die haar formeert, of*

haar formeerder, enz., de zin opeen uitkomende. de HEERE, Die dat formeert, opdat Hij het bevestige, HEERE is Zijn Naam;

3. Roep tot Mij, Dat is, bid vuriglijk, gij mijn volk, of, gij Jeremia, die gij hier gevangen zit; zie Job 36:13. en Ik zal u antwoorden, en Ik zal u bekend maken grote en vaste dingen, Die vast bij mij besloten is, ja in mijnen raad als opgesloten zijn, en daarom vast en zeker gaan. Vergelijk Deut. 32:34. die gij niet weet.

4. Want zo zegt de HEERE, de God Israels, van de huizen dezer stad, Niettegenstaande *wil de Heere zeggen* dat de staat dezer stad en harer inwoners zo ellendig zal zijn, dat zij buiten alle menselijke mogelijkheid van herstelling zal wezen, nochtans zal Ik haar herstellen gelijk volgt Jer. 33:6. en van de huizen der koningen van Juda, die door de wallen Dat is, die haast en zekerlijk zullen afgebroken worden, als de Chaldeën van hun opgeworpen wallen of bolwerken door krijgsmiddelen en gewapenderhand *vergelijk Ezech. 26:9*, de stad zullen hebben ingenomen. Vergelijk boven Jer. 32:24. Anders: *tot de wallen en tot het zwaard*; dat is, de huizen die afgebroken zijn, om bolwerken daarvan tegen den vijand te maken en tegenweer daaruit te doen. en door het zwaard zijn afgebroken:

5. Er zijn er *wel* ingekomen, In de stad Jeruzalem, om die te Chaldeën, die niets zoeken dan te doden en te moorden. Anderen verstaan *de huizen*; dat is, *zo zij verklaren* huisgezinnen, waarvan in Jer. 33:4. gen de belegeraars te beschermen, gelijk men tegen tijd van belegering de hoofdsteden met kloeke krijgslieden pleegt te *vervullen* Dat is, te verzadigen, dat zij hun moed koelen door het ombrengen der Joden. Aangaande zulk een gebruik des woords *vervullen*, vergelijk Exod. 15:9; Job 16:10, met de aantekening.. om te strijden tegen de Chaldeen, maar het is om die te Chaldeën, die niets zoeken dan te doden en te moorden. Anderen verstaan *de huizen*; dat is, *zo zij verklaren* huisgezinnen, waarvan in Jer. 33:4. *vullen* Dat is, te verzadigen, dat zij hun moed koelen door het

ombrengen der Joden. Aangaande zulk een gebruik des woords *vervullen*, vergelijk Exod. 15:9; Job 16:10, met de aantekening. met dode lichamen van mensen, die Ik verslagen heb Door het zwaard der Chaldeën verslaan zal, in plaats dat zij de Chaldeën *om zo te spreken* tegen mijn dank menen te verslaan. in Mijn toorn en in Mijn grimmigheid; en omdat Ik Mijn Anders: *om welker te weten huisgezinnen alle boosheid Ik mijn aangezicht* Zie Deut. 31:17. van deze stad verborgen heb. aangezicht Zie Deut. 31:17. van deze stad verborgen heb, om al hunlieder boosheid. Der inwoners.

6. Zie, Ik zal haar de Der stad Jeruzalem en mijner kerk. gezondheid Of, *een pleister en medicijn opleggen*; zie boven Jer. 30:13,17. en de genezing doen rijzen, en zal henlieden genezen, De inwoners van Jeruzalem en leden mijner kerk. en zal hun openbaren Onvoorziens, en daar het buiten alle hoop scheen te zijn. overvloed van vrede en waarheid. Door den *Messias*; vergelijk Joh. 1:17. Anders: *een bestendigen, vasten, of gewissen vrede*.

7. En Ik zal de gevangenis van Juda en de gevangenis van Israel wenden, en zal ze bouwen Zie boven Jer. 31:28. als in het eerste. Of, *in den beginne*; also ook Jer. 33:11, dat is, gelijk tevoren.

8. En Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, *met* dewelke zij tegen Mij gezondigd hebben; en Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden, *met* dewelke zij tegen Mij gezondigd en *met* dewelke zij tegen Mij overtreden hebben.

9. En het zal Mij zijn Of, *zij*, namelijk, Jeruzalem en mijne kerk. tot een vrolijken Hebreeuws, *naam der vrolijkheid*; dat is, die mij zeer aangenaam is en verheugt. naam, Vergelijk Deut. 26:19, met de aantekening. tot een roem, en tot een sieraad bij alle heidenen der aarde; die al het goede zullen horen, dat Ik hun Jeruzalem, mijne kerk. doe; en zij zullen

vrezen en beroerd zijn over al het goede, en over al den vrede, dien Ik hun Jeruzalem, mijne kerk. beschikke. Hebreeuws, *make, doe*.

10. Alzo zegt de HEERE: In deze plaats (waarvan gij zegt: *Gelijk boven Jer. 32:43*. Zij is woest, dat er geen mens en geen beest in is), in de steden van Juda, en op de straten van Jeruzalem, die zo verwoest zijn, dat er geen mens, en geen inwoner, en geen beest in is, zal wederom gehoord worden,

11. De stem der vrolijkheid en de stem der blijdschap, de stem des bruidegoms en de stem der bruid, de stem dergenen, die zeggen: Looft den HEERE der heirscharen, *Zie 1 Kon. 18:15*. want de HEERE is goed, want Zijn goedertierenheid is in eeuwigheid! *de stem* dergenen, die lof aanbrengen *Of, dankzegging, lofoffer, dankoffer*. ten huize des HEEREN; want Ik zal de gevangenis des lands *Of, de gevangenen des lands doen wederkeren*; alzo onder Jer. 33:26, en elders dikwijls. wenden, als in het eerste, Dat is, dat zij uit de gevangenschap wedergekomen zijnde, vrediglijk in dit land wonen, gelijk tevoren; vergelijk Jer. 33:7. zegt de HEERE.

12. Zo zegt de HEERE der heirscharen: In deze plaats, die zo woest is, dat er geen mens, zelfs tot het vee toe, in is, mitsgaders in al derzelver steden, zullen wederom *Hebreeuws, zal ene woning* zijn, enz. woningen zijn van herderen, die de kudde doen legeren. *Of, nederliggen*; een teken van vredigen toestand en welbestelde regering in het land, gelijk ook het volgende. Vergelijk boven Jer. 31:24.

13. In de steden van het gebergte, in de steden der laagte, en in de steden van het zuiden, en in het land van Benjamin, en in de plaatsen rondom Jeruzalem, en in de steden van Juda,

zullen de kudde wederom onder de handen des tellers doorgaan, Dat is, des vertienders, die het tiende schaap of geit met de roede sloeg en den Heere afzonderde. Zie hiervan Lev. 27:32, en Ezech. 20:37. zegt de HEERE.

14. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik het goede woord Dat is, genadige en zegenrijke belofte van *Christus*, in welken alle beloften *ja* en *amen* zijn; 2 Cor. 1:20. *verwekken zal, Of, bevestigen, daarstellen*; dat is, houden, gelijk wij spreken. dat Ik tot het huis van Israel en over het huis van Juda gesproken heb.

15. In die dagen, en te dier tijd zal Ik David een SPRUIT der gerechtigheid *Zie boven Jer. 23:5*. doen uitspruiten; en Hij zal recht en gerechtigheid doen op aarde. *Gelijk een koning*; zie boven Jer. 23:5.

16. In die dagen zal Juda verlost worden, *Zie boven Jer. 23:6*. en Jeruzalem zeker wonen; en deze is, die haar roepen zal: De HEERE, onze GERECHTIGHEID. Te weten de Heere *Christus*, die zijne kerk zal roepen; te weten uitwendig door de predikatie van het *Evangelie*, en inwendig door de krachtige werking van zijn Heiligen Geest, en zijn genadewerk in hen voltrekken tot het einde toe. *Zie boven Jer. 23:6*.

17. Want zo zegt de HEERE: Aan David zal niet worden afgesneden een Man, *Zie 1 Kon. 2:4*. Met deze en de volgende woorden, die van den staat van het Oude Testament, *belangende het koninkrijk en priesterdom* ontleend zijn, wordt *gelijk elders* te kennen gegeven de bestendigheid en onveranderlijkheid van het koninkrijk en priesterdom van onzen Heere *Jezus Christus*. Zie Luk. 1:32,33; Hebr. 7:1,2,3,11,12,15,16,17,24,28, enz.; die daarenboven onder zich heeft, niet alleen de herders en leraars zijner kerk, maar ook al derzelver leed, die Hij allen tot *koningen* en *priesters* gemaakt heeft, waarom ook zijne kerk een *koninklijk priesterdom* genoemd wordt. Zie 1 Petr. 2:5,9; Openb. 1:6, en

Openb. 5:10; idem Rom. 12:1; Hebr. 13:15,16.

Re 1.6 5.10 Ro 12.1 Heb 13.15,16 Die op den troon van het huis Israels zitte.

18. Ook zal den Levietischen priesteren, van voor Mijn aangezicht, niet worden afgesneden een Man, Die brandoffer offere, en spijsoffer aansteke, en slachtoffer bereide al de dagen. Dat is, voor altijd.

19. En des HEEREN woord geschiedde tot Jeremia, zeggende:

20. Alzo zegt de HEERE: Indien gijlieden Mijn verbond van den dag; Dat is, de orde, die Ik op de beurten en het gevolg van dag en nacht gesteld heb; vergelijk Gen. 8:22; Ps. 89:37,38, en Ps. 119:89,90,91, en boven Jer. 31:35,36. en Mijn verbond van den nacht kondt vernietigen, zodat dag en nacht niet zijn op hun tijd;

21. Zo zal ook vernietigd kunnen worden Mijn verbond met Mijn knecht David, dat hij geen zoon hebbe, die op zijn troon regere, en met de Levieten, Versta hierbij *het verbond* met enz. de priesteren, Mijn dienaren.

22. Gelijk het heir des hemels niet geteld, en het zand der zee niet gemeten kan worden, alzo zal Ik vermenigvuldigen het zaad van Mijn knecht David, en de Levieten, Anders: *der Levieten*; te weten het zaad. die Mij dienen.

23. Voorts geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:

24. Hebt gij niet gezien, Dat is, gemerkt of gehoord. wat dit volk Te weten de spottende Joden, die Gods beloften verachtten en tegen zijne oordelen murmureerden, of, *gelijk sommigen* de goddeloze Chaldeën en andere heidenen, op wie zij voornamelijk de laatste woorden van Jer. 33:24 duiden. spreekt, Hebreeuws, *spreken*; gelijk dikwijls. zeggende: De twee geslachten, Juda en Israël, van wie

boven gesproken is. Anderen verstaan Juda en Benjamin. die de HEERE verkoren had, die heeft Hij nu verworpen? Ja, zij versmaden Mijn volk, zodat het geen volk meer is voor hun aangezicht. Of, *weder zal worden*; omdat zij zo gering en ellendig waren, dat er naar hun oordeel gene hoop was van herstelling, zulks dat er geen andere rekening op te maken was dan dat zij zouden vergaan en teniet worden; vergelijk onder Jer. 48:2,42.

25. Zo zegt de HEERE: Indien Mijn verbond niet is van dag en nacht; Zie Jer. 33:20. Deze dingen herhaalt God tot oprichting en versterking zijner gelovigen, willende zeggen, hoezeer ook deze zaak buiten alle menselijke mogelijkheid moge zijn, dat zij nochtans zo weinig zou feilen als het gevolg van dag en nacht op elkander, enz. *indien* Ik de ordeningen Zie boven Jer. 31:35,36. des hemels en der aarde niet gesteld heb;

26. Zo zal Ik ook het zaad van Jakob en van Mijn knecht David verwerpen, dat Ik van zijn zaad niet neme, die daar heerse Dit is wel eerst vervuld in Zerubbabel en andere volgende regenten van Davids geslacht, maar voornamelijk en geestelijk in onzen Heere *Jezus Christus*, Davids *Spruit*, en den eeuwigen Koning zijner kerk. over het zaad van Abraham, Izak en Jakob; want Ik zal hun gevangenis wenden en Mij hunner ontfermen.

Jeremia 34

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE (als Nebukadrezar, Anders in dit boek, en bij Ezechiël meest genoemd Nebukadnezar. koning van Babel, en zijn ganse heir, en alle koninkrijken der aarde, die *onder* de heerschappij zijner hand waren, en al de volken tegen Jeruzalem streden, en tegen al haar steden), zeggende:

2. Zo zegt de HEERE, de God Israels: Ga henen en spreek tot Zedekia, den koning van Juda, en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE: Zie, Ik geef deze stad in de hand des konings van Babel, en hij zal ze met vuur verbranden.
3. En gij zult van zijn hand niet ontkomen, maar zekerlijk gegrepen, *Hebreeuws, grijpende gegrepen worden.* en in zijn hand gegeven worden; en uw ogen zullen de ogen des konings van Babel zien, *Vergelijk boven Jer. 32:4, en onder Jer. 52:9,10,11.* en zijn mond zal tot uw mond spreken, en gij zult te Babel komen.
4. Maar hoor des HEEREN woord, o Zedekia, koning van Juda! zo zegt de HEERE van u: Gij zult door het zwaard niet sterven. *Vergelijk boven Jer. 32:5, met de aantekening.*
5. Gij zult sterven in vrede, en naar de brandingen *Of, met de brandingen; dat is, gelijk men uwe voorzaten bij hunne begrafenis vereerd heeft met vuren of het branden van allerlei kostelijke specerijen, also zal u ook geschieden. Zie hiervan 2 Kron. 16:14, met de aantekening.* van uw vaderen, de vorige koningen, die voor u geweest zijn, also zullen zij over u branden, en u beklagen, *zeggende: Och heer! Vergelijk boven Jer. 22:18,19.* want Ik heb het woord gesproken, spreekt de HEERE.
6. En de profeet Jeremia sprak al deze woorden tot Zedekia, den koning van Juda, te Jeruzalem.
7. Als het heir des konings van Babel Hiermede wordt te kennen gegeven de gehoorzaamheid, godzalige vrijmoedigheid en het vertrouwen van Jeremia, die niet geschroomd heeft in zulke gelegenheid van zaken den koning Zedekia aan te zeggen hetgeen hem van God belast was. **streed tegen Jeruzalem, en tegen al de overgeblevene steden van Juda, tegen Lachis** *Zie 2 Kon. 14:19.* en tegen

Azeka; *Zie 1 Sam. 17:1.* want deze, *zijnde* vaste steden, *Hebreeuws, steden der vesting.* waren overgebleven onder de steden van Juda.

8. Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, nadat de koning Zedekia een verbond gemaakt had *Zie de manier van dit verbondmaken onder Jer. 34:18,19, en vergelijk Gen. 15:17,18.* met het ganse volk, *Versta, allen die dienstboden hadden.* dat te Jeruzalem was, om vrijheid voor hen uit te roepen. *Te weten, alle knechten en maagden, in het zevende jaar, volgens de wet, onder Jer. 34:13,14.* Dit deed Zedekia om door dit uiterlijk werk van gehoorzaamheid verlossing en overwinning van God te verkrijgen, maar hoe zij het, naar de wijze van de huichelaars, hebben gemeend en onderhouden, wordt in het volgende verhaald.
9. Dat een iegelijk zijn knecht, en een iegelijk zijn maagd, zijnde een Hebreer of een Hebreinne, zou laten vrijgaan; zodat niemand zich van hen, van een Jood, zijn broeder, zou doen dienen. *Zie boven Jer. 22:13.*
10. Nu hoorden al de vorsten *Dat is, gehoorzaamden, gelijk terstond wederom en elders dikwijls.* en al het volk, die het verbond hadden ingegaan, dat zij, een iegelijk zijn knecht, en een iegelijk zijn maagd zouden laten vrijgaan, zodat zij zich niet meer van hen zouden doen dienen; zij hoorden dan, en lieten hen gaan;
11. Maar zij keerden daarna wederom, en deden de knechten en maagden wederkomen, *Tot hun vorigen dienst, also Jer. 34:16.* Dit schijnen zij gedaan te hebben omdat de Babyloniërs van Jeruzalem aftrokken tegen de Egyptenaars, zichzelf ijdelijk inbeeldende dat zij het gevaar alleen waren ontkomen, waar zij integendeel Gods toorn opnieuw verwekten; *zie onder Jer. 34:21,22.* die zij hadden laten vrijgaan, en zij brachten hen

- ten onder tot knechten en tot maagden.
12. Daarom geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, van den HEERE, zeggende:
13. Zo zegt de HEERE, de God Israels: Ik heb een verbond gemaakt met uw vaderen, ten dage, als Ik hen uit Egypteland, uit het diensthuis uitvoerde, *Hebreeuws, huis der dienstknechten.* zeggende:
14. Ten einde van zeven jaren zult gij laten gaan, een iegelijk zijn broeder, een Hebreer, die u zal verkocht zijn, *Of, die zich aan u verkocht zal hebben.* en u zes jaren gediend heeft; gij zult hem dan van u laten vrijgaan; maar uw vaders hoorden niet naar Mij, en neigden hun oor niet.
15. Gijlieden nu waart heden wedergekeerd, *Of, hadt u bekeerd;* te weten naar het uiterlijk aanzien, zoveel het uiterlijk werk aangaat. en hadt gedaan, dat recht is in Mijn ogen, vrijheid uitroepende, een iegelijk voor zijn naaste; en gij hadt een verbond gemaakt voor Mijn aangezicht, in het huis, dat naar Mijn Naam genoemd is. Zie boven Jer. 7:10. Versta, den tempel.
16. Maar gij zijt weder omgekeerd, en hebt Mijn Naam ontheiligd, *Dien gij in den eed van het verbond gebruikt hebt.* en doen wederkomen, *Gelijk Jer. 34:11.* een iegelijk zijn knecht, en een iegelijk zijn maagd, die gij hadt laten vrijgaan naar hun lust; *Of, begeerte, wens, welgevallen, wil.* *Hebreeuws, ziel;* zie Ps. 27:12. *Anders: voor henzelfen, voor hunne personen;* dat is, om hun zelfs eigen en vrij te zijn. en gij hebt hen ten ondergebracht, om ulieden te wezen tot knechten en tot maagden.
17. Daarom zegt de HEERE also: Gijlieden hebt naar Mij niet gehoord, om vrijheid uit te roepen, een

- iegelijk voor zijn broeder, en een iegelijk voor zijn naaste; ziet, zo roep Ik uit tegen ulieden, spreekt de HEERE, een vrijheid ten zwaarde, *Een aardige verandering of omkering der woorden van vrijheid uit te roepen, tevoren ten goede, maar hier ten kwade; dat is, tot straf, die God door zijn rechtvaardig oordeel over hen wil uitvoeren en onder hen laten woeden.* Sommigen stellen, *aan het zwaard,* enz. Alsof God zeide: Ik zal het zwaard, de pestilentie, enz. vrijheid geven om onder ulieden te woeden. *ter pestilentie, en ten honger, en zal u overgeven ter beroering allen koninkrijken der aarde.* Zie Deut. 28:25.
18. En Ik zal de mannen overgeven, die Mijn verbond hebben overtreden, die niet bevestigd hebben de woorden des verbonds, *Metterdaad niet volbracht, niet gehouden hebben.* *Hebreeuws eigenlijk, niet hebben doen rijzen, of opstaan;* zie Deut. 27:26, en onder Jer. 35:14. dat zij voor Mijn aangezicht gemaakt hadden, *met het kalf, Anders: gelijk het kalf,* enz. dat is, Ik zal hen in stukken doen scheuren door het gevogelte, enz. *gelijk Jer. 34:20.* dat zij in tweeën hadden gehouwen, Zie Gen. 15:17,18. en waren tussen zijn stukken doorgestaan:
19. De vorsten van Juda, en de vorsten van Jeruzalem, de kamerlingen, *Of, hovelingen;* zie Gen. 37:36. en de priesteren, en al het volk des lands, die door de stukken des kalfs zijn doorgestaan.
20. Ja, Ik zal hen overgeven in de hand hunner vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken; en hun dode lichamen *Hebreeuws, dood lichaam;* *gelijk boven Jer. 7:33.* zullen het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijs zijn.
21. Zelfs Zedekia, den koning van Juda, en zijn vorsten, zal Ik overgeven in de hand hunner

vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken, te weten, in de hand van het heir des konings van Babel, die van ulieden *nu* zijn opgetogen. Dat is, van Jeruzalem afgetogen, opgetrokken, zie boven Jer. 34:11, en onder Jer. 37:5,11, tegen den koning van Egypte, die tot hulp van Zedekia in aantocht was.

22. Ziet, Ik zal bevel geven, Dat is, Ik zal door mijne voorzienigheid en regering beschikken dat de Chaldeëen wederkomen. Vergelijk Lev. 25:21, en boven Jer. 25:29; Amos 6:11, en Amos 9:9. spreekt de HEERE, en zal hen weder tot deze stad brengen, en zij zullen tegen haar strijden, en zullen ze innemen, en zullen ze met vuur verbranden; en Ik zal de steden van Juda stellen tot een verwoesting, dat er niemand in wone.

Jeremia 35

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, in de dagen van Jojakim, Zie boven Jer. 1:3, en Jer. 21:1, en Jer. 25:1, en Jer. 26:1, en Jer. 27:1,12, en Jer. 28:1, en Jer. 32:1. Uit welke vergelijking blijkt dat in het bijeenbrengen dezer profetieën niet altijd gezien is op de orde des tijds; vergelijk onder Jer. 45:1; Ezech. 30:20. den zoon van Josia, den koning van Juda, zeggende:

2. Ga henen tot der Rechabieten huis, Dat is, de familie, of het geslacht der *Rechabieten*, alzo terstond Jer. 35:3, zie van deze 1 Kron. 2:55. en spreek met hen, en breng hen in des HEEREN huis, Dat is, de familie, of het geslacht der *Rechabieten*, alzo terstond Jer. 35:3, zie van deze 1 Kron. 2:55. in een der kameren, Die aan den tempel waren; zie 1 Kon. 6:5. en geef hun wijn te drinken. Dat is, presenteer, bied, schenk hun, enz.

3. Toen nam ik Jaazanja, den zoon van Jeremia, den zoon van Habazzinja, mitsgaders zijn broederen, en al zijn

zonen, en het ganse huis der Rechabieten;

4. En bracht hen in des HEEREN huis, in de kamer der zonen van Hanan, den zoon van Jigdalia, den man Gods; Dat is, profeten. Zie Deut. 33:1, en Richt. 13:6. Deze omstandigheden dienden om aan de zaak te meer aanzien en geloof te maken bij de hardnekkige Joden. welke is Te weten kamer. bij de kamer der oversten, die daar is boven de kamer van Maaseja, den zoon van Sallum, den dorpelbewaarder.

5. En ik zette den kinderen van het huis der Rechabieten koppen vol wijn Of, *schalen*. Het Hebreeuwse woord komt zeer na overeen met een ander, dat een *heuvel* betekent, en kan derhalve hebben de betekenis van een verheven *kop*, *schaal*, of *beker*, enz. Zie Gen. 44:2. Het volgende woord betekent ook *bekers*, of dergelijke drinkvaten, welker onderscheid nu onzeker is. en bekens voor; Hebreeuws, voor het aangezicht der, enz; gelijk Gen. 18:8, enz. en ik zeide tot hen: Drinkt wijn.

6. Maar zij zeiden: Wij zullen geen wijn drinken; Dat is, mogen of moeten geen wijn drinken. want Jonadab, de zoon van Rechab, onze vader, Dat is, voorvader. Dewijl velen het daarvoor houden dat hij dezelfde is, die 2 Kon. 10:15,23 vermeld wordt; zijnde geweest een zeer Godvruchtig, aanzienlijk en zeer vermogend persoon, zodat ook *Jehu* zich in zijn ijver en nieuwen staat door diens gezelschap en tegenwoordigheid heeft willen sterken. Deze Jonadab, naar sommiger gevoelen, wijselijk overdenkende zijne afkomst, en de verdorvenheid, die al te dien tijde in zwang ging, misschien ook door een profetischen geest voorziende de toekomstige straffen en verwoestingen, heeft zijnen nakomelingen door deze *particuliere* of bijzondere bevelen willen inscherpen dat zij, tevreden zijnde met deze genade dat zij tot de gemeenschap Gods en zijner kerk waren aangenomen, voor de rest zich zo ingetogen, nederig en eenvoudig zouden gedragen, dat zij *als vreemdelingen in Israël, afkomstig van*

Jethro, Mozes' schoonvader den Israëlieten niet mochten onaangenaam of aanstotelijk worden, gelijk het dan vreemdelingen somtijds haast *gelijk men zegt* plegen te verkerven; idem dat zij ook niet door gierigheid, of wellust en weelde met anderen bedorven en gestraft mochten worden, of door bezit van huizen en erfenissen vervallen in vertrouwen op tijdelijk goed, en belet worden ten tijde van ballingschap, beroving van goederen, enz. Wat God wijders met dit voorbeeld der Rechabieten heeft voorgehad, blijkt uit dezen gansen handel, dien Jeremia door zijn last met hen gehad heeft. heeft ons geboden, Of, heeft het ons verboden; zie Lev. 4:2. zeggende: Gijlieden zult geen wijn drinken, gij, noch uw kinderen, tot in eeuwigheid. Dat is, nimmermeer; vergelijk 1 Cor. 8:13.

7. Ook zult gijlieden geen huis bouwen, noch zaad zaaien, noch wijngaard planten, noch hebben; Dat is, bezitten. maar gij zult in tenten wonen al uw dagen; Dat is, de dagen uws levens; also in Jer. 35:8. opdat gij veel dagen leeft Dat is, langen tijd. in het land, Hebreeuws, *op het aangezicht des lands*. alwaar gij als vreemdeling verkeert.
8. Zo hebben wij der stemme van Jonadab, den zoon van Rechab, onzen vader, gehoorzaamd in alles, wat hij ons geboden heeft; zodat wij geen wijn drinken al onze dagen, wij, onze vrouwen, onze zonen, en onze dochteren;
9. En dat wij geen huizen bouwen tot onze woning; Of tot ons verblijf. ook hebben wij geen wijngaard, noch veld, noch zaad;
10. En wij hebben in tenten gewoond; also hebben wij gehoord en gedaan naar alles, wat ons onze vader Jonadab geboden heeft.
11. Maar het is geschied, Hier geven zij reden waarom zij in deze ene zaak, namelijk dat zij nu niet in hutten woonden, maar zich binnen Jeruzalem hadden begeven huns

voorvaders bevel, voor dezen tijd niet zijn nagekomen; tonende daarmee dat het een menselijke ordinantie was, die zij ter nood en naar gelegenheid der zaken, zonder tegen hun plicht te doen, wel mochten verlaten, om Gods wet niet te overtreden, zulks ook Jonadabs oogmerk en Gode aangenaam was. als Nebukadrezar, de koning van Babel, naar dit land optoog, dat wij zeiden: Te weten tot elkander. Komt, en laat ons naar Jeruzalem trekken vanwege het heir der Chaldeen, Hebreeuws, *van*, of *voor* het aangezicht, dat is, om hun te ontgaan, uit vrees van hun overlast en tirannie. en vanwege het heir der Syriers; Hebreeuws, *Aram*; zie Gen. 10:22. also zijn wij te Jeruzalem gebleven.

12. Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:
13. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ga henen en zeg tot de mannen van Juda Hebreeuws, *man*. Zie boven Jer. 4:3. en tot de inwoners van Jeruzalem: Zult gijlieden geen tucht aannemen, Gelijk boven Jer. 32:33. dat gij hoort naar Mijn woorden? spreekt de HEERE.
14. De woorden van Jonadab, den zoon van Rechab, die hij zijn kinderen geboden heeft, dat zij geen wijn zouden drinken, zijn bevestigd; Hebreeuws, *is bevestigd*; dat is, elkeen zijner woorden is volbracht of gehouden, niettegenstaande zij door nood in een enig stuk nu anders hadden gedaan, waarin zij verontschuldigd zijn; also Jer. 35:16. Vergelijk wijders Deut. 27:26, met de aantekening en onder Jer. 35:18, idem boven Jer. 34:18, en onder Jer. 44:25. want zij hebben geen wijn gedronken tot op dezen dag, maar het gebod huns vaders gehoord; Dat is, gehoorzaamd. en Ik heb tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde en sprekende, Zie boven Jer. 7:13, en 2 Kron. 36:15. maar gij hebt naar Mij niet gehoord.

15. En Ik heb tot u gezonden al Mijn knechten, de profeten, vroeg op zijnde en zendende, om te zeggen: Bekeert u toch, een iegelijk van zijn bozen weg, Zie Gen. 6:12. en maakt uw handelingen goed, Zie boven Jer. 7:3. en wandelt andere goden niet na, om hen te dienen, zo zult gij in het land blijven, Hebreeuws, *en blijft, of woont in het land*; dat is, zo zult gij zekerlijk daarin blijven wonen. Zie Ps. 37:3. dat Ik u en uw vaders gegeven heb; maar gij hebt uw oor niet geneigd, en naar Mij niet gehoord.
16. Dewijl *dan* de kinderen van Jonadab, den zoon van Rechab, het gebod huns vaders, dat hij hun geboden heeft, bevestigd hebben, Zie boven Jer. 35:14. maar dit volk naar Mij niet hoort;
17. Daarom alzo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal over Juda en over alle inwoners van Jeruzalem brengen al het kwaad, *Der straf.* dat Ik tegen hen gesproken heb; omdat Ik tot hen gesproken heb, maar zij niet gehoord hebben, en Ik tot hen geroepen heb, maar zij niet hebben geantwoord.
18. Tot het huis nu der Rechabieten zeide Jeremia: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Omdat gijlieden het gebod van uw vader Jonadab zijt gehoorzaam geweest, en hebt al zijn geboden bewaard, en gedaan naar alles, wat hij ulieden geboden heeft;
19. Daarom alzo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Er zal Jonadab, den zoon van Rechab, niet worden afgesneden een man, Vergelijk de manier van spreken met boven Jer. 33:17. die voor Mijn aangezicht sta, Dat is, wien Ik deze genade doe, dat hij in mijn huis, dat is onder mijn volk, of in mijne

kerk, plaatshebbe en mij naar mijn woord diene. De manier van spreken schijnt genomen te zijn van de priesters en Levieten, die in den tabernakel en tempel voor den Heere stonden te dienen, en voorts in het algemeen van dienaars en dienaressen, die steeds omtrent en onder de ogen hunner heren moesten zijn en oppassen. Zie Deut. 1:38, en Deut. 10:8, en 1 Kon. 1:2. Sommigen verstaan dit enkel van de onderhouding en voortdoring van dit geslacht der Rechabieten onder Israël, zolang als de Joodse staat zou duren, uit vergelijking van boven Jer. 35:7. Van den priesterlijken of Levietischen stand kan het niet worden verstaan, dewijl zij uit den stam van *Levi* niet waren, zelfs geen Israëlieten, maar vreemdelingen, gelijk boven verhaald is, en heidenen van afkomst, waarom zij ook bij sommigen aangemerkt worden als een voorteken van de beroeping der heidenen, en als een geestelijk priesterdom door het geloof. *al de dagen.* Gelijk boven Jer. 33:18.

Jeremia 36

1. Het gebeurde ook in het vierde jaar van Jojakim, Zie boven Jer. 25:1. den zoon van Josia, den koning van Juda, *dat* dit woord tot Jeremia geschiedde van den HEERE, zeggende:
2. Neem u een rol des boeks, Het woord *sepher*, dat voor een boek genomen wordt, heeft ook een algemene betekenis van allerlei *schriften, brieven, patenten, kaarten*, enz.; zie boven Jer. 32:11,12, enz.; Deut. 24:1; 2 Kon. 5:5,6, en kan hier *een rol des boeks* zoveel zijn als een *grote schrijffrol* inplaats van een boek, dienende om beschreven en samengerold te worden; zie wijders Ezra 6:2. Hiervan komt deze manier van spreken: *De hemelen zullen worden samengerold als een boek*, Jes. 34:4; Openb. 6:14; vergelijk Jes. 8:1. # Isa 8.1 en schrijf daarop al de woorden, die Ik tot u gesproken heb, over Israel, en over Juda, en over al de volken, van den dag aan, *dat* Ik tot u gesproken

heb, van de dagen van Josia aan, Zie boven Jer. 1:2. tot op dezen dag.

3. Misschien Menselijkerwijze van den alwetenden God gesproken, om te tonen hoe aangenaam hem de ware bekering is. Vergelijk Deut. 5:29, also ook terstond in het woord *denken*, en elders dikwijls. **zullen die van het huis van Juda horen Hebreeuws, *zullen het huis Juda horen.* al het kwaad**, Der straf. Dit dient tot bewijs van de vertwijfelde hardnekkigheid van het volk, die nu zover waren vervallen, dat er gene middelen overbleven dan dreigementen van kwaad. **dat Ik hun gedenk te doen; opdat zij zich bekeren, een iegelijk van zijn bozen weg, en Ik hun ongerechtigheid en hun zonde vergeve.**

4. Toen riep Jeremia Baruch, den zoon van Nerija; en Baruch schreef uit den mond van Jeremia alle woorden des HEEREN, die Hij tot hem gesproken had, op een rol des books.

5. En Jeremia gebod Baruch, zeggende: Ik ben opgehouden, Of *opgesloten*, dat sommigen verstaan van enige gevangenschap, of gevangenneming, uit boven Jer. 33:1, waar hetzelfde Hebreeuwse woord gebruikt wordt. Maar anderen, oordelende dat zulks niet wel overeenkomt met onder Jer. 36:19, nemen het voor enig ander beletsel, als door een bijzonder bevel van God, of enige uiterlijke onreinheid der wet, of een godsdienstige belofte, zie Num. 19:11, enz.; 1 Sam. 21:7; Neh. 6:10. **ik zal in des HEEREN huis niet kunnen gaan.**

6. Zo ga gij henen, en lees in de rol, *in* dewelke gij uit mijn mond geschreven hebt, de woorden des HEEREN, voor de oren des volks, in des HEEREN huis, op den vastendag; Dien zij buitengewoon door hun eigen goedvinden hadden aangesteld, merkende zonder twijfel uit verscheidene tekenen dat God vertoornd was; zie onder Jer. 36:9. **en gij zult ze ook lezen voor de oren van gans Juda, die uit hun steden**

komen. Te Jeruzalem, op den vastendag; gelijk onder Jer. 36:9.

7. Misschien zal hunlieder smeking voor des HEEREN aangezicht nedervallen, Dat is, misschien zullen zij met ootmoedig smeken en bidden voor God nedervallen, of hun smeken Hem voordragen. Men kan het ook aldus nemen dat, gelijk het gebed gezegd wordt *op te klimmen*, ten aanzien van het geloof, also ook met recht gezegd wordt voor den Heere *neder te vallen*, ten aanzien der nederigheid en bekentenis onzer onwaardigheid. Sommigen nemen *vallen* voor *bevallen, gevallen, welgevallen*; dat is, aangenaam zijn, gelijk onder Jer. 37:20. Vergelijk ook Jer. 38:26, en Jer. 42:2,9. **en zij zullen zich bekeren, een iegelijk van zijn bozen weg; want groot is de toorn en de grimmigheid, De straffen, plagen en ellenden, die Hij hun gedreigd heeft, indien zij zich niet bekeren. die de HEERE tegen dit volk heeft uitgesproken.**

8. En Baruch, de zoon van Nerija, deed naar alles, wat hem de profeet Jeremia geboden had, lezende in dat boek de woorden des HEEREN, *in* het huis des HEEREN.

9. Want het geschiedde in het vijfde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, in de negende maand, Van het lopende jaar, genoemd *in het kerkelijke jaar* de maand Chisleu of Casleu, passende op onzen November en December. ***dat* zij een vasten voor des HEEREN aangezicht uitriepen**, Om in zijn huis voor Hem belijdenis te doen van zonden en Hem om genade te bidden, waartoe het vasten een dienstig hulpmiddel was. Maar wat God van het vasten der goddelozen en huichelaars hield, zie daarvan Jes. 58:3,4,5, enz. **allen volke te Jeruzalem, mitsgaders allen volke, die uit de steden van Juda te Jeruzalem kwamen. Of, *gekomen waren.***

10. Zo las Baruch in dat boek de woorden van Jeremia *in* des HEEREN

huis, in de kamer van Gemarja, Anders: *aan*, of *bij de kamer*. Zie van het gebouw dezer kamers, 1 Kon. 6:5,6, met de aantekening. **den zoon van Safan, den schrijver**, Dat is, die de openbare akten van Gods huis en de profetieën, die aldaar werden gelezen of uitgesproken, optekenend, gelijk enigen menen; of *der schriftgeleerden*, waarvan te zien is Ezra 7:6. Anders wordt het Hebreeuwse woord genomen Jer. 36:12, waar het een *staatssecretaris* van den koning betekent. **in het bovenste voorhof**, Anders, naar sommiger gevoelen, genoemd het voorhof der priesters, onderscheiden van het grote voorhof der gemeente, dat daaraan was. Zie 2 Kron. 4:9. Doch sommigen verstaan dit van het binnenste en bovenste deel van het voorhof van het volk. Het kan zijn dat hij in het venster van ene der kamers, die in het voorhof waren gelegen, en het volk, hetwelk in het voorhof was, voorgelezen had. **aan de deur der nieuwe poort van het huis des HEEREN**, Zie boven Jer. 26:10. **voor de oren des gansen volks**.

11. Als nu Michaja, de zoon van Gemarja, den zoon van Safan, al de woorden des HEEREN uit dat boek gehoord had;

12. Zo ging hij af ten huize des konings in de kamer des schrijvers; Dat is, des konings secretaris, en *in de schrijverskamer*; dat is, in de secretarie, kanselarij, of raadkamer; zie 1 Kon. 4:3. Deze schrijver wordt terstond genoemd *Elisama*. en ziet, aldaar zaten al de vorsten: Elisama, de schrijver, en Delaja, de zoon van Semaja, en Elnathan, Zie boven Jer. 26:22. de zoon van Achbor, en Gemarja, Of deze dezelfde is, die boven Jer. 36:10, vermeld is, en vermits zijn aanzien en ervarenheid *gelijk een kerkelijk geschiedschrijver of schriftgeleerde*, gelijk *Ezra was* in dezen raad, of raadpleging, op den vastendag, gebruikt is, dan of het een ander is geweest van de vorsten, van wie enigen menen dat de voornaamste hier genoemd worden, kan de verstandige lezer nadenken. **de zoon van Safan, en**

Zedekia, de zoon van Hananja, en al de vorsten.

13. En Michaja maakte hun bekend al de woorden, Of hij dit gedaan heeft ter goeder mening, om den vorsten in bedenking te geven hoe men Gods toorn zou mogen afwenden, gelijk sommigen daaruit willen afnemen, dat de vorsten zijn bericht gehoord hebbende, zich niet dan beleefd jegens Baruch hebben gedragen, over de zaken zijn bewogen geweest, en zorg hebben gedragen voor de behoudenis van Jeremia en Baruch, gelijk volgt; dan of hij Jeremia in lijden heeft willen brengen, is onzeker; vergelijk boven Jer. 20:10. **die hij gehoord had, als Baruch uit dat boek las voor de oren des volks**.

14. Toen zonden al de vorsten Jehudi, den zoon van Nethanja, den zoon van Selemja, den zoon van Cuschi, tot Baruch, om te zeggen: De rol, waarin gij voor de oren des volks gelezen hebt, neem die in uw hand, en kom. Alzo nam Baruch, de zoon van Nerija, de rol in zijn hand, en kwam tot hen.

15. En zij zeiden tot hem: Zit toch neder, en lees ze voor onze oren; Lees de rol; dat is, hetgeen gij daarin geschreven hebt. en Baruch las voor hun oren.

16. En het geschiedde, als zij al de woorden hoorden, *dat* zij verschrikten, de een tegen den ander; Hebreeuws, *de man*, of *een iegelijk tegen zijn naaste of metgezel*; dat is, zij zagen elkander met verschriktheid aan, de een zag op den ander. en zij zeiden tot Baruch: Voorzeker zullen wij al deze woorden Of, *wij moeten ganselijk*, enz. Hebreeuws, *wij zullen bekendmakende bekendmaken*. den koning bekend maken.

17. En zij vraagden Baruch, zeggende: Verklaar ons toch, hoe hebt gij al deze woorden uit zijn mond geschreven?

18. En Baruch zeide tot hen: Uit zijn mond las hij tot mij al deze woorden, Of, *hij riep, hij sprak luide uit zijnen mond tot mij*; dat is, *gelijk men spreekt* hij dicteerde mij van woord tot woord. en ik schreef ze met inkt Het Hebreeuwse woord wordt alleenlijk hier gevonden. in dit boek. Dat is, in deze schrijfol.

19. Toen zeiden de vorsten tot Baruch: Ga henen, verberg u, gij en Jeremia; en niemand wete, waar gijlieden zijt.

20. Zij dan gingen in tot den koning in het voorhof; Van het koninklijk paleis. maar de rol legden zij weg Te weten onder iemands hand, gelijk deze manier van spreken gevonden wordt 2 Kron. 12:10; of *bewaarden, zij gaven te bewaren*; gelijk Lev. 6:4, en onder Jer. 37:21. in de kamer van Elisama, den schrijver; en zij verklaarden al die woorden voor de oren des konings.

21. Toen zond de koning Jehudi, Van welken boven Jer. 36:14. om de rol te halen; Hebreeuws, *nemen*; dat is nemen en brengen, waarvoor wij zeggen, *halen*. Zie Gen. 12:15. en hij haalde ze uit de kamer van Elisama, den schrijver; en Jehudi las ze voor de oren des konings, en voor de oren van al de vorsten, die omtrent den koning stonden. Of, *bezijden, tegenover, om*.

22. (De koning nu zat *in* het winterhuis Gelijk de koningen en andere groten verscheidene vertrekken, zelfs winterhuizen en zomerhuizen, hadden; zie Richt. 3:20; Ezra 6:2; Amos 3:15, met de aantekening. in de negende maand; Gelijk boven Jer. 36:9. en er was *een vuur* voor zijn aangezicht op den haard aangestoken. Sommigen verstaan een *vuurpan* vol gloeiende kolen, waar men hout op aanstak. Het Hebreeuwse woord wordt alleenlijk in deze plaats alzo gevonden.)

23. En het geschiedde, als Jehudi drie stukken, Hebreeuws, *deuren*; dat is kolommen; waarvan wij nu gebruiken, de

zijden, of bladen en hoofdstukken van een boek. of vier gelezen had, versneed hij ze De koning sneed de rol in stukken. met een schrijfmes, Hebreeuws eigenlijk, een *schrijversscheermes*; dat is een pennemes, gelijk wij nu spreken. en wierp ze in het vuur, dat op den haard was, totdat de ganse rol verteerd was in het vuur, dat op den haard was.

24. En zij verschrikten niet, en scheurden hun klederen niet, Gelijk men in rouw en harteleed gewoon was te doen; zie Gen. 37:29; 2 Kon. 18:37, en 2 Kon. 19:1, en 2 Kon. 22:11, maar zij voegden zich naar den koning, vergeten hebbende hun voorgaande beweging, Jer. 36:16. de koning noch al zijn knechten, Dat is, niemand van zijne officieren en hovelingen, die omtrent hem waren. die al deze woorden gehoord hadden.

25. Hoewel ook Elnathan, en Delaja, en Gemarja bij den koning daarvoor spraken, dat hij de rol niet zou verbranden; doch hij hoorde naar hen niet. Of, *zo hoorde hij toch niet naar hen*.

26. Daartoe gebod de koning aan Jerahmeel, den zoon van Hammelech, Of, *des konings*; dat is, zijn eigen zoon; alzo onder Jer. 38:6. en Zeraja, den zoon van Azriel, en Selemja, den zoon van Abdeel, om den schrijver Baruch en den profeet Jeremia te vangen. Alzo wordt het Hebreeuwse woord, dat anders *nemen* en voorts *halen* betekent, ook gebruikt; Spreuk. 24:11, en onder Jer. 39:5. Maar de HEERE had hen verborgen.

27. Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, nadat de koning de rol en de woorden, die Baruch geschreven had uit den mond van Jeremia, verbrand had, zeggende:

28. Neem u weder een andere rol, Hebreeuws, *keer weder, neem*; dat is, neem weder, gelijk dikwijls. en schrijf daarop al

de eerste woorden, die geweest zijn op de eerste rol, die Jojakim, de koning van Juda, verbrand heeft.

29. En tot Jojakim, Anders: *van*, dat is, gij zult in uwe profetieën van hem schrijven door mijn last. den koning van Juda, zult gij zeggen: Versta daarna, in volgenden tijd, also hij te dezer tijd door der vorsten raad en Gods voorzorg verborgen was; zie Jer. 36:19,26; maar God kon lichtelijk *als het Hem liefde* des konings hoogmoed en wreedheid also bedwingen, dat hij Jeremia voor zijn aangezicht moest leiden en horen spreken. Zo zegt de HEERE: Gij hebt deze rol verbrand, zeggende: Dat is, aldus. Waarom hebt gij daarop geschreven, zeggende: Dat is, aldus. De koning van Babel zal zekerlijk komen, Hebreeuws, *komende komen*. en dit land verderven, en maken, dat mens en beest daarin ophouden? Hebreeuws, *daaruit*, of *daarvan*; dat is, dat er gene meer zijn.

30. Daarom zegt de HEERE also van Jojakim, den koning van Juda: Hij zal geen hebben, Versta, zoon, die hem in de koninklijke regering opvolgt, also, te weten dat het den naam van opvolging en regering met recht zou mogen hebben; want zijn zoon *Jechonia* of *Jojachin* is maar drie maanden koning geweest, *hetwelk voor geen zitten gerekend wordt* en toen naar Babel gevoerd, 2 Kon. 24:8,12, en Zedekia, die in zijne plaats kwam, was niet Jojakims zoon, maar broeder, tevoren genoemd *Mattanja*, 2 Kon. 24:17. die op Davids troon zitte; en zijn dood lichaam zal weggeworpen zijn, Vergelijk boven Jer. 22:19, met de aantekening. des daags in de hitte, en des nachts in de vorst.

31. En Ik zal over hem, en over zijn zaad, en over zijn knechten hunlieder ongerechtigheid Gelijk boven Jer. 36:24. bezoeken; Dat is, straffen; zie Gen. 21:1. en Ik zal over hen, en over de inwoners van Jeruzalem, en over de mannen van Juda, al het kwaad brengen, dat Ik tot hen gesproken

heb; En in de vorige rol begrepen was. maar zij hebben niet gehoord.

32. Jeremia dan nam een andere rol, en gaf ze aan den schrijver Baruch, den zoon van Nerija; die schreef daarop, uit den mond van Jeremia, al de woorden des boeks, dat Jojakim, de koning van Juda, met vuur verbrand had; en tot dezelve werden nog veel dergelijke woorden toegedaan.

Jeremia 37

1. En Zedekia, zoon van Josia, regeerde, koning zijnde, Zie dezelfde manier van spreken boven, Jer. 23:5. Anders: *en de koning Zedekia regeerde in plaats*, enz. Sommigen houden dat deze manier van spreken hier van Zedekia also gebruikt wordt, omdat *Chonia*, anders genoemd *Jechonia* of *Jojachin* zijn voorzaat, niet meer dan drie maanden had geregeerd, en als voor geen koning gehouden was; vergelijk boven Jer. 36:30, met de aantekening. in plaats van Chonja, Zie boven Jer. 22:24. Jojakims zoon, welken *Zedekia* Zie 2 Kon. 24:17. Nebukadrezar, de koning van Babel, koning gemaakt had in het land van Juda.
2. Maar hij hoorde niet, hij, noch zijn knechten, Dat is, officieren en hovelingen. noch het volk des lands, naar de woorden des HEEREN, die Hij sprak door den dienst van den profeet Jeremia. Hebreeuws, *hand*.
3. Nochtans zond de koning Zedekia Juchal, den zoon van Selemja, en Sefanja, den zoon van Maaseja, den priester, tot den profeet Jeremia, om te zeggen: Bid toch voor ons tot den HEERE, onzen God!
4. (Want Jeremia was *nog* ingaande en uitgaande Dat is, hij verkeerde nog vrijelijk onder het volk, doende zijn ambt onverhinderd; vergelijk Deut. 31:2. in het midden des volks, en zij hadden hem

nog in het gevangenhuis niet gesteld. Hebreeuws eigenlijk, *huis der besluiting*, of *ophouding*, *bedwang*; also onder Jer. 37:15,18, alsof men zeide: *sluithuis*, Jer. 37:15, ook genoemd *het huis van den band*, dat is, der banden; alsof men zeide: *bindhuis*.

5. En Farao's heir was uit Egypte uitgetogen; Van den koning van Egypte, dien Zedekia en de Joden tegen Nebukadnezar te hulp hadden geroepen. Van dezen naam *Farao*, zie Gen. 12:15. en de Chaldeen, die Jeruzalem belegerden, als zij het gerucht van hen gehoord hadden, Van de Egyptenaars. zo waren zij van Jeruzalem opgetogen. Dat is, afgetogen, opgebroken, gelijk boven Jer. 34:21, en onder Jer. 37:11.)

6. Toen geschiedde des HEEREN woord tot den profeet Jeremia, zeggende:

7. Zo zegt de HEERE, de God Israels: Zo zult gijlieden zeggen tot den koning van Juda, die u tot Mij gezonden heeft, om Mij te vragen: Ziet, Farao's heir, dat u ter hulpe uitgetogen is, zal wederkeren in zijn land, *in* Egypte;

8. En de Chaldeen zullen wederkeren, en tegen deze stad strijden; en zij zullen ze innemen, en zullen ze met vuur verbranden.

9. Zo zegt de HEERE: Bedriegt uw zielen niet, Dat is, uzelf; zie onder Jer. 38:17. zeggende: De Chaldeen zullen zekerlijk van ons wegtrekken; Hebreeuws, *wegtrekkende wegtrekken*. Te weten ten enenmale en also dat zij de belegering niet zouden hervatten, of gij hunne wederkomst niet zoudt hebben te verwachten. want zij zullen niet wegtrekken. Te weten ten enenmale en also dat zij de belegering niet zouden hervatten, of gij hunne wederkomst niet zoudt hebben te verwachten.

10. Want al sloegt gijlieden het ganse heir der Chaldeen, die tegen u strijden, en er bleven van hen *enige* verwonde mannen over, Of, *gestoken*.

zo zouden zich die, een iegelijk in zijn tent, opmaken, en deze stad met vuur verbranden.

11. Voorts geschiedde het, als het heir der Chaldeen van Jeruzalem was opgetogen, vanwege Farao's heir; Gelijk boven Jer. 37:5.

12. Dat Jeremia uit Jeruzalem uitging, om te gaan *in* het land van Benjamin, Zijnde zijn vaderland, waar *Anathoth* gelegen was. om van daar Van Jeruzalem. te scheiden Of, *te ontslibberen*, *zachtjes te ontgaan*, onder de menigte van het volk, die nu naar hunne woonplaats, vermits den aftocht der Babyloniërs, wederkeerden. door het midden des volks.

13. Als hij in de poort van Benjamin was, Waar men naar het land van Benjamin ging. zo was daar de wachtmeester, wiens naam was Jerija, de zoon van Selemja, den zoon van Hananja; die greep den profeet Jeremia, zeggende: Gij wilt tot de Chaldeen vallen! Dat is, overgaan, afwijken tot den vijand. Hebreeuws, *gij zijt vallende*, enz.

14. En Jeremia zeide: Het is vals, ik wil niet tot de Chaldeen vallen. Doch hij hoorde niet naar hem; Jeria hoorde niet naar Jeremia en geloofde hem niet. maar Jerija greep Jeremia aan, en bracht hem tot de vorsten.

15. En de vorsten werden zeer toornig op Jeremia en sloegen hem; Dat is, zij lieten hem staan en stellen enz. en zij stelden hem in het gevangenhuis, Hebreeuws, *huis des bands*; zie boven Jer. 37:4. ten huize van Jonathan, den schrijver; want zij hadden dat tot een gevangenhuis gemaakt. Hebreeuws, *huis der besluiting*; gelijk boven Jer. 37:4.

16. Als Jeremia in de plaats des kuils, Hebreeuws, *huis*, dat ook voor *plaats* genomen wordt. Versta hier, een diepe, vuile, onderaardse gevangenis. en in de kotjes

gekomen was, *Of, celletjes, kamertjes*, die in zulke gevangenissen plegen te zijn. en Jeremia *Of, zo bleef Jeremia aldaar vele dagen; daarna*, enz. aldaar veel dagen gezeten had; Dat is, een geruimen tijd.

17. Zo zond de koning Zedekia henen, en liet hem halen; *Hebreeuws, nam hem*; dat is, liet hem vandaar nemen en tot zich brengen; zie Gen. 12:15, en boven Jer. 36:21, en onder Jer. 38:14, en Jer. 40:1,2, enz. en de koning vroegde hem in zijn huis, in het verborgen, en zeide: Is er ook een woord van den HEERE? Heeft u God enige nieuwe profetieën geopenbaard aangaande dezen onzen ellendigen toestand? Hieruit blijkt dat de koning Jeremia voor een waarachtigen profeet van God hield; desniettegenstaande liet hij toe dat men hem zo kwalijk behandelde; zie onder Jer. 38:5, en vergelijk Mark. 6:20, enz. En Jeremia zeide: Er is; en hij zeide: Gij zult in de hand des konings van Babel gegeven worden.

18. Voorts zeide Jeremia tot den koning Zedekia: Wat heb ik tegen u, of tegen uw knechten, of tegen dit volk gezondigd, dat gijlieden mij in het gevangenhuis gesteld hebt? *Gelijk boven Jer. 37:4.*

19. Waar zijn nu ulieder profeten, *Versta, valse.* die u geprofeteerd hebben, zeggende: De koning van Babel zal niet tegen ulieden, noch tegen dit land komen.

20. Nu dan, hoor toch, o mijn heer koning! laat toch mijn smeking *Dat is, laat mij toch met smeken voor u nedervallen; of laat mijn smeken voor of bij u gelden, bevallen, aangenaam zijn; zie boven Jer. 36:7.* voor uw aangezicht nedervallen, en breng mij niet weder *Dat is, laat mij niet wederbrengen; of, doe mij niet wederkeren.* in het huis van Jonathan, den schrijver, opdat ik aldaar niet sterve.

21. Toen gaf de koning Zedekia bevel; en zij bestelden Jeremia *Of, gaven te bewaren, bevalen.* Vergelijk boven Jer. 36:20.

in het voorhof der bewaring, *Zie boven Jer. 32:2.* en men gaf hem des daags een bol broods uit de Bakkerstraat, *Zie Richt. 8:5, met de aantekening.* totdat al het brood van de stad op was. *Of, ten einde was, verteerd was.* Alzo bleef Jeremia *Of, zat.* in het voorhof der bewaring.

Jeremia 38

1. Als Sefatja, de zoon van Matthan, en Gedalia, de zoon van Pashur, en Juchal, de zoon van Selemja, en Pashur, de zoon van Malchia, de woorden hoorden, *Zie het vervolg dezer redenen, Jer. 38:4.* die Jeremia tot al het volk sprak, *Die tot hem in het voorhof kwamen, en vandaar zijne woorden onder al het volk verspreidden.* zeggende:
2. Zo zegt de HEERE: Wie in deze stad blijft, zal door het zwaard, door den honger of door de pestilentie sterven; maar wie tot de Chaldeen uitgaat, die zal leven, *Dat is, levend blijven; God zal maken dat de Chaldeën hem zullen verschonen, en het leven gelijk men zegt schenken.* want hij zal zijn ziel *Dat is, zijn leven; zie Gen. 19:17.* tot een buit hebben, *Gelijk boven Jer. 21:9.* en zal leven.
3. Zo zegt de HEERE: Deze stad zal zekerlijk gegeven worden *Hebreeuws, gegeven wordende gegeven worden.* in de hand van het heir des konings van Babel, datzelve zal ze innemen;
4. Zo zeiden de vorsten tot den koning: Laat toch dezen man gedood worden; want aldus maakt hij de handen der krijgslieden, die in deze stad zijn overgebleven, en de handen des gansen volks slap, *Zie 2 Sam. 4:1.* alzulke woorden tot hen sprekende; want deze man zoekt den vrede dezes volks *Of, voor dit volk geen vrede, maar kwaad. Dat is, verderf, ongeluk.*

- niet, maar het kwaad. Dat is, verderf, ongeluk.
5. En de koning Zedekia zeide: Ziet, hij is in uw hand; want de koning zou geen ding tegen u vermogen. Dat is, ik. Anders: *de koning is die niet, die iets tegen ulieden zou vermogen.*
6. Toen namen zij Jeremia en wierpen hem in den kuil van Malchia, Zoekende hem heimelijk om hals te brengen. den zoon van Hammelech, Of, *des konings;* gelijk boven Jer. 36:26. die in het voorhof der bewaring was, en zij lieten Jeremia af met zelen; in den kuil nu was geen water, maar slijk; en Jeremia zonk in het slijk. Vergelijk Ps. 69:3, en Ps. 40:3.
7. Als nu Ebed-melech, de Moorman, Hebreeuws, *Kuschi;* een vreemdeling, maar vromer dan Jeremia's eigen landslieden; zie Gen. 2:13, en Gen. 10:6. een der kamerlingen, Hebreeuws, *een man, een kamerling, of hoveling;* zie Gen. 37:36. die toen in des konings huis was, hoorde, dat zij Jeremia in den kuil gedaan hadden (de koning nu zat in de poort van Benjamin);
8. Zo ging Ebed-melech uit het huis des konings uit, en hij sprak tot den koning, zeggende:
9. Mijn heer koning! deze mannen hebben kwalijk gehandeld in alles, wat zij gedaan hebben aan den profeet Jeremia, dien zij in den kuil geworpen hebben; daar hij toch in zijn plaats Daar hij was; vergelijk 2 Sam. 2:23, met de aantekening. Alsof hij zeide: Hij was toch zo goed als dood, waartoe hem dan dus wredelijk het leven te nemen? zou gestorven zijn vanwege den honger, dewijl geen brood meer in de stad is.
10. Toen gebod de koning den Moorman Ebed-melech, zeggende: Neem van hier dertig mannen onder uw hand, Hebreeuws, *in uwe hand;* dat is, neem hen met u, onder uw beleid, bevel, tot uwen dienst. Zie van deze manier van spreken 2 Sam. 8:10; also in Jer. 38:11. en haal den profeet Jeremia op uit den kuil, Hebreeuws, *doe opkomen, opklimmen.* eer dat hij sterft.
11. Alzo nam Ebed-melech de mannen onder zijn hand, en ging in des konings huis tot onder de schatkamer, en nam van daar enige Hebreeuws, *oude der verscheurde Te weten van uitgetrokken, afgelegde klederen, gelijk sommigen menen, omdat het Hebreeuwse woord van trekken en slepen komt, of versleepte, overhoop, of hier en daar verworpen lompen.,* enz. dat is, enige van de oudste, enz. Vergelijk de manier van spreken met Richt. 5:29; Spreuk. 14:1; Ezech. 28:7, enz. **oude verscheurde Te weten van uitgetrokken, afgelegde klederen, gelijk sommigen menen, omdat het Hebreeuwse woord van trekken en slepen komt, of versleepte, overhoop, of hier en daar verworpen lompen. en oude versleten lompen;** Of, *verrotte, vervuilde, vergane.* Vergelijk Jes. 51:6, waar een gelijk woord gebruikt wordt van het vergaan der hemelen. en hij liet ze met zelen af tot Jeremia in den kuil.
12. En Ebed-melech, de Moorman, zeide tot Jeremia: Leg nu deze oude verscheurde en versleten lompen onder de oksels Anders, *ellebogen, gelijk* Ezech. 13:18. *uwer armen, Hebreeuws, handen;* een deel voor het geheel, gelijk elders. van onder aan de zelen. Dit deed deze vrome man opdat Jeremia zich door de zelen of koorden niet zou kwetsen. Het is opmerkelijk dat het den Heiligen Geest liefd heeft dit werk, ter ere van Ebedmelech, zo omstandiglijk te beschrijven. En Jeremia deed alzo.
13. En zij trokken Jeremia bij de zelen, en haalden hem op uit de kuil; en Jeremia bleef in het voorhof der bewaring. In de plaats waar hij tevoren geweest was. Vergelijk boven Jer. 38:9.
14. Toen zond de koning Zedekia henen, en liet den profeet Jeremia

Hebreeuws, *nam tot zich*; gelijk boven Jer. 37:17. tot zich halen, in den derden ingang, Of, *vorstelijksten, voornaamsten*. Dit kan men verstaan van de galerij, door welke de koning opging in des HEEREN huis; zie 1 Kon. 10:5, met de aantekening. die aan des HEEREN huis was; en de koning zeide tot Jeremia: Ik zal u een ding vragen, Of, *naar het woord vragen*: te weten des HEEREN; zie Ezech. 3:17, en Ezech. 33:7, en boven Jer. 37:17. verheel geen ding voor mij.

15. En Jeremia zeide tot Zedekia: Als ik *het* u verklaren zal, zult gij mij niet zekerlijk doden? Hebreeuws, *dodende doden*. En als ik u raad zal geven, gij zult *toch* naar mij niet horen.

16. Toen zwoer de koning Zedekia aan Jeremia in het verborgene, zeggende: *Zo waarachtig als* de HEERE leeft, Die ons deze ziel gemaakt heeft: Zie Jes. 57:16. Indien ik u zal doden, of indien ik u zal overgeven in de hand dezer mannen, die uw ziel zoeken! Dat is, naar uw leven staan. Zie Exod. 4:19, en 2 Sam. 4:8.

17. Jeremia dan zeide tot Zedekia: Zo zegt de HEERE, de God der heirscharen, Zie 1 Kon. 18:15. de God Israels: Indien gij gewilliglijk Hebreeuws, *uitgaande uitgaan* zult. tot de vorsten des koning van Babel zult uitgaan, zo zal uw ziel leven, Dat is, gijzelf, uw persoon zal levend blijven, des gij u zult hebben te verheugen, also Jer. 38:20; zie Gen. 12:5, en vergelijk Gen. 19:20. en deze stad zal niet verbrand worden met vuur; en gij zult leven, gij en uw huis. Dat is, huisgezin, vrouwen, kinderen, enz.

18. Maar indien gij tot de vorsten des konings van Babel niet zult uitgaan, zo zal deze stad gegeven worden in de hand der Chaldeen, en zij zullen ze met vuur verbranden; ook zult gij van hunlieder hand niet ontkomen.

19. En de koning Zedekia zeide tot Jeremia: Ik ben bevreesd voor de Joden, die tot de Chaldeen gevallen zijn, Gelijk boven Jer. 37:13. dat zij mij misschien De Chaldeën. in derzelver hand overgeven, Afgevalen Joden. en zij den spot met mij drijven.

20. En Jeremia zeide: Zij zullen *u* niet overgeven; wees toch gehoorzaam aan de stem des HEEREN, naar dewelke ik tot u spreek; zo zal het u welgaan, Hebreeuws, *u zal wel zijn, of het zal u goed zijn*. en uw ziel zal leven. Gelijk boven Jer. 38:17.

21. Maar indien gij weigert uit te gaan, zo is dit het woord, dat de HEERE mij heeft doen zien; Dat is, in een profetisch gezicht geopenbaard heeft.

22. Ziedaar, al de vrouwen, En tevoren met Chonia of Jojachin niet zijn weggevoerd. Zie 2 Kon. 24:14,15. die in het huis des konings van Juda zijn overgebleven, zullen uitgevoerd worden tot de vorsten des konings van Babel; en dezelve zullen zeggen: Uwe vrouwen zullen tot uw verwijt zeggen. Uw vredegenoten Hebreeuws, *mannen uws vredes*; dat is uwe vrienden of bondgenoten; also boven Jer. 20:10. hebben u aangehitst, Om te rebelleren. Zie 2 Kon. 24:20; 2 Kron. 36:13, en boven Jer. 27:3. en hebben u overmocht; Verrukkende u, door hun raad en ophitsing van uw plicht. Vergelijk Obad.:7. uw voeten zijn in den modder gezonken; Gij hebt u in zwarigheid gebracht, waaruit gij u niet kunt redden. Het kan zijn dat met deze woorden gezien wordt op hetgeen de koning aan Jeremia had laten geschieden, boven Jer. 38:6. zij zijn achterwaarts gekeerd! Gij zijt afgeweken van den koning van Babel, tegen uwen eed, 2 Kron. 36:13; vergelijk deze klacht over Zedekia met Jes. 8:21. Enigen verstaan het van zijne vredegenoten, die hem verlaten hebben.

23. Zij zullen dan al uw vrouwen Het voorzegde wordt tot versterking wederhaald.

en al uw zonen Van de dochters, die zonder Jer. 41:10, met de aantekening, en Jer. 43:6. tot de Chaldeen uitvoeren; ook zult gij zelf van hun hand niet ontkomen; maar gij zult door de hand des konings van Babel gegrepen worden, en gij zult deze stad met vuur verbranden. Dat is, maken, of ene oorzaak daarvan zijn, dat zij verbrand wordt, zie boven Jer. 21:10, en Jer. 32:29, en Jer. 34:2,22. Anders: *deze stad zal door het vuur verbranden, of verbrand worden*; hoewel het Hebreeuwse woord in zulke betekenis nergens alzo meer wordt gevonden.

24. Toen zeide Zedekia tot Jeremia: Dat niemand wete van deze woorden, zo zult gij niet sterven.

25. En als de vorsten zullen horen, dat ik met u gesproken heb, en tot u komen, en tot u zeggen: Verklaar ons nu, wat hebt gij tot den koning gesproken? verheel het niet voor ons, zo zullen wij u niet doden; en wat heeft de koning tot u gesproken?

26. Zo zult gij tot hen zeggen: Ik wierp mijn smeking voor des konings aangezicht neder, Zie boven Jer. 36:7; dat is, ik bad en verzocht ootmoediglijk. dat hij mij niet zou weder laten brengen in Jonathans huis, Zie boven Jer. 37:15. om aldaar te sterven.

27. Als dan al de vorsten tot Jeremia kwamen, en hem vraagden, verklaarde hij hun, naar al deze woorden, Dat is, op zulke wijze als de koning hem bevolen had. die de koning geboden had; en zij lieten van hem af, Zonder meer met hem te spreken, of hem iets te doen. Hebreeuws, *zij zwegen*, of *hielden zich stil van hem af*; vergelijk 1 Kon. 22:3, en wijders Ps. 28:1, en Job 13:13. omdat de zaak niet was gehoord. Dat is, bekend of ruchtbaar geworden; zij hadden niets daarvan vernomen, en dienvolgens

hadden zij geen stof om Jeremia wijders te onderzoeken.

28. En Jeremia bleef in het voorhof der bewaring tot op den dag, dat Jeruzalem werd ingenomen; en hij was er *nog*, Zie onder Jer. 39:14. als Jeruzalem was ingenomen.

Jeremia 39

1. In het negende jaar van Zedekia, koning van Juda, in de tiende maand, kwam Nebukadrezar, de koning van Babel, en al zijn heir, tegen Jeruzalem, Of, *bij, tot*; dat is, *gelijk men nu zegt* voor Jeruzalem. en zij belegerden haar.

2. In het elfde jaar van Zedekia, in de vierde maand, op den negenden der maand, werd de stad doorgebroken. Vergelijk 2 Kon. 25:4, en onder Jer. 52:7. Versta den uitersten muur van de stad.

3. En alle vorsten des konings van Babel togen henen in, en hielden bij de middelste poort; Hebreeuws, *poort des middens. namelijk* Nergal-Sarezar Samgar-Nebu, Sarsechim Rab-Saris, Nergal-Sarezar Rab-Mag, en al de overige vorsten des konings van Babel. Hebreeuws, *al het overblijfsel*; dat is hier al de anderen, de ganse rest.

4. En het geschiedde, als Zedekia, de koning van Juda, en al de krijgslieden hen zagen, zo vloden zij, en togen bij nacht uit de stad, *door* den weg van des konings hof, Die aan of bij het hof van den koning was; vergelijk 2 Kon. 9:27. door de poort tussen de twee muren; Zie 2 Kon. 25:4. en hij toog uit *door* den weg Namelijk de koning. des vlakken velds. Of, *der woestijn*; deze woestijn, of deze vlakke velden, was gelegen tussen Jeruzalem en Jericho, of de Jordaan. Zie 2 Sam. 15:23, en hier Jer. 39:5.

5. Doch het heir der Chaldeen jaagde hen achterna; en zij achterhaalden Zedekia in de vlakke velden van

Jericho, en vingen hem, Zie van het Hebreeuws woord boven Jer. 36:26, hoewel het hier ook slechtelijk kan worden overgezet: *en zij namen hem*, enz., doch zulks is in deze zaak zoveel als bij ons: *zij vingen hem*. en brachten hem opwaarts tot Nebukadrezar, den koning van Babel, naar Ribla, Zie 2 Kon. 23:33. in het land van Hamath; die sprak oordelen tegen hem uit. Of, *vonnissen*, in het getal van *velen*, waarvoor 2 Kon. 25:6, *oordeel*, in het getal van *enen* staat; zie de aantekening aldaar, en vergelijk boven Jer. 1:16, en Jer. 4:12; also onder Jer. 52:9.

6. En de koning van Babel slachtte de zonen van Zedekia te Ribla voor zijn ogen; Dat is, liet slachten. ook slachtte de koning van Babel alle edelen van Juda. Hebreeuws, *witten*; zie Neh. 2:16.

7. En hij verblindde de ogen van Zedekia, Of, *hij maakte blind*; doende de ogen hem uitsteken, of immers also bederven dat hij blind was; gelijk men houdt dat nog heden ten dage enige natiën in het oosten den gevangenen in den oorlog de ogen wel bederven en het gezicht gans benemen, zonder de ogen uit te steken. en bond hem met twee koperen ketenen, om hem naar Babel te voeren.

8. En de Chaldeen verbrandden het huis des konings en de huizen des volks Hebreeuws, *het huis*; dat is, de huizen der ingezetenen, doch voornamelijk der groten. Zie 2 Kon. 25:9. met vuur; en zij braken de muren van Jeruzalem af.

9. Het overige nu des volks, die in de stad waren overgebleven, en de afvalligen, die tot hem gevallen waren, Die tot den koning van Babel of dezen Nebuzaradan waren overgegaan, of overgevalen. Zie 2 Kon. 25:11. met het overige des volks, die overgebleven waren, voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, Zie Gen. 37:36. gevankelijk *naar* Babel.

10. Maar van het volk, die arm waren, die niet met al hadden, liet

Nebuzaradan, de overste der trawanten, *enigen* overig in het land van Juda; en hij gaf hun te dien dage wijngaarden en akkers. Om te bouwen.

11. Maar van Jeremia had Nebukadrezar, Van wiens profetieën de koning zonder twijfel, door de overlopers of anderszins, vernomen had, vergelijk onder Jer. 40:2,3, enz. de koning van Babel, bevel gegeven in de hand van Nebuzaradan, Dit kan men verstaan van schriftelijken last of commissie, of slechtelijk nemen *door*, of *aan* hem. den overste der trawanten, zeggende:

12. Neem hem, en stel uw ogen op hem, Dat is, draag zorg voor hem, pas wel op hem. Zie boven Jer. 24:6. en doe hem niets kwaads; maar gelijk als hij tot u spreken zal, Dat is, van u begeren zal. doe also met hem.

13. Zo zond Nebuzaradan, de overste der trawanten, mitsgaders Nebusazban Rab-Saris en Nergal-Sarezer Rab-Mag, en al de oversten des konings van Babel;

14. Zij zonden dan henen en namen Jeremia uit het voorhof der bewaring, Zie boven Jer. 38:28, maar naderhand werd hij gehaald uit het midden der gevangenen, die op den weg waren om naar Babel gevoerd te worden. en gaven hem over aan Gedalia, Zie 2 Kon. 25:22. den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, dat hij hem henen uitbracht naar huis; also bleef hij in het midden des volks. Of, *woonde*, verkerende onder het volk, en wonende in zijn eigen huis, want hij is daarna eerst tot Gedalia te Mizpa gekomen; zie onder Jer. 40:4,5,6, alwaar verhaald wordt dat Jeremia, omdat hij zich tot Gedalia nog niet had begeven, met andere gevangenen al een stuk weegs was weggevoerd.

15. Het woord des HEEREN was ook tot Jeremia geschied, als hij in het voorhof der bewaring besloten was, zeggende:

16. Ge henen, en spreek tot Ebed-melech, den Moorman, zeggende: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Zie, Ik zal Mijn woorden brengen over deze stad, Dat Ik bedreigd en voorzegd heb, zal Ik volbrengen. ten kwade en niet ten goede; en zij zullen te dien dage voor uw aangezicht zijn. Dat is, mijne woorden zullen vervuld worden voor uwe ogen, dat gij het aanziet.
17. Maar Ik zal u te dien dage redden, spreekt de HEERE; en gij zult niet overgegeven worden in de hand der mannen, voor welker aangezicht gij vreest.
18. Want Ik zal u zekerlijk bevrijden, *Hebreeuws, bevrijdende bevrijden.* en gij zult door het zwaard niet vallen; maar gij zult uw ziel tot een buit hebben, Dat is, leven, gelijk boven Jer. 38:2. omdat gij op Mij vertrouwd hebt, Dat Ik u zou beschermen tegen al de vijanden van mijnen knecht Jeremia, dien gij om mijnentwil hebt bijgestaan en verlost uit zijnen nood. Zie boven Jer. 38:7,8, enz. spreekt de HEERE.

Jeremia 40

1. Het woord, De woorden dezer profetie volgen eerst Jer. 42:7, enz. maar hier wordt in het volgende ingevoegd een verhaal van de geschiedenissen, die tot de voorzegde profetie de aanleiding hebben gegeven. dat van den HEERE geschied is tot Jeremia, nadat Nebuzaradan, de overste der trawanten, hem had laten gaan En de andere dingen ook geschied waren, die onder, na Jeremia's loslating, worden verhaald, te weten dat Gedalia verraderlijk was omgebracht en de Joden naar Egypte wilden trekken. van Rama; Zie 1 Kon. 15:17. als hij hem had laten halen, *Hebreeuws, genomen had.* Zie boven Jer. 37:17; also terstond Jer. 40:2. daar hij met ketenen gebonden was in het midden aller gevangenen van Jeruzalem en Juda, *Hebreeuws,*

gevangenis, of gevankelijke wegvoering; gelijk elders dikwijls. die naar Babel gevankelijk werden weggevoerd.

2. Want de overste der trawanten liet Jeremia halen, en zeide tot hem: De HEERE, uw God, Aldus spreekt een heiden, tot beschaming der Joden. Hieruit blijkt dat de koning van Babel verstaan had wat Jeremia geprofeteerd had; vergelijk boven Jer. 39:11. heeft dit kwaad over deze plaats gesproken. Ongeluk, ellende, kwaad der straf.
3. En de HEERE heeft het doen komen, en gedaan, gelijk als Hij gesproken had; want gijlieden hebt gezondigd tegen den HEERE, en Zijner stem niet gehoorzaamd; daarom is ulieden deze zaak geschied. *Of, dit woord aan u geschied; dat is, dit woord des Heeren aan u vervuld; vergelijk boven Jer. 39:16.*
4. Nu dan, Dewijl gij bevonden zijt een waarachtig profeet te zijn. zie, ik heb u heden losgemaakt van de ketenen, die aan uw hand waren; Anders: *handen.* indien het goed is in uw ogen Dat is, indien het u behaagt. met mij naar Babel te komen, zo kom, en ik zal mijn oog op u stellen; Zie boven Jer. 39:12. maar indien het kwaad is in uw ogen Dat is, u mishaagt, niet bevalt. met mij naar Babel te komen, zo laat het; zie, het ganse land is voor uw aangezicht, Dat is, staat voor u open; zie Gen. 13:9. waarhenen het goed en recht in uw ogen is te gaan, ga daar.
5. En dewijl hij nog niet zal wederkeren, Namelijk, *Gedalia* die terstond genoemd wordt, die zo haast niet weder hier zal komen, dat gij daarnaar zoudt dienen te wachten, want hij heeft te Mizpa nog veel te doen. Anders: *en dewijl hij namelijk Jeremia nog niet was wedergekeerd, zeide hij, namelijk Nebuzaradan wijders of keert,* enz. met welke weinige tussen ingevoegde woorden zou worden aangewezen, hoe het is bijgekomen dat Jeremia onder andere gevangenen mede

geraakt en weggevoerd is, te weten omdat hij zich tevoren nog niet begeven had tot Gedalia, als hij uit het voorhof der gevangenis verlost was, maar was gebleven onder het volk, en alzo mede nevens anderen gevonden en tot hiertoe gebracht; daarom slaat hem Nebuzaradan nu voor dat hij tot Gedalia zou mogen trekken, om onder zijne bescherming verzekerd te zijn. Anders: *dewijl hij te weten Zedekia; door verachting gesproken niet meer zal wederkeren*, enz. zo keer gij tot Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, dien de koning van Babel over de steden van Juda gesteld heeft; en woon bij hem in het midden des volks; of overal, waar het in uw ogen recht is te gaan, ga er henen. En de overste der trawanten gaf hem reiskost en een geschenk, Het Hebreeuwse woord betekent zulks eigenlijk; maar wordt algemeen genomen voor dagelijks onderhoud, dat men iemand toelegt, onder Jer. 52:34; zie wijders Spreuk. 15:17. en liet hem gaan.

6. Alzo kwam Jeremia tot Gedalia, den zoon van Ahikam, te Mizpa; Gelegen in het land Benjamins, gelijk sommigen menen. Zie Richt. 10:17. en hij woonde bij hem in het midden des volks, die in het land waren overgelaten.

7. Toen nu alle oversten der heiren, Dat is, kapiteins, hopliden; alzo dikwijls in het volgende; vergelijk dit verhaal met 2 Kon. 25:23, enz., *die in het veld waren*; dat is, in het veld zich onthielden. die in het veld waren, zij en hun mannen, Dat is, de krijgsliden, die zij bij zich hadden; alzo Jer. 40:8. hoorden, dat de koning van Babel Gedalia, den zoon van Ahikam, over het land gesteld had, en dat hij aan hem bevolen had de mannen, Dat is, de krijgsliden, die zij bij zich hadden; alzo Jer. 40:8. en de vrouwen, en de kinderkens, en van de armsten des lands, Hebreeuws, *armoede, of dunheid des lands*. Zie 2 Kon. 24:14. van degenen, die

niet naar Babel gevankelijk waren weggevoerd;

8. Zo kwamen zij tot Gedalia te Mizpa, namelijk, Ismael, Zie 2 Kon. 25:23. de zoon van Nethanja, en Johanan en Jonathan, de zonen van Kareah, en Seraja, de zoon van Tanhumeth, en de zonen van Efai, den Netofathiet, en Jezanja, de zoon eens Maachathiets, zij en hun mannen.

9. En Gedalia, de zoon van Ahikam, den zoon van Safan, zwoer hun en hun mannen, zeggende: Vreest niet van de Chaldeen te dienen; blijft in het land, *Of, woont*. en dient den koning van Babel, zo zal het u welgaan.

10. En ziet, ik woon te Mizpa, om te staan voor het aangezicht der Chaldeen, Dat is, om hen te dienen; zie Deut. 1:38, en 1 Kon. 1:2. die tot ons zullen komen; gijlieden dan verzamelt wijn, en zomervruchten, en olie, en doet ze in uw vaten, en woont in uw steden, die gij hebt ingenomen. Dat is, genomen tot uwe woonplaatsen.

11. Als ook al de Joden, die in Moab, en onder de kinderen Ammons, en in Edom, en die in al die landen waren, Dat is, in de omstreken daaromtrent gevlucht waren. hoorden, dat de koning van Babel in Juda een overblijfsel gelaten had; *Of, gesteld, toegelaten*. Hebreeuws eigenlijk *gegeven*. en dat hij Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, over hen gesteld had; De overgelatenen.

12. Zo keerden al de Joden weder uit al de plaatsen, waarhenen zij gedreven waren, en kwamen in het land van Juda tot Gedalia te Mizpa; en zij verzamelden zeer veel wijns en zomervruchten.

13. Doch Johanan, de zoon van Kareah, en alle oversten der heiren, Uitgenomen *Ismaël*, van wien in het volgende.

die in het veld waren, kwamen tot Gedalia te Mizpa;

14. En zeiden tot hem: Weet gij wel, Hebreeuws, *weet gij wetende.* dat Baalis, de koning der kinderen Ammons, Ismael, den zoon van Nethanja, uitgezonden heeft, om u aan het leven te slaan? Hebreeuws, *om u te slaan aan de ziel;* dat is, u om het leven te brengen. Zie Deut. 19:6, met de aantekening alzo in Jer. 40:15. Maar Gedalia, de zoon van Ahikam, geloofde hen niet.
15. Johanan nochtans, de zoon van Kareah, sprak tot Gedalia, in het verborgene, te Mizpa, zeggende: Laat mij toch henengaan, en Ismael, den zoon van Nethanja, slaan, en niemand zal het weten; waarom zou hij u aan het leven slaan, en gans Juda, die tot u vergaderd zijn, verstrooid worden, en het overblijfsel van Juda verloren gaan?
16. Maar Gedalia, de zoon van Ahikam, zeide tot Johanan, den zoon van Kareah: Doe deze zaak niet, want gij spreekt vals van Ismael.

Jeremia 41

1. Maar het geschiedde in de zevende maand, Na den handel *gelijk enigen menen* van Gedalia met de vorsten, waarvan in Jer. 40: gesproken is; of nadat Gedalia gewaarschuwd was, òf nadat hij over het land gesteld was. *dat* Ismael, de zoon van Nethanja, den zoon van Elisama, van koninklijken zade, Hebreeuws, *van het zaad des koninkrijks;* gelijk 2 Kon. 11:1; Ezech. 17:13; Dan. 1:3. Hieruit is af te nemen dat (het) dezen Ismaël verdrotten heeft, dat er iemand anders in Juda het bewind van zaken zou hebben dan hij. Zie 2 Kon. 25:25. **en de oversten des konings,** Die onder de groten waren geweest bij den koning Zedekia; sommigen verstaan tien oversten van den koning der Ammonieten. Zie boven Jer. 40:14. **te weten tien mannen,** Elk de zijnen bij zich hebbende, gelijk uit het volgende is af te

nemen. met hem kwamen tot Gedalia, den zoon van Ahikam, te Mizpa; en zij aten aldaar brood te zamen, Dat is, zij hielden maaltijd, aten en dronken met elkander *zie Gen. 31:54,* om Gedalia onder schijn van vriendschap te vermoorden, gelijk Absalom zijnen broeder Ammon deed; 2 Sam. 13:28,29. te Mizpa.

2. En Ismael, de zoon van Nethanja, maakte zich op, mitsgaders de tien mannen, die met hem waren, en zij sloegen Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, met het zwaard; alzo doodde hij hem, Ismaël met de zijnen. dien de koning van Babel over het land gesteld had.
3. Ook sloeg Ismael al de Joden, die met hem, *namelijk* met Gedalia, te Mizpa waren, en de Chaldeen, de krijgslieden, die aldaar gevonden werden.
4. Het geschiedde nu op den tweeden dag, nadat hij Gedalia gedood had, en niemand *het* wist; Versta, dat het buiten nog niet ruchtbaar was geworden.
5. Zo kwamen er lieden van Sichem, Zie Richt. 8:31. van Silo, Zie Joz. 18:1. en van Samaria, Zie 1 Kon. 16:24. tachtig man, hebbende den baard afgeschoren, en de klederen gescheurd, en zichzelf gesneden; Of, *zichzelfven insnijding gemaakt hebbende;* te weten in hun vlees, met messen of priemen; hebbende deze verboden wijze *van baardscheren en insnijdingen des vleses te maken* van de heidenen aangenomen, of willende in slechte eenvoudigheid buitengewone droefenis betonen over den buitengewoon erbarmelijken toestand van Gods volk; vergelijk boven Jer. 16:6. **en spijsoffer en wierook waren in hun hand,** Dat is, hadden zij medegenomen, hadden zij bij zich. Zie 2 Sam. 8:10; om hunne genegenheid te tonen, ter plaatse waar men placht te offeren, die nu verbrand was; 2 Kon. 25:9. **om ten huize des HEEREN te brengen.**

6. En Ismael, de zoon van Nethanja, ging uit van Mizpa hun tegemoet, al gaande en wenende; Hebreeuws, *gaande met gaan en wenende*, veinzende met hen te treuren over de algemene ellenden; gelijk hij integendeel tevoren goede sier maakte met Gedalia, als hij hem wilde vermoorden. en het geschiedde, als hij hen aantrof dat hij zeide: Komt tot Gedalia, den zoon van Ahikam!
7. Maar het geschiedde, als zij in het midden der stad gekomen waren, dat Ismael, de zoon van Nethanja, hen keelde, *en wierp hen* in het midden des kuils, Of, *bak, poel, put, groef, waterbak*. hij en de mannen, die met hem waren.
8. Doch onder hen werden tien mannen gevonden, die tot Ismael zeiden: Dood ons niet, want wij hebben verborgen schatten in het veld, van tarwe, en gerst, en olie, en honig. Zo liet hij af, en doodde ze niet in het midden hunner broederen. Dat is, met en onder de anderen hunner landslieden en bloedverwanten.
9. De kuil nu, waarin Ismael al de dode lichamen der mannen, die hij aan de zijde van Gedalia geslagen had, Hebreeuws, *aan de hand*; dat is, nevens hem; *hand voor zijde*; zie 2 Sam. 18:4; Spreuk. 8:3. Anders: *om Gedalia's wil*; of *die onder de hand dat is beleid van Gedalia* waren. henenwierp, is dezelfde, dien de koning Asa maakte vanwege Baesa, Dat is, uit vrees van Baesa. Hebreeuws, *van*, of *voor het aangezicht*. Dit heeft Asa vermoedelijk gedaan als hij deze stad *Mizpa* verbouwde en vastmaakte met de stenen van Rama, waarmede Baesa Rama had gezocht vast te maken. Zie 1 Kon. 15:22. Waartoe deze kuil eigenlijk heeft gediend is onzeker, tot fortificatie of tot watering, voor mensen en beesten, bij nood, enz. den koning Israels; dezen vulde Ismael, de zoon van Nethanja, met de verslagenen.
10. En Ismael voerde het ganse overblijfsel des volks, dat te Mizpa was, gevankelijk, *te weten* des konings dochteren, Gelijk onder Jer. 43:6. Sommigen verstaan hierdoor enige jonge dochters van koninklijken bloede of staatjonkvrouwen, die Nebukadnezar mag hebben laten blijven, of eerst verborgen geweest zijnde, tevoorschijn komende, aan Gedalia mede bevolen zijn. Vergelijk boven Jer. 38:22, met de aantekening. en al het volk, die te Mizpa waren overgelaten, die Nebuzaradan, de overste der trawanten, aan Gedalia, den zoon van Ahikam, bevolen had; Ismael dan, den zoon van Nethanja, voerde ze gevankelijk weg, en toog henen, om over te gaan tot de kinderen Ammons. Vergelijk boven Jer. 40:14, en onder Jer. 41:15.
11. Toen nu Johanan, de zoon van Kareah, en al de oversten der heiren, die met hem waren, al het kwaad hoorden, dat Ismael, de zoon van Nethanja, gedaan had;
12. Zo namen zij al de mannen, Hun bijhebbende krijgsvolk. en togen henen, om met Ismael, den zoon van Nethanja, te strijden; en zij vonden hem aan het grote water, dat bij Gibeon is. Vergelijk 2 Sam. 2:13, met de aantekening.
13. En het geschiedde, als het volk, dat met Ismael was, Johanan zag, den zoon van Kareah, en al de oversten der heiren, die met hem waren, zo werden zij verblijd.
14. En al het volk, dat Ismael van Mizpa gevankelijk had weggevoerd, wendde zich om; en zij keerden zich en gingen over tot Johanan, den zoon van Kareah.
15. Doch Ismael, de zoon van Nethanja, ontkwam van Johanans aangezicht, met acht mannen, en hij toog tot de kinderen Ammons.

16. Toen nam Johanan, de zoon van Kareah, mitsgaders al de oversten der heiren, die met hem waren, het ganse overblijfsel des volks, dat hij wedergebracht had van Ismael, den zoon van Nethanja, van Mizpa, Dit kan men verstaan van het volk, dat Ismaël van Mizpa had weggevoerd. (nadat hij Gedalia, den zoon van Ahikam, geslagen had) *te weten* de mannen, Hebreeuws, *mannen krijgslieden*. Vergelijk Richt. 4:4. Anders: *mannelijke*, of *kloeke krijgslieden*. die krijgslieden waren, en de vrouwen, en kinderkens, en kamerlingen, Of, *hovelingen*. Zie Gen. 37:36. die hij van Gibeon had wedergebracht; Zie boven Jer. 41:12.
17. En zij togen henen, en sloegen zich neder Hebreeuws, *zaten*, of *bleven*. te Geruth-Chimham, dat bij Bethlehem is, om voort te trekken, dat zij in Egypte kwamen.
18. Voor het aangezicht der Chaldeen; Dat is, uit vrees, gelijk boven Jer. 41:9, vrezende dat de koning dezen moord aan hen allen zou willen wreken. want zij vreesden voor hunlieder aangezicht, omdat Ismael, de zoon van Nethanja, Gedalia, den zoon van Ahikam, geslagen had, dien de koning van Babel over het land gesteld had.

Jeremia 42

1. Toen traden toe alle oversten der heiren, Johanan, de zoon van Kareah, en Jezanja, de zoon van Hosaja, en al het volk, van den kleinste tot den grootste toe;
2. En zij zeiden tot den profeet Jeremia: Laat toch onze smeking voor uw aangezicht nedervallen, Zie van deze manier van spreken boven Jer. 36:7. De zin is: Laat onze ootmoedige bede voor u gelden, plaats bij u hebben, verwerp ze niet; vergelijk ook onder Jer. 42:9. en bid voor

- ons tot den HEERE, uw God, voor dit ganse overblijfsel; want wij zijn weinigen van velen overgelaten, gelijk als uw ogen ons zien;
3. Dat ons de HEERE, uw God, bekend make den weg, dien wij zullen ingaan, en de zaak, die wij zullen doen.
4. En de profeet Jeremia zeide tot hen: Ik heb het gehoord; Dat is, wel verstaan; zie Gen. 11:7, in de aantekening, of, *ik hoor*; dat is, ik ben bereid uwe begeerte te voldoen. ziet, ik zal tot den HEERE, uw God, bidden naar uw woorden; en het zal geschieden, het ganse woord, dat de HEERE u zal antwoorden, zal ik u bekend maken, ik zal u niet een woord onthouden.
5. Toen zeiden zij tot Jeremia: De HEERE zij tussen ons Of, *tegen ons*, onder ons. tot een waarachtig en gewis Getuige: Hebreeuws, *getuige der waarheid en gewis*, of *getrouw*. indien wij niet naar alle woord, *met* hetwelk u de HEERE, uw God, tot ons zal zenden, also zullen doen!
6. Hetzij dan goed of kwaad, Te weten in onze ogen; dat is het bevalle ons wel of kwalijk, het kome met onzen zin en vernuft overeen of niet, het ga ons mede of tegen, het zij lief of lastig en leed. wij zullen der stem des HEEREN, onzes Gods, tot Welken wij u zenden, gehoorzaam zijn; opdat het ons welga, wanneer wij der stem des HEEREN, onzes Gods, zullen gehoorzaam zijn.
7. En het gebeurde ten einde van tien dagen, dat des HEEREN woord tot Jeremia geschiedde.
8. Toen riep hij Johanan, den zoon van Kareah, en alle oversten der heiren, die met hem waren, en al het volk, van den kleinste af tot den grootste toe;
9. En hij zeide tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israels, tot Welken gij

mij gezonden hebt, om uw smeking voor Zijn aangezicht neder te werpen: Vergelijk boven Jer. 42:2.

10. Indien gijlieden in dit land zult blijven wonen, Anders: *stil blijven, of wederkerende; te weten van uw voornemen zult blijven.* Hebreeuws, *blijvende zult blijven, of wonende zult wonen.* zo zal Ik u bouwen en niet afbreken, Zie Ps. 28:5. en u planten en niet uitrukken; want Ik heb berouw Zie Gen. 6:6. over het kwaad, Der straf. dat Ik u aangedaan heb.

11. Vreest niet voor het aangezicht des konings van Babel, voor wiens aangezicht gij vreest; vreest niet voor hem, spreekt de HEERE; want Ik zal met u zijn, om u te behouden en u van zijnhand te redden.

12. En Ik zal ulieden barmhartigheid geven, Te weten voor het aangezicht van den koning van Babel; zie dezelfde manier van spreken Gen. 43:14, en vergelijk 1 Kon. 8:50; Ezra 7:28; Neh. 1:11; Ps. 106:46; Dan. 1:9. dat hij zich uwer erbarme, en u weder in uw land brenge. Dat is, in uw land met vrede late wonen, om uwe velden, akkers, wijnbergen, enz. te gebruiken, dat gij in den verleden tijd van oorlog hebt moeten verlaten en niet kunnen gebruiken; zie boven Jer. 40:11,12.

13. Maar zo gijlieden zult zeggen: Wij zullen in dit land niet blijven; opdat gij der stem des HEEREN, uws Gods, niet gehoorzaam zijt,

14. Zeggende: Neen, maar wij zullen gaan in Egypteland, alwaar wij geen krijg zullen zien, Vergelijk boven Jer. 14:13. noch het geluid der bazuin horen, noch naar brood hongeren, en daar zullen wij blijven;

15. Nu dan, daarom hoort des HEEREN woord, gij overblijfsel van Juda! Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Indien gij ganselijk uw aangezichten

Hebreeuws, *stellende zult stellen*; dat is, uwe ogen ten enenmale op Egypte slaan, ganselijk en vastelijk gezind zult zijn derwaarts te gaan; also dikwijls in het volgende; vergelijk 1 Kon. 2:15. zult stellen om in Egypte te gaan, en zult henen ingaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren;

16. Zo zal het geschieden, dat het zwaard, waar gij voor vreest, u aldaar in Egypteland zal achterhalen; en de honger, waar gij voor zorgt, zal u aldaar *in* Egypte achter aankleven, en gij zult aldaar sterven.

17. Zo zullen al de mannen zijn, Dat is, zo zal het hun gaan. die hun aangezichten stellen, om in Egypte te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren; zij zullen sterven door het zwaard, door den honger en door de pestilentie; en zij zullen niemand hebben, Hebreeuws, *geen overige noch ontkomene hebben.* Versta, behalve enige weinigen, Jer. 44:14,28. die overblijve of ontkome van het kwaad, dat Ik over hen zal brengen.

18. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Gelijk als Mijn toorn, en Mijn grimmigheid is uitgestort over de inwoners van Jeruzalem, also zal Mijn grimmigheid over ulieden uitgestort worden, als gij in Egypte zult gekomen zijn; en gij zult wezen tot een vervloeking, Of, *zwering*, dat men iemand met eedzweren vervloekende, uw voorbeeld daartoe gebruiken zal, wensende dat het hem also moge gaan als het u gegaan is. Vergelijk boven Jer. 29:22, en onder Jer. 44:12, en Jes. 65:15. en tot een ontzetting, en tot een vloek, en tot smaadheid, en zult deze plaats niet meer zien. Het Joodse land.

19. De HEERE heeft tegen ulieden gesproken, Of, *over, van ulieden.* gij overblijfsel van Juda! Gaat niet in

Egypte; weet zekerlijk, *Hebreeuws, wetende zult gij weten.* dat ik heden tegen u betuigd heb. Of, *onder u;* dat is, dat ik u ernstiglijk als voor den Heere vermaand en gewaarschuwd heb, (waarvan) God en gij zelf getuigen zult zijn. Ik betuig mijn plicht gedaan te hebben.

20. Gewisselijk, gij hebt uw zielen verleid; Dat is, gij hebt uzelfven bedrogen, menende door uwe huichelarij God te buigen naar uwen zin. Anders: *gij hebt mij verleid, of doen dolen tegen uwe zielen;* dat is, tot uw eigen verderf; of *door hetgeen in uwe zielen was,* dat is, anders tot mij sprekende dan uwe harten dachten te doen, handelende als huichelaars tegen mij. want gij hebt mij tot den HEERE, uw God, gezonden, zeggende: Bid voor ons tot den HEERE, onzen God, en naar alles, wat de HEERE, onze God, zal zeggen, also maak het ons bekend, en wij zullen het doen.

21. Nu heb ik het u heden bekend gemaakt; maar gij hebt niet gehoord naar de stem des HEEREN, uws Gods, noch naar al hetgeen, Of, *noch iets van hetgeen waarom Hij,* enz. Nu hadden zij, boven Jer. 42:5, het tegendeel met een sterken eed beloofd. *met* hetwelk Hij mij tot u gezonden heeft.

22. Zo weet nu zekerlijk, *Hebreeuws, wetende zult gij weten.* dat gij door het zwaard, door den honger en door de pestilentie sterven zult, ter plaatse, waar het u gelust heeft henen te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren.

Jeremia 43

1. En het geschiedde, als Jeremia geeindigd had tot het ganse volk te spreken al de woorden des HEEREN, huns Gods, *met* dewelke hem de HEERE, hun God, tot hen gezonden had, *te weten* al die woorden, In Jer. 42: verhaald.

2. Zo sprak Azaria, de zoon van Hosaja, en Johanan, de zoon van Kareah, en al de trotse mannen, zeggende tot Jeremia: In het getal van velen. Gij spreekt leugen; de HEERE, onze God, heeft u niet gezonden, om te zeggen: Gijlieden zult niet gaan in Egypte, om aldaar als vreemdelingen te verkeren.

3. Maar Baruch, de zoon van Nerija, hitst u tegen ons op, opdat hij ons overgeve in de hand der Chaldeen, dat zij ons doden en ons gevankelijk naar Babel wegvoeren.

4. Alzo gehoorzaamde Johanan, de zoon van Kareah, en al de oversten der heiren, en al het volk, der stem des HEEREN niet, om in het land van Juda te blijven.

5. Maar Johanan, de zoon van Kareah, en al de oversten der heiren namen het ganse overblijfsel van Juda, die van al de heidenen, waar zij waren henengedreven, wedergekeerd waren, om in het land van Juda te wonen;

6. De mannen, en de vrouwen, en de kinderkens, en des konings dochteren, Zie boven Jer. 41:10. en alle ziel, Dat is, mensen, personen. Zie Gen. 12:5. die Nebuzaradan, de overste der trawanten, bij Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, gelaten had, ook den profeet Jeremia, en Baruch, den zoon van Nerija;

7. En zij togen in Egypteland, want zij waren der stem des HEEREN niet gehoorzaam; en zij kwamen tot Tachpanhes. Zie boven Jer. 2:16. Deze plaats wordt gehouden voor dezelfde stad, die bij de heidense schrijvers genoemd is *Daphne*.

8. Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia te Tachpanhes, zeggende:

9. Neem grote stenen in uw hand, en verberg ze in de klei in den ticheloven, *Of, tichelrij, tichelhuis.* die bij de deur *Of, den ingang.* van Farao's huis te Tachpanhes is, Zie Gen. 12:15; deze schijnt geweest te zijn *Farao Hofra*, gelijk onder Jer. 44:30. voor de ogen der Joodse mannen;
10. En zeg tot hen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal henenzenden, en Nebukadrezar, den koning van Babel, Mijn knecht, Zie boven Jer. 25:9. halen, *Hebreeuws, nemen;* zie boven Jer. 37:17. en Ik zal zijn troon zetten boven op deze stenen, die Ik verborgen heb; Door den dienst van mijnen knecht Jeremia. en hij zal zijn schone tent daarover spannen. *Of, koninklijke tent, paviljoen.* Het Hebreeuwse woord wordt alleen hier gevonden en schijnt den naam te hebben van zonderlinge *schoonheid.*
11. En hij zal komen en Egypteland slaan: Gelijk onder Jer. 46:13, enz. wie ten dood, ten dode; Versta, gesteld en verordineerd is; zie boven Jer. 15:2,3. en wie ter gevangenis, ter gevangenis; en wie ten zwaard, ten zwaarde.
12. En Ik zal een vuur aansteken Dat is, verwoesting, verstoring aanrichten; vergelijk boven Jer. 15:14. in de huizen der goden van Egypte, Dat is, afgodische tempels. en hij zal ze verbranden, Nebukadnezar zal de afgoden der Egyptenaars en hunne huizen of tempels verbranden, en de Egyptenaars gevankelijk wegvoeren. en gevankelijk wegvoeren; en hij zal Egypteland aantrekken, Dat is, den rijkdom en roof van Egypte tot zijn gerief en voordeel tot en met zich nemen, zo licht, zoetjes en gemakkelijk als een herder zijn herdersrok aantrekt, om zich daarmee te bedekken en te bewinden tegen de koude; hij zal geladen bedekt en als rondom bewonden zijn met den roof. gelijk als een herder

zijn kleet aantrekt, en hij zal van daar uittrekken in vrede.

13. En hij zal de opgerichte beelden Gelijk 1 Kon. 14:23. van Beth-Semes, hetwelk in Egypteland is, Een ander *Bethsemes* was er in Israël aan de grenzen der Filistijnen, 1 Sam. 6:12. verbreken; en hij zal de huizen der goden van Egypte met vuur verbranden.

Jeremia 44

1. Het woord, *Namelijk des Heeren.* dat tot Jeremia geschiedde aan al de Joden, die in Egypteland woonden, die te Migdol woonden, Zie Exod. 14:2. en te Tachpanhes, Gelijk boven Jer. 43:7. en te Nof, Zie Jes. 19:13. en in het land Pathros, Zie Gen. 10:14. zeggende:
2. Alzo zegt de HEERE der heirscharen, Zie 1 Kon. 18:15. de God Israels: Gij hebt gezien al het kwaad, Der straf. dat Ik gebracht heb over Jeruzalem en over alle steden van Juda; en ziet, zij zijn een woestheid te deze dage, en niemand woont daarin;
3. Vanwege hun boosheid, die zij gedaan hebben, om Mij te tergen, gaande om te roken *en* andere goden te dienen, die zij niet kenden, zij, gij, noch uw vaders.
4. En Ik heb tot u gezonden al Mijn knechten, de profeten, vroeg op zijnde en zendende, Zie boven Jer. 7:13. om te zeggen: Doet toch deze gruwelijke zaak niet, *Hebreeuws, de zaak dezès gruwels.* die Ik haat.
5. Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, om zich van hun boosheid te bekeren, dat zij anderen goden niet roken.
6. Daarom is Mijn grimmigheid en Mijn toorn uitgestort, en heeft gebrand in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem; zodat zij tot eenzaamheid *en* tot verwoesting

geworden zijn, gelijk het is te dezen dage.

7. En nu, zo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israels: Waarom doet gij *zulk* een groot kwaad Der schuld, dat is, zonde. tegen uw zielen, Dat is, tot uw eigen verderf, tegen uzelf, tegen uw leven, enz. Vergelijk Num. 16:38. opdat gij u den man en de vrouw, Dit alles, wil de Heere zeggen, zult gij veroorzaken door deze uwe boosheid; gij gedraagt u anders niet dan of gijzelf lust daartoe hadt om u zulks op den hals te halen; also in het volgende. Vergelijk boven Jer. 18:16. het kind en den zuigeling Zie van het Hebreeuwse woord Ps. 8:3. uit het midden van Juda uitroeit, opdat gij u geen overblijfsel overlaat?
8. Tergende Mij door de werken uwer handen, rokende anderen goden in het land van Egypte, alwaar gij gekomen zijt, om daar als vreemdeling te verkeren; opdat gij uzelf uitroeit, Of, *ulieden allen overblijfsel uitroeit.* en opdat gij wordt tot een vloek, en tot een smaadheid onder alle volken der aarde?
9. Hebt gij vergeten de boosheden uwer vaders, Anders: *kwaden*; dat is, *plagen*, also in het volgende. Doch vergelijk Jer. 44:10. en de boosheden der koningen van Juda, en de boosheden hunner vrouwen, en uw boosheden, en de boosheden uwer vrouwen, die zij gedaan hebben Namelijk de vaders, koningen, enz. Anders: de plagen, die zij *de vijanden* geoefend hebben in uw land, het kwaad, dat zij daar bedreven hebben. in het land van Juda en in de straten van Jeruzalem?
10. Zij zijn tot op dezen dag *nog* niet verbrijzeld *van hart*, en zij hebben niet gevreesd, Vergelijk Spreuk. 28:14, en boven Jer. 3:8. noch gewandeld in Mijn wet en in Mijn inzettingen, die Ik voor ulieder aangezicht en voor het

aangezicht uwer vaders gegeven heb. Dat is, die Ik u en uwen vaders klaarlijk en in het openbaar voorgelegd heb, opdat gij uwen wandel daarnaar zoudt richten.

11. Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal Mijn aangezicht tegen ulieden stellen Te weten mijn toornig aangezicht; alsof God zeide: Gelijk zij *hun aangezicht* hardnekkiglijk *stellen* tegen al mijne geboden, also zal Ik *mijn aangezicht tegen hen stellen* tot hun verderf; vergelijk Lev. 17:10, en Ps. 21:10. ten kwade, en om gans Juda uit te roeien.
12. En Ik zal het overblijfsel van Juda wegnemen, die hun aangezichten gesteld hebben Zie boven Jer. 42:15., om in Egypteland te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren; en zij zullen allen in Egypteland verteerd worden; door het zwaard zullen zij vallen, door den honger zullen zij verteerd worden, van den kleinste tot den grootste toe; door het zwaard en door den honger zullen zij sterven; en zij zullen worden tot een vervloeking, Zie boven Jer. 42:18. tot een ontzetting en tot een vloek, en tot een smaadheid.
13. Want Ik zal bezoeking doen over degenen, die in Egypteland wonen, gelijk als Ik bezoeking gedaan heb over Jeruzalem, door het zwaard, door den honger en door de pestilentie;
14. Zodat het overblijfsel van Juda, die in Egypteland gekomen zijn, om aldaar als vreemdelingen te verkeren, geen zal hebben, die ontkome, Hebreeuws, *geen ontkome of overgeblevene*, gelijk boven Jer. 42:17. of overblijve; te weten om weder te keren in het land van Juda, waarnaar hun ziel verlangt Hebreeuws, *waarnaar zij hunne ziel opheffen*; zie boven Jer. 22:27.

weder te keren, om aldaar te wonen; maar zij zullen er niet wederkeren, behalve die ontkomen zullen. Hebreeuws, *de ontkomenen*; te weten enigen vromen, die tegen hunnen dank in Egypte gevoerd zijn; of anderszins, die het God zal believe genadiglijk te bekeren en over te laten, om getuigen te zijn van de waarheid van deze zijne profetieën. Vergelijk onder Jer. 44:28.

15. Toen antwoordden aan Jeremia al de mannen, die wisten, dat hun vrouwen anderen goden rookten, en al de vrouwen, die daar stonden, zijnde een grote hoop, mitsgaders al het volk, die in Egypteland, in Pathros, woonde, zeggende:

16. Aangaande het woord, dat gij tot ons in des HEEREN Naam gesproken hebt, wij zullen naar u niet horen.

17. Maar wij zullen ganselijk doen Of, *zekerlijk*. Hebreeuws, *doende doen*. al hetgeen Hebreeuws, *woord, ding, zaak*. uit onzen mond is uitgegaan, Dat is, wij zullen onze geloften volbrengen, zie Num. 30:2; Richt. 11:36, en onder Jer. 44:25. rokende aan Melecheth des hemels, Zie boven de aantekening Jer. 7:18. en haar drankofferen offerende, gelijk als wij gedaan hebben, wij en onze vaders, onze koningen en onze vorsten, in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem; toen werden wij met brood verzadigd, en waren vrolijk, Hebreeuws, *goed*; dat is, vrolijk. Zie Richt. 16:25. en zagen geen kwaad. Dat is, ons wedervoer geen ongeluk of tegenspoed; zie Job 7:7.

18. Maar van toen af, dat wij opgehouden hebben aan Melecheth des hemels te roken, en haar drankofferen te offeren, hebben wij van alles gebrek gehad, en zijn door het zwaard en door den honger verteerd.

19. Ook wanneer wij aan Melecheth des hemels roken en haar drankofferen offeren, maken wij haar gebeelde koeken, Zie boven Jer. 7:18. om haar af te beelden, Te weten zonderling en met moeite. Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk *smart en verdriet aandoen*; waarvan voorts de afgodische beelden den naam hebben, omdat zij de mensen in smart en verdriet brengen; zie 1 Sam. 31:9, en 2 Sam. 5:21, en wijders het woord, dat hier staat, genomen wordt voor *zonderling afbeelden*, en *tot een afgod formeren*; vergelijk Job 10:8. Anders, *om haar te vereren*; idem *tot verdriet, bekommernis, en voorts tot medelijden te bewegen*. en offeren wij haar drankofferen, zonder onze mannen? Dat is, zonder wil en toelating, of gezelschap en hulp onzer mannen; alsof haar dat verschonen kon; door hare *mannen* versta haar echte mannen; gelijk Jer. 44:15,25.

20. Toen sprak Jeremia tot al het volk, tot de mannen en tot de vrouwen, en tot al het volk, die hem zulks geantwoord hadden, Hebreeuws, *een, of het woord*. zeggende:

21. Het roken, dat gijlieden in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem gerookt hebt, gij en uw vaders, uw koningen en uw vorsten, en het volk des lands, heeft de HEERE daaraan niet gedacht, en is het *niet* in Zijn hart opgekomen? Dat is, heeft Hij het niet ter harte genomen, zodat Hij u daarom dus zwaarlijk gestraft heeft; vergelijk boven Jer. 7:31.

22. Zodat het de HEERE niet meer kon verdragen, vanwege de boosheid uwer handelingen, vanwege de gruwelen, die gij deedt; daarom is uw land geworden tot een woestheid, en tot ontzetting, Zie boven Jer. 18:16. en tot een vloek, dat er niemand in woont, gelijk het is te dezen dage;

23. Vanwege dat gij gerookt hebt, en dat gij tegen den HEERE gezondigd hebt, en des HEEREN stem niet gehoorzaam zijt geweest, en in Zijn wet en in Zijn inzettingen, en in Zijn getuigenissen niet hebt gewandeld; daarom is u dit kwaad wedervaren, gelijk het is te dezen dage.

24. Voorts zeide Jeremia tot al het volk, en tot al de vrouwen: Hoort des HEEREN woord, gij gans Juda, die in Egypteland zijt!

25. Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israels, zeggende: *Aangaande* u en uw vrouwen, zij hebben toch met uw mond gesproken, *De vrouwen*, zie boven Jer. 44:15, enz. Alsof de Heere zeide: Gij zijt deze zaak tezamen wel eens, de een zegt het, de ander doet het, gij helpt elkander. Anders: *Gij en uwe vrouwen, gij hebt*, enz. en gij hebt het met uw handen vervuld, *Dat is, metterdaad volbracht.* zeggende: Wij zullen onze geloften, die wij beloofd hebben, ganselijk houden, *Hebreeuws, doende doen;* dat is, zonder fout in het werk stellen, *volbrengen.* rokende aan Melecheth des hemels, en haar drankofferen offerende; *nu*, zij hebben uw geloften *Uwe vrouwen.* volkomenlijk bevestigd *Hebreeuws, bevestigende bevestigd.* Zie boven Jer. 35:14, met de aantekening. en uw geloften volkomenlijk gehouden. *Hebreeuws, doende gedaan.*

26. Daarom hoort des HEEREN woord, gij gans Juda, die in Egypteland woont! Ziet, Ik zweer bij Mijn groten Naam, zegt de HEERE, zo Mijn Naam met den mond van enig man van Juda in gans Egypteland *Dat is, mensen; zie Job 12:10, also in Jer. 44:27.* meer zal genoemd worden, die zegge: *Zo waarachtig als* de Heere HEERE leeft!

27. Ziet, Ik zal over hen waken ten kwade *Of, wakker zijn; zie boven Jer. 1:11,12.* en niet ten goede; en alle mannen van Juda, *Hebreeuws, alle man;* zie boven Jer. 4:3. die in Egypteland zijn, zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden, totdat zij ten einde zijn.

28. Maar die van het zwaard ontkomen, *Hebreeuws, ontkomenen van het zwaard.* zullen uit Egypteland wederkeren in het land van Juda, weinig in getal; *Hebreeuws, lieden van getal;* zie Gen. 34:30; en vergelijk boven Jer. 44:14. en het ganse overblijfsel van Juda, die in Egypteland gekomen zijn, *Anders: waren, verstaande de ontkomenen.* om aldaar als vreemdelingen te verkeren, zullen weten, *Dat is, ervaren, vernemen, ondervinden; also in Jer. 44:29.* wiens woord bestaan zal, het Mijn of het hunne. *Hebreeuws, van mij, of van hen;* dat is, dat van mij is uitgegaan, of hetgeen dat van hen is uitgegaan.

29. En dit zal ulieden het teken zijn, *Dat in Jer. 44:30 verhaald wordt.* spreekt de HEERE, dat Ik in deze plaats over u bezoeking zal doen; *Dat is, u straffen zal; zie Gen. 21:1.* opdat gij weet, dat Mijn woorden zekerlijk over u bestaan zullen ten kwade; *Hebreeuws, bestaande, of oprijzende bestaan zullen.*

30. Alzo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal Farao Hofra, *Bij de heidense schrijver genoemd Apries, bij anderen Vafres.* Deze was een kindskind van Farao Necho, gelijk *Herodotus* in zijn tweede boek betuigt. den koning van Egypte, geven in de hand zijner vijanden, en in de hand dergenen, die zijn ziel zoeken, *Die naar zijn leven staan; zie Exod. 4:19; 2 Sam. 4:8.* *Herodotus* schrijft dat hij van zijn eigen onderdaan *Amasis* overwonnen zijnde, ten laatste den Egyptenaars, die tegen hem waren opgestaan, is overgeleverd en van henlieden verworpd. Enigen menen dat deze

Apries den profeet Jeremia heeft laten ombrengen, misschien om deze profetie, en ter begeerte van deze boze Joden, wien hij hem mag hebben overgeleverd om te stenigen. gelijk als Ik Zedekia, den koning van Juda, gegeven heb in de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel, zijn vijand, en die zijn ziel zocht.

Jeremia 45

1. Het woord, dat de profeet Jeremia gesproken heeft tot Baruch, den zoon van Nerija, als hij die woorden uit den mond van Jeremia Zie boven Jer. 36:2,4, enz. in een boek schreef, in het vierde jaar van Jojakim, Hier blijkt klaarlijk dat in het stellen en vergaderen deze profetieën de orde des tijds niet overal gevolgd is; vergelijk boven Jer. 35:1, en alzo in Jer. 46, enz. den zoon van Josia, den koning van Juda, zeggende:
2. Alzo zegt de HEERE, de God Israels, van u, o Baruch!
3. Gij zegt: Wee nu mij, Uit het volgende antwoord kan men afnemen dat Baruch, als een godzalig man, al deze profetieën van de verwoesting van Jeruzalem en het ganse land, enz. gelovende, daarover zeer bedroefd en benauwd is geweest, doch ondertussen, uit menselijke zwakheid, te zeer bevreesd en bekommerd over den staat van het Joodse volk in het algemeen en voor zijn eigen persoon in het bijzonder, waarover hij van God berispt en niettemin getroost wordt. want de HEERE heeft droefenis tot mijn smart gedaan; Want der vromen waren weinig, de boosheid had de overhand, en de tegenwoordige ellenden waren verschrikkelijk, maar de toekomstige nog veel meer. ik ben moede van mijn zuchten, en vind geen rust!
4. Zo zult gij tot hem zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie, dat Ik gebouwd heb, breek Ik af, Dat is, Ik ga het afbreken, Ik zal het haast doen; alzo in het volgende. en dat

Ik geplant heb, ruk Ik uit, zelfs dit ganse land.

5. En zoudt gij u grote dingen zoeken? Dat is, een gerusten, voorspoedigen en bloeienden staat voor het Joodse volk en voor uzelfen begeren? Zoek ze niet; want zie, Ik breng een kwaad Der straf. over alle vlees, Dat is, een algemene ellende, over allerlei stand van mensen. Zie Gen. 6:12. spreekt de HEERE; maar Ik zal u uw ziel tot een buit geven, Dat is, uw leven, gelijk boven Jer. 21:9. Alsof God zeide: Laat u mijne genade, met deze weldaad, genoeg wezen, dat gij, als in een algemenen zondvloed, behouden wordt. in alle plaatsen, waar gij zult henentrekken.

Jeremia 46

1. Het woord des HEEREN, dat tot den profeet Jeremia geschied is tegen de heidenen.
2. Tegen Egypte; Of, *van Egypte, of de Egyptenaars.* tegen het heir van Farao Necho, koning van Egypte, dat aan de rivier Of, *die,* te weten Farao Necho. Frath, Eufraat. Zie Gen. 2:14; alzo in het volgende. bij Karchemis was, Of, *te Karchemis;* verstaande zulks van den koning Farao Necho zelf, hebbende zijn leger daaromtrent; alzo het onzeker is of hij ten tijde van Josia, dien hij overwon, deze stad *die Sanherib den Syriërs afgenomen had* na de overwinning heeft ingenomen, dan of hij nu wederom met zijn leger daarvoor is geweest om die te winnen, òf van dien tijd af de belegering voortgezet heeft; zie 2 Kon. 23:29; en 2 Kron. 35:20; idem, Jes. 10:9. dat Nebukadrezar, de koning van Babel, sloeg, Bij het leven van zijn vader Nabopolassar, nadat Jeremia zulks alles tevoren geprofeteerd had, gelijk volgt; na welke nederlaag de koning van Egypte tehuis bleef, hoewel hij ten tijde van Zedekia nog een tocht voornam, maar tevergeefs;; zie 2 Kon. 24:7, en boven Jer. 37:5,11. in het vierde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda.

3. Rust het schild en de rondas toe, en nadert tot den strijd! Om slag te leveren. Aldus spreekt de profeet de Egyptische krijgslieden aan, bespottenderwijze, alsof hij zeide: Bereidt u vrij op het best dat gij moogt, het zal maar tevergeefs zijn, gij zult evenwel geslagen worden. Vergelijk onder Jer. 51:11.
4. Spant de paarden aan, en klimt op, gij ruiters! en stelt u met helmen; vaagt de spiesen, trekt de pantsiers aan!
5. Waarom zie Ik, In het profetisch gezicht, dat hem God dienaangaande vertoonde. *dat* zij *versaagd en* achterwaarts gedreven zijn? Zelfs hun helden zijn verslagen, en nemen de vlucht, Hebreeuws, *vluchtende vlucht*. en zien niet om; er is schrik van rondom, spreekt de HEERE.
6. De snelle ontvliede niet, Hebreeuws, *lichte*; te weten op de voeten; gelijk 2 Sam. 2:18; dat is, snel in het lopen. God wil zeggen dat hen noch snelheid noch sterkte zal helpen. Anders: *de snelle zal niet ontvlieden, en de held zal niet ontkomen*. en de held ontkome niet; tegen het noorden, aan den oever der rivier Frath Hebreeuws, *aan de hand, of zijde*; zie boven Jer. 41:9. zijn zij gestruikeld en gevallen.
7. Wie is deze, *die* optrekt als een stroom, Deze gelijkenissen zien op de gelegenheid van Egypteland, dat vele rivieren of waterstromen had. Versta hierdoor de menigte zijner krijgslieden, met welke Farao zeer prachtig aankwam. wiens wateren zich bewegen als de rivieren?
8. Egypte trekt op als een stroom, Dat is, de Egyptenaars. en *zijn* wateren bewegen zich als de rivieren; en hij zegt: Ik zal optrekken, ik zal de aarde bedekken, Met de menigte van mijn krijgsvolk, als met een wolk. ik zal de stad, Indien men dit duidt op Karchemis, waarvan boven Jer. 46:2, zo heeft hij deze stad nog niet ingehad, maar nu gemeend te vermeesteren. Anderen verstaan door de

stad, in het algemeen, steden en inwoners; also onder Jer. 47:2. en die daarin wonen, verderven.

9. Trekt op, gij paarden! en raast, Alsof gij dol en onzinnig waart. gij wagens! en laat de helden uittrekken: de Moren, Hebreeuws, *Chusch*; zie hiervan, en van de *Puteërs* en *Lydiërs*, Gen. 10:6,13; dezen waren gehuurd door den koning van Egypte; zie Jer. 46:16,17,21. en de Puteers, die het schild handelen, Dat is, voeren, daarmede omgaan. en de Lydiërs, die den boog handelen *en* spannen. Hebreeuws eigenlijk, *treden*; zie Ps. 7:13.
10. Maar deze dag is des HEEREN, des HEEREN der heirscharen, Zie 1 Kon. 18:15. een dag der wrake, dat Hij zich wreke van Zijn wederpartijders, en het zwaard zal vreten, en verzadigd, en dronken worden van hun bloed; want de Heere, HEERE der heirscharen, Zie 1 Kon. 18:15. heeft een slachtoffer in het land Of *slachtmaal*; dat is, Hij zal zijne vijanden laten slachten, en dit zijn rechtvaardig oordeel zal voor hem zo aangenaam zijn als een slachtoffer, want zijn naam zal daardoor verheerlijkt worden. Vergelijk Jes. 34:6; Ezech. 39:17, enz. met de aantekening. van het noorden, Want Karchemis was tegen het noorden van Egypte af gelegen. aan de rivier Frath.
11. Ga henen op naar Gilead, Zie Gen. 37:25, met de aantekening. en haal Hebreeuws, *neem*. Zie boven Jer. 37:17. balsem, Om de geslagen wonden te genezen. Vergelijk boven Jer. 8:22, en onder Jer. 51:8. gij jonkvrouw, Dat is, gij volk of inwoners van Egypte, die met uwe menigte, macht, weelde en onoverwinnelijkheid praalt, alsof u niemand zou kunnen overweldigen of schofferen, gelijk een jonge dochter praalt met hare schoonheid en maagdelijken staat. Vergelijk 2 Kon. 19:21. dochter van Egypte! Tevergeefs vermenigvuldigt gij de medicijnen, er is geen heling voor u. Of, *pleister*. Hebreeuws, *opgang*,

rijzing, opkomen, enz., zie boven Jer. 30:13,17 zodat al uw medicineren niet helpen zal.

12. De volken hebben uw schande gehoord, en het land is vol van uw gekrijt; want zij hebben zich gestoten, held tegen held, Of, *is gestruikeld over den ander.* Hebreeuws, *held tegen held hebben zich gestoten, of held over held zijn gestruikeld.* zij zijn beiden te zamen gevallen.

13. Het woord, Dit is nu ene profetie van Nebukadnezars optocht naar Egypte. Vergelijk Jes. 19:1, enz., en Ezech. 29,30,32. dat de HEERE tot den profeet Jeremia sprak, van de aankomst van Nebukadrezar, den koning van Babel, om Egypteland te slaan. Dat is, het land te overweldigen en de inwoners te verslaan. Vergelijk boven Jer. 43:11, en onder Jer. 47:1, enz.

14. Verkondigt in Egypte, en doet het horen te Migdol; Zie van deze plaatsen boven Jer. 44:1. doet het ook horen te Nof en Tachpanhes; zegt: Stelt er u naar, Tot tegenweer, gelijk boven Jer. 46:4. en maakt u gereed, want het zwaard heeft verteerd, Zal het zekerlijk doen; of gelijk het zwaard der Babyloniërs verslonden heeft wat rondom u is, alzo zal het nu uwe beurt zijn. wat rondom u is.

15. Waarom zijn uw sterken weggeveegd? Hebreeuws staat het woord *sterken, in het getal van velen weggevaagd, in het getal van enen*, dat is, elkeen van uw sterke krijgslieden; alzo in het volgende. Zij stonden niet, Dat is, zij konden en durfden niet blijven staan tegen de Babyloniërs. omdat hen de HEERE voortdreef. Of, *aanstoot, nederstiet.*

16. Hij maakte der struikelenden veel; Hebreeuws, *Hij vermenigvuldigde den struikelende.* ja, de een viel op den ander; Hebreeuws, *de man op, of met zijnen naaste.* zodat zij zeiden: Die Farao uit andere landen waren te hulp gekomen, zeiden alzo tot elkander; vergelijk Jes. 13:14. Staat op en laat ons wederkeren tot

ons volk, en tot het land onzer geboorte, Dat is, ons vaderland. vanwege Of, slechtelijk, voor, van. Hebreeuws, *van het aangezicht.* het verdrukkende zwaard. Anders: *vanwege het zwaard des verdrukkenden lands.* Zie boven Jer. 25:38.

17. Daar riepen zij: Farao, de koning van Egypte, is *maar* een gedruis; Dat is, een pocher en snorker, die ene grote beweging en gewoel maakt, maar het heeft met hem inderdaad niets te beduiden; hij heeft zijn tijd zorgelooslijk verzuimd, hij is te laat op; dat moeten wij nu mede ontgelden. Anders: *is verwoest, of geruineerd.* Hebreeuws, *een groot gedruis, of ene verwoesting, die met groot gedruis of gekraak geschiedt.* hij heeft den gezetten tijd laten voorbijgaan. Of, *bekwamen tijd*, om te krijgen, of dit onheil, volgende de gedane waarschuwing, voor te komen.

18. *Zo waarachtig als* Ik leef, spreekt de Koning, Wiens Naam is HEERE der heirscharen; hij zal voorzeker, als Thabor onder de bergen, Dat is, gelijk de berg Thabor boven andere bergen, en de berg Karmel in zee uitsteekt, alzo zal Nebukadnezar al zijne vijanden teboven gaan, en hen onder zich brengen. Anderen nemen het als een afgebroken rede van eedzwering in dezen zin; zo zeker als die bergen vast en wel geworteld zijn, zal ook dit mijn werk volbracht worden. Van *Thabor*, zie Richt. 4:6, van Karmel, 1 Kon. 18:19. en als Karmel bij de zee, aankomen!

19. Maak voor u gereedschap der gevankelijke wegvoering, Dat is, pak en zak *gelijk men zegt* en maak uw bagage gereed, die gij van doen moogt hebben, als gij gaan zult in gevangenschap. Vergelijk Ezech. 12:4, enz. gij inwoneres, Die gij zo zeker en vast meent te wonen; vergelijk Jes. 47:8, en onder Jer. 48:18. gij dochter van Egypte! want Nof zal ter verwoesting worden, Gelijk boven Jer. 46:14. en zal verbrand worden, Anders: *zal verwoest, of bedorven worden.* dat er niemand in wone.

20. Egypte is een zeer schone vaarze; Dat is, gelijk een jong koekalf, een jonge vaars, vet, dartel en weelderig. de slachter Of, *kerver, houwer*. Hebreeuws, de *kerving, snijding, versnijding*; dat is, de kerver, *dien wij noemen slachter of houwer*. Zie Job 35:13, en Job 33:6. komt, Of, *de slachter van het noorden, die komt, die komt*; dat is, zal *gewisselijk en haast komen*. hij komt van het noorden.

21. Zelfs haar gehuurden in haar midden zijn Die soldaten, die Egypte *die jonge vaars, die weelderige dochter* om geld of soldij gehuurd en aangenomen heeft, die onder haar krijgsvolk zijn. als *gemeste kalveren*; Hebreeuws, *kalveren der mesting*. maar die hebben zich ook gewend, Dat is, zullen zich omwenden, en zo in het volgende. zij zijn te zamen gevlucht, zij hebben niet gestaan; want de dag huns verderfs is over hen gekomen, Of, *van ondergang, dodelijk ongeval*. de tijd hunner bezoeking. Dat is, straf; zie Gen. 21:1.

22. Haar stem zal gaan als van een slang; Dat is, Egypte zal niet meer zo blazen en snorken als tevoren, maar wel klein piepen en ootmoedig spreken, als de Babyloniërs hen zullen overkomen. Vergelijk Jes. 29:4. want zij zullen met krijgsmacht daarhenen trekken, De Babyloniërs. en tot haar met bijlen komen, gelijk houthouwers.

23. Zij hebben haar woud afgehouden, Dat is, de steden en dorpen, idem het volk, of de krijgslieden van Egypte, die vanwege de dichte menigte der mensen bij een woud vol bomen worden vergeleken; vergelijk Jes. 10:18,19. spreekt de HEERE, hoewel het niet is te onderzoeken; Te weten het getal der bomen, dat is der mensen. want zij zijn meerder dan de sprinkhanen, zodat men hen niet tellen kan. Hebreeuws, *zij hebben geen getal*; alzo Richt. 6:5.

24. De dochter van Egypte is beschaamd; zij is gegeven in de hand

des volks van het noorden. Dat is, der Babyloniërs.

25. De HEERE der heirscharen, de God Israels, zegt: Ziet, Ik zal bezoeking doen over de menigte van No, Of, *gemeen volk*. Het Hebreeuwse woord *Amon* wordt ook alzo in dit boek genomen, onder Jer. 52:15, voor *Hamon*; dat is, *menigte, hoop volks, of schare, die door gewoel en menigte gedruis maakt*; vergelijk Ezech. 30:15, gelijk dan de stad *No*, dat is, naar het algemeen gevoelen, *Alexandrië*, een zeer vermaarde volkrijke zee- en koopstad in Egypte was. Anders betekent *Amon* een voeder, voedsterheer, of *voedsterling*, die iemand voedt en opkweekt, of van iemand gevoed wordt; waarom sommigen hier overzetten: *De voedsterheer, of de voedsterlingen*; dat is, *zich generen van No*, gelijk zulks ook met waarheid van grote koopsteden gezegd mag worden, dat vele mensen daarvan leven; vergelijk Nah. 3:8. en over Farao, en over Egypte, en over haar goden, en over haar koningen, Dat is, niet alleen dezen koning, maar ook zijne navolgers, of de vorsten en regenten van Egypte, die op hun koning vertrouwden, en mede als kleine koningen in zo een machtig koninkrijk waren; vergelijk boven Jer. 19:3, en wijders Gen. 14:1, en Deut. 33:5; idem Joz. 12:9, enz. ja, over Farao, en over degenen, die op hem vertrouwen.

26. En Ik zal hen geven in de hand dergenen, die hunlieder ziel zoeken, Dat is, die naar hun leven staan; gelijk boven dikwijls. en in de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel, en in de hand zijner knechten. Maar daarna zal zij Namelijk de dochter van Egypte, dat is Egypteland. Zie Jer. 46:24, en Jer. 46:11 met de aantekening. bewoond worden Vergelijk Ezech. 29:11,13,14, en zie het tegendeel van Babel, onder Jer. 50:39. als *in de dagen van ouds*, spreekt de HEERE.

27. Maar gij, Mijn knecht Jakob! vrees niet, en ontzet u niet, o Israel! want zie, Ik zal u verlossen uit verre

landen, en uw zaad uit het land hunner gevangenis; Dat is nakomelingen. en Jakob zal wederkomen, en stil en gerust zijn, en niemand zal *hem* verschrikken. *Of, sidderen, beven.*

28. Gij *dan* Mijn knecht Jakob! vrees niet, spreekt de HEERE; want Ik ben met u; want Ik zal een voleinding maken Zie boven Jer. 4:27. met al de heidenen, waarhenen Ik u gedreven zal hebben, doch met u zal Ik geen voleinding maken Zie boven Jer. 4:27., maar u kastijden met mate, Zie boven Jer. 10:24. en u niet gans onschuldig houden. Hebreeuws, *onschuldig houdende, niet onschuldig houden*; gelijk boven Jer. 30:11; dat is, ten enenmale ongestraft laten.

Jeremia 47

1. Het woord des HEEREN, dat tot den profeet Jeremia geschiedde, tegen de Filistijnen; eer dat Farao Sommigen menen dat Farao Necho al bij het leven van Josia het land der Filistijnen zou hebben ingenomen en behouden tot de aankomst van Nebukadnezar, eer hij de eerste maal optrok naar Karchemis, waarvan hier geprofeteerd wordt; zie boven Jer. 46:2. Alzo zou Jeremia dit geprofeteerd hebben ten tijde als Josia nog in bloei was. **Gaza** Zie boven Jer. 25:20, en Richt. 1:18, en Richt. 16:1, en Amos 1:6. **sloeg**. Vergelijk boven Jer. 46:13.

2. Zo zegt de HEERE: Ziet, wateren komen op van het noorden, Versta, het groot en verschrikkelijk Babylonisch krijgshet *zie deze manier van spreken Jes. 8:7*, gelijk doorgaans in deze profetieën door het *noorden* Babel verstaan wordt; vergelijk inzonderheid boven Jer. 25:9, enz., hoewel enigen menen *uit Jer. 47:1*, dat Farao Necho dit alles gedaan heeft als hij uit Syrië van het noorden na den dood en de nederlaag van Josia wederkwam naar het zuiden. en zullen worden tot een overlopende beek, en overlopen het land en de volheid van hetzelfde, Dat is, al wat er in is; vergelijk Ps. 24:1, en Ps. 89:12, en Ps.

104:24. de stad en die daarin wonen; Gelijk boven Jer. 46:8. en de mensen zullen schreeuwen, Hebreeuws, *mens* en *inwoner*. en al de inwoners des lands zullen huilen;

3. Vanwege het geluid van het geklater der hoeven Dat is, der klauwen. zijner Des vijands. sterke *paarden*, Zie van het Hebreeuwse woord Ps. 22:13; alzo boven Jer. 8:16, en onder Jer. 50:11. vanwege het geraas zijner Des vijands. wagenen, en het bulderen zijner Des vijands. raderen; de vaders zien niet om naar de kinderen, vanwege de slappigheid der handen; Dat is, vermits hunne moedeloosheid; zie 2 Sam. 4:1.

4. Vanwege den dag, die er komt om alle Filistijnen te verstoren, om Tyrus en Sidon allen overgeblevenen helper af te snijden; want de HEERE zal de Filistijnen, het overblijfsel des eilands Dat is omtrek, aan of over de Middellandse zee gelegen. Hiervan is verscheiden gevoelen; het kan zijn dat dit land tussen Egypte van Patros af, en het land der Filistijnen, gelegen is geweest; Ps. 72:10. van Kafthor, Zie Gen. 10:14; Deut. 2:23; Amos 9:7. verstoren.

5. Kaalheid is op Gaza gekomen; Dat is, de inwoners van Gaza zullen zich kaal scheren tot teken van rouw. Alzo van het *insnijden*; zie boven Jer. 16:6. Askelon is uitgeroeid, Gelegen in de laagte aan de zee; zie Richt. 14:19. *met* het overblijfsel huns dals; hoe lang zult gij uzelf insnijdingen maken?

6. O wee, gij zwaard des HEEREN! Vergelijk boven Jer. 25:29; Ezech. 21:8,9, enz. Sommigen nemen dit als ene klacht der Filistijnen over hunne ellende. Hoe lang zult gij niet stil houden? Dat is, hoe lang zal het duren eer gij stilhoudt? Vaar in uw schede, Hebreeuws, *wordt verzameld, verzamel u*; dat is, geef u weder in het deksel uwer schede. Van het gebruik van dit woord, zie Ps. 26:9. rust en wees stil!

7. Hoe zoudt gij stil houden? Dit zijn de woorden van den profeet. De HEERE heeft toch aan het *zwaard* bevel gegeven; tegen Askelon en tegen de zeehaven, aldaar heeft Hij het besteld. De Heere heeft het zwaard aldaar zijn plaats en tijd verordineerd om te woeden. Vergelijk Ezech. 25:16; Micha 6:9, en Zef. 2:5,6.

Jeremia 48

1. Tegen Moab zegt de HEERE der heirscharen, Of, *van Moab*. Vergelijk Jes. 15, Jes. 16; Ezech. 25:9; Amos 2:1, boven Jer. 25:21, en Jer. 27:3. de God Israels, alzo: Wee over Nebo, Deze stad en de volgende waren allen over de Jordaan in der Moabieten land gelegen. Zie Num. 32:34, enz. want zij is verstoord; Dat is, zal zekerlijk verstoord worden, alzo in het volgende. Kirjathaim is beschaamd, zij is ingenomen; *de stad* des hogen vertreks is beschaamd en verschrikt.

2. Moabs roem van Hesbon is er niet meer; Een koninklijke stad, Deut. 2:24, enz., van de kinderen Rubens herbouwd, Num. 32:37. Anders: *daar is geen roem Moabs meer; te Hesbons hebben zij*, enz. zij hebben kwaad De vijanden hebben besloten *Hesbon* te vernielen. tegen haar gedacht, Dit wordt in het Hebreeuws aardiglijk gepast op het woord *Hesbon*. Hebreeuws, *Chesbon*, dat is, *gedachte*, en *Chaschab* is *denken*, praktizeren. Alzo wordt in het volgende op de stad *Madmen* gepast *tiddommi*. *Madmena*, wordt Jes. 25:10, *alwaar ook van Moab gesproken wordt* genomen voor *mest*, *drek*, en het Hebreeuwse woord, waarvan dit *tiddommi* komt, heet *afgehouden*, *nedergehouden*, *uitgeroeid* worden. *zeggende*: Komt, en laat ons haar uitroeien, dat zij geen volk *meer* zij; Vergelijk boven, Jer. 33:24, en onder Jer. 48:42. ook gij, o Madmen! Zie van een ander *Madmena*, Jes. 10:31. zult nedergehouden worden, het zwaard zal achter u heengaan.

3. Er is een stem des gekrijts van Horonaim; verstorage en een grote breuk! Dat is, verwoesting, moord, enz. Zie boven Jer. 4:6,20.

4. Moab is verbroken; Vergelijk boven Jer. 17:18, en Jer. 22:20, enz. haar kleine *kinderen* hebben een gekrijt laten horen.

5. Want *in* den opgang van Luhith zal geweest bij geweest opgaan, want in den afgang van Horonaim Waar men van *Luhith* afaat naar *Horonaim*, gelegen in de laagte, dicht bij Luhith. hebben *Moabs* wederpartijders een jammergeschrei gehoord. Hebreeuws, *geschrei ener breuk*, of *der verbreking*; dat is, *een moord*, of *jammergeschrei* der Moabieten, roepende tot elkander gelijk volgt; alzo Jes. 15:5. Anders: *de vijanden, die inbreuk riepen, heeft men gehoord*.

6. Vlucht, redt ulieder ziel! Dat is, behoudt uzelf, gelijk men zegt, of uwe personen. en wordt als de heide in de woestijn; Zo dor, woest, bloot en eenzaam als de *heide* of een *tamarisstruik* in de wildernis. Zie boven Jer. 17:6. Hebreeuws, *Aroër*, dat ook wel past op de stad *Aroër*, waarvan onder Jer. 48:19.

7. Want om uw vertrouwen op uw werken, Alzo gebruiken wij ook het woord *werken*, voor allerlei gebouwen, dienende tot verstingen; waarop Moab, als bewonende voor het merendeel een plat en effen land, zeer schijnt toegelegd te hebben, en daarop tegen allen aanval vertrouwt, gelijk hier staat. en op uw schatten, zult gij ook ingenomen worden; en Kamos Hebreeuws, *Chemosch*, de afgod der Moabieten. Zie Num. 21:29, gelijk ook der Ammonieten; Richt. 11:24. zal henen uitgaan in gevangenis, Of, *onder de gevangenen*, of die gevankelijk worden weggevoerd; alzo onder Jer. 48:11; vergelijk Jes. 46:2, met de aantekening. zijn priesteren en zijn vorsten te zamen. Zijne, te weten van den afgod *Kamos*; dat is, die dezen afgod eerden en aanhingen als hun heer en koning, dien zijne vorsten ook

worden bijgevoegd. Alzo onder Jer. 49:3. Vergelijk Hos. 10:5, en Ezech. 43:7.

8. Want de verstoorder zal komen over elke stad, De koning van Babel. dat niet een stad ontkomen zal; en het dal zal verderven, en het effen veld verdelgd worden; Of, *platteland*. want de HEERE heeft het gezegd.
9. Geeft Moab vederen, Spottenderwijze gesproken. In plaats van tegenweer te doen, *wil de profeet zeggen*, zullen zij in alle snelheid zoeken te ontvliesen, gelijk een vogel. want al vliegende zal zij uitgaan; en haar steden zullen ter verwoesting worden, dat niemand in dezelve wone.
10. Vervloekt zij, die des HEEREN werk Te weten de uitroeiing der Moabieten, den Babyloniërs van God opgelegd en bevolen. *bedriegelijk doet*; Hebreeuws, *met bedrog*; dat is, tragelijk, alzo dat hij zijns meesters last niet voldoet. Vergelijk Spreuk. 10:4, en Spreuk. 12:24,27. ja, vervloekt zij, die zijn zwaard van het bloed onthoudt! Der Moabieten, dat hij dat door het zwaard niet zou vergieten. Vergelijk boven Jer. 47:6,7.
11. Moab is van zijn jeugd aan gerust geweest, Dat is, zeker en zorgeloos, levende op zijn gemak en in weelde, *vergelijk Amos 6:1*, niet vrezende voor enigen overlast. Vergelijk Spreuk. 1:32,33, en boven Jer. 46:27, alwaar het volk Gods een andere gerustheid beloofd wordt. en hij heeft op zijn heffe stil gelegen, Of, *droesem, moer*. en is van vat in vat niet geledigd, Dat is, *niet afgelaten, afgestoken* van het ene vat in het andere; ene gelijkenis van den wijn genomen. De zin is dat *Moab*, van den beginne af in zijn land gebleven zijnde, rijk, weelderig, machtig en trots geworden is, gelijk de volgende woorden verklaren. en heeft niet gewandeld in gevangenis; daarom is zijn smaak in hem gebleven, Hebreeuws, *gestaan*. en zijn reuk niet veranderd.

12. Daarom, ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik hem vreemde gasten zal toeschikken, Of, *omlopers, wandelaars*, die hem zullen *doen omlopen*, en *zwerven* in vreemde landen. Vergelijk boven Jer. 2:20, met de aantekening. die hem in vreemde plaatsen zullen voeren, en zijn vaten ledigen, en hunlieder flessen Versta, wijnflessen. Zie boven Jer. 13:12. in stukken slaan. Of, *strooien*. Zie Richt. 7:19.
13. En Moab zal beschaamd worden vanwege Kamos, Zie boven Jer. 48:7. gelijk als het huis Israels beschaamd is geworden vanwege Beth-El, hunlieder vertrouwen. Dat is, waarop zij hun vertrouwen stelden.
14. Hoe zult gij zeggen: Wij zijn helden en dappere mannen ten strijde? Hebreeuws, *mannen der dapperheid, of kloekheid*.
15. Moab is verstoord, Dat is, daar toch Moab haast moet verstoord worden, en zo in het volgende. en *uit* zijn steden Hebreeuws, *hare*. Zie Jer. 48:4. *opgegaan*, Dat is, opgebroken, weggetogen. Anders, *hunne steden zijn in rook opgegaan*; dat is, brand. Of, *de verstoorder heeft hunne steden beklommen*. en de keur zijner jongelingen is ter slachting afgegaan, Om geslacht te worden. Vergelijk onder Jer. 50:27. spreekt de Koning, Wiens Naam is HEERE der heirscharen.
16. Moabs verderf Gelijk boven Jer. 46:21. is nabij om te komen, en zijn kwaad haast zeer. Der straf, dat is, ondergang.
17. Beklaagt hem, gij allen, die rondom hem zijt, en allen, die zijn naam kent; Die weet, hoe beroemd en vermaard hij geweest is. Zie Gen. 6:4. zegt: Hoe is de sterke staf, Hebreeuws, *de staf der sterkte, stok der sierlijkheid, of des sieraads*; dat is, dat machtig en heerlijk volk of koninkrijk. de sierlijke stok verbroken?
18. Daal neder uit *uw* heerlijkheid, en woon in dorst, Dat is, in dorre plaatsen, in gebrek van alles. gij inwoneres, Vergelijk

boven Jer. 46:19, met de aantekening. **gij dochter van Dibon!** Ook ene stad der Moabieten, gelegen op een berg; zie Jes. 15:2. want Moabs verstoorder is tegen u opgetogen, hij heeft uw vestingen verdorven.

19. Sta aan den weg, en zie toe, **gij inwoneres van Aroer!** Gelegen aan de beek Arnon; Deut. 2:36. Vraag den vluchtenden *man* en de ontkomene *vrouw*; zeg: Wat is er geschied? Omdat *gij* dus verbaasd vlucht? Een levendige beschrijving van hetgeen in zulken tijd omgaat en aldaar geschieden zou.

20. Moab is beschaamd, want hij is Hebreeuws, *zij*. verslagen; Of, *verschrikt, ontzet*. huilt en krijt! verkondigt te Arnon, Ene stad, gelegen aan het gebergte, waar de oorsprong der beide beken van Arnon was, hebbende denzelfden naam. **dat Moab verstoord is.**

21. En het oordeel is gekomen Dat is, de straf; zie Deut. 19:6; Spreuk. 19:29; also onder Jer. 48:47. **over het vlakke land;** Dat is, platteland; zulk een omtrek was in Moab also genoemd; de volgende namen zijn alle namen van steden der Moabieten; men houdt dat de Moabieten dezelve alle, òf met geweld, òf met toestemming van den koning van Assyrië weder hebben ingenomen, nadat de stammen in Assyrië waren weggevoerd; want zij waren bij Davids tijd tenonder gebracht zijnde 2 Sam. 8:2, en daarna rebellerende, weder overheerd van *Joram*, enz.; 2 Kon. 3:4, enz. **over Holon, en over Jahza, en over Mefaath.**

22. En over Dibon, en over Nebo, en over Beth-Diblathaim,

23. En over Kirjathaim, en over Beth-Gamul, en over Beth-Meon,

24. En over Kerioth, en over Bozra; Niet van de Edomieten *gelijk* onder Jer. 49:13, en *elders dikwijls* maar der Moabieten. Sommigen houden het voor *Bezer*; Joz. 21:36. ja, over alle steden van Moabs land, die verre en die nabij zijn.

25. Moabs hoorn is afgesneden, Zie Deut. 33:17, en in het bijzonder Ps. 75:11. en **zijn arm verbroken,** Zie Job 22:8, en in het bijzonder Ps. 37:17. spreekt de HEERE.

26. Maak hem dronken, *Gij Babyloniërs,* te weten uit den beker van Gods toorn; zie boven Jer. 25:15,16; Jes. 63:6. omdat hij zich groot gemaakt heeft tegen den HEERE; Tegen God en zijn volk met woorden en werken gesnoefd heeft. Vergelijk Ps. 35:26,27, met de aantekening en onder Jer. 48:42. **zo zal Moab met de handen klappen in zijn uitpuwsel,** Gelijk onzinnige dronkaards, die ter aarde nederstortende met de handen klappen en plassen in hun eigen uitpuwsel. Anders: *zich omwentelen.* en hij zelf zal ook ter belaching zijn. Gelijk hij tevoren Gods volk placht te belachen, gelijk volgt.

27. Want is u niet Israel ter belaching geweest? Ja vrijelijk, wil de Heere zeggen. Versta, gelijk Israël werd gestraft en gevankelijk weggevoerd. Was hij onder de dieven gevonden, Op de daad van een diefstal ontdekt en betrapt, dien men placht te bespotten? Zie boven Jer. 2:26, en Job 30:5. **dat gij u zo bewoogt,** Of, *schuddet* van vreugde, als gij van hem redenen hieldt, spottende met zijne ellende, gelijk Edom met Juda. **van den tijd af, dat uw woorden van hem waren?**

28. Verlaat de steden, en woont in de steenrots, Dit houden sommigen voor een forteres, gelegen in het zuideinde aan de woestijn van Moab, die ook vermeld is Jes. 16:1, en gemeend boven Jer. 48:1. Anderen nemen het in het algemeen van *steenrotsen* of *klippen*. **gij inwoners van Moab!** en wordt gelijk een duif, die in de doorgangen van den mond Dat is, *aan de zijden*, in de kloven, spleten, gaten. eens hols nestelt.

29. Wij hebben Moabs hovaardij gehoord Vergelijk Jes. 16:6,7. (hij is zeer hovaardig), zijn trotsheid, en zijn

hovaardij, en zijn hoogmoed, en zijns harten hoogmoed.

30. Ik ken zijn verbolgenheid, of, *oplopende, overlopenden toorn*. spreekt de HEERE, maar niet also; Vergelijk Jes. 16:6. Zulke manier van spreken gebruikt men ook in onze taal van iemand, die met al zijn voornemen vermetelijk meent door te dringen, *zo niet, hij zal er zo niet mede door, het laat zich zo niet doen, leugens willen het hem niet doen*, enz. Anders, omdat de Hebreeuwse woorden *ken* en *baddim* ook andere betekenis toelaten aldus: *Maar daar is gene vastigheid, zijne grendels waarop hij zich verliet maken gene vastigheid*; beide in een goeden zin, te weten dat Moab met al zijn pracht en ijdel en troost bedrogen zal uitkomen. zijn grendelen doen het zo niet. Dat is, zijn ijdele vergeefse raadslagen, al zijn ingebeeld toevorst. Vergelijk Ps. 7:15.

31. Daarom zal Ik over Moab huilen, ja, om gans Moab zal Ik krijten; over de lieden van Kir-heres Sommigen houden dit voor een anderen stadsnaam in Moab, also genoemd omdat ze een *tichelstenen* muur had. Vergelijk Jes. 16:7,11. zal men zuchten. Of, *mompelen, binnensmonds spreken, piepen*, gelijk men wel doet in een onverwacht ongeval, droefenis, verwondering, enz. Anders, *zal mijn hart zuchten*.

32. Boven het geween van Jaezer Dat is, nog meer dan Jesaja geweend heeft over Jaezer. Zie Jes. 16:9. Anders, *uit*, of *met het geween van Jaezer*; dat is gelijk Jesaja gedaan heeft, ik zal mijn geween uit het zijne nemen, mij nevens hem daarin voegen, enz. zal Ik u bewenen, gij wijnstok van Sibma! uw wijnranken Of, *jonge scheuten, loten, planten*, gelijk men met edele wijnstokken pleegt te doen; aldus spreekt de profeet omdat in den omtrek der stad *Sibma* veel schone wijngaarden waren, en niet ver vandaar lag Jaezer aan de beek Arnon, die vandaar voortliep door de zee, dat is het meer, van *Jaezer*, tussen *Jaezer* en *Aroër*. En over dit meer in het noordoosten stellen sommigen ook vele wijnbergen, welke

planten van *Sibma* derwaarts mogen overgebracht zijn, of anderszins het land uitgevoerd. zijn over zee gegaan, zij hebben gereikt tot aan *Jaezers zee*; *maar* de verstoorder De *Babyloniër*. is gevallen op uw zomervruchten en op uw wijnoogst;

33. Zodat de blijdschap en verheuging uit het vruchtbare veld, Hebreeuws, *Karmel*. Zie boven Jer. 2:7. namelijk uit Moabs land, weggenomen is; Hebreeuws, *verzameld*; zie Ps. 26:9. want Ik heb den wijn doen ophouden Dat is, Ik zal maken dat er geen wijn is. Dit zijn Gods woorden. uit de kuipen; Of, *wijnbakken*; zie Joël. 3:13. men zal geen *druiven* treden met vreugdegescbrei; Hebreeuws, *Hedad*; zie boven Jer. 25:30. het vreugdegescbrei zal geen vreugdegescbrei zijn. Maar veeleer een moordgescbrei gelijk.

34. Vanwege Hesbons gekrijt tot Eleale toe, tot Jahaz toe, hebben zij hun stem verheven, Hebreeuws, *gegeven*. van Zoar tot aan Horonaim, die driejarige vaarze; Welker stads inwoners zo lijvig, vet, dartzel en weelderig zijn als een jonge gladde driejarig vaars. Vergelijk Jes. 15:5, en boven Jer. 46:20. want ook de wateren van Nimrim Zie Jes. 15:6. Enigen stellen de stad *Nimrim* met deze wateren bij de Dode zee, tussen de beek Arnon en de beek Zered, in het zudeinde van Moab. Vergelijk ook Num. 32:3,36; Joz. 13:27. zullen tot verwoestingen worden.

35. En Ik zal in Moab doen ophouden, Dat is, maken dat zij er niet meer zijn. spreekt de HEERE, dien, die *op* de hoogte offert, De afgodische tempel van *Baäl Peor* was op een hogen berg, aan welks voet de stad *Bamoth Baäl* lag, dat is *Baäls hoogten*. en die zijn goden rookt.

36. Daarom zal Mijn hart over Moab getier maken als de fluiten; Of, *pijpen*, waar men klaagliederen op speelde. ook zal Mijn hart over de lieden van Kir-heres getier maken als de fluiten,

omdat Alzo worden de Hebreeuwse woorden elders ook bekwapelijk genomen voor *omdat*, of *dewijl*; zie Gen. 38:26; Num. 10:31, en Num. 14:43; Ps. 42:7. Zie ook Ps. 45:3,8. het overschot, Of, *overvloed*; te weten van allerlei rijkdom, dien hij verkregen had. *dat* hij gemaakt had, Namelijk Moab. verloren is. Hebreeuws, *verloren zijn*; te weten de overvloediglijk verkregen of overvloeiende *goederen*, dat in den zin dezer woorden is ingesloten.

37. Want alle hoofden zijn kaal, Hebreeuws, *alle kop, is kaalheid*, idem *baard*, enz. Dit waren alle tekenen van rouw en harteleed. Zie boven Jer. 16:6, en Gen. 37:34. en alle baarden afgekort; op alle handen zijn insnijdingen, en op de lenden is een zak.

38. Op alle daken van Moab, Die in die landen plat waren. Zie Deut. 22:8. en op al haar straten is overal misbaar; Hebreeuws, *hij geheel*. want Ik heb Moab verbroken als een vat, Gelijk boven Jer. 22:28. waar men geen lust aan heeft, spreekt de HEERE.

39. Hoe is hij Moab. Hebreeuws, *zij*. verslagen! Dat is, in stukken geslagen, verpletterd, of verschrikt, ontzet. *zij* huilen; Anders aldus: *huilt, of zij huilen, zeggende hoe is zij verslagen? of, hoe is zij verslagen? hoe huilen zij.* hoe heeft Moab den nek *met* Vluchtende voor den vijand. schaamte gewend! Anders: *hij is beschaamd*, of *hoe is hij beschaamd?* Alzo zal Moab allen, die rondom hem zijn, tot belaching en tot een ontzetting worden.

40. Want zo zegt de HEERE: Ziet, hij zal De vijand, de Babyloniër, zal u haastelijk overkomen. snel vliegen als een arend, Zie Ps. 18:11, en vergelijk boven Jer. 4:13, en onder Jer. 48:22; Ezech. 17:3; Hos. 8:1. en hij zal De vijand, de Babyloniër, zal u haastelijk overkomen. zijn vleugelen over Moab uitbreiden.

41. Elk een der steden is gewonnen, Hebreeuws, *de steden is gewonnen*; of

ingenomen; dat is, elkeen der steden zal, enz., gelijk volgt. Anders: *Kerijoth*, gelijk boven Jer. 48:24. en elk een der vastigheden is ingenomen; Of, *burchten, sloten.* en het hart van Moabs helden Alzo onder Jer. 49:22. zal te dien dage wezen, als het hart ener vrouw, die in nood is. Van baren, kindsnoden; gelijk boven Jer. 22:23, en onder Jer. 49:22, enz.

42. Want Moab zal verdelgd worden, dat hij geen volk zij, Gelijk boven Jer. 33:24, en Jer. 48:2. omdat hij zich groot gemaakt heeft tegen den HEERE. Zie boven Jer. 48:26.

43. De vreze, Hier zijn drie woorden in het Hebreeuws die elkander zeer gelijken, *pachad, pachath* en *pach*; welker aardigheid wij in onze taal niet kunnen navolgen; alzo Jes. 24:17. en de kuil, en de strik, over u, gij inwoner van Moab! spreekt de HEERE.

44. Die van de vreze ontvlucht, Hebreeuws, *van het aangezicht der vrees.* zal in den kuil vallen, en die uit den kuil opkomt, zal in den strik gevangen worden; want Ik zal over haar, over Moab, het jaar van hunlieder bezoeking brengen, spreekt de HEERE.

45. Die voor *des vijands* macht vluchtten, bleven staan in de schaduw van Hesbon; Dat is, namen hunne toevlucht in de koninklijke stad Hesbon, menende aldaar geborgen en beschermd te zijn. maar een vuur is uitgegaan van Hesbon, Zie Num. 21:28. De zin is: Gelijk te dien tijde de overheersing des lands van Hesbon begon, zo zal het nu ook geschieden, zodat zich daar niemand zal kunnen bergen. en een vlam van tussen Sihon, Dat is, uit het midden der stad, die *Sihon* den Moabieten eertijds benomen had; Num. 21:26. en heeft de hoeken van Moab en den schedel der kinderen van het gedruis verteerd. Der Moabieten, die zo groot gewoel maakten en

zo hoog pochten en snorkten. Vergelijk boven Jer. 46:17, met de aantekening.

46. Wee u, Moab! Zie Num. 21:29, en boven Jer. 48:7. het volk van Kamos is verloren; Zie boven Jer. 48:7,13. want uw zonen zijn weggenomen in gevangenis; ook zijn uw dochters in gevangenis.

47. Maar in het laatste der dagen, zal Ik Moabs gevangenis Of, *gevangen en wederbrengen*. wenden, Dit mag wel enigszins mede passen op enige tijdelijke of lichamelijke herstelling, maar ziet voornamelijk op de geestelijke verlossing, welke zij door de predikatie van het *Evangelie* nevens andere volken zouden deelachtig worden. Vergelijk onder Jer. 49:6,39. spreekt de HEERE. Tot hiertoe is Moabs oordeel. Dat is, *gelijk wij spreken* zoveel is gesproken van Moabs straf. Zie boven Jer. 48:21.

Jeremia 49

1. Tegen de kinderen Ammons Vergelijk Ezech. 21:28, en Ezech. 25:2; Amos 1:13; Zef. 2:8,9. zegt de HEERE alzo: Heeft dan Israel geen kinderen? Dat Ammon dus zijn land bezit, alsof hij erfgenaam daarvan ware? wil de Heere zeggen. Heeft hij geen erfgenaam? Waarom is dan Malcham erfgenaam Of, *hunlieder Melech*, versta, der Ammonieten afgod, anders genoemd *Milcom* en *Molech*, Lev. 18:21, en 1 Kon. 11:5,7. Zie aldaar, en vergelijk boven Jer. 48:7, en onder Jer. 49:3, en Richt. 11:24. Sommigen zetten het over: *hun koning*, te weten der Ammonieten, dat men ook van den *afgod* kan verstaan, want zij noemden hunne afgoden *hunne koningen*. Vergelijk Ezech. 43:7; Amos 5:26, met de aantekening. **van Gad**, Dat is, het land, dat den stam van *Gad* van God door Mozes was toebedeeld en ingegeven. Zie Num. 32:33,34; Deut. 3:12,16. Vergelijk de manier van spreken met Richt. 11:23,24, en hier in Jer. 49:2. en *waarom* woont zijn volk Van den afgod Malcom. Vergelijk boven Jer. 48:46. in deszelfs steden? Namelijk Gads

steden, gelijk als de Moabieten de rest hadden ingenomen. Zie boven Jer. 48:21.

2. Daarom ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik over Rabba der kinderen Ammons De hoofdstad der Ammonieten. Zie 2 Sam. 11:1, en 2 Sam. 12:29,30,31; idem Amos 1:14. een krijgsgeschrei zal doen horen, Versta, een veldgeschrei van krijgslieden, of een trompetten- of bazuinengeklank. en zij zal tot een woesten hoop worden, Hebreeuws, *hoop der verwoesting*; dat is, Rabba zal overhoop liggen als een steenhoop; vergelijk Deut. 13:16. en haar onderhorige plaatsen Hebreeuws, *dochters*; dat is, de kleine steden en dorpen, die onder haar behoren of sorteren. Zie 2 Kon. 19:21. zullen met vuur aangestoken worden; en Israel zal erven degenen, Zie op Jer. 49:1. Maar dewijl men nergens leest dat de tien weggevoerde stammen weder in hun tijdelijk bezit gebracht zijn *hoewel enige burgers van de stammen met Juda zijn wedergekeerd* moet dit geestelijk verstaan worden alzo, dat God wel vooreerst het recht der erfenis, dat Hij zijn volk gegeven had, tegen de Ammonieten, als onrechtvaardige bezitters, heeft uitgevoerd, dezen uit zijn volks land verdrijvende, en Israël daardoor voor den rechten erfgenaam van dien verklarende; maar daarna zijn rechte Israël tot hun volkomen bezit gebracht, in hun hoofd, den *Messias*, wiens koninkrijk Hij alle volken heeft onderworpen, en zijne gelovigen hem tot broeders en medeërfgenamen gegeven. Zie Ps. 2:8; Rom. 8:17, enz., en Openb. 11:15, en vergelijk Jes. 11:14; Ezech. 25:14, met de aantekening. die hem geerfd hadden, zegt de HEERE.

3. Huil, o Hesbon! Als een naburige stad, die Gad ook toebehoorde; Joz. 21:39. want Ai is verstoord; Een ander Ai, gelijk Joz. 7. krijgt, gij dochteren van Rabba, Daardoor kan men hier verstaan de vrouwen en jonge dochters te Rabba wonende. Vergelijk Luk. 23:28. gordt zakken aan, Zie Gen. 37:34. drijft misbaar, en loopt

om bij de tuinen; Of, *heiningmuren*; gelijk verbaasde en benauwde mensen, niet wetende waar gij schuilen of heen vluchten zult. **want Malcham zal wandelen in gevangenis**, Zie gelijke manier van spreken van *Kamos*, den afgod der Moabieten, boven Jer. 48:7, en Amos 1:15. **zijn priesteren en zijn vorsten te zamen.**

4. **Wat roemt gij op uw dalen?** Of, *diepten, diepe plaatsen*, waarin gij meent besloten en verzekerd te zijn. **Uw dal is weggevloten**, Dat is, uwe laagten, valleien en diepten strekken u niet voor valleien, dat gij u daarin zoudt kunnen bergen; of al het *gewas* der dalen is zo licht als water vervloten; of de *inwoners* der valleien zijn als water verlopen. Dal noch berg kan u helpen, wil God zeggen. **gij afkerige dochter!** Zie Amos 1:13, en Zef. 2:8. Zij waren wel van Lots afkomst, *daarom had hen God ook eertijds verschoond*, maar daarna zijn ze zeer bittere vijanden van Gods volk geworden, en als zodanigen scherp gestraft. **die op haar schatten vertrouwt**, Anders: *verborgen, verholten plaatsen. zeggende*: Wie zou tegen mij komen? Dat is, wie zou zo stout of machtig zijn, dat hij mij zou durven aantasten. Vergelijk boven Jer. 21:13.

5. **Ziet, Ik zal vreze over u brengen**, spreekt de HEERE, de HEERE der heirscharen, van allen, die rondom u zijn, Of, *van alle plaatsen rondom u*. en gijlieden zult, een iegelijk voor zich henen, Hebreeuws, *voor zijn aangezicht*; dat is, voor zich heen, in het wild, waar hij slechts kan heenvluchten. **uitgedreven worden**, en niemand zal den omdolende vergaderen. Dat is, zich zijner ontfermen, dat hij hem op- of inneme en herberge.

6. **Maar daarna zal Ik de gevangenis der kinderen Ammons wenden**, Gelijk boven Jer. 48:47, en onder Jer. 49:39. spreekt de HEERE.

7. **Tegen Edom** Dat is, nakomelingen van Ezau. zegt de HEERE der heirscharen also: **Is er dan geen wijsheid meer** Vergelijk Obad.:8,9. **te Theman?** *Theman*

en *Dedan* waren twee steden der Edomieten, op bergen gelegen, aan het oosteinde van Ezau's gebergte, achter het zuideinde van de Dode Zee, naar uitwijzen van enige kaarten. Theman was Ezau's zoonszoon, uit Elifaz, waarvan deze stad zonder twijfel den naam heeft. Zie Gen. 36:10,11. **Is de raad vergaan van de verstandigen?** Anders, *hunne kinderen*. **Is hunlieder wijsheid onnut geworden?** Het Hebreeuwse woord betekent gemeenlijk *overtollig, overig en geil worden*; en hier voorts *onnut, vergeefs, ijdel, of ondienstig worden*.

8. **Vliedt, wendt u, woont in diepe plaatsen**, Hebreeuws, *verdiept u om te wonen, of met wonen, of blijven*. Versta, om u te bergen. Alzo onder Jer. 49:30. **gij inwoners van Dedan!** Zie op Jer. 49:7 van een omtrek in Arabië, alzo genoemd. Zie boven, Jer. 25:23, en Gen. 25:3. Het kan zijn dat beide, de stad in Edom en het land in Arabië, één oorsprong hebben, omdat zij niet ver van elkander gelegen waren. Vergelijk boven Jer. 25:23. **want Ik heb Ezau's** Dat is, Ik zal het zekerlijk doen. **verderf over hem gebracht**, Of, *ondergang*. **den tijd, dat Ik hem bezocht heb**. Dat is, den tijd zijner bezoeking, gelijk God elders spreekt, dat is, zijner straf. Zie Gen. 21:1.

9. **Zo er wijnlezers** Of, *druivensnijders*. tot u gekomen waren, zouden zij niet een nalezing hebben overgelaten? Zo er dieven bij nacht *gekomen waren*, zouden zij *niet* verdorven hebben Dat is, u ontnomen of gestolen hebben, *vergelijk Obad.:5*, hetwelk gemeenlijk met verderven en verwoesten van huis of goed geschiedt. **zoveel hun genoeg ware?** Hebreeuws, *hunlieder genoegzaamheid*, latende wat over *wil de Heere zeggen* of niet meer nemende dan zij bekwamelijk konden wegbrengen of mededragen; maar Ik zal anders met hem handelen, hem bloot en kaal makende, dat hij niets overhebbe, gelijk in het volgende verklaard wordt.

10. **Maar Ik heb Ezau ontbloot**, Ik heb zijn verborgene plaatsen ontdekt, dat hij zich niet zal kunnen

versteken; zijn zaad is verstoord, ook zijn broeders, en zijn naburen, en hij is er niet *meer*. Sommigen hechten deze woorden aan Jer. 49:11, met enige bijvoeging, aldus: *Hij is er niet die zegt*; dan is de zin van het volgende klaar; te weten dat er niemand zal zijn, die zich zijner wezen of weduwen zal ontfermen. Anderen verstaan dat God met de volgende woorden Ezau spottenderwijze aanspreekt, alsof Hij zeide: Gij behoeft niet te denken dat uwe wezen en weduwen bij mij gunst zullen vinden; laat gij hen na, Ik zal mijne oordelen voorts vervolgen over uw zaad en alles wat er van u zou mogen overblijven.

11. Laat uw wezen achter, en Ik zal hen in het leven behouden, en laat uw weduwen op Mij vertrouwen.

12. Want zo zegt de HEERE: Ziet, degenen, welker oordeel Dat is, die het zo niet verdiend hebben als gij; te weten de vromen onder mijn eigen volk; vergelijk boven Jer. 25:29, en zie Deut. 19:6. het niet is den beker te drinken, Mijns toorns. zullen ganselijk drinken; Hebreeuws, *drinkende drinken*; dat is, zullen het niet ontgaan, zij zullen moet gestraft worden. en zoudt gij enigszins onschuldig gehouden worden? Hebreeuws, *onschuldig zijnde, of gehouden wordende, onschuldig worden gehouden*; dat is, enigszins ongestraft blijven; zie 1 Kon. 2:9, en boven Jer. 25:29. Gij zult niet onschuldig worden gehouden, maar gij zult ganselijk drinken. Hebreeuws, *drinkende drinken*.

13. Want Ik heb bij Mijzelven gezworen, spreekt de HEERE, dat Bozra De hoofdstad der Edomieten, in de Schriftuur dikwijls vermeld. worden zal tot een ontzetting, tot een smaadheid, tot een woestheid, Of, *eenzaamheid, verwoesting*; gelijk boven Jer. 25:9,18, enz. en tot een vloek; en al haar steden Plaatsen die onder Bozra behoren. zullen worden tot eeuwige woestheden. Hebreeuws, *woestheden der eeuwigheid*.

14. Ik heb een gerucht gehoord Of, *rumoer, tijding*. Hebreeuws eigenlijk, *ene horing gehoord*; vergelijk Obad.:1,2,3, enz., *van den HEERE*; dat is, de Heere heeft mij deze tijding geopenbaard, of, welk gerucht de Heere beschikt heeft, verwekkende den koning van Babel tegen Edom. **van den HEERE, en er is een gezant geschikt** Dat is, Ik heb het door mijn goddelijke voorzienigheid beschikt dat zij, als op een bijzonder bevel of mijne aanmaning, zullen doen gelijk volgt; vergelijk boven Jer. 25:9, met de aantekening. Of, *gelijk sommigen* de koning van Babel heeft een ambassadeur uitgezonden om de volken tegen Edom op te maken, enz.; hetwelk van God alzo beschikt is. **onder de heidenen, om te zeggen: Vergadert u, en komt aan tegen haar, Bozra of Edom; gelijk hier doorgaans van deze volken en landen nu in het vrouwelijk, dan in het mannelijk geslacht gesproken wordt; vergelijk boven Jer. 48:4. en maakt u op ten strijde.**

15. Want zie, Ik heb u klein gemaakt onder de heidenen, Hebreeuws, *gegeven, gesteld*; dat is, Ik heb verordineerd dat gij tot zulken ellendigen en verachten staat zult gebracht worden, dat gij met geen andere volken zult mogen vergeleken worden. **veracht onder de mensen.**

16. Uw schrikkelijkheid Waarmede gij anderen voor u deelt schrikken, gruwen, beven en schudden, vermits uwen trots en uw vreeslijk bergachtig land, dat niemand dorst genaken. heeft u bedrogen, Want gij hebt u daarop tevergeefs verlaten. **en de trotsheid uws harten, gij, die woont in de kloven der steenrotsen,** Hebreeuws, *steenrots of klip*. die u houdt op de hoogte der heuvelen! Hebreeuws, *houdt de hoogte des heuvels*. Al zoudt gij uw nest zo hoog maken als de arend, zo zal Ik u van daar nederstoten, spreekt de HEERE.

17. Alzo zal Edom worden tot een ontzetting; Anders, *verwoesting*. al wie voorbij haar gaat, zal zich ontzetten, en fluiten over al haar plagen. Of,

sijfelen, schuifelen, pijpen, enz. Zie boven Jer. 18:16.

18. **Gelijk de omkering van Sodom en Gomorra** Vergelijk onder Jer. 50:40. **en haar naburen, Adama en Zeboïm**, en de omliggende plaatsen, de ganse aangelegen omtrek. **zal het zijn**, Te weten met Edom. Dit andere lid dezer vergelijking is tot aanvulling van den zin ingevoegd, gelijk sommigen ook doen in het begin van Jer. 49:19. **zegt de HEERE; niemand zal daar wonen**, In het land der Edomieten, dat van de Babyloniërs overheerd zijnde, voorts van tijd tot tijd also zal worden verwoest, dat het ten laatste gans verwoest en onbewoond zij. **en geen mensankind daarin verkeren**.

19. **Ziet, gelijk een leeuw** Die zijn gewoonlijke legerplaats moet verlaten en met grimmigheid al brullende in der haast opklimmen naar het gebergte, wanneer de Jordaan aan alle kanten overloopt en de leeuwen vandaar jaagt. *Zie boven Jer. 12:5, en vergelijk Zach. 11:3*. Also zal de koning van Babel met verstoord gemoed optrekken naar het gebergte der Edomieten. Of, *gelijk een leeuw opklimt vermits de opzwellings der Jordaan, also zal hij opkomen tegen*, enz., in denzelfden zin. Vergelijk onder Jer. 50:44, van Cyrus' aankomst tegen Babel. Anders, *want deze plaats wordt verscheidenlijk overgezet en verklaard gelijk een leeuw zal hij optrekken van de hovaardige of stoute Jordaan tegen*, enz.; dat is, Nebukadnezar zal optrekken naar Edom als hij het Joodse land zal hebben overheerd, hetwelk de Edomieten zich niet konden inbeelden, maar waren vrolijk over de ellenden van Juda. **van de verheffing der Jordaan, zal hij opkomen tegen de sterke woning**; Of, *ruw, hard*; dat is, het bergachtige land der Edomieten. Anders: *lieflijke woning des sterken*; verstaan dat hier gesproken wordt van de stoute aanslagen der Edomieten, die opgeblazener dan de Jordaan waren in het vijandelijk optrekken tegen Gods volk en huis, doch tevergeefs en met een bespottelijke uitkomst. **want Ik zal hem Edom. in een ogenblik** Dat is, plotseling, onvoorziens; also is het Hebreeuwse woord

genomen Spreuk. 12:19. Anders: *wanneer Ik hem zal hebben laten rusten*; dat is, nadat Edom lang in rust zal hebben gezeten, zal Ik hem, enz. **daaruit doen lopen**; Hebreeuws, *uit hen*; dat is, uit den omtrek of het land van Idumea. Zie boven Jer. 49:14, also in de volgende woorden. **en wie daartoe verkoren is, dien zal Ik tegen haar bestellen**; Of, *last, commissie, bevel geven over hen*. Versta, den koning Nubakadnezar, dien God daarom zijnen knecht noemt. Zie boven Jer. 25:9. Anders: *wie uitgelezen is, dien*, enz.; dat is, het zal mij niet ontbreken aan dienstige instrumenten, die Ik neem vanwaar het mij belieft, om dien stouten Edom te bedwingen en uit te roeien. **want wie is Mij gelijk, en wie zou Mij dagvaarden**, In recht betrekken, of mij tijd, termijn stellen, dat Ik tegen hem zou moeten pleiten? Of, wie zal mij maat en tijd stellen in mijne werken? Zie Job 9:19, met de aantekening. **en wie is die herder**, Dat is, koning, regent, of voorstander. Vergelijk 2 Sam. 5:2, en boven Jer. 6:3, en Jer. 10:21, en Jer. 12:10, enz. **die voor Mijn aangezicht bestaan zou?** Anders *tegen*, in enen zin, dat is, wat koning of monarch zou mijn tegenpartij kunnen zijn?

20. **Daarom hoort des HEEREN raadslag, dien Hij over Edom heeft beraadslaagd, en Zijn gedachten**, Dat is, voornemen, besluit, dat Hij gemaakt heeft. Vergelijk onder Jer. 49:30. **die Hij gedacht heeft over de inwoners van Theman**: Zie boven Jer. 49:7. **Zo de** Dit zijn twee afgebroken redenen, in het eedzweren gebruikelijk. Zie Deut. 1:35. **geringsten van de kudde** De minste van Nebukadnezars krijgslieden. Vergelijk boven Jer. 6:3. **hen niet zullen nedertrekken!** Dat is, hunne vestingen ter aarde slechten. Vergelijk 2 Sam. 17:13, of, hunne lichamen langs de aarde *slepen*, gelijk boven Jer. 15:3, en Jer. 22:19. **Indien hij hunlieder woning niet boven hen zal verwoesten!** Gelijk men zegt dat een huis iemand boven zijn hoofd wordt afgebroken of

afgebrand. Vergelijk 1 Kon. 16:18, met de aantekening. Anders, *met hen*.

21. De aarde heeft gebeefd van het geluid huns vals, *van* het gekrijt, welks geluid gehoord is bij de Schelfzee. Dat is, de Rode Zee; de zin is dat hun gekrijt zeer ver vandaar zal gehoord worden, also de Schelfzee van Edom ver afgelegen was in het zuiden, aan Egypte. Anders aldus: *Het geluid des gekrijts is gehoord bij de Schelfzee*.

22. Ziet, hij zal opkomen en snel vliegen, Gelijk boven Jer. 48:40. Versta Nebukadnezar. als een arend, en zijn vleugelen over Bozra uitbreiden; en het hart van Edoms helden Gelijk boven Jer. 48:41. zal te dien dage wezen, als het hart ener vrouw, die in nood is.

23. Tegen Damaskus. Zie Gen. 14:15, en 2 Sam. 8:5. Beschaamd is Hamath Zie Num. 13:21, en Num. 34:8. en Arpad; Deze stad wordt ook bij Hamath genoemd 2 Kon. 18:34, zie aldaar. omdat zij een boos gerucht gehoord hebben, Gelijk boven Jer. 49:14. zijn zij gesmolten; Dat is, versaagd en moedeloos geworden. Zie Deut. 1:28. bij de zee is bekommernis, Dit is, bij diegenen, die aan de zee wonen, genoemd *de zee van Syrië en Fenicië*, waar *Damaskus* en *Hamath* ook niet ver van lagen. Anders, *gelijk die in de zee in bekommernis is en niet rusten kan*. men kan er niet rusten. Of, *stil zijn*.

24. Damaskus is slap geworden, Vergelijk 2 Sam. 4:1. zij heeft zich gewend, om te vluchten, en siddering heeft haar aangegrepen; benauwdheid en smarten als van een barende *vrouw* hebben haar bevangen; Hebreeuws, *heeft*.

25. Hoe is de Woorden van een Damascener of Syriër, die aldus klagende wordt ingevoerd, alsof hij zeide: Ach, die stad behoorde de vijand toch gelaten en verschoond te hebben, enz. beroemde stad Hebreeuws, *stad des roems*, of *lofs*;

vergelijk onder Jer. 51:41. niet gelaten, de stad Mijner vrolijkheid! Dat is, waarover ik mij verheugde.

26. Daarom Opdat men zekerlijk wete dat Damaskus niet verschoond of gelaten en overgezien zal worden. zullen haar jongelingen vallen op haar straten; Of, *liggen*, zijnde verslagen. en al *haar* krijgslieden zullen te dien dage nedergehouden worden, spreekt de HEERE der heirscharen.

27. En Ik zal een vuur aansteken Van plagen en ellenden, oorlog en verwoesting; zie Job 15:34. in den muur van Damaskus, en het zal Benhadads paleizen verteren. Van den machtigen vermaarden koning van Syrië. Zie 1 Kon. 15:18,20, en 1 Kon. 20:1, enz. Versta, de paleizen der koningen van Syrië, also Amos 1:4.

28. Tegen Of, *van*. Kedar, Vermeld boven Jer. 2:10; zie aldaar. en tegen de koninkrijken van Hazor, Hebreeuws, *Chatsor*; zie Jos. 11:10,11, en Jos. 15:23,25, en Jos. 19:36; 1 Kon. 9:15; 2 Kon. 15:29; uit vergelijking van welke plaatsen blijkt dat er verscheidene steden van dezen naam geweest zijn, zo in het noorden als in het zuiden van Kanaän, doch hier verstaan sommigen, dat gemeend worden de omstreken in woest Arabië, waarheen de Hazorieten zich begeven hebben nadat Jozua die stad verbrand, en ook naderhand *Barak Jabin* verslagen had. Hetwelk met de bijvoeging van *Kedar* en de *kinderen van het Oosten* niet kwalijk overeenkomt; vergelijk boven Jer. 25:24. die Nebukadrezar, de koning van Babel, sloeg, Gelijk boven Jer. 46:2. zegt de HEERE also: Maakt u op, trekt op tegen Kedar, Vermeld boven Jer. 2:10; zie aldaar. en verstoort de kinderen van het oosten. Zie Richt. 6:3.

29. Zij zullen hun tenten en hun kudden nemen, hun gordijnen en al hun gereedschap, en hun kemelen voor zich wegnemen; en zij zullen

tegen hen uitroepen: Schrik van rondom! Gelijk boven Jer. 6:25, en hier boven Jer. 49:5. Anders: *een schrik rondom tegen hen uitroepen.*

30. Vliedt, zwerft fluks henen weg, Hebreeuws, *zeer*. woont in diepe *plaatsen*, Gelijk boven Jer. 49:8. gij inwoners van Hazor! spreekt de HEERE; want Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft een raadslag tegen ulieden beraadslaagd, Boven Jer. 49:20. en een gedachte tegen hen gedacht.

31. Maakt u op, trekt op tegen het volk, dat rust heeft, dat in zekerheid woont, Dat is, zeker en zorgeloos is. spreekt de HEERE; dat geen deuren noch grendel heeft, Omdat deze Arabieren in tenten woonden, gene huizen hadden en geen vijand vreesden. Zie Richt. 8:11, met de aantekening, en vergelijk Num. 23:9; Deut. 33:28; Micha 7:14. *die* alleen wonen.

32. En hun kemelen zullen ten roof zijn, en de menigte van hun vee zal ten buit zijn; en Ik zal hen verstrooien in alle winden, Hebreeuws, *allen wind*; dit is in alle hoeken der wereld, also onder Jer. 49:36; Ezech. 5:10, en Ezech. 17:21, enz. *te weten* degenen, die aan de hoeken afgekort zijn; Zie boven Jer. 9:26. en Ik zal hunlieder verderf van al zijn zijden aanbrengen, Des Kedars, of Hazors zijden, of *passages*. spreekt de HEERE.

33. En Hazor zal worden tot een drakenwoning, Gelijk boven Jer. 9:11. een verwoesting tot in eeuwigheid; niemand zal daar wonen, Gelij boven Jer. 49:18. en geen mensenkind daarin verkeren.

34. Het woord des HEEREN, dat tot den profeet Jeremia geschied is tegen Elam, Of, *van Elam, aangaande Elam*, dat is, de Perzen, of een zeker volk in Perzië. Zie boven Jer. 25:25, en Jes. 21:2. in

het begin des koninkrijks van Zedekia, den koning van Juda, zeggende:

35. Zo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal verbreken Elams boog, Dat is, der Elamieten, also in het volgende. Vergelijk Jes. 22:6. het voornaamste van hunlieder geweld. Of, *het beginsel*; dat is, waarin hun voornaamste krijgsmacht bestaat, of waardoor zij begonnen hebben machtig te worden, te weten dat zij kloeke boogschutters waren. Sommigen menen dat zij daarom ook, nevens andere volken, van Nebukadnezar in zijne heirkracht tegen Juda en Jeruzalem gebruikt zijn, en Gods volk zeer getiranniseerd hebben, en dat dit daarom hier tegen hen geprofeteerd is, gelijk zij ook de Tyriërs gediend hebben, Ezech. 27:10. Doch wanneer deze profetie vervuld is, daarvan is verscheiden gevoelen. Sommigen menen dat het geschied is door de *Schytische* volken, omtrent dien tijd als Nebukadnezar overal bezig was om Juda en andere volken te overheersen, en voorts daarna; zie Ezech. 38:2. Anderen, dat het is vervuld als *Alexander de Grote* den koning van Perzië overwonnen en de monarchie aan zich gebracht had, en voorts na zijn dood. Het is altoos zeker, dat zij de waarheid dezer profetie verscheidenlijk hebben ondervonden.

36. En Ik zal de vier winden Dat is, de vijanden van alle kanten. uit de vier hoeken des hemels over Elam aanbrengen, en zal hen in al diezelfde winden verstrooien; Gelijk boven Jer. 49:32. en er zal geen volk zijn, waarhenen Elams verdrevenen niet zullen komen. Hebreeuws, *zal*, dat is, van hun verdreven volk zal er overal zijn.

37. En Ik zal Elam versaagd maken voor het aangezicht hunner vijanden, en voor het aangezicht dergenen, die hun ziel zoeken, Dat is, die hen naar het leven staan; gelijk boven dikwijls zie Exod. 4:19, en 2 Sam. 4:8. en zal een kwaad over hen brengen, Der straf. de hittigheid Mijns toorns,

spreekt de HEERE; en Ik zal het zwaard achter hen zenden, totdat Ik hen verteerd zal hebben. Gelijk boven Jer. 9:16, en Jer. 14:12.

38. En Ik zal Mijn troon in Elam stellen; Des gericht, gelijk de volgende woorden uitwijzen. en zal den koning en de vorsten van daar vernielen, spreekt de HEERE;

39. Maar het zal geschieden in het laatste der dagen, dat Ik Elams gevangenis wenden zal, Zie boven Jer. 49:6, en Jer. 48:47, en vergelijk Hand. 2:9. spreekt de HEERE.

Jeremia 50

1. Het woord, dat de HEERE gesproken heeft tegen Babel, tegen het land der Chaldeen, door den dienst van den profeet Jeremia. Hebreeuws, *hand*.

2. Verkondigt onder de heidenen, en doet horen, en werpt een banier op, Om elkeen tot opmerking te verwekken, en inzonderheid Gods volk, als door een teken of sein bijeen te roepen, en hun deze vreemde en anderszins ongelofelijke profetie van *Babels* gewissen val en ondergang, mitsgaders de verlossing van Gods volk, tot zijne eer en aller gelovigen troost, bekend te maken. De manier van spreken is genomen van krijgsgeschiedenissen. laat horen, verbergt het niet; zegt: Babel is ingenomen, Dat is, zal zo zekerlijk worden ingenomen, alsof het alrede geschied ware. Alzo in het volgende. Bel is beschaamd, De voornaamste afgod der Babyloniërs; zie Jes. 46:1, en onder Jer. 51:44. Merodach is verpletterd, Dit schijnt ook een naam van een afgod geweest te zijn, hoewel er ook koningen van Babel vermeld worden, die dien naam gevoerd hebben zie Jes. 39:1, vermoedelijk ter ere van dezen afgod, gelijk de kinderen Israëls den naam Gods, *Ia* en *El*, veel in hunne namen gebruikt hebben, alzo deden de Babyloniërs ook met den naam dezer *afgoden*, *Bel* en *Nebo* of *Nebu*, enz. haar Van de stad Babel. afgoden zijn beschaamd, Zie van het

Hebreeuwse woord 1 Sam. 31:9, en 2 Sam. 5:21. haar Van de stad Babel. drekgoden zijn verpletterd! Zie Lev. 26:30.

3. Want een volk komt tegen haar op van het noorden; Versta de Perzen en Meden, welke noordwaarts van Chaldea gelegen waren, door welken dit oordeel Gods over Babylonië begonnen, en voorts van tijd tot tijd vervolgd zou worden tot de eindelijke en gehele verwoesting toe. dat zal haar land zetten in verwoesting, dat er geen inwoner in zal zijn; van de mensen aan tot de beesten toe Hebreeuws, *van den mens tot het beest toe*. Manier van spreken, die de uiterste verwoesting betekent; zie boven Jer. 4:25, en Jer. 9:10. zijn zij weggezworven, Gelijk boven Jer. 9:10. doorgegaan!

4. In dezelve dagen en ter zelve tijd, spreekt de HEERE, zullen de kinderen Israels komen, zij en de kinderen van Juda te zamen; wandelende en wenende zullen zij henengaan, Vanwege hunne onwaardigheid en Gods onverdiende grote genade. en den HEERE, hun God, zoeken.

5. Zij zullen naar Sion vragen; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn; Dat is, zij zullen zonder omzien, of recht toe recht aan, *gelijk men zegt* naar Zion trekken; waar hun hart is, derwaarts zullen zij haasten. zij zullen komen Anders, zeggende: Komt, laat ons ons voegen tot den Heere, of vervoegt u tot den Heere. en den HEERE toegevoegd worden, *met een eeuwig verbond*, Of, *het eeuwig verbond zal niet vergeten worden*. Hebreeuws, *verbond der eeuwigheid*; zie boven Jer. 31:31,32,33. dat niet zal worden vergeten.

6. Mijn volk waren verloren schapen, hun herders Kerkelijke en politieke regeerders. hadden hen verleid, zij hadden hen gevoerd naar de bergen, zij gingen van berg tot heuvel, zij vergaten hun legering.

Gelijk de kudden hare rustplaatsen plegen te hebben, waar zij nederliggen. De zin is dat Gods volk van geestelijke en lichamelijke welvaart en rust beroofd was, gelijk in het volgende verklaard wordt.

7. Allen, die hen vonden, aten hen op, Vergelijk Deut. 7:16, en Ps. 14:4, also onder Jer. 51:34. en hun wederpartijders zeiden: Wij zullen geen schuld hebben; daarom dat zij gezondigd hebben tegen den HEERE, *in de woning der gerechtigheid*, Namelijk in *Judea* en bijzonderlijk Jeruzalem, waar God en zijn volk wonen, en waar God de ware gerechtigheid geopenbaard had. Zie boven Jer. 31:23. *ja, Of, daar, hoewel, de HEERE de verwachting hunner vaders geweest is; dat is, diegene, op welke hunne voorvaders gehoopt hebben zie boven Jer. 14:8, welke voetstappen zij nu niet gevolgd hebben, daarom met recht van hen gestraft en van ons ook geplaagd zijn, willen zij zeggen, spottenderwijze. tegen den HEERE, de Verwachting hunner vaders.*

8. Vliedt weg uit het midden van Babel, en gaat uit der Chaldeen land; en weest als de bokken Kloekmoedig en onversaagd daarheen trekkende, gelijk de bokken voor de schapen vooraan treden. voor de kudde henen. Hebreeuws, *voor het aangezicht der kudde.*

9. Want ziet, Ik zal een verzameling van grote volken uit het land van het noorden verwekken, en tegen Babel opbrengen; die zullen zich tegen haar rusten; *Of, in orde stellen.* Also Jer. 50:14. van daar zal zij ingenomen worden; hun pijlen Der voorzegde verzameling. zullen zijn als eens kloeken helds, *Of, ervaren.* Anders: *van een held, die van kinderen berooft;* dat is, die zelfs de jongelingen of jonge manschap nedervelt. *geen zal ledig wederkeren.* Geen van hunne pijlen zal vergeefs geschoten worden; vergelijk 2 Sam. 1:22, *of, die, te weten, held niet ledig wederkeert,* zonder nederlaag des vijands.

10. En Chaldea zal ten roof zijn; allen, die het beroven, zullen verzadigd worden, Van roof en buit volop hebben. spreekt de HEERE.

11. Omdat gij u verblijd hebt, omdat gij van vreugde hebt opgesprongen, gij plunderslaars *Of, plunderende, of als gij plundert.* Mijner erfenis! Van het land Kanaän en van mijn volk. omdat gij geil geworden zijt *Of, gegroeid zijn, aan het lichaam toegenomen zijt,* als een jonge vaars, die in *jong teder gras* gaat weiden. als een grazige vaars, *en* hebt gebriest als de sterke *paarden;* Gelijk boven Jer. 47:3.

12. Zo is uw moeder zeer beschaamd; Babylon, de hoofdstad van Chaldea. die u gebaard heeft, is schaamrood geworden; ziet, zij is geworden de achterste der heidenen, Dat is, de snoodste, veilste, slechtste onder alle natiën. Hebreeuws, *het achterste.* een woestijn, dorheid en wildernis.

13. Vanwege de verbolgenheid des HEEREN zal zij niet bewoond worden, maar zij zal geheel een verwoesting worden; al wie aan Babel voorbijgaat, zal zich ontzetten, en fluiten over al haar plagen. *Of, schuifelen.* Zie boven Jer. 18:16.

14. Rust u tegen Babel rondom, gij allen, die den boog spant! Hebreeuws, *treedt.* schiet in haar, *Of, op, tegen.* en spaart de pijlen niet; Hebreeuws, *pijl.* want zij heeft tegen den HEERE gezondigd.

15. Juicht over haar rondom, zij heeft haar hand gegeven; Dat is, zich den Perzen en Meden onderworpen. Zie 2 Kron. 30:8, met de aantekening. haar fondamente zijn gevallen, haar muren zijn afgebroken; want dat is des HEEREN wraak, wreekt u aan haar, doet haar, Gelijk onder Jer. 50:29. gelijk als zij gedaan heeft!

16. Roeit uit van Babel den zaaier, Zelfs de landlieden, die meest weerloos zijn

en nochtans zeer nodig in het land. en dien, die de sikkel handelt Dat is, den maaier. in den oogsttijd; laat hen vanwege Of, *zij zullen zich keren, vlieden*, enz.; te weten, die uit andere landen gekomen waren, om aldaar *als in een zeer rijk land* te verkeren, of die zij in dienstbaarheid getrokken hadden, of hun te hulp mochten gekomen zijn. het verdrukkende zwaard, Vergelijk boven Jer. 25:38, en Jer. 46:16, met de aantekening. zich keren, een iegelijk tot zijn volk, en vlieden, een iegelijk naar zijn land.

17. Israel is een verbijsterd lam, *dat* de leeuwen verjaagd hebben; de eerste, *die* hem heeft opgegeten, Gelijk boven Jer. 50:7. was de koning van Assur, Dat is, Assyrië, te weten Pul, Tiglath-Pileser en Salmanassar. Zie 2 Kon. 15:19,20,29, en 2 Kon. 16:7, en 2 Kon. 17:3, enz. en deze de laatste, Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft hem de beenderen verbrijzeld. Hebreeuws alsof men zeide: *Heeft hem gebeenderd*; dat is ten uiterste verdorven en machteloos gemaakt.

18. Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal bezoeking doen Met straffen; zie Gen. 21:1. over den koning van Babel en over zijn land, gelijk als Ik bezoeking gedaan heb over den koning van Assur.

19. En Ik zal Israel weder tot zijn woning brengen, Dit kan men enigszins duiden op het lichamelijke, maar ziet voornamelijk op de geestelijke verzameling tot Gods kerk door den *Messias*, gelijk boven dikwijls. en hij zal weiden *op den Karmel* Beide in zeer vette en vruchtbare landouwen gelegen, en daarvan vermaard. Van Basan, zie Deut. 32:14, en Ps. 22:13. Van Karmel, zie 1 Kon. 18:19, en een ander Karmel, 1 Sam. 25:2, enz., alwaar Nabal zijne schapen had, zelfs wordt het woord *Karmel* ook in het algemeen gebruikt tot betekenis van een vruchtbare landouw. Zie boven Jer.

2:7. en *op den Basan*; Beide in zeer vette en vruchtbare landouwen gelegen, en daarvan vermaard. Van Basan, zie Deut. 32:14, en Ps. 22:13. Van Karmel, zie 1 Kon. 18:19, en een ander Karmel, 1 Sam. 25:2, enz., alwaar Nabal zijne schapen had, zelfs wordt het woord *Karmel* ook in het algemeen gebruikt tot betekenis van een vruchtbare landouw. Zie boven Jer. 2:7. en zijn ziel zal op het gebergte van Efraim en Gilead verzadigd worden.

20. In die dagen en te dier tijd, spreekt de HEERE, zal Israels ongerechtigheid gezocht worden, De Heere wil zeggen dat Hij volkomenlijk met zijn volk zal verzoend zijn door den *Messias Jezus Christus*. Vergelijk boven Jer. 31:34, en Jer. 33:8, enz. maar zij zal er niet zijn, en de zonden van Juda, maar zullen niet gevonden worden; want Ik zal ze dengenen vergeven, die Ik zal doen overblijven. Vergelijk Jes. 10:22; Rom. 9:27,28,29.

21. Tegen het land Merathaim, Gods bevel aan den koning *Cyrus*, van zijn optocht tegen Babel. Vergelijk Jes. 45:1, enz. trek tegen hetzelfde op, en tegen de inwoners van Pekod; Zie Ezech. 23:23, waar aan dit landschap ook gedacht wordt. verwoest en verban achter hen, Zie Deut. 2:34, alzo onder Jer. 50:26. spreekt de HEERE, en doe naar alles, wat Ik u geboden heb.

22. Er is een krijgsgeschrei in het land, en een grote breuk. Zie boven Jer. 4:6.

23. Hoe is Ene vraag, die uit verwondering voortkomt, gelijk onder Jer. 51:41. de hamer der ganse aarde De Babyloniër, door wien God zijne oordelen over vele volken had uitgevoerd, die Hij door hem, als met een hamer, geslagen en verpletterd heeft. Vergelijk onder Jer. 51:20, en boven Jer. 25:9; Jes. 41:7. zo afgehouden en verbroken! Hoe is Ene vraag, die uit verwondering voortkomt, gelijk onder Jer. 51:41. Babel geworden tot een

ontzetting onder de heidenen. Of, *verwoesting*.

24. Ik heb u een strik gesteld, Dit is Gods antwoord op de voorgaande vraag, die voortkwam uit verwondering over ene zaak, die den mensen onmogelijk scheen te zijn. dies zijt gij ook gevangen, o Babel! Als een groot wild. dat gij het niet wist; Dit is onvoorziens, zonder dat gij het dacht of verwachtet, want *Cyrus*, de rivier de Eufraat afgeleid hebbende over het droge, is onvoorziens in de stad gevallen, bij nacht. Vergelijk onder Jer. 50:38; Dan. 5:30. gij zijt gevonden, Dat is, betrapt, achterhaald; vergelijk boven Jer. 2:26. en ook gegrepen, omdat gij u tegen den HEERE *in strijd* gemengd hebt.
25. De HEERE heeft Zijn schatkamer opengedaan, Dat is, wapenhuis. en de instrumenten Zijner gramschap Dat is, wapenen, die Hij gebruiken zal tot uitvoering van zijn rechtvaardig en verschrikkelijk oordeel over Babel; alzo Jes. 13:5; vergelijk Ps. 7:13,14, enz. voortgebracht; want dat is een werk van den HEERE, Gelijk boven Jer. 48:10. den HEERE der heirscharen, in het land der Chaldeen.
26. Komt aan tegen haar Namelijk Babel, of *tegen het*, te weten land der Chaldeën, alzo in het volgende. van het uiterste, Der aarde, of des lands, alzo dat gij van het einde af begint. Anders: *van* dat, of *tegen* dat *hun* einde voorhanden is, of *vanwege het einde*. Men kan dit ook vergelijken met onder Jer. 51:31. opent haar Namelijk Babel, of *tegen het*, te weten land der Chaldeën, alzo in het volgende. schuren, vertreedt haar Namelijk Babel, of *tegen het*, te weten land der Chaldeën, alzo in het volgende. als korenhopen, en verbant ze; Gelijk boven Jer. 50:21. laat ze geen overblijfsel hebben.
27. Doodt met het zwaard In het Hebreeuws is een woord, alsof men zeide: *zwaardt*; dat is, slaat, doodt met het zwaard. al haar varren, Dat is, rijke, geweldige,

stoute pochers. Vergelijk Ps. 22:13, en Ps. 68:31, enz. laat ze afgaan ter slachting; Gelijk boven Jer. 48:15. wee over hen, want hun dag is gekomen, Dat is, de tijd hunner straf, hun van God verordineerd; zie Ps. 37:13, alzo Jer. 50:31. de tijd hunner bezoeking!

28. Er is een stem der gevluchten en ontkomenen Der Joden, die vandaar zouden ontkomen om Gods wonderwerk te boodschappen. uit het land van Babel, om in Sion te verkondigen de wraak des HEEREN, onzes Gods, de wraak Zijns tempels. Die God aan de Chaldeën geoefend heeft, omdat zij den tempel verstoord en verbrand hadden; 2 Kon. 25:9, alzo onder Jer. 51:11.
29. Laat *u* horen tegen Babel, gij schutters! Alzo wordt het Hebreeuwse woord ook genomen Gen. 49:23; Job 16:13; zie ook Ps. 18:15. gij allen, die den boog spant! Hebreeuws, *treedt*. legert u tegen haar rondom, laat niemand van hen ontkomen; Hebreeuws, *hun is*, of *zij hebben gene ontkoming*. vergeldt haar naar haar werk, doet haar naar alles, Gelijk boven Jer. 50:15. wat zij gedaan heeft; want zij heeft trotselijk gehandeld tegen den HEERE, tegen den Heilige Israels.
30. Daarom zullen haar jongelingen vallen op haar straten, en al haar krijgslieden te dien dage uitgeroeid worden, spreekt de HEERE.
31. Ziet, Ik *wil* aan u, Zie boven Jer. 21:13. gij trotse! Hebreeuws, *trotsheid*, *hovaardij*, *hoogmoed*. Zie van zulk een gebruik der Hebreeuwse spraak Job 35:13, de zin is: Die zo trots is, dat hij de trotsheid zelve is of genoemd mag worden; alzo in Jer. 50:32. spreekt de HEERE, de HEERE der heirscharen; want uw dag is gekomen, Gelijk boven Jer. 50:27. de tijd, dat Ik u bezoeken zal.
32. Dan zal de trotse aanstoten en vallen, en er zal niemand zijn, die

hem opricht; ja, Ik zal een vuur aansteken in zijn steden, dat zal alle plaatsen rondom hem verteren.

33. Zo zegt de HEERE der heirscharen: De kinderen Israels en de kinderen van Juda zijn te zamen verdrukt geweest; en allen, die hen gevangen hadden, hebben hen vast gehouden; zij hebben hen geweigerd los te laten.

34. *Maar* hun Verlosser is sterk, HEERE der heirscharen is Zijn Naam; Hij zal hun twist zekerlijk twisten, Hebreeuws, *twistende twisten*; zie Ps. 35:1, alzo onder Jer. 51:36. opdat Hij het land in rust brenge, Het Joodse land, of zijne kerk, voornamelijk, en voorts andere landen, die van Babel zijn geplaagd. maar de inwoners van Babel beroere.

35. Het zwaard zal zijn over de Chaldeen, spreekt de HEERE; en over de inwoners van Babel, en over haar vorsten, en over haar wijzen.

36. Het zwaard zal zijn over de leugenaars, Of, *leugendichters*. Versta, waarzeggers, sterrenkijzers, waar Chaldea vol van was; alzo Jes. 44:25. dat zij zot worden; het zwaard zal zijn over haar helden, dat zij versagen;

37. Het zwaard zal zijn over zijn paarden en over zijn wagenen, Het vrouwelijke geslacht *hier merendeels gebruikt* wordt hier twee malen veranderd in het mannelijke; men kan dit duiden op den koning of zijn volk. en over den gansen gemengden hoop, Krijgslieden en ander gemeen volk uit allerlei natiën bestaande. die in het midden van hen is, dat zij tot wijven worden; Moedeloos en weerloos. Alzo onder Jer. 51:30. Vergelijk Jes. 19:16; Nah. 3:13, enz. het zwaard zal zijn over haar schatten, dat zij geplunderd worden.

38. Droogte zal zijn over haar wateren, Vergelijk boven de aantekening Jer. 50:24. dat zij uitdrogen; want het

is een land van gesneden beelden, Vol van afgoderij, die zij met de gesneden beelden bedrijven. en zij razen naar Als dolle, onzinnige mensen. Zie van het Hebreeuwse woord Ps. 5:6. de schrikkelijke *afgoden*. Hebreeuws, *verschrikkingen*. Alzo worden de afgoden met recht genoemd, omdat sommige schrikkelijk van gedaante zijn, en in het algemeen den afgodendienaren *schrik* aanbrengen. Gelijk zij elders om gelijke oorzaak *smarten* genoemd worden. Zie 2 Sam. 5:21. Met denzelfden naam, *Emim*, zijn eertijds vanwege hunne verschrikkelijkheid, enige *reuzen* genoemd. Zie Gen. 14:5, en Deut. 2:10, met de aantekening. En zodanigen plegen zich wel de macht en heerschappij over anderen aan te nemen, en voorts naar de wijze der heidenen tot afgoden gemaakt te worden. Zulk een is ook zonder twijfel geweest Nimrod de eerste stichter der Assyrische en Babylonische heerschappij; zie Gen. 6:4, en Gen. 10:8.

39. Daarom zo zullen de wilde dieren der woestijnen Hebreeuws, *Tsijm* en *Jim*; het eerste heeft den naam van *dorre woeste* plaatsen, het andere van *eilanden*; zie Jes. 13:21,22, met de aantekening. met de wilde dieren der eilanden *daarin* wonen; ook zullen de jonge struisen daarin wonen; Hebreeuws, *struisdochteren*. Anders, *jonge uilen*. en men zal er geen verblijf meer hebben in eeuwigheid, Zie van zulk een gebruik van het Hebreeuwse woord, boven Jer. 17:6. en zij zal niet bewoond worden Zie van zulk een gebruik van het Hebreeuwse woord, boven Jer. 17:6. van geslacht tot geslacht. Hebreeuws, *tot geslacht en geslacht toe*.

40. Gelijk God Sodom en Gomorra en haar naburen heeft omgekeerd, Hebreeuws, *gelijk de omkering Gods van Sodom*, enz.; vergelijk boven Jer. 49:18. spreekt de HEERE, *alzo* zal niemand aldaar wonen, In Babel. en geen menskenkind in haar verkeren.

41. Ziet, daar komt een volk uit het noorden; Zie boven Jer. 50:3. en een

grote natie, en geweldige koningen
Of, *vele*. zullen van de zijden der aarde
opgewekt worden. Of, *des lands*; zie
boven Jer. 6:22,23,24, alwaar een gelijke
profetie is van Babel aankomst tegen Juda,
gelijk hier van de *Meden* en *Perzen* tegen
Babel; zie de aantekening aldaar.

42. Boog en spies zullen zij voeren;
wreed zijn zij, en zullen niet
barmhartig zijn; hun stem zal
bruisen als de zee, en op paarden
zullen zij rijden; het is toegerust als
een man ten oorlog, Te weten volk, of
een ieder van hen is *toegerust*, gelijk boven
Jer. 6:23, van Babel, tegen de *dochter van*
Zion. tegen u, o dochter van Babel!

43. De koning van Babel heeft
hunlieder gerucht gehoord, en zijn
handen zijn slap geworden;
benauwdheid heeft hem
aangeprepen, weedom als van een
barende *vrouw*.

44. Ziet, Zie boven Jer. 49:19, en de volgende
verzen, tot Jer. 49:22? toe, waar vast met
dezelfde woorden geprofeteerd wordt van
den optocht des konings van *Babel* tegen
Edom, die hier staan van *Cyrus'* optocht tegen
Babel, om te kennen te geven dat men Babel
weder zou doen gelijk zij anderen volken
gedaan had. Zie de aantekening aldaar en
vergelijk Openb. 18:6. gelijk een leeuw
van de verheffing der Jordaan, zal hij
opkomen tegen de sterke woning;
want Ik zal hen in een ogenblik
daaruit doen lopen; Te weten de
Babyloniërs uit Babel. en wie *daartoe*
verkoren is, *dien* zal Ik tegen haar
bestellen; want wie is Mij gelijk, en
wie zou Mij dagvaarden? En wie is
de herder, die voor Mijn aangezicht
bestaan zou?

45. Daarom hoort den raadslag des
HEEREN, dien Hij over Babel heeft
beraadslaagd, en Zijn gedachten, die
Hij gedacht heeft over het land der
Chaldeen: Zo de geringsten van de
kudde hen niet zullen nedertrekken!

Zo hij de woning boven hen niet zal
verwoesten!

46. De aarde is bevende geworden
van het geluid der inneming van
Babel, Of, *gerucht*. Hebreeuws, *stem*. en
het gekrijt is gehoord onder de
volken.

Jeremia 51

1. Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal een
verdervenden wind opwekken tegen
Babel, Versta, de Meden en Perzen en
vergelijk boven Jer. 4:11. en tegen
degenen, die daar wonen in het hart
van degenen, Gelijk wij ook in onze taal
zeggen: *In het hart van het land*. Versta, de
inwoners van Babel, die de hoofdstad was van
Chaldea en als het midden des lands; zie
Deut. 4:11. die tegen Mij opstaan.

2. En Ik zal Babel wanners toeschikken,
Anders, vreemdelingen toeschikken, die hen
verstrooien zullen. die haar wannen, en
haar land uitledigen zullen; want zij
zullen ten dage Hebreeuws, *zijn geweest*.
Profetischerwijze gesproken; dat is, zullen
haar van alle kanten bestrijden. des
kwaads Dat is, van haar ongeluk, ongeval,
dat over haar bestemd is. van rondom
tegen haar zijn.

3. De schutter spanne zijn boog
Hebreeuws, *de treder trede*; dat is, de
spanner spanne; woorden Gods tot de
schutters van de Meden en Perzen. tegen
dien, die spant, Tegen de schutters van
Babel. en tegen *dien*, die zich verheft
in zijn pantsier; Zijnde zwaarder
gewapend dan de schutters. en
verschoont haar jongelingen niet,
Van Babel. verbant al haar heir; Zie
Deut. 2:34, en boven Jer. 50:21.

4. Dat de verslagenen liggen in het land
der Chaldeen, Hebreeuws eigenlijk *vallen*;
maar het Hebreeuwse woord wordt ook
soms voor *liggen* genomen; zie boven Jer.
9:22, also onder Jer. 51:47,49, enz. en de
doorstokenen op haar straten.

5. Want Israel of Juda zal niet in weduwschap gelaten worden van zijn God, Anders, *geen weduwnaar, of gene weduwe gelaten worden*. Het Hebreeuwse woord *alman* wordt alleen hier gevonden, betekende iemand, die *in den weduwlijken staat gesteld, of gelaten is*, gelijk *almana* ene *weduwe* betekent. De manier van spreken ziet op het geestelijk huwelijk, dat God met zijn volk gemaakt had; alsof Hij zeide: Al is het dat mijn volk een tijdlang also gehandeld is alsof het niemand toebehoorde, of haar man en beschermer dood ware, en zij van hem en van ieder verstoten en verlaten ware, zo zal nochtans zulks niet altoos duren; Ik zal nog tonen dat zij mijne getrouwde is, en hare zaak ter hand nemen, en het ongelijk, dat haar gedaan is, wreken; vergelijk Joh. 14:18. **van den HEERE der heirscharen** Zie 1 Kon. 18:15. (hoewel hunlieder land Te weten van Israël en Juda. Anders: *dewijl hunlieder land; te weten der Chaldeën, enz. vol van schuld is*), van den Heilige Israels.

6. Vliedt uit het midden van Babel, en redt, een iegelijk zijn ziel; wordt niet uitgeroeid in haar ongerechtigheid; Dat is, wacht u dat gij niet omkomt *in de straf* harer ongerechtigheid. Zie Lev. 5:1; Ps. 31:11, en onder Jer. 51:45, en boven Jer. 50:8. want dit is de tijd der wraak des HEEREN, Die haar de verdienste betaalt. Alzo wordt het Hebreeuwse woord ook genomen Richt. 9:16. Zie wijders 2 Kron. 20:11.

7. Babel was een gouden beker in de hand des HEEREN, De zin dezer verbloemde manier van spreken is dat God Babel gebruikt heeft als zijn knecht en instrument om zijn rechtvaardige oordelen over de inwoners der aarde uit te voeren. Vergelijk boven Jer. 25:9 met de aantekening; idem Jer. 25:15, enz., en Jer. 49:12, en onder Jer. 51:20,21, enz. die de ganse aarde dronken maakte; de volken hebben van haar wijn gedronken, Van Babel. daarom zijn de volken dol geworden. Van de plagen, die hun door de Babyloniërs van Gods hand zijn toegezonden. Vergelijk

boven Jer. 25:27. Van het Hebreeuwse woord zie Ps. 5:6.

8. Schielijk is Babel gevallen en verbroken; huilt over haar, neemt balsem tot haar pijn, Zie boven Jer. 8:22. misschien zal zij genezen worden.
9. Wij hebben Babel gemeesterd, Het Hebreeuwse woord betekent beide, *meesteren, medicineren, geneesmiddelen gebruiken*, en *genezen of gezondmaken*, beide betekenissen worden in Jer. 51:9 gebruikt, alsof zij zeiden: Wij hebben ons best gedaan om haar te helpen, maar tevergeefs. **maar zij is niet genezen; verlaat haar dan**, en laat ons een iegelijk in zijn land trekken; Gelijk boven Jer. 46:16. Dit zijn woorden van het gehuurde krijgsvolk der Babyloniërs. **want haar oordeel reikt tot aan den hemel**, Dat is, straf. Zie boven Jer. 48:21. **en is verheven** Of, *verheft zich*. tot aan de bovenste wolken. Of, *dunste*.
10. De HEERE Woorden van Gods volk. heeft onze gerechtigheden hervor gebracht; Dat is, de rechtvaardigheid onzer zaak tegen Babel. Want ofschoon God met recht zijn volk gestraft heeft, zo was Babel daarom niet onschuldig. Vergelijk Jes. 10:7; Micha 7:9, enz. komt en laat ons te Sion het werk des HEEREN, onzes Gods, vertellen!
11. Zuivert de pijlen, Maakt ze schoon, spottenderwijze tot de Babyloniërs gesproken. Vergelijk boven Jer. 46:4, en hier Jer. 51:12. **rust de schilden volkomenlijk toe**; Hebreeuws eigenlijk, *vult, vervult*; dat is, maakt ze ten *volle* gereed, of vat ze met *volle* hand, of (gelijk sommigen) *verzamelt ze, breng ze te volle bijeen*; idem, *volmaakt ze*, of er iets aan scheelde. Anders: *vult de pijlkokers*. de HEERE heeft den geest der koningen van Medie opgewekt; Versta daarbij ook Perzië. Alzo onder Jer. 51:28. want Zijn voornemen is tegen Babel, dat Hij haar verderve; want dit is de wraak des HEEREN, de

wraak Zijns tempels. Zie boven Jer. 50:28.

12. Verheft de banier op de muren van Babel, versterkt de wacht, stelt wachters, bereidt de lagen; Of, *lagenleggers, loerder*, die op den vijand mogen passen, en dien onvoorziens een voordeel afzien (gelijk men zeg): het zal altemaal niet helpen, wil de Heere zeggen, want gij zult met al uwe krijgsmaatregelen Gods voornemen en werk niet kunnen beletten. want gelijk de HEERE heeft voorgenomen, Hebreeuws, *ook heeft de HEERE gedacht, of voorgenomen, ook heeft Hij gedaan*, enz.; dat is, *gelijk, alzo*, enz.; of, Hij heeft het niet alleen voorgenomen, maar ook gedaan; dat is, zal het ook gewisselijk doen. Vergelijk onder Jer. 51:49. **alzo heeft Hij gedaan, wat Hij over de inwoners van Babel gesproken heeft.**

13. Gij, die aan vele wateren woont, Omdat de grote rivier Eufraat niet alleen aan Babel, maar ook daardoor liep, en rondom vele watergrachten waren. Vergelijk Openb. 17:1,15. **die machtig zijt van schatten! uw einde is gekomen**, Dat is, tijd van uwen ondergang, dien God over u bestemd heeft. **de maat uwer gierigheid.** Hebreeuws, *el*, of *maat*. Versta hierdoor het perk, dat God hun onverzadelijke begeerlijkheid gesteld had, dat zij niet zouden kunnen overtreden, maar daarmede zou het uit en ten einde zijn.

14. De HEERE der heirscharen heeft gezworen bij Zijn ziel: Menselijk van God gesproken, dat is, *bij zichzelf*, gelijk God spreekt boven Jer. 22:24, en Jer. 49:13. Zie Gen. 22:16. **Ofschoon Ik u Gelijk de** Hebreeuwse woorden genomen zijn, boven Jer. 2:22, en Jer. 37:10, zie 1 Sam. 14:39. Anders: *zo Ik u niet vervulde, en zij*, enz., verstaande het grote krijgsheir der Meden en Perzen, waarmede God hier zweren zou hen te zullen vervullen. **met mensen als met kevers vervuld heb**, Een soort van ongedierte, hebbende in het Hebreeuws de naam *gelijk enigen menen* van het verderven der vruchten door *lekking*. Zie Ps. 105:34,

onder Jer. 51:27; Joël. 1:4, en Joël. 2:25; Nah. 3:15,16. Sommigen noemen ze *kankerwormen, of kruidwormen*. nochtans zullen zij elkander een vreugdegeschrei Zie hiervan boven Jer. 25:30, en versta dit van de vijanden, die Babel zouden overvallen. **over u toeroepen!** Triomferende over u, of *tegen u*, een veldgeschrei maken om elkander tot den aanval en overwinning van u te verwakkeren, al waar gij nog zo vol volk.

15. Die de aarde gemaakt heeft door Zijn kracht, Zie boven Jer. 10:12,13,14,15,16, waar vast dezelfde woorden gevonden worden, die hier staan tot aan Jer. 51:20. Zie de aantekening aldaar. **Die de wereld bereid heeft door Zijn wijsheid, en den hemel uitgebreid door Zijn verstand;**

16. Als Hij Zijn stem geeft, zo is er een gedruis van wateren in den hemel, en Hij doet de dampen opklimmen van het einde der aarde; Hij maakt de bliksemen met den regen, en doet den wind voortkomen uit Zijn schatkameren.

17. Een ieder mens is onvernunftig geworden, zodat hij geen wetenschap heeft; een ieder goudsmid is beschaamd van het gesneden beeld; want zijn gegoten beeld is leugen, en er is geen geest in hen.

18. Ijdelheid zijn zij, een werk van verleidingen; ten tijde hunner bezoeking zullen zij vergaan.

19. Jakobs deel is niet gelijk die; want Hij is de Formeerder van alles, en *Israel* is de roede Zijner erfenis; HEERE der heirscharen is Zijn Naam.

20. Gij zijt Mij Gods woorden tot den Babyloniër. Anderen verstaan dit als een aanspraak aan den koning *Cyrus*, die de Babyloniërs zou overweldigen, en zetten (het) over Jer. 51:24: *en ik zal*, enz. **een voorhamer, Of, drijfhamer;** versta, zulk een hamer Gods, die alles, zelfs de rotsstenen, in

stukken en te morzel slaat; vergelijk boven Jer. 23:29. De gelijkenis *gelijk blijkt uit het volgende*, is genomen van de krijgslieden, bijzonderlijk van de *curassiers*, die hunne *vuisthamers* of *heirhamers* plegen te hebben, om de ijzeren wapens daarmede door te houwen en te verbreken, en den vijand neder te vellen. **en krijgswapenen;** Of, *gereedschap, instrumenten*; dat is, gij zult een instrument en roede zijn van mijn toorn en rechtvaardig oordeel over vele volken. **en door u zal Ik volken in stukken slaan,** Hier spreekt God met eigenlijke woorden, te weten in den *toekomenden tijd*, en niet in den *verleden* tijd, gelijk anderszins profetischerwijze in deze voorzegging veel geschiedt. **en door u zal Ik koninkrijken verderven.**

21. En door u zal Ik in stukken slaan het paard en zijn ruiter; en door u zal Ik in stukken slaan den wagen en zijn ruiter. Of, *die daarop rijdt*. Van wagenruiters, die in die tijden van de wagens plachten te vechten; zie 2 Sam. 10:18.

22. En door u zal Ik in stukken slaan den man en de vrouw; en door u zal Ik in stukken slaan den oude en den jonge; en door u zal Ik in stukken slaan den jongeling en de jonkvrouw.

23. En door u zal Ik in stukken slaan den herder en zijn kudde; en door u zal Ik in stukken slaan den akkerman en zijn juk *ossen*; en door u zal Ik in stukken slaan landvoogden en overheden.

24. Maar Ik zal Babel Alsof de Heere zeide: Als Ik de Babyloniërs in al de voorgemelde oordelen, als mijn instrument, zal gebruikt hebben, dan zal Ik niet nalaten te straffen de boosheid, die zij ondertussen daarin gepleegd en bedreven hebben, bijzonderlijk aan mijn volk; vergelijk boven Jer. 51:10. **en allen inwoneren van Chaldea** Dat is, van het land der Chaldeë, of van Chaldea; alzo Jer. 51:35. **vergelden al hun boosheid, die zij gedaan**

hebben aan Sion, voor ulieder ogen, Dit spreekt God tot zijn volk, voor welker ogen Hij dit oordeel over Babel wilde laten gaan. **spreekt de HEERE.**

25. Ziet, Ik *wil* aan u, Gelijk boven Jer. 50:31. **gij verdervende berg!** Alzo wordt Babel genoemd vanwege de koninklijke hoogheid en pracht en de gelijkheid, die zij had met een *berg*, vermits haar hoge dikke muren en hoge koninklijke gebouwen; vergelijk Openb. 17:9. **spreekt de HEERE, gij, die de ganse aarde verderft,** Vergelijk Openb. 11:18, en Openb. 13:14. **en Ik zal Mijn hand tegen u uitstrekken, en u van de steenrotsen afwentelen,** Uit uw hoge vestingen nederstorten, dat gij daarheen zult tuimelen en rollen, gelijk een vat of iets anders, dat van een klip wordt afgewenteld, in stukken berst en als verbrijzeld wordt. **en zal u stellen tot een berg des brands.** Daar alles als in de as zal liggen, en niets dan enkel as en verbrande steenhopen *gelijk in afgebrande plaatsen* overig zullen zijn; zie onder Jer. 51:58.

26. En zij zullen uit u geen steen nemen tot een hoek, Dat is, gij zult niet weder gebouwd worden, of zo woest en verdorven zijn, dat men niet één steen onder uw overige steenhopen zal vinden, die bekwaam is tot een hoeksteen of grondsteen. **ook geen steen tot fondamenten;** want gij zult Of, maar. *tot* eeuwige woestheden zijn, Hebreeuws, *woestheden, of verwoesting der eeuwigheid.* Alzo onder Jer. 51:62. **spreekt de HEERE.**

27. Verheft de banier in het land, blaast de bazuin onder de heidenen, heiligt de heidenen tegen haar, Dat is, zondert hen af, bereidt hen, rust toe, tot dit werk des Heeren tegen Babel; vergelijk boven Jer. 6:4, met de aantekening; alzo in Jer. 51:28. **roept tegen haar bijeen de koninkrijken** Hebreeuws eigenlijk, *doet, of laat horen*; dat is somtijds, door uitroeping vergaderen. **van Ararat, Groot-Armenië;** zie #Gen.8:4. **Minni Klein-Armenië. en Askenaz;** Zie Gen. 10:3. Welke landen men

houdt dat *Cyrus* ingenomen had eer hij Babel veroverde; of dat zij ten dele zijne bondgenoten waren. **bestelt een krijgsoverste tegen haar,** Het Hebreeuwse woord wordt alleen hier en Nah. 3:17 gevonden, betekende *gelijk sommigen menen* zulk een kommandeur of overste, die de bevelen des konings ontvangt en aan het krijgsvolk overdraagt en verklaart. Anderen verstaan den koning *Cyrus* zelf, of *Darius naar hun gevoelen* zijn schoonvader. **brengt paarden opwaarts, als ruige** Of, *ruwe, harige*, die de haren overeind steken, alsof zij te berge stonden en ijselijk er uitzien; vergelijk Job 4:15; Ps. 119:120, waar hetzelfde woord gebruikt wordt. Hebreeuws, *paard als kever, die ruig is. kevers!* Paarden in menigte, als sprinkhanen; zie boven Jer. 51:14.

28. **Heiligt tegen haar de heidenen, de koningen van Medie,** Gelijk boven Jer. 51:11. **haar landvoogden** Versta, landvoogden of vorsten van Medië. **en al haar overheden, ja, het ganse land harer heerschappij.**

29. **Dan zal het land beven en pijn lijden; want elk een van des HEEREN** Hebreeuws, *de gedachten des Heeren staan vast*; dat is, elkeen zijner gedachten, dat is, al zijn voornemen. **gedachten staat vast tegen Babel, om Babels land te stellen tot een verwoesting, dat er geen inwoner zij.**

30. **Babels helden hebben opgehouden te strijden, zij zijn gebleven in de vestingen,** Zij zullen geen moed hebben om te veld en den vijand onder de ogen te trekken. **hun macht is bezwaken, zij zijn tot wijven geworden;** Zie boven Jer. 50:37, en vergelijk Jes. 3:12. **zij hebben hun woningen aangestoken,** De vijanden, Meden en Perzen. **hun grendels zijn verbroken.** Van huizen en kleine poorten, die bij menigte naar de rivier toe waren, *Herodotus, lib. 1.*

31. **De looper zal den looper tegemoet lopen,** Gelijk in een onvoorziene of onverwachten inval en inbreuk des vijands placht te geschieden. **en de kondschapper den kondschapper tegemoet, om den koning van Babel bekend te maken, dat zijn stad van het einde is ingenomen;**

32. **En dat de veren ingenomen,** Dewijl *Cyrus* het water van den Eufraat had afgeleid, zodat het krijgsvolk daardoor in de stad ging. Anders: slechtelijk, *passen, passagen.* **en de rietpoelen met vuur verbrand zijn;** Of, *biezen, poelen*, uit de rivier hier en daar afgeleid, die de vijand aanmerkelijk hinder hadden kunnen doen. Sommigen verstaan dat het slechtelijk van de *waterpoelen* bij gelijkenis gesproken is, dat zij uitgedroogd waren, alsof zij met vuur uitgebrand en verdroogd waren. **en dat de krijgsliden verbaasd zijn.**

33. **Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: De dochter van Babel** Dat is, Babel, die een schone wellustige jonkvrouw gelijk is, zal nu behandeld worden als een dorsvloer en het koren daarop. **is als een dorsvloer, het is tijd, dat men ze trede;** Of, *doe treden*; dat is, effen, hard en gelijk make om het koren daarop te dorsen, of *dat men ze dorsse*. Want de dorsende ossen of runderen treden het koren. **nog een weinig,** Te weten, tijd; het zal haast, niet lang uitblijven. **dan zal haar de tijd des oogstes overkomen.** En vervolgens, de dorstijd; versta, den tijd van haar ongeval, door de Meden en Perzen, die haar als vertreden en uitdorsen zouden, gelijk zij Gods volk en anderen tevoren gedaan hebben. Zie Jes. 21:10.

34. **Nebukadrezar,** Dat is, een klacht van Gods volk gelijk Jer. 51:35 uitwijst. **de koning van Babel, heeft mij opgegeten,** Vergelijk Deut. 31:17, met de aantekening; idem Jes. 30:14, en boven Jer. 19:11, en Jer. 50:7. **hij heeft mij verpletterd, hij heeft mij gesteld als een ledig vat, hij heeft mij**

verslonden als een draak, hij heeft zijn balg gevuld Of, *pens, ingewand*. Het Hebreeuwse woord wordt alleenlijk hier gevonden. van mijn lekkernijen; hij heeft mij verdreven. Uit mijn land; of *hij heeft mij weggespoeld*, in éénen zin.

35. Het geweld, dat mij en mijn Hebreeuws, *mijn geweld en van mijn vlees*; dat is, het geweld, dat mij en mijn vlees is aangedaan; vergelijk boven Jer. 2:2; Richt. 9:24; Obad.:10. vlees is aangedaan, Dat is, mijnen broeders en bloedverwanten. Vergelijk Rom. 11:14, en Lev. 18:6. zij op Babel! Of, *is*; dat is, ligt; zie Richt. 9:24. zegge de inwoneres van Sion; Het volk, dat te Jeruzalem tehuis behoort, of Gods kerk. en mijn bloed zij op de inwoners Vergelijk Matth. 27:25. van Chaldea! Dat is, van Chaldea, gelijk boven Jer. 51:24. zegge Jeruzalem.

36. Daarom, zo zegt de HEERE: Ziet, Gods antwoord op de voorgaande woorden van zijn volk. Ik zal uw twist twisten, Zie boven Jer. 50:34. en uw wraak wreken; en Ik zal haar zee droog maken, De wateren van den Eufraat, die rondom en in haar midden zijn. Zie van het gebruik van het woord *zee*, Gen. 1:10, en vergelijk boven Jer. 50:38, met de aantekening. en haar springader opdrogen. Dat is, de rivier, die uit haar springader voortkomt.

37. En Babel zal worden tot *steen* hopen, een woning der draken, een ontzetting en aanfluiting, Zie 1 Kon. 9:8, boven Jer. 18:16. dat er geen inwoner zij.

38. Zij zullen te zamen brullen als jonge leeuwen, De Babyloniërs zullen in hun feestbanket juichen, razen en tieren, als dartele jonge wilde leeuwen; waarop Jer. 51:39 past. Of, *gelijk sommigen* zij zullen als verhongerde jonge leeuwen brullen en briesen, omdat hun de roof benomen is. Anderen verstaan het van de Perzen en Meden, die over den roof van Babel als leeuwen zouden brullen. briesen als leeuwenwelpen. Of, *ruchelen*; dat is een

onvolkomen gebrul voortbrengen, dat aan het geluid der ezels gelijk is. Anderen: *zich uitschudden*, of *het haar verschudden*; vergelijk Richt. 16:20, met de aantekening.

39. Als zij verhit zijn, Van dronkenschap in hun goddeloos banket. Dan zal Ik hun een anderen drank opzetten. Zie de vervulling, naar sommiger gevoelen, Dan. 5. zal Ik hun drank opzetten, Hebreeuws, *drinkingen*, of *dronken*, elkeen zijn drank, dien Ik een ieder in mijn beker des toorn bereid heb en hun zal doen drinken. en zal hen dronken maken, opdat zij opspringen; Doch niet van vreugde, maar van schrik en siddering. maar zij zullen een eeuwigen slaap slapen, Hebreeuws, *slaap der eeuwigheid*; dat is den langen slaap, den dood sterven, omgebracht worden, en op aarde of in dit leven niet wederkeren. Vergelijk Ps. 76:6, en Pred. 12:5, met de aantekening en onder Jer. 51:57, idem Ps. 13:4. en niet opwaken, spreekt de HEERE.

40. Ik zal hen afvoeren als lammeren om te slachten, Dat is, ter slachting, tot de slachtbank, om geslacht te worden, gelijk boven Jer. 11:19, en Jer. 25:34, en Jer. 48:15, en Jer. 50:27. als rammen met bokken. Dat is, en als bokken.

41. Hoe is Gelijk boven Jer. 50:23. Sesach zo veroverd, Zie boven Jer. 25:26. en de roem der ganse aarde ingenomen! Dat is, beroemd door de ganse wereld. Vergelijk boven Jer. 49:25, en Jes. 13:19. Hoe is Gelijk boven Jer. 50:23. Babel geworden tot een ontzetting onder de heidenen! Dat zich een ieder daarover verwondert en ontzet, gelijk boven Jer. 51:37, en dikwijls in het voorgaande.

42. Een zee is over Babel gerezen, Antwoord op de voorgaande vraag, waarvan de zin is, dat Babel, hetwelk onoverwinnelijk scheen te zijn, door een onwederstaanlijk geweld zou worden overrompeld, te weten door het grote heirleger der Meden en Perzen, zijnde aangevoerd en gesterkt door Gods machtige hand. door de veelheid harer golven is zij bedekt.

43. Haar steden zijn geworden tot verwoesting, een dor land en wildernis; een land, waarin Hebreeuws, *in welks, of in deszelfs steden.* niemand woont, Hebreeuws, *niet alle man;* dat is, niemand, niet een mens. en waar geen mensenkind doorgaat.

44. En Ik zal bezoeking doen over Bel te Babel, Zie boven Jer. 50:2. en Ik zal uit zijn muil uithalen, wat hij verslonden heeft; Hebreeuws, *zijne verslinding.* Sommigen duiden dit op de offeranden, die men dezen afgod moest doen, waarvan men mag lezen de apocriefe stukken van Daniël en *Herodotus.* Anderen verstaan den roof en de ondergebrachte landen, van welker overwinning zij dezen afgod de eer gaven. Vergelijk boven Jer. 49:1; Richt. 11:24. en de heidenen zullen niet meer tot hem toevloeien, Als waterstromen, waarvan het Hebreeuwse woord komt. Vergelijk Ps. 34:6, met de aantekening. **want** ook Babels muur is gevallen. Dat is, zal zekerlijk vallen, niettegenstaande dat men het houdt voor een eeuwig en onverbrekelijk werk. Zie onder Jer. 51:58.

45. Gaat uit, Mijn volk, uit het midden van haar, en redt een iegelijk zijn ziel, vanwege de hittigheid van den toorn des HEEREN. Dat gij in hunne straffen niet mede omkomt, vergelijk boven Jer. 51:6; en opdat gij ontgaat de gevaren, waarvan in het volgende.

46. En opdat ulieder hart misschien niet week worde, en gij vreest van het gerucht, Dat is, tijding, die men horen zal van den optocht, de aankomst en den voortgang der koningen van Medië en Perzië tegen Babel. Hebreeuws eigenlijk, *horing.* dat gehoord zal worden in het land; want er zal een gerucht komen in het *ene* jaar, Hebreeuws, *in het jaar,* en *in het jaar;* of *het jaar door en het jaar door;* dat is, in het ene jaar en in het andere jaar, of het ene jaar voor en het andere jaar na, jaar op jaar, het ganse jaar door, zo in het eerste jaar

als in het tweede jaar. De geschiedenissen vermelden dat *Cyrus* in het eerste jaar van zijn optocht nog niet voor Babel gekomen is, maar in het tweede. en daarna een gerucht in het *andere* jaar; en er zal geweld zijn in het land, heer over heer. Of, *heerser tegen heerser;* te weten de heren van Medië en Perzië zullen zijn over en tegen de Babyloniërs.

47. Daarom ziet, de dagen komen, dat Ik bezoeking zal doen over de gesneden beelden van Babel; Of, *gegravene.* en haar ganse land zal beschaamd worden, en al haar verslagenen Dat is, die van haar volk dodelijk gewond en nedergehouden zullen zijn. zullen in het midden van haar liggen. Zie boven Jer. 51:4, en alzo in het volgende.

48. En de hemel en de aarde, Vergelijk Openb. 12:12, en Openb. 18:20, en Openb. 19:1, enz. mitsgaders al wat daarin is, zullen juichen over Babel; Dat is, over Babels ondergang. **want** van het noorden Zie boven Jer. 50:3. zullen haar de verstoorders aankomen, Hebreeuws, *zal haar verstoorders,* enz.; dat is, allen en ieder van degenen, die haar verstoren zullen. spreekt de HEERE.

49. Gelijk Babel geweest is tot een val Hebreeuws, *toevallen;* dat is, zij heeft daartoe gearbeid, is daartoe gesteld geweest, het is haar hart en zin geweest, zij heeft daartoe gediend. Of aldus: *Gelijk Babel de verslagenen van Israël heeft doen vallen.* De zin is enerlei. der verslagenen van Israel, alzo zullen te Babel Of, *der Babel, in Babel.* de verslagenen des gansen lands vallen.

50. Gij ontkomenen van het zwaard, Aanspraak aan de gevangen overgebleven Joden in Babel. gaat weg, en blijft niet staan; gedenkt des HEEREN van verre, Uit Babylonië; gedenkt alsdan wat Babel aan Jeruzalem gedaan heeft, en hoe het haar vergolden wordt; en voorts, stelt uw hart om weder te keren naar Jeruzalem, enz. en laat Jeruzalem in ulieder hart

opkomen. Vergelijk boven Jer. 3:16, en Jer. 7:31, met de aantekening.

51. *Gij moogt zeggen:* Wij zijn beschaamd geworden, want wij hebben versmaadheid gehoord, schaamroodheid heeft ons aangezicht bedekt; omdat uitlanders over de heiligdommen De Babyloniërs, die den tempel verbrand hebben. van des HEEREN huis gekomen zijn;

52. Daarom ziet, Gods antwoord op de voorgaande klacht van zijn volk. de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik bezoeking doen zal over haar gesneden beelden; Babels afgoden also in het volgende. en de dodelijk verwonde zal kermen in haar ganse land. Of, *stenen, zuchten*; dat is, hun ganse land zal vol zijn van het kermen en krijten der verwonden, die als verslagenen sterven zullen; vergelijk Jer. 51:49. Het Hebreeuwse woord betekent beide, een *dodelijk verwonde* en *verslagene*.

53. Al klom Babel ten hemel op, en al maakte zij vast Anders: *al maakte zij hare sterkte vast in de hoogte*; vergelijk boven Jer. 49:16; Obad.:4. de hoogte harer sterkte, zo zullen haar *toch* verstoorders van Mij overkomen, spreekt de HEERE.

54. Er is een stem des gekrijts uit Babel, en een grote breuk uit het land der Chaldeen. Dat is, verwoesting, jammer, ellende, enz.; zie Jer. 4:6. Anders: *gekraak*.

55. Want de HEERE verstoort Babel, Als de bewerker van dezen krijg, of de opperste krijgsoverste der Meden en Perzen. en zal de grootse stem uit haar doen vergaan; Dat is, den hogen roem, het hoog spreken en pochen der Babyloniërs, dat zij gewoon waren te gebruiken, als hunne monarchie in bloei was. Anders: *het groot gedruis*; dat is het gewoel, dat binnen Babel was vanwege de veelheid der volken daarbinnen. want hunlieder golven De

Meden en Perzen, die Babel als een zee zullen overlopen; zie boven Jer. 51:42. Anders: *hoewel hunlieder der Babyloniërs golven*, enz.; dat is, hoewel zij nu zulk een gewoel maken, enz. zullen bruisen als grote wateren; Of, *vele*. het geruis van hunlieder geluid Of, *gedreun, groot gedruis hunner stem*, te weten der Babyloniërs, die groot getier en geroep maakten over hunne ellenden. zal zich verheffen. Hebreeuws, *is*, of *wordt gegeven, uitgegeven*; dat is, zal verheven worden, zal zich verheffen, zal zich uitgeven, zodat men hunne aankomst van verre zal kunnen horen.

56. Want de verstoorder komt over haar, Of, *wanneer de verstoorder*, enz., *dan zullen*, enz. over Babel, en haar helden zullen gevangen worden; hunlieder bogen zijn verbroken; Hebreeuws, *is verbroken*; elkeen van hunne bogen zal verbroken worden. want de HEERE, de God der vergelding, zal *hun* zekerlijk betalen. Hebreeuws, *betalende betalen*.

57. En Ik zal haar vorsten, en haar wijzen, haar landvoogden, en haar overheden, en haar helden dronken maken; Uit den beker van mijn toorn. en zij zullen een eeuwigen slaap slapen, Zie boven Jer. 51:39. en niet opwaken, spreekt de Koning, Wiens Naam is HEERE der heirscharen.

58. Zo zegt de HEERE der heirscharen: Die brede Die vijftig koninklijke ellen dik en breed was, zodat er twee wagens nevens elkander bekwamelijk op rijden konden, blijvende nog een goede ruimte tussen beide, gelijk de geschiedenissen betuigen. muur van Babel Hebreeuws, *muren*, in het getal van velen, omdat die muur zo uitermate dik was, alsof het vele muren geweest waren; gelijk *Behemoth, beesten*, genomen wordt voor een *groot beest*, gelijk een olifant, enz. Zie Job 40:10; Ps. 73:22. zal ten enenmale ontbloot worden, Te weten tot de fondamenten toe; vergelijk Ps. 137:7. Anders: *verbroken*. en haar hoge poorten zullen met vuur aangestoken

worden; zodat de volken Welker arbeid de Babyloniërs gebruikt hebben in het maken van dezen muur. *tevergeefs*, Of, *tot uitlediging*; dat is, dat alles weder mocht weggenomen, verdorven en verstrooid worden, wat daartoe aangevoerd en samengebracht was. en de natien ten vure zullen gearbeid hebben, Of, *om des vuurs wil*; dat is, opdat hun arbeid met vuur mocht verbrand worden; niet dat dit de mening of het oogmerk der bouwlieden geweest is, maar dat hun arbeid door Gods regering alzo uitgevallen is en daartoe gediend heeft. Vergelijk Hab. 2:13. dat zij mat worden.

59. Het woord, Of, *de zaak die*, enz. dat de profeet Jeremia beval aan Seraja, den zoon van Nerija, den zoon van Machseja, als hij van Zedekia, Of, *vanwege*. Het Hebreeuwse woord wordt somtijds genomen voor *van*, *vanwege*, *uit*, gelijk te zien is Gen. 4:1, en Gen. 44:4; Exod. 9:29; Ezech. 6:9; Micha 3:8, en in deze plaats. Anders, *met Zedekia*; maar zulks wordt nergens elders in de Schrift vermeld, en het schijnt niet wel gelooflijk dat Zedekia, gerebelleerd hebbende tegen den koning van Babel, zelf in persoon naar Babel zou hebben durven trekken, maar wel, dat hij door dezen vreedzamen vromen dienaar verzoening en vrede gezocht mag hebben te bemiddelen. den koning van Juda, naar Babel toog, in het vierde jaar zijner regering; en Seraja was een vreemdzaam vorst. Hebreeuws, *vorst der rust*; dat is, een vroom, stil en vreedzaam man, wien Jeremia deze zaak heeft mogen vertrouwen, waarmede een ander te dien tijde den spot zou hebben gedreven, of zulks geweigerd hebben, als vol gevaar en zwaarigheid zijnde. Anders: *overste der rust* des konings; dat is, overstekamerling. Sommigen houden het voor een naam van zekeren omtrek, waarvan te zien is 1 Kron. 2:52.

60. Jeremia nu schreef al het kwaad, dat over Babel komen zou, in een boek, Versta, een bijzonder boek, of dubbel,

copie, afschrift, dat hij dezen Seraja mede gaf. *te weten* al deze woorden, die tegen Babel geschreven zijn.

61. En Jeremia zeide tot Seraja: Als gij te Babel komt, zo zult gij zien en lezen al deze woorden; Of, *haar*, *namelijk Babel aanzien*, of *aanschouwen*, *bezien*, om deze profetie met Babels tegenwoordigen staat te vergelijken. Of, *als gij ze zult zien*, enz.

62. En gij zult zeggen: O HEERE, Gij hebt over deze plaats gesproken, dat Gij ze zult uitroeien, zodat er geen inwoner in zij, van den mens tot op het beest, maar dat zij worden zal *tot eeuwige woestheden*. Hebreeuws, *woestheden*, of *verwoestingen der eeuwigheid*, gelijk boven Jer. 51:26.

63. En het zal geschieden, als gij geeindigd zult hebben dit boek te lezen, *dan* zult gij een steen daaraan binden, en werpen het in het midden van den Frath; De rivier *Eufraat*, die aan en door Babel liep.

64. En zult zeggen: Alzo zal Babel zinken, en niet weder opkomen, vanwege het kwaad, Hebreeuws, *van het aangezicht des kwaads*; dat is, van, of vanwege het kwaad der straf, des ongevals, ongeluks, verderfs, enz. dat Ik over haar zal brengen, Babel. en zij zullen mat worden. Namelijk de Babyloniërs zullen amechtig machteloos worden en bezwijken, dat zij niet weder zullen kunnen rijzen of opkomen, hoezeer zij ook zich daarom bemoeien. Tot hiertoe Vergelijk boven Jer. 48:47. zijn de woorden van Jeremia. Te weten van Babels straf, of in het algemeen van de profetieën van Jeremia, die in dit boek begrepen en samengebracht zijn. Hieruit wordt bij sommigen afgenomen dat Jer. 52: door enigen anderen man Gods daar bijgevoegd is, als tot een zegel en nadere verklaring van de voorgaande profetieën. Vergelijk de aantekening op Deut. 34.

1. Zedekia was een en twintig jaren Zie 2 Kon. 24:18,19,20, en voorts 2 Kon. 25:1, en het volgende; idem boven Jer. 39:1,2, enz., alwaar deze ganse geschiedenis eerst is verhaald, die hier herhaald wordt om redenen op Jer. 51:64 vermeld; zie de aantekeningen op de voorgaande hoofdstukken van het tweede Boek der Koningen. oud, Hebreeuws, *een zoon van een en twintig jaar.* als hij koning werd, en hij regeerde elf jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Hamutal, een dochter van Jeremia, van Libna.
2. En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat Jojakim gedaan had.
3. Want het geschiedde, om den toorn des HEEREN tegen Jeruzalem en Juda, totdat Hij hen van Zijn aangezicht weggeworpen had; en Zedekia rebelleerde tegen den koning van Babel.
4. En het geschiedde in het negende jaar zijner regering, in de tiende maand, op den tienden der maand, *dat* Nebukadrezar, de koning van Babel, kwam tegen Jeruzalem, hij en zijn ganse heir, en zij legerden zich tegen haar, en zij bouwden tegen haar sterkten rondom.
5. Alzo kwam de stad in belegering, tot in het elfde jaar van den koning Zedekia.
6. In de vierde maand, op den negenden der maand, als de honger in de stad sterk werd, en het volk des lands geen brood had;
7. Toen werd de stad doorgebroken, en al de krijgslieden vloden, en trokken uit des nachts, uit de stad, door den weg der poort tussen de twee muren, die aan des konings hof waren (de Chaldeen nu waren tegen de stad rondom), en zij togen *door* den weg des vlakken velds.
8. Doch het heir der Chaldeen jaagde den koning na, en zij achterhaalden Zedekia in de vlakke velden van Jericho; en al zijn heir werd van bij hem verstrooid.
9. Zij dan grepen den koning, en voerden hem opwaarts tot den koning van Babel naar Ribla, in het land van Hamath; die sprak oordelen tegen hem. Sententiën of vonnissen over hem en de zijnen, vanwege hunne meinedigheid, rebellie en ondankbaarheid; alzo boven Jer. 39:5.
10. En de koning van Babel slachtte de zonen van Zedekia voor zijn ogen; *Dat is, liet hen slachten; gelijk doorgaans.* en hij slachtte ook al de vorsten van Juda te Ribla.
11. En hij verblindde de ogen van Zedekia, *Dat is, liet hem de ogen uitsteken, of alzo verderven dat hij niet kon zien.* en hij bond hem met twee koperen ketenen; alzo bracht hem de koning van Babel naar Babel, en stelde hem in het gevangenhuis, *Hebreeuws, huis der bezoeking, of straffen, opzichten, bewaringen,* enz. Waar hij hem liet blijven tot op den dag van zijn dood toe. tot den dag zijns doods toe.
12. Daarna, in de vijfde maand, op den tienden der maand 2 Kon. 25:8 staat dat hij op den *zevend*en der maand te Jeruzalem gekomen is. De vergelijking dezer verscheidenheid is, dat hij op den *zevend*en in de stad is aangekomen, maar op den tienden begonnen heeft zijn last te verrichten; waarvan in het volgende. (dit jaar was het negentiende jaar van den koning Nebukadrezar, den koning van Babel), als Nebuzaradan, de overste der trawanten, die voor het aangezicht des konings van Babel stond, *Die den koning diende, oppaste,* steeds omtrent hem was. Zie Deut. 1:38; 1 Kon. 1:2. Hiervoor staat 2 Kon. 25:8, *de knecht, of dienaar van den koning van Babel;*

het ene verklaart het andere. te Jeruzalem gekomen was;

13. Zo verbrandde hij het huis des HEEREN en het huis des konings; mitsgaders alle huizen van Jeruzalem en alle huizen der groten *Of, te weten* zulks dat het voorgaande woord *alle* verklaard wordt door *alle huizen der groten*. Hebreeuws, *allen huis des groten*. Anders, *elk groot huis*; dat is, alle huizen der groten, of *alle grote huizen*, de zin opeen uitkomende, want grote huizen behoren gemeenlijk den groten of machtigen toe. Zie 2 Kon. 25:9. verbrandde hij met vuur.
14. En het ganse heir der Chaldeen, dat met den overste der trawanten was, brak alle muren van Jeruzalem rondom af.
15. Van de armsten nu des volks Hebreeuws, *dunheden*, of *armoede*. Zie 2 Kon. 24:14, also boven Jer. 40:7, en in het begin van Jer. 52:16. en het overige des volks, die in de stad overgelaten waren, en de afvalligen, die tot den koning van Babel gevallen waren, en het overige der menigte, Hebreeuws, *Amon*, waarvoor 2 Kon. 25:11 staat *Hamon*; dat is, *menigte*, *schare volks*, met verwisseling van een letter. Zie also boven Jer. 46:25. voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, gevankelijk weg.
16. Maar van de armsten des lands liet Nebuzaradan, de overste der trawanten, *enigen* over tot wijngaardeniers en tot akkerlieden.
17. Verder braken de Chaldeen de koperen pilaren, die in het huis des HEEREN waren, en de stellingen, en de koperen zee, die in het huis des HEEREN was; en zij voerden al het koper daarvan naar Babel.
18. Ook namen zij de potten en de schoffelen, en de gaffelen, en de sprengbekkens, en de rookschalen, en al de koperen vaten, waar men den dienst mede deed. Hebreeuws, *met welke zij dienden*; dat is, waar men in het huis

des Heeren placht den dienst mede te verrichten, of die men tot den dienst placht te gebruiken.

19. En de overste der trawanten nam weg de schalen, en de wierookvaten, en de sprengbekkens, en de potten, en de kandelaars, en de rookschalen, en de kroezen; Zie Exod. 25:29; Num. 4:7. wat geheel goud, Anders: *en die geheel goud en die geheel zilver waren*. Hebreeuws, *goud goud, zilver zilver*. en wat geheel zilver was.
20. De twee pilaren, de ene zee, en de twaalf koperen runderen, die in de plaats der stellingen waren, Dat is, die in die plaats des tempels stonden, waar de koperen stellingen der wasvaten waren; deze runderen stonden onder de zee. Zie 1 Kon. 7:25,27. die de koning Salomo voor het huis des HEEREN gemaakt had; het koper daarvan, *te weten* van al deze vaten, was zonder gewicht.
21. Aangaande de pilaren, achttien ellen was de hoogte eens pilaars, en een draad van twaalf ellen omving hem; en zijn dikte was vier vingeren, en hij was hol.
22. En het kapiteel daarop was koper, en de hoogte des enen kapiteels was vijf ellen, 2 Kon. 25:17 staat *drie ellen*; zie de verklaring daarvan 1 Kon. 7:16. en een net, en granaatappelen op het kapiteel rondom, alles koper; en dezen gelijk had de andere pilaar, *Of, met den anderen pilaar en granaatappelen was het desgelijks*. met granaatappelen.
23. En de granaatappelen waren zes en negentig, *gezet* naar den wind; Naar de vier winden, zodat er op elken hoek nog een was, en also met de zes en negentig, honderd samen. alle granaatappelen waren honderd, over het net rondom.
24. Ook nam de overste der trawanten Seraja, den hoofdpriester,

en Zefanja, den tweeden priester, en de drie dorpelbewaarders.

25. En uit de stad nam hij een hoveling, *Of, kamerling; zie Gen. 37:36.* die over de krijgslieden gesteld was, en zeven mannen uit degenen, *Vergelijk 2 Kon. 25:19, met de aantekening, en vergelijk de manier van spreken met Matth. 18:10.* die des konings aangezicht zagen, die in de stad gevonden werden, mitsgaders den oversten schrijver des heirs, die het volk des lands ten oorlog opschreef, en zestig mannen van het volk des lands, die in het midden der stad gevonden werden.

Dat is, binnen de stad.

26. Als Nebuzaradan, de overste der trawanten, dezen genomen had, zo bracht hij hen tot den koning van Babel naar Ribla.

27. En de koning van Babel sloeg hen en doodde hen te Ribla, in het land van Hamath. Alzo werd Juda uit zijn land gevankelijk weggevoerd.

28. Dit is het volk, dat Nebukadrezar gevankelijk heeft weggevoerd; *Versta, op verscheidene tijden, gelijk het volgende uitwijst; vergelijk boven Jer. 6:9.* in het zevende jaar, drie duizend drie en twintig Joden;

29. In het achttiende jaar van Nebukadrezar, *voerde hij gevankelijk weg* achthonderd twee en dertig zielen uit Jeruzalem; *Dat is, personen; zie Gen. 12:5.*

30. In het drie en twintigste jaar van Nebukadrezar voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, gevankelijk weg van de Joden zevenhonderd vijf en veertig zielen. Alle zielen zijn vier duizend en zeshonderd.

31. Het geschiedde daarna, *Zie 2 Kon. 25:27, enz. en de aantekening aldaar.* in het zeven en dertigste jaar der gevankelijke wegvoering van

Jojachin, den koning van Juda, in de twaalfde maand, op den vijf en twintigsten der maand, *2 Kon. 25:27 staat op den zeven en twintigsten; dat men bekwamelijk aldus kan vergelijken, dat hij op den vijf en twintigsten is verlost uit de gevangenis, en dat de koning van Babel hem nadat ondertussen zijne klederen veranderd waren op den zeven en twintigsten heeft voor zich laten komen, enz.* dat Evilmerodach, de koning van Babel, in het *eerste* jaar zijns koninkrijks, *Of, in het jaar als hij koning werd.* het hoofd van Jojachin, den koning van Juda, verhief, en hem uit het gevangenhuis uitbracht. *Hebreeuws, huis der besluiting, of des bedwangs; zie boven Jer. 37:4.*

32. En hij sprak vriendelijk met hem, en stelde zijn stoel boven den stoel der koningen, die bij hem te Babel waren.

33. En hij veranderde de klederen zijner gevangenis; en hij at geduriglijk brood voor zijn aangezicht, al de dagen zijns levens.

34. En aangaande zijn tering, een gedurige tering werd hem van den koning van Babel gegeven, elk dagelijks bestemde deel op zijn dag, tot op den dag zijns doods, al de dagen zijns levens.